

TÄSSÄ NUMEROSSA – IN THIS VOLUME

ESIPUHE – FOREWORD

JAAKKO RUSAMA

Ykseys ja missio: Edinburgh 1910 kirkon ykseyden edistäjänä

LARS AEJMEAEUS

Ylösnousseen ilmestykset ja lähetystehtävä

TIMO VASKO

Edinburgh II 2010: Kristuksesta todistaminen tänään

MATTI KORPIAHO

Suomen lähetysneuvoston (SLN) synty Edinburghin 1910 lähetyskonferenssin hedelmänä ja SLN:n 90-vuotisen toiminnan vaiheita

REIJO ARKKILA

Edinburgh ja Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN

Lähetystyö ja uskonnollisen toisen kohtaaminen

HEIDI HIRVONEN

Kristittyjen ja muslimien dialogin haasteet ja mahdollisuudet

MARKKU KOTILA

Edinburghin äitejä ja tyttäriä: Raamattuseuraliike ja kirkkojenvälinen yhteistyö

SIMO PEURA

Kristuksen kirkon strategia: Edinburghin lähetyskonferenssit ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyskäsitteet

JUHANI PÖRSTI

Kirkon lähetystehtävän uudelleen arvioinnin aika: Viron evankelisluterilaisessa kirkossa käydään keskustelua kirkon missiosta

AULI VÄHÄKANGAS

Pastoraaliset haasteet synnyttivät missiologisen antropologian

EDINBURGH II (EDINBURGH) JA LAUSANNE III (KAPKAUPUNKI)

2010: MAAILMANLÄHETYS EILEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA, SYMPOSIUM

25.11.2010, TIETEIDEN TALO, HELSINKI

Symposiumissa pidetyt esitelmät ja kommenttipuheenvuorot: Martin Lee, Anastasia Vassiliadou, Jaakko Rusama, Risto Vappula, Hannu Nyman.

TIIVISTELMÄT (215–219) – SUMMARIES (220–225)

LÄHETYTEOLOGINEN

AIKAKAUSKIRJA – JOURNAL OF

MISSION THEOLOGY

VOLUME 13 (2010)

LÄHETYTEOLOGINEN AIKAKAUSKIRJA VOL. 13 (2010) JOURNAL OF MISSION THEOLOGY

Edinburgh 1910–2010
Maailmanlähetys eilen, tänään ja huomenna

LÄHETYTEOLOGINEN AIKAKAUSKIRJA – JOURNAL OF MISSION THEOLOGY
VOLUME 13 (2010)

JULKAISIJA – PUBLISHER

Lähetysteologinen instituutti – Institute of mission theology
Kirkon lähetystyön keskus (KLK) – Office for global mission
Satamakatu 11, PL 185 – P.O. Box 185
00161 Helsinki, Finland
journal.mission@evl.fi
<http://sakasti.evl.fi/maailmanlaajakirkko/>

TOIMITUS – EDITORIAL BOARD

Timo Vasko, päätoimittaja – Editor-in-chief
timo.vasko@evl.fi

TOIMITUKSEN SIHTEERI

Heidi Hirvonen
hehirvon@gmail.com
p. 0400 250107

TOIMITUSKUNTA

Kirkon ulkoasiain neuvoston lähetys- ja uskontoteologian työryhmä

TAITTO – LAYOUT

Christian Seppänen

PAINO – PRINTING

Kirkkohallitus – Church Council
Helsinki 2010

PAINOS – PRINT RUN

600 kpl – copies

Kirjoitusten julkaisemisessa noudatetaan ns. referee-käytäntöä

ISBN 978-951-789-344-2
ISSN 0788-9518

TILAUKSET

Kirkkohallituksen julkaisu- ja AV-myynti
Satamakatu 11, PL 185
00161 Helsinki
p. (09) 1802315
sähköposti: julkaisumyynti@evl.fi
hintaa 10 € + postikulut

ORDER TO

Kirkkohallituksen julkaisu- ja AV-myynti
Satamakatu 11, P.O. Box 185
00161 Helsinki, Finland
tel. +358-9-1802315
email: julkaisumyynti@evl.fi
price 10 € + postage

LÄHETYSTEOLIGINEN
AIKAKAUSKIRJA – JOURNAL OF
MISSION THEOLOGY
VOLUME 13 (2010)

Edinburgh 1910–2010
Maailmanlähetys eilen, tänään ja huomenna

Esipuhe

Edinburgh 1910–2010 – Maailmanlähetys eilen, tänään ja huomenna

Vuosi 2010 oli suurten, historiallisten lähetyskonferenssien vuosi. Edinburghissa, Skotlannissa, järjestettiin kesäkuussa 100-vuotisjuhlakonferenssi Edinburgh II. Maailman evankelioimisen kongressi Lausanne III järjestettiin lokakuussa Kapkaupungissa. Taustoina Edinburgh I -konferenssi vuonna 1910 ja Lausanne I vuonna 1974 nyt arvioitiin lähetystyön ja evankelioimisen vaiheita koko maailmassa ja suuntauduttiin rohkeasti kohti tulevaisuutta kohtaamaan uusia haasteita kolmiyhteiseen Jumalaan luottaen. Jeesus Kristus on antanut lähetystehtävän kaikille kristityille toteutettavaksi kaikkialla maailmassa. Tämä Lähetysteologinen Aikakauskirja – Journal of Mission Theology tarkastelee monipuolisesti edellä mainittujen lähetyskonferenssien sisältöjä ja muita keskeisiä lähetysteologisia teemoja, joista tässä lyhyt luonnehdinta:

JAAKKO RUSAMA: *Ykseys ja missio – Edinburgh 1910 kirkon ykseyden edistäjänä.* ” Artikkelissa käsitellään vuonna 1910 pidetyn Edinburghin maailmanlähetyskonferenssin käsityksiä kristillisen kirkon ykseyden edellytyksistä ja mahdollisuuksista. Kristittyjen tehtävänä pidettiin koko maailman evankelointia, ja ykseys tulkittiin välineeksi evankelioinnin toteuttamiseksi. Artikkelissa kuvataan lähemmin niitä ykseysmalleja, joita Edinburghin konferenssin osanottajat hahmottelivat sitä työskentelyä varten, mikä jatkui useiden vuosikymmenien aikana kansainvälisessä ekumeenisessa liikkeessä.”

LARS AEJMELEUS: *Ylösnousseen ilmestykset ja lähetystehtävä.* ”Usko siihen, että Jeesus oli noussut kuolleista, synnytti kristinuskon. Todistamisen velvoitteen liittyminen uskon synnyttäneisiin peruskokemuksiin selittää omalta osaltaan kristinuskon nopean leviämisen laajalle alueelle jo ensimmäisten kristillisten sukupolvien aikana.”

TIMO VASKO: *Edinburgh II 2010: Kristuksesta todistaminen tänään.* Artikkeleli käsittelee vuonna 1910 Edinburghissa alkanutta missiologista työskentelyä ja ekumeenista vaikutushistoriaa vuoteen 2010. Artikkeleli keskittyy tarkastelemaan lähetysteologisen tutkimusprosessin vaiheita ja tuloksia vuonna 2010. Kirjoittaja osallistui sekä Edinburgh II konferenssiin Edinburghissa että Lausanne III kongressiin Kapkaupungissa. Hän arvioi tässä numerossa sekä artikkelissaan että symposiumin yhteydessä kokousraportissaan näiden historiallisten kokouksien aineistoja ja merkitystä sekä tekee johtopäätöksiä myös suomalaiseen tilanteeseen.

MATTI KORPIAHO: *Suomen lähetysneuvoston (SLN) synty Edinburghin 1910 lähetyskonferenssin hedelmänä ja SLN:n 90-vuotisen toiminnan vaiheita.* Edinburgh 1910 -lähetyskonferenssin hedelmänä syntyi 1919 Suomen lähetysneuvosto, jonka perustajajäseninä olivat viisi suomalaista lähetysorganisaatiota. Vuonna 2010 SLN:oon kuuluu 31 jäsenjärjestöä ja kirkkoja; ne edustavat Edinburghissa tavoitteeksi asetettua ekumeenisuutta.

REIJO ARKKILA: *Edinburgh ja Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö.* ”Evankeliumiyhdistyksen Japanin lähetti Siiri Uusitalo osallistui Edinburghin lähetyskokoukseen vuonna 1910. Edinburghissa korostettiin lähetystehtävän

ulottamista kaikkeen maailmaan. Nykyisin työ jatkuu Venäjällä Inkerin kirkon yhteyksissä. Uusimmat Sley'n työkentät ovat Viro ja Sudan. Lähetysteologin peruslinjaus nousee Kristuksen työssä kaikille hankitusta pelastuksesta."

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN: *Lähetystyö ja uskonnollisen toisen kohtaaminen.*" Tämän kirjoituksen tarkoituksena on hahmottaa uskontoteologian nykytilanteen valossa keskeisiä uskontodialogiin ja uskontojen kohtaamiseen liittyviä periaatteita ja arvoja. Esityksen keskeinä teemana on trinitaarisen teologian keskeinen merkitys kristillisessä uskontoteologiassa ja missiologiassa."

HEIDI HIRVONEN: *Kristittyjen ja muslimien dialogin haasteet ja mahdollisuudet.*" Kristittyjen ja muslimien dialogin suurin haaste näyttää olevan, miten pysyä lojaalina omalle vakaumukselleen, mutta ottaa samalla vakavasti toisen osapuolen itseymmärrys. Tähän jää kenties lopultakin ratkaisematon jännite."

MARKKU KOTILA: *Edinburghin äitejä ja tyttäriä: Raamattuseuraliike ja kirkkojenvälinen yhteistyö.*" Raamattuseuraliike syntyi brittiläisen evankelikaalisen lähetysherätyksen keskellä. Englannin ja Ulkomaiden Piipliaseura perustettiin vuonna 1804 raamatunlevitystyötä varten. Yhteistyö ortodoksisten ja orientaalisten kirkkojen kanssa sai uuden sysäyksen, kun tilanne Itä-Euroopassa muuttui 80- ja 90-lukujen vaihteessa."

SIMO PEURA: *Kristuksen kirkon strategia: Edinburghin lähetyskonferenssit ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyskäsitys.*" Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysstrategia sisältää varsin monia kansainvälisessä keskustelussa esiinnousseita korostuksia. Kirkon hengellisen elämän uudistuminen ja maailmanlaajan vastuun kantaminen ovat syvästi sidoksissa toisiinsa."

JUHANI PÖRSTI: *Kirkon lähetystehtävän uudelleen arvioinnin aika: Viron evankelis-luterilaisessa kirkossa käydään keskustelua kirkon missiosta.*" Vuosina 1991–2007 jumalanpalveluksiin osallistuvien määrä lähti voimakkaaseen nousuun ja lähes kaksinkertaistui. Lähetyskeskus aloitti kirkon lähetysstrategian valmistelutyön, jonka on määrä valmistua vuoden 2011 alkupuolella."

AULI VÄHÄKANGAS: *Pastoraaliset haasteet synnyttivät missiologisen antropologian.* Artikkelit esittelee missiologisen antropologian määritelmiä ja taustoja sekä pureutuu muutamaan tämän hetken missiologisen antropologian suurimpaan haasteeseen Pohjois-Tansanian luterilaisten parissa. Lopuksi tarkastellaan tieteenalan tulevaisuutta Pohjoismaiden ja globaalin etelän kristillisyyden näkökulmasta.

SYMPOSIUM 25.11.2010 HELSINKI. *Edinburgh II (Edinburgh) ja Lausanne III (Kapkaupunki) 2010: Maailmanlähetys eilen, tänään ja huomenna.* Symposiumissa pidetyt esitelmät ja kommenttipuheenvuorot: Martin Lee, Anastasia Vassiliadou, Jaakko Rusama, Risto Vappula, Hannu Nyman.

Nämä kirjoitukset sekä erikseen että yhdessä kokonaisuutena tarjoutuvat myös käytettäväksi sekä itseopiskeluun että aineistoina monenlaisiin koulutuksiin.

Foreword

Edinburgh 1910–2010 – World Mission Yesterday, Today and Tomorrow

2010 was a year of great, historic mission conferences. Edinburgh II, the centennial celebration, was organized in Scotland in June. The Third Lausanne Congress on World Evangelization was held in Cape Town in October. These meetings included evaluation of the various phases of mission and evangelization, taking into account the backgrounds of Edinburgh I, 1910, and Lausanne I, 1974. And, furthermore, a clear direction was taken for future challenges, trusting in the Triune God. Jesus Christ has given all Christians a mission to be carried out everywhere in the world. This issue of *Lähetysteologinen Aikakauskirja* – Journal of Mission Theology examines the contents of these conferences from various viewpoints. In addition, it delves into several mission themes. The following is a short description of these:

JAAKKO RUSAMA: *Unity and Mission – Edinburgh 1910 Promoting the Unity of the Church*. "In the article there is a closer look at the unity models as drafted by the participants. It was felt that the duty of Christians was to evangelize the whole world and therefore unity was interpreted to be an instrument for that cause."

TIMO VASKO: *Edinburgh II: Witnessing to Christ Today*. This article deals with missiological work and the history of the outcomes of ecumenism, starting from Edinburgh 1910 until 2010. It focuses on the phases and results of the research processes, especially those concerning 2010. The writer participated both in Edinburgh II and in Lausanne III in Cape Town. In this issue, he assesses the materials coming out of these historic meetings, both in articles and reports on the symposium. He appraises their significance and draws conclusions for the Finnish situation based on them.

LARS AEJMELEUS: *Resurrection and Witness in the New Testament*. "The connection between the obligation to witness and the basic experiences that gave birth to faith explains, for its own part, the rapid spread of Christianity over much territory within the first Christian generations."

MATTI KORPIAHO: *The Finnish Mission Council (FMC) as a fruit of Edinburgh 1910 Mission Conference and main features of its 90 years history*. "Inspired by The Edinburgh Mission Conference 1910 The Finnish Mission Council (FMC) was established in 1919 to serve as a joint co-operative organ for the Finnish missionary societies. When FMC celebrated its 90th year anniversary in 2009 it consisted of a network of 31 active member organizations and churches co-operating for the global mission task."

REIJO ARKKILA: *Edinburgh and Mission of Lutheran Evangelical Revival Movement of Finland*. "Japan missionary Siiri Uusitalo of Lutheran Evangelical Association of Finland (LEAF) participated in the Edinburgh mission conference in 1910. Edinburgh emphasized the task to take the gospel to all parts of the world. To this challenge LEAF and its sister organisation Sleaf have been answering in many ways. The main mission theological emphasis is that the message brought the full salvation in the work of Jesus Christ."

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN: *Mission and the Encounter with the Religious Other*. "The purpose of this essay is to outline some key principles and values for the purposes of encounter between religions in light of the contemporary theol-

ogy of religions. The central thesis argues that a trinitarian approach best serves the purposes of Christian theology of religions and mission."

HEIDI HIRVONEN: *Challenges and Possibilities of Christian-Muslim Dialogue*. "The major challenge of Christian-Muslim dialogue appears to be the tension between loyalty to one's own convictions and taking into account the particular self-understanding of the other. While this tension may be ultimately unsolvable, it is obvious that linking dialogue tightly to missionary motivations or certain theological agenda imposed on the others is not conducive for better mutual understanding."

MARKKU KOTILA: *Foremothers of Edinburgh and her Daughters: Bible Society Movement and Ecumenical Co-operation*. "The British and Foreign Bible Society was founded in 1804 to meet the Bible need worldwide. The work reached very soon countries like China, India and USA. As early as 1812 a Bible Society was established also in Finland. A door to new level of cooperation with the Catholic Church opened through the Dei Verbum document of Vatican II. Deeper collaboration with Orthodox and Oriental Churches was reached as part of the Post-Soviet developments."

SIMO PEURA: *The Mission Strategies of Edinburgh and the ELCF*. The first part of this article deals with the missiological strategy of the first Edinburgh Conference in 1910. Edinburgh 2010 was a comprehensive meeting by representation. A new emphasis is the vision about the mission of God's love. The Mission Strategy of the Evangelical Lutheran Church of Finland contains many of the same emphases which have surfaced in the international debate on mission. The renewal of the spiritual life of the Church and carrying global responsibilities are deeply intertwined.

JUHANI PÖRSTI: *Evangelical Lutheran Church Reinforces its Missionary Task*. The recent history of Estonia has seen immense changes in relations between the churches and society. In the period 1991–2007 church attendance took a sharp upswing and almost doubled. At the same time the Church has paid constant attention to reinforcing its missionary task. The Church Mission Centre is developing the Church's missionary work in co-operation with many foreign agencies, including Finnish missionary organisations. At the same time the Mission Centre began preparatory work for the Church's missionary strategy, which is due to be published at the beginning of 2011.

AULI VÄHÄKANGAS: *Pastoral Challenges Gave Rise to Missiological Anthropology*. The world missionary conference held at Edinburgh in 1910 discussed the need of missionaries' anthropological knowledge. This article begins by introducing briefly various definitions and history of missiological anthropology. Thereafter, some of the biggest challenges within this field are dealt with through my own research among the Lutherans in Northern Tanzania. The article is concluded with discussing the future prospects of missiological anthropology in the Nordic countries as well as in the global South.

SYMPOSIUM, 25 Nov. 2010 HELSINKI. *Edinburgh II (Edinburgh) and Lausanne III (Cape Town) 2010: World Mission Yesterday, Today and Tomorrow*. The following persons held presentations and commentaries at the symposium: Martin Lee, Anastasia Vassiliadou, Jaakko Rusama, Risto Vappula, Hannu Nyman.

These writings, considered separately or jointly, are offered for individual study and as the basis for various forms of training.

Sisällys – Contents

2	ESIPUHE
4	FOREWORD
7	JAAKKO RUSAMA Ykseys ja missio: Edinburgh 1910 kirkon ykseyden edistäjänä
19	LARS AEJMELEUS Ylösnoukseen ilmestykset ja lähetystehtävä
33	TIMO VASKO Edinburgh II 2010: Kristuksesta todistaminen tänään
60	MATTI KORPIAHO Suomen lähetysneuvoston (SLN) synty Edinburghin 1910 lähetyskonferenssin hedelmänä ja SLN:n 90-vuotisen toiminnan vaihteita
77	REIJO ARKKILA Edinburgh ja Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö
81	VELI-MATTI KÄRKKÄINEN Lähetystyö ja uskonnollisen toisen kohtaaminen
91	HEIDI HIRVONEN Kristittyjen ja muslimien dialogin haasteet ja mahdollisuudet
109	MARKKU KOTILA Edinburghin äitejä ja tyttäriä: Raamattuseuraliike ja kirkkojenvälinen yhteistyö
123	SIMO PEURA Kristuksen kirkon strategia: Edinburghin lähetyskonferenssit ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyskäsitys
137	JUHANI PÖRSTI Kirkon lähetystehtävän uudelleen arvioinnin aika: Viron evangelisluterilaisessa kirkossa käydään keskustelua kirkon missiosta
151	AULI VÄHÄKANGAS Pastoraaliset haasteet synnyttivät missiologisen antropologian
166	EDINBURGH II (EDINBURGH) JA LAUSANNE III (KAPKAUPUNKI) 2010: MAAILMANLÄHETYS EILEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA, SYMPOSIUM 25.11.2010, TIETEIDEN TALO, HELSINKI Symposiumissa pidetyt esitelmät ja kommenttipuhevuorot: Martin Lee, Anastasia Vassiliadou, Jaakko Rusama, Risto Vappula, Hannu Nyman.
215	TIIVISTELMÄT
220	SUMMARIES
226	KIRJOITTAJAT – CONTRIBUTORS
228	TÄHÄN MENNESSÄ ILMESTYNEET – THE VOLUMES PUBLISHED BEFORE

Ykseys ja missio

Edinburgh 1910 kirkon ykseyden edistäjänä

Tunnettu lähetysteologi David Bosch kuvasi 1990-luvun alussa maailmanlaajan kirkon mission tilaa seitsemän muutostekijän avulla. Hänen mukaansa elämme ensiksikin monenkeskisessä maailmassa, emme enää länsimaitten johtamassa maailmassa. Toiseksi, vuosikymmeniä ja vuosisatoja jatkuneita sarron ja riiston muotoja kritisoitiin aikaisempaa paljon kiivaammin. Kolmanneksi, nyt elämme tilanteessa, jossa pohdittiin vakavasti läntisen teknologian ja kehityskäsityksen arvoa suhteessa entisiin kehityskäsityksiin. Neljänneksi ihmiset elävät sellaisessa maailman kylässä, jonka resurssit ovat rajalliset, mikä taas pakottaa tiiviimpään vuorovaikutukseen. Viidenneksi ihmiskunta on viimeistään nyt havahtunut siihen tosiasiaan, että se voi itse tuhota elinympäristönsä ja tehdä sen mahdolliseksi asua tuleville sukupolville. Kuudenneksi paikallisten ja kansallisten kulttuurien nousu on vastareaktio länsimaisten mallien kopioinnille. Seitsemänneksi uskonnonvapaus ja tietoisuus muista uskonnoista ovat pakottaneet kristittyjä arvioimaan uudelleen asenteitaan muita uskontoja kohtaan.¹ Tällaiseen murrokseen on johtanut se 1900-luvun kehitys, jonka alkutahtea otettiin vuosisadan alun ja edellisen vuosisadan lähetyskonferensseissa. Kirkoilta ja kristillisiltä yhteisöiltä odotettiin vastauksia.

Konsiliaarinen ekumeeninen missiologia ilmenee näkyvästi Kirkkojen maailmanneuvoston ja sen maailmanlähetyksen ja evankelioimisen komission asiakirjoissa. Näkemys ei ole uusi, vaan luontainen jatkumo merkittävien lähetyskonferenssien korostuksille. Niitä olivat erityisesti lähetyskonferenssit Liverpoolissa 1860, Lontoossa 1888, Madrasissa Intiassa ja New Yorkissa 1900 sekä erityisesti Edinburghissa 1910. Viimeksi mainittua pidetään yleisesti myöhemmin järjestettyjen lähetyskonferenssien prototyyppinä. On perusteltua jakaa modernissa ekumeenisessa liikkeessä 1900-luvun osalta missionaariset toiminnot ja kirkkojen yhteiset pyrkimykset kolmeen ajanjaksoon. Ne ovat vuodet 1900–1921, toiseksi vuodet 1921–1961 ja kolmantena ajanjakso vuodesta 1961 alkaen.² Toisaalta on myös selvää, että vuonna 1910 Edinburghissa tai viimeistään maailmanso-

1 Bosch 1991, 188–189.

2 Potter 1991, 690–696; Scherer & Evans 1992, xi.

dan syttyessä vuonna 1914 päättyi yksi selkeä ajanjakso kristillisen lähetystyön historiassa. Stephen Neillin arvion mukaan maailman ”protestanttiset voimat” eivät Edinburghin jälkeen enää koskaan kokoontuisi aivan samanlaisessa suuren ilon ja luottamuksen hengessä. Kenneth Scott Latouretten nimittämä suuren lähetystyön vuosisata päättyi ensimmäiseen maailmansotaan.³

Modernin ekumeenisen liikkeen syntyyn vaikuttaneiden lähetysjärjestöjen ja lukuisten lähetyskonferenssien purot kohtasivat Edinburghissa. Siitä eteenpäin maailmansodan jälkeen monentasoinen ekumeeninen ja yhteiskristillisen organisoituminen tapahtui varsin nopeasti. Kristillisen lähetystyön ja kirkkojen keskinäinen vuoropuhelu vahvistui. Siihen on edelleen liittynyt jännitteitä, mutta samalla keskustelu on selkeyttänyt niin lähetysjärjestöjen kuin kirkkojenkin identiteettiä maailmanlaajan Kristuksen kirkon olemuksen ilmentäjinä.

Viimeisimmistä Edinburghin konferenssia edeltävistä lähetyskonferensseista on yleensä vähäisemmälle huomiolle jäänyt Etelä-Intian Madrasissa vuonna 1900 pidetty konferenssi. Siellä käsiteltyihin kysymyksiin kuuluivat kansallisten kirkkojen olemus, jolla on oma hallinto ja oma julistuskäytäntö sekä yhteistyön muodot lähetystyössä. Tämä keskustelu käytiin perinteisesti ymmärrettynä lähetyskentällä ja alueella, jossa kristillinen lähetystyö ja kristillisten kirkkojen toiminta kohtaa edelleen suuria haasteita. Intia ei edelleenkään kuulu maihin, joissa kaikilta osilta toteutuisi uskonnonvapaus.⁴ Madrasissa korostettiin kahden periaatetta. Ensinnäkin kirkko on luonteeltaan Kristuksen ruumis, jonka tehtävänä on julistaa evankeliumia. Kirkko pyrkii itse elämään sen mukaan, mitä opettaa. Toiseksi niiden, jotka tekevät lähetystyötä usein kaukaisissakin maissa, tulee toimia yhdessä tai ainakin olla vastustamatta toisiaan.

Samana vuonna New Yorkissa pidetty ja osanottajamäärältään massiivinen lähetyskonferenssi käytti jo käsitettä ”ekumeeninen”. Se tarkoitti perinteistä oikekoumene-käsitettä eli koko maailmaa tai maan piiriä. Oli tapahtunut käänne: enää ei puhuttu vain yhdensuuntaisesta liikkeestä läntisestä maailmasta niihin maapallonosiin, jota myöhemmin vuosina usein kutsuttiin kolmanneksi maailmaksi. Yli 2000 osanottajan voimin New Yorkissa vuonna 1900 kartoitettiin ne alueet, joissa kirkkojen tai lähinnä niitä lähellä olevien lähetysjärjestöjen toimintaa tapahtui ja joihin lähetystyötä tulisi suunnata.⁵

3 Neill 1990, 334; Ekström 1991, 566.

4 Vielä vuonna 2010 Intia ja sen useat lähivaltiot luetaan niiden maiden ryhmään, joissa uskonnonvapautta rajoitetaan voimakkaasti ja kristityt kohtaavat vainoa. ”Für 200 Millionen bedrängte Christen beten” 2010, 13.

5 Potter 1991, 690.

MOTT JA OLDHAM

Lähetyksen ja evankelioimisen yhteys kirkon ykseyden ilmentämisessä tulivat konkreettisesti esille siinä työskentelyssä, mikä johti kesäkuussa 1910 Skotlannissa Edinburghissa pidettyyn Maailmanlähetyskonferenssiin. Edinburghiin kokoontuneet pyrkivät yhdessä sanomaan jotain oleellista siitä, miten missio kuuluu kirkon olemukseen.⁶ Konferenssin johtohahmoksi kohosivat amerikkalainen metodisti, Ylioppilaiden kristillisen maailmanliiton pääsihteeri John Mott ja Intiassa syntynyt ja Skotlannissa ja Englannissa akateemisesti koulutettu, herätyskristillisen taustan omannut Joseph Oldham. Kumpikaan ei ollut kirkkojen sa virkaan vihittyjä pappeja eikä lähetystyöntekijöitä. Konferenssi oli siten ikään kuin maallikoiden käsissä, vaikka Oldhamilla olikin teologinen tutkinto ja jopa opintoja Saksan Hallessa modernin missiologian yhden tunnetuimman edustajan, Gustav Warneckin, johdolla. Monissa yhteyksissä on todettu, kuinka John Mott oli Edinburghin konferenssin pääsuunnittelija ja Joseph Oldham hänen ”pääinsinööriansä”. Tämän kristinuskon historiaan 1900-luvulla merkittävästi vaikuttaneen konferenssin tärkeimmät vaikuttajat olivat tuolloin vielä kirkollisen mittapuun mukaan nuoria miehiä, Mott 45-vuotias ja Oldham 36-vuotias. Oldham toimi Edinburghin konferenssin jälkeen sen jatkokomitean sihteerinä. Hän myös perusti vuonna 1912 yhden edelleen merkittävimmistä missiologisista aikakauskirjoista, *International Review of Missions*, jota hän toimitti aina vuoteen 1927 saakka.⁷

John Mott oli Edinburghin konferenssin primus motor, jota hänen elämäkertansa kirjoittaja Howard Hopkins kutsuu ”ekumeeniseksi arkkitehdiksi”. Mott piti Edinburghin kokoontumista ”kristillisen lähetyksen ratkaisevana hetkenä” ja tapahtumana, jolloin tuli julistaa ”koko maailman evankelioiminen tämän sukupolven aikana”. Motille kyse oli kaikkien aikojen merkittävimmästä kristillisestä kokoontumisesta.⁸ Mottin ekumeeninen näky nousi hänen kokemuksistaan kristillisessä opiskelijaliikkeessä. Ne heijastuivat suoraan Edinburghin konferenssin teksteissä. Jacques Matthey pitää Edinburghin konferenssia missionaarisen spiritualiteetin leimaamana tapahtumana.⁹ Avainkysymyksiin kuului se, mihin kirkkojen tunnustuskuntia tarvittiin. Olivatko ne estämässä kristittyjen ja kirkkojen yhteistyötä? Evankelikaalinen ajattelu, jolla oli vankka kannatus kristillisessä ylioppilasliikkeessä, korosti uskoa Kristukseen, jolloin eri kirkkokuntiin kuuluminen ei ollut kovin oleellista. Kristuksesta todistamisessa kaikki kristityt, kuuluivat he mihin kirkkoon tahansa, olivat yhtä. Tämä ylioppilasliikkeen korostus ilmenee Edinburghin konferenssin teksteissä. Kirk-

6 Castro 1991, 396; Stansky 1991, 688; Pierson 2008, 562–565.

7 Hopkins 1979, 345, 359; Potter 1995, 176–177.

8 Hopkins 1979, 274.

9 Matthey 2010, 1.

kokuntien eroja ja niiden olemassaoloa ei tarvitse ajatella rajoituksena, vaan ne olivat sitä rikkautta, mikä tuli jakaa toinen toistensa kanssa. Näin opiskelijoita oli kehoitettu osallistumaan kristilliseen ylioppilasliikkeeseen avoimesti omien kirkkojensa jäseninä. He saivat tuoda mukanaan oman kirkkonsa uskonkäsitykset, jotka yhdessä muodostivat arvokkaan tekijän kristillisen elämän täyteydelle. Omasta uskon- tai opinkäsityksestä ei tarvinnut mitään kieltää, mutta ketään ei myöskään saanut pakottaa itselleen vieraaseen käsitykseen.¹⁰

KONFERENSSIN LUONNE

Nykyisen näkemyksen mukaan Edinburghin konferenssi oli ekumeenisuuden, maantieteen, sukupuolijakauman ja monen muun seikan valossa varsin yksipuolinen tapahtuma. Rajoituksia oli monia. Osanottajat olivat kaikki sellaisten lähetysjärjestöjen edustajia, jotka toimivat lähetyskentillä. Lähetysjärjestöistä taas mukaan kutsuttiin vain ne, jotka työskentelivät ei-kristittyjen kansojen keskuudessa. Osanottajia oli kaikkiaan 1215. Heistä 82 % tuli Britanniasta tai Pohjois-Amerikasta. Loput tulivat Euroopan mannermaalta, esimerkiksi vain 27 Afrikan, Australian ja Tyynen valtameren valkoisista kolonioista ja 18 Aasiasta. Afrikasta ja Latinalaisesta Amerikasta ei ollut mukana osanottajia. Konferenssin järjestäjät eivät myöskään käytännössä olleet ottaneet yhteyttä katoliseen kirkkoon ja ortodoksikirkkoon. Yhteistyön ja ykseyden edistämisen komissio oli varovaisesti kartoittanut katolisen kirkon ja ortodoksikirkon kantoja suhteessa muihin kirkkoihin. Näitä kirkkoja tai niiden edustajia ei ollut kuitenkaan kutsuttu itse Edinburghin konferenssiin. Jännitteet liittyivät erityisesti kunkin kirkon tai lähetysjärjestön määrittelyihin lähetysalueesta.¹¹

Kyse oli siten protestanttisten lähetysjärjestöjen ja niiden edustajien kokoontumisesta. On esitetty arvioita, että Englannin kirkko, siis anglikaaninen kirkko ja sen anglokatolinen siipi, vaikutti voimakkaasti siihen, ettei Edinburghissa käsitelty selkeästi dogmaattisia kysymyksiä eikä kirkkopoliittisia kysymyksiä.¹² Evankelikaalinen missiologi David Hesselgrave on pitänyt suurimpana epäonnistumisena sitä, että Edinburghissa eikä sitä seuranneissa ekumeenisissa kokoontumisissa edellytetty tai vaadittu opillista konsensusta.¹³

Pääpaino oli siinä, mitä lähetystyö on ja voi olla ei-kristittyjen keskuudessa. Ekumeenisesti tilanne oli hankala, mikä ilmenee esimerkiksi Joseph Oldhamin ennen Edinburghin konferenssia John Mottille lähettämässä viestissä liittyen lähetystyön rajoihin: ”Jos hyväksyt lähetystyön katolilaisten keskuudessa Etelä-Amerikassa, niin miksi me sulkisimme pois lähetystyön mahdollisuuden paa-

10 Neill 1960, 18–19.

11 Latourette 1993, 357; Noble 2010, 2.

12 Neuner 1987, 85; Stanley 2006, 174.

13 Hesselgrave 2007, 121–149.

villisessa Euroopassa?”¹⁴ Konferenssia leimasi John Mottin edustama lähetysoptimismi. Näistä puutteista huolimatta oleellista on kuitenkin se, että juuri John Mottin voimakkaan panoksen vuoksi Edinburghin konferenssi toteutui ja myös hänen ansiostaan moderni ekumeeninen liike alkoi nopeasti järjestäytyä huolimatta lukemattomista kirkollisista ja teologisista haasteista puhumattakaan ensimmäisen maailmansodan aiheuttamista ongelmista.

Edinburghin konferenssin avajaisissa puhunut ja kirkkopoliittisten manöövereiden jälkeen (koskien anglikaanien vaatimusta lähetysterritorioiden määrittämistä) paikalle saatu Canterburyn arkkipiispa Randall Davidson korosti kirkon ykseyden merkitystä toteamalla, että lähetystyöllä tulee olla keskeinen sija kirkon elämässä. Se tulee ilmetä toiminnan suunnittelussa, toimintatavoissa ja rukouksessa. Silti lopulta koko työ on Jumalan, ei ihmisten kädessä. Canterburyn arkkipiispa esitti huolensa tavoitteen asettamisessa vain yhden sukupolven varaan. Toisaalta hän piti käsittämättömänä sitä, kuinka vähän viimeisten vuosisatojen aikana kristilliset johtohenkilöt ja opettajat olivat kiinnittäneet huomiota suoraan lähetystoimintaan.¹⁵

”Antakaa meille ystäviä” oli intialaisen Vedanayagam Samuel Azariahin (myöhemmin ensimmäinen anglikaanipiispa Intiassa) huudahdus esitelmänsä päätteeksi. Se jäi yhdeksi merkittävimmistä viesteistä koko konferenssista. Hän käsitteli niitä ongelmia, joita liittyi ulkomaisten lähetystyöntekijöiden ja intialaisten evankelistojen välisiin suhteisiin. Hänen mukaansa ulkomaiset lähetystyöntekijät olivat omien kulttuuristen näkemystensä vankeja, mikä esti heitä luomasta ystävyysuhteita etnisten ja sosiaalisten rajojen yli. Siihen liittyivät myös koloniaaliset asenteet työnantajista ja työntekijöistä. Azariahin mukaan hyvät ja kestävät ystävyysuhteet olivat välttämättömiä sille, että evankeliumi olisi uskottava ja että siihen voitaisiin uskoa tilanteessa, jota sosiaaliset erot jakavat.¹⁶ Azariahin viesti oli näkyvä osoitus siitä, että kristillinen sanoma oli erilainen kuin kastilaitokseen ja epäoikeudenmukaisuuteen perustuva yhteiskunta. Kristillisen viestin tuli olla toisenlainen sanoin ja teoin.¹⁷ Kirkon ykseys ei tarkoittanut vain sen pohtimista, miten kristillinen todistus voisi olla tehokkaampaa maailmassa.

PERUSTEELLISET VALMISTELUT

Ennen Edinburghin konferenssin alkua toimi kahden vuoden ajan kahdeksan komissiota, kussakin 20 henkeä. Nämä komissiot valmistsivat Edinburghin osanottajille raportit etukäteen luettaviksi. Raportit käsiteltiin Edinburghin konfe-

14 Stanley 2006, 174.

15 The History and Records of the Conference 1910, 146, 148.

16 The History and Records of the Conference 1910, 306–315.

17 Stanley 2009, 129–130.

renssissa 15.–21. kesäkuuta 1910. Sarjan yhdeksäntenä niteenä ilmestyi konferenssin jälkeen raportti, joka sisältää konferenssin tärkeimmät puheet ja päivittäiset päätökset. Valmisteluraportit olivat:

- 1) Evankeliumin julistaminen koko ei-kristilliselle maailmalle
- 2) Kirkko lähetyskentällä
- 3) Kasvatus suhteessa kansallisen elämän kristillistämiseen
- 4) Lähetysviesti suhteessa ei-kristilliseen maailmaan
- 5) Lähetystyöntekijöiden valmentaminen
- 6) Lähetyskentän kotikenttä
- 7) Lähetys ja hallitukset
- 8) Yhteistyö ja ykseyden edistäminen

Näistä komissioista John Mott johti itse ensimmäistä komissiota. Sen 20 jäsenen joukossa oli myös Ruth Rouse, Ylioppilaiden kristillisen maailmanliiton matkasihteeri ja myöhempi merkittävä ekumeeninen vaikuttaja. Mottin johtama komissio korosti evankelioimistehtävän mahdollisuuksia, mutta myös kristityille annetun tehtävän kiireellisyyttä. Viimeksi mainittu liittyi mm. muiden uskontojen vahvaan tai vahvistuneeseen asemaan.¹⁸

YKSEYSKOMISSIO

Edinburghin konferenssia varten kootussa kahdeksannessa komissiossa oli kaikkiaan 18 jäsentä, joista valtaenemmistö oli anglikaaneja ja protestantteja Britanniasta ja Yhdysvalloista.¹⁹ Jäseninä oli piispoja ja lähetysjärjestöjen edustajia. Mukana oli kuitenkin yksi merkittävä akateeminen missiologi, Gustav Warneck Hallen yliopistosta. Työskentelynsä aikana komissio kävi kirjeenvaihtoa 95 protestanttisten lähetysjärjestöjen ja eri kirkollisten tahojen ja lähetyskenttien asiantuntijan kanssa. Afrikan tilanteen osalta komissio ilmoitti saaneensa tietoja myös Suomen Lähetysseuran johtajalta Jooseppi Mustakalliolt. Näille asiantuntijoille oli lähetetty pitkä kysymysluettelo, johon oli ryhmitelty kuusi aihepiiriä. Yksi niistä keskittyi konkreettisiin yhteyden muotoihin lähetyskentillä: ”Onko mitään askeleita otettu kohti lähempää kirkollista yhtymistä (union)?” Kysymykseen kuului myös tiedustelu yhteyksistä katoliseen kirkkoon lähetyskentillä. Juuri tähän kysymykseen saamistaan vastauksista komissio raportoi sen verran, että katolisen kirkon edustajat ovat pidättäytyneet kaikesta osallistumisesta yhteistyöhön muiden kristillisten kirkkojen edustajien kanssa. Komissio raportoi myös yhteydenpidosta Tokiossa toimivan Venäjän ortodoksisen kirkon arkki-

18 Carrying the Gospel to all the Non-Christian World 1910, 5, 11–14.

19 Kerr & Ross 2009 on hyödyllinen kokoelma niiden tahojen näkökulmista, jotka eivät olleet komission työssä mukana.

piispa Nikolain kanssa. Hän oli todennut, ettei ole olemassa todellista ja täyttä ykseyttä ”meidän ja muiden” välillä. Siksi hänen mukaansa eri tahot olivat kaukana jonkinlaisesta yhteydestä, koska ”olemme jakaantuneita kristillisen opin kysymyksissä”.²⁰

Kahdeksas komissio toteaa raportissaan, että jakaantuneessa tilassa oleva kirkko on heikkouden lähde myös kirkon toiminnalle kotimaassaan. Silloin kirkko edustaa hyvin huonosti sitä tarkoitusta, minkä Kristus on antanut kirkolleen. Ykseyden haastetta pohtiessaan ja tutkiessaan saamiaan vastauksia komissio tarkasteli myös kysymystä kansallisista kirkoista: ”Haluamme korostaa yhdistyneen kirkon istuttamisen tärkeydelle. Se pitäisi sisällään kaiken sen, mikä on syvällisintä ja todellisinta kansallisessa elämässä.” Näin kaikki kansalliset lahjat ja mahdollisuudet saataisiin parhaiten käyttöön Jeesuksen Kristuksen ”täydelliseksi tulkitsemiseksi”.²¹

Komissio keskittyi viiteen aiheeseen: ensiksi kirkkojen väliseen kohteliaisuuteen lähetysskentillä, toiseksi lähetysskonferenssien merkitykseen ja niistä saatuihin kokemuksiin, kolmanneksi yhteisiin toimiin Raamatunkäännöstyössä, koulutuksessa ja lääkintäpalveluissa, neljänneksi yhteyden ja ykseyden malleihin sekä viidenneksi yhteydenpitoon ja yhteistyöhön lähetyssjärjestöjen kotimaissa.

Kaikissa näissä aiheissa Edinburghin konferenssin hyväksymä komission raportti perustui konkreettisiin kokemuksiin lähetysskentiltä. Niin myös yhteyden ja ykseyden malleja kuvaavassa selvittelyssä. Koko lähetysskonferenssin luonnetta ja viestiä tarkasteltaessa voidaan kysyä, oliko konferenssilla jokin ykseyskäsitys ja mikä se mahdollisesti oli. Vastaus löytyy osittain kahdeksannen komission yhteyden ja ykseyden muotoja kuvaavasta raportin osasta.

YKSEYSMALLIT

Komissio toteaa, että kaikki jakaantuneisuus läntisessä kristikunnassa ei ole pelkästään inhimillisten virheiden tulosta. Siihen liittyy myös vakavaa pyrkimystä puolustaa ja palauttaa ennalleen jotain sellaisesta kristillisestä totuudesta, joka oli unohtunut, joka oli hämärtynyt tai jota vastaan oli hyökätty.²² Lähestymistapa on siten positiivinen. Sen pohjalta esitellään kaksi yhteyden tai ykseyden mallia, orgaaninen ykseysmalli ja federaatiomalli.

Tarkastellessaan Edinburghin maailmanlähetysskonferenssin ykseysmalleja Antti Raunio on todennut²³, että Edinburghin kahdeksas komissio ymmärsi yk-

20 Co-operation and the Promotion of Unity 1910, vii–xiii, 1–4.

21 Co-operation and the Promotion of Unity 1910, 8–9.

22 Co-operation and the Promotion of Unity 1910, 87.

23 ”Edinburghin lähetysskonferenssin käsitys kirkon ykseydestä”, luento dosenttiluentosarjassa 16.3.2010 Helsingin yliopistossa.

seyden alueellisesti tai kansallisesti. Maantieteelliset lähtökohdat tuntuivat painaneen enemmän kuin teologiset lähtökohdat.

Orgaanisen ykseyden malli on komission hahmottelema ihanne, jota voisi kuvastaa raportissa käytetty ilmaus ”yksi kristillinen kirkko Kiinaa varten”. Silloin kirkolla olisi selkeästi osoitettu ja yhtenäinen kirkkojärjestys. Mallin uskottiin sopivan hyvin niille kirkkoille, jotka korostivat kirkollista järjestystä. Sellaisia olivat mm. anglikaanisen lähetystyön synnyttämät kirkot sekä presbyteriset (reformoidut) seurakunnat Intiassa, Japanissa ja Kiinassa. Heikkoutena pidettiin sitä, että tässä mallissa eri yhteisöjen toiminta oli usein maantieteellisesti etäällä toisistaan. Yhteinen ja yhtenäinen rakenne voisi toimia huonosti.

Federaatiomalli puolestaan tavoittelee kristillisten organisaatioiden löyhää liittoa. Painopiste on paikallisella yhteistyöllä. Malli sopisi niille, jotka pitävät orgaanista yhteyttä liian sitovana. Tavoitteena on aikaisempaa tiiviimpi yhteistyö. Avoimesti todetaan, että yhteistyö samalla maantieteellisellä alueella vaikuttavien muiden kirkkokuntien edustajien kanssa on monessa suhteessa tärkeämpää kuin yhteydenpito oman kirkon tai yhteisön etäällä oleviin edustajiin. Pääperiaatteena on se, että federaatiomalli ottaa vakavasti kansallisten kirkkojen oman luonteen. Vahvistuessaan tuloksena voisi selkeä kansallinen kirkko tai eri seurakuntien löyhä liitto. Vaarana saattaisi toisaalta olla negatiivinen uskonnollinen patriotismi. Federaatiomalli voisi olla luonnollinen sellaisille kirkkoille, jotka eivät korosta kirkollisen rakenteen merkitystä. Näitä rakenteita ovat mm. paavin asema, piispan virka ja presbyterin virka. Toisaalta haasteeksi nähtiin se, että läheinen yhteys ”ostetaan” liian kalliilla hinnalla luopumalla omista tunnustuksellisista korostuksista.²⁴

Hyväksyessään kahdeksannen komission raportin ykseysmalleineen Edinburghin konferenssi asettui selkeästi ajamaan käytännöllisiä ekumeenisia malleja. Varsin nopeasti aika oli tullut kypsäksi tarttua näkyvällä tavalla niihin haasteisiin, mitä lähetyskentillä oli jo vuosikymmeniä koettu. Lähetysjärjestöjen keskinäinen kilpailu ja kiistat eivät olleet enää harvinaisia. Vaikka ykseysmallien etuja ja haittoja tuotiin avoimesti esille, asiaa valmistellut komissio tai itse konferenssi ei tehnyt mitään ratkaisua niiden välillä. Konferenssin luonteen mukaisesti sitovia päätöksiä ei voitukaan tehdä. Silti komissio tässäkin kohden poikkesi periaatteesta ja otti kantaa esittämiinsä ykseysmalleihin. Federaatiomalli näytti antavan enemmän tilaa saman Hengen

lahjojen ja menetelmien moninaisuudelle, Orgaaninen malli sisälsi puolestaan ehkä selvemmin yhteisen rintaman, jota kristilliset lähetysjärjestöt laajasti kaipasivat. Maailman evankelioimisen ja kansakuntien kristillistämisen kannalta orgaaninen ykseys voisi näyttää paremmalta. Mutta sopiko se John Mottin ja

24 Co-operation and the Promotion of Unity 1910, 107, 116–117.

kansainvälisen kristillisen ylioppilasliikkeen kasvattien käsityksiin? Selvää oli, että Mott ja komission jäsenet olivat kuunnelleet hyvin herkällä korvalla saamiin raportteja, joita myös kuvattiin tarkoin komission raportissa. Hieman yllättävää oli se, että akateemisen teologisen tutkimuksen edustajat loistivat poisaolollaan käsiteltäessä kysymystä kristillisen kirkon olemuksesta. Lähetysjärjestöjen edustajat pitivät langat omissa käsissään, ja tietty etäisyys kirkollisiin rakenteisiin oli myös varsin näkyvää.

Olisiko jo silloin ollut tarpeellinen kolmas ykseyskäsite? Siinä liike kohti ykseyttä lähetyskentällä ei voi edetä ilman lähetyksestä vastaavien yhteistyötä ja tukea kotimaassa. Kirkot lähetyskentillä saattavat edetä kohti ykseyttä, mutta ne eivät voi edetä siinä pitkälle tai turvallisesti ilman lähettäjämaidensa kirkkojen tukea.

EDINBURGHISTA ETEENPÄIN

Selvää on, että Edinburghin konferenssi auttoi runsaasti ekumeenista työskentelyä lähetysjärjestöissä, ei vain käytännön kysymysten osalta vaan myös lähetysteologian eli missiologian näkökulmasta.

Edinburghin konferenssin kahdeksas komissio suositteli ekumeenisen pyrkimyksen ylläpitämiseksi jatkokomitean perustamista. Sen konferenssi myös hyväksyi. Siihen tuli 35 jäsentä, kymmenen Britanniaista, Pohjois-Amerikasta ja Euroopasta kustakin sekä yksi edustaja Australasiasta, Intiasta, Kiinasta, Japanista ja Afrikasta.²⁵ John Mott nimettiin komitean puheenjohtajaksi ja Joseph Oldham sihteeriksi. Komitea työskenteli vuoteen 1918 saakka, ja vuonna 1921 lopulta perustettiin Kansainvälinen lähetysneuvosto. World Alliance for Promoting International Friendship through the Churches -järjestö syntyi vuonna 1914, ja se vaikutti ratkaisevasti kansallisten yhteiskristillisten ja ekumeenisten toimielinten syntyyn. Niihin kuului vuonna 1917 perustettu Suomen yleiskirkollinen toimikunta (Suomen ekumeeninen neuvosto). Suomen Lähetysneuvosto perustettiin vuonna 1919, ja se liittyi heti 1921 Kansainväliseen lähetysneuvostoon. Tähän nopeaan kehitykseen Edinburghin maailmanlähetyskonferenssilla oli suuri merkitys.

Vaikka Edinburghin konferenssilla oli tiukka päätös olla tekemättä mitään lähetysjärjestöjä sitovia päätöksiä, niin silti juuri kahdeksas komissio pohjusti ekumeenisen liikkeen järjestäytymistä. Se oli selkeä vastaus niihin toiveisiin, joita oli saatu Saksasta, Pohjoismaista ja Pohjois-Amerikasta. Jatkokomitealla oli selvä ekumeeninen ja missionaarinen rakenne, mikä sitten johtikin Kansainvälisen lähetysneuvoston syntyyn.²⁶

²⁵ Pierard 1986, 601–604.

²⁶ Stanley 2009, 280, 284–289, 302.

Edinburghin konferenssin yksi keskeisimmistä ansioista oli kirkon ykseyden tuominen maailmanlaajan mission yhteyteen. Käytännön tuloksena oli se, että konferenssin jälkeen perustettiin jatkokomitea, jonka tehtävänä oli seurata niiden asioiden kehittymistä, joita konferenssissa oli käsitelty. Konferenssi oli alun alkaen suunniteltu eräänlaiseksi tutkimuskonferenssiksi, mutta jatkokomitean perustaminen vahvisti nopeasti sen asemaa. On arvioitu, että Edinburghin konferenssi vahvisti kristinuskon asemaa todellisena maailmanuskontona.²⁷

Yhteistyötä ja kirkon ykseyttä selvittäneen komission raportissa pyrittiin koamaan yhteen ne perusteelliset valmistelut, joita oli tehty ennen Edinburghia. Raporttia voidaan luonnehtia

”kansainväliseksi ja edustavaksi”, mutta se on samalla myös tunnustuskuntien rajat ylittävä. On merkillepantavaa, että raportissa vältettiin tietoisesti esittämästä orgaanista tai kirkollista unionia, vaikka kyse oli tarpeesta vahvistaa yhteistyötä lähetyskentillä. Merkittävä askel oli kuitenkin otettu kristittyjen yhteyden ja kirkon ykseyden ilmentämiseksi. Sitä vahvisti myös se, että yhteistyötä ja ykseyden edistämistä käsittelevä raportti hyväksyttiin yksimielisesti.²⁸

Kahdeksannen komission työskentelyyn osallistuneet olivat vakuuttuneita siitä, että he saattoivat tehdä paljon enemmän evankelioimistyössä, jos työtä tehtiin yhdessä. Silloin myös voidaan oppia enemmän toisilta. Tämä oli myös koko maailmanlähetyskonferenssin käsitys.

KIRJALLISUUS

BOSCH, DAVID

1991 *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*. ASM Series No. 16. Maryknoll, New York: Orbis Books.

CARRYING THE GOSPEL TO ALL THE NON-CHRISTIAN WORLD

1910 With Supplement: Presentation and Discussion of the Report in the Conference on 15th June 1910. World Missionary Conference, 1910. Edinburgh and London: Oliphant, Anderson & Ferrier.

CASTRO, EMILIO

1991 “Evangelism”. *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Nicholas Lossky et al (eds). Geneva: WCC Publications & Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company. 396–400.

CO-OPERATION AND THE PROMOTION OF UNITY

1910 Report of Commission VIII. With Supplement: Presentation and Discussion of the Report in the Conference on 21st June 1910. World Missionary

27 Latourette 1993, 361; Ross 2006, 177; Schuster 2010.

28 Hopkins 1979, 358–359.

Conference, 1910. Edinburgh and London: Oliphant, Anderson & Ferrier.

EKSTRÖM, BERTIL

2008 "Missionary movements". *Global dictionary of theology*. William A. Dyrness & Veli-Matti Kärkkäinen (eds). Downers Grove, Ill.: IVP Academic. 565–568.

HESSELGRAVE, DAVID

2007 "Will We Correct the Edinburgh Error? Future Mission in Historical Perspective". *Southwestern Journal of Theology* 49 / 2.

THE HISTORY AND RECORDS OF THE CONFERENCE

1910 Together with addresses delivered at the evening meetings. World Missionary Conference, 1910. Edinburgh and London: Oliphant, Anderson & Ferrier.

HOPKINS, C. HOWARD

1979 *John R. Mott 1865–1955. A Biography*. Geneva: World Council of Churches & Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

FÜR 200 MILLIONEN BEDRÄNGTE CHRISTEN BETEN

2010 *IdeaSpektrum – Nachrichten und Meinungen aus der evangelischen Welt* 45.

KERR, DAVID A. & ROSS, KENNETH R.

2009 *Edinburgh 2010: Mission Then and Now*. Oxford: Regnum Books International.

LATOURETTER, KENNETH SCOTT

1993 "Ecumenical bearings of the missionary movement and the International Missionary Council". *A History of the Ecumenical Movement 1517–1948*. Ruth Rouse & Stephen Charles Neill (eds). Fourth edition. Geneva: World Council of Churches, 351–402.

MATTHEY, JACQUES

2010 *Missional spirituality in the contemporary world*. Painamaton esitelmä, pidetty missiologisessa konferenssissa "Church and Mission in the Third Millennium, 27–29 January 2010, Århusissa, Tanskassa. Tekijän hallussa.

NEILL, STEPHEN

1960 *Men of Unity*. London: SCM Press.

1990 *A History of Christian Missions*. Revised for the second edition by Owen Chadwick. Reprinted. London: Penguin Books.

NEUNER, PETER

1987 *Kleines Handbuch der Ökumene*. 2., erweiterte Auflage. Düsseldorf: Patmos Verlag.

NOBLE, TIM

2010 *Addressing the other: Mission, unity and the question of place*. Painamaton

- esitelmä, pidetty Societas Oecumenican konferenssissa Belgradissa, Serbiassa, 28.8.2010. Tekijän hallussa.
- PIERSON, P.E.
- 2008 "Missionary Conferences, World". *Global dictionary of theology*. William A. Dyrness & Veli-Matti Kärkkäinen (eds). Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 562–565.
- POTTER, PHILIP A.
- 1991 "Mission". *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Nicholas Lossky et al (eds). Geneva: WCC Publications & Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company. 690–696.
- 1995 "Joseph Houldsworth Oldham, 1874–1969". *Ecumenical pilgrims: Profiles of Pioneers in Christian Reconciliation*. Ion Bria & Dagman Heller (eds). Geneva: WCC Publications, 175–181.
- PIERARD, RICHARD V.
- 1986 "John R. Mott and the Rift in the Ecumenical Movement during World War I." *Journal of Ecumenical Studies* 23/4, Fall 1986, 601–620.
- ROSS, KENNETH R.
- 2006 "The Centenary of Edinburgh 1910: Its Possibilities". *International Bulletin of Missionary Research*. Vol. 30, No. 4. October 2006, 177–179.
- 2010 *Edinburgh 1910 – Its Place in History*. www.towards2010.org.
- SCHERER, JAMES A. & BEVANS, STEPHEN B.
- 1992 "Introduction and Overview. Statements on Mission and Evangelism." *New Directions in Mission and Evangelization 1. Basic Statements 1974–1991*. James A. Scherer & Stephen B. Evans (eds). Maryknoll, New York: Orbis Books, ix–xx.
- SCHUSTER, JÜRGEN
- 2010 *Edinburgh 1910 and beyond: Mission in unity. Historical, theological and practical reflections*. www.edinburgh2010.org/fileadmin/files/edinburgh2010/files/Resources/UBS
- STANLEY, BRIAN
- 2006 "Defining the Boundaries of Christendom: The Two Worlds of the World Missionary Conference, 1910". *International Bulletin of Missionary Research*. Vol. 30, No. 4. October 2006. 171–176.
- 2009 *The World Missionary Conference: Edinburgh 1910*. Grand Rapids: Eerdmans.
- STRANSKY, TOM
- 1991 "Missio Dei". *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Nicholas Lossky et al (eds). Geneva: WCC Publications & Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company. 687–689.

Ylösnousseen ilmestykset ja lähetystehtävä

1. JOHDANTO

Kristinuskoko syntyi, kun Jeesus Nasaretilaisen seuraajat vakuuttuivat hänen ylösnousemuksestaan. Jo varhaisimman kristinuskon perusolemukseen liittyi voimakas lähetystietoisuus. On hämmästyttävää, miten nopeasti ja laajalle sanoma kuoleman voittaneesta Jeesuksesta Kristuksesta levisi jo aivan ensimmäisten vuosikymmenien aikana. Tässä artikkelissa pohditaan, miten ylösnousemususkon synnyttäneet ilmestyskokemukset ja tietoisuus velvollisuudesta levittää evankeliumia liittyvät yhteen. Minkälaisissa olosuhteissa alkuvaiheen ylösnousemustodistajat saivat lähetystehtävän? Vaihtelivatko eri seuraajaryhmille annetut tehtävät?¹

2. PAAVALI

Paavalin aidot kirjeet ovat Uuden testamentin vanhinta aineistoa. Paavali on myös ainoa Uuden testamentin kirjoittajista, joka itse on kokenut ylösnousseen Jeesuksen ilmestyksen. Siksi juuri hänen lausuntonsa ovat erityisen tärkeitä.

Jakeissa Gal. 1:15–16 Paavali kertoo kääntymiskokemuksestaan: ”Mutta Jumala, joka jo äitini kohdusta oli valinnut minut ja armossaan kutsui minut työhönsä, näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle, jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä.” Paavali liittää ilmestyskokemuksen ja lähetystehtävän saumattomasti toisiinsa. Hyvin kompaktissa muodossa tulee samalla ilmaistua tehtävän kohderyhmä: ”kaikki kansat” tarkoittavat teknisenä terminä ei-juutalaisia eli pakanaita.²

Galatalaiskirjeessä Paavali painottaa itsenäisyyttään evankeliumin julistajana: hän on saanut julistuksensa sisällön ja pakanalähetyskohteen suoraan Kris-

1 Tässä artikkelissa joudun viittaamaan usein kolmiosaiseen tutkimukseeni ”Jeesuksen ylösnousemus”, joka kuuluu Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuihin, numerot 57 (1993), 59 (1994), 66 (1996). Käytän kirjoista lyhennettä Ylösn. ja viittaan kuhunkin roomalaisella numerolla.

2 Jakeiden Gal. 1:15–16 tulkinnasta lähemmin Ylösn. I, s. 156–172.

tukselta, ei ihmisiltä (Gal. 1:11–12). Paavali ei kerro lyhyistä tai pitkistä keskusteluista Ylösnousseen kanssa kääntymiskokemuksessaan.³ Pyhässä kohtaamisessa on ollut jotakin, mikä on sanoittakin tehnyt asiat Paavalille selviksi.

Paavali oli vainonnut Kristukseen uskovia ja heidän joukossaan erityisesti niitä, jotka kuuluivat samaan piiriin kuin hänkin, eli kreikkaa äidinkielenään puhuvia juutalaisia. Diasporasta tulleina heillä oli automaattisesti läheisempi kosketus ei-juutalaiseen maailmaan. Kysymys juutalaisuuden ja pakanamaailman rajoista ja niiden ylityksistä oli heille aivan toisella tavalla tärkeä kuin Palestiinassa eläville arameaa puhuville juutalaisille. Jerusalemin kreikkaa puhuvista kristinuskoon kääntyneistä juutalaisista Stefanoksen ryhmä oli jo joutunut ristiriitoihin perinteistä uskontoa puolustavien juutalaisten kanssa. Heidän parissaan oli viriämässä avarampi tapa suhtautua pakanoihin, mihin liittyi periaatteellinen valmius pakanalähetykseen. Kun nämä miehet joutuivat vainotuiksi ja lähtemään Jerusalemita seuduille, joissa asui pakanoita, he julistivat evankeliumia myös heille (Ap. t. 11:20).⁴

Kun Paavalille selvisi järisyttävässä kokemuksessa, että hän oli ollut täysin väärässä vainotessaan kristittyjä, hän joutui tekemään täyskäännöksen uskonnollisissa vakaumuksissaan ja myös suhtautumisessaan pakanoihin. Se, mitä Stefanoksen kumppanit julistivat, osoittautui totuudeksi: ristiinnaulittu Jeesus Nasaretilainen on herätetty kuolleista ja korotettu taivaalliseen herruusasemaan. Tästä seurasi, että Stefanos-ryhmä oli oikeassa myös vakaumuksessaan, ettei Kristus ollut pelkästään juutalaisten, vaan koko maailman Vapahtaja.

Mistä johtuu, että Paavali ei ainoastaan vakuutu Jeesuksen ylönousemuksesta, vaan hänestä tulee myös ylönousseen Jeesuksen todistaja, sanoman levittäjä ja apostoli? Ennen kääntymistään Paavali oli kokenut kutsumukseksi pyrkiä vaientamaan ne, jotka julistivat ylönoussutta Kristusta. Kristus-liikkeessä nimenomaan julistaminen, sanoman levittäminen kuului uskon ytimeen. Sanoma, joka vastaanotettiin ja johon uskottiin, oli viesti, joka oli saman tien myös vietävä eteenpäin.

Jo maan päällä vaikuttaneen Jeesuksen kutsumuksena oli sanoman levittäminen. Hän julisti Jumalan valtakuntaa: ”Aika on täyttynyt. Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Kääntykää ja uskokaa hyvä sanoma!” (Mark. 1:15). Jeesus lähetti myös oppilaansa julistamaan tätä samaa sanomaa juutalaisten parissa (Matt. 10:5–6; Luuk. 10:1–12). Maan päällä vaeltava Jeesus ja hänen oppilaansa julistivat lähellä olevaa Jumalan valtakuntaa. Jeesuksen kuoleman ja ylönou-

3 Kun Apostolien teoissa kerrotaan Paavalin kääntymisestä luvuissa 9, 22 ja 26 kirjoittaja antaa Paavalin ja Kristuksen keskustella keskenään vaihtelevilla tavoilla. Kysymyksessä on vain kirjoittajan oma tapa kuvailla kokemuksen sisältöä havainnollisesti.

4 Stefanos-ryhmästä ja sen merkityksestä alkukirkon teologiassa ja lähetyksessä lähemmin Ylösn. III, s. 216–226.

semuksen jälkeen hänen oppilaansa julistivat ylösnoussutta Kristusta tavalla, johon samalla liittyi voimakas Jumalan valtakunnan tulemisen odotus. Vaikka julistuksen sisällössä tapahtuu selkeä siirtymä, itse julistaminen kuului Jeesuksen ympärillä olevien uskovien itsestään selviin perustehtäviin sekä ennen että jälkeen Jeesuksen kuoleman.

Kun lähetystietoisuus on uskonnollisen identiteetin keskuksena, uskonto on dynaamista. Se pyrkii vakuuttamaan ja voittamaan muut vakaumukset. Se pyrkii laajentumaan ja on siksi myös taipuvainen konflikteihin. Vanhan uskonnollisen vakaumuksen edustajien silmissä se on vastenmielinen ja vaarallinen. Ei ollut ihme, vaan pikemminkin itsestäänselvyys, että ensimmäiset kristityt joutuivat kahnauksiin ympäristönsä kanssa. Välienselvittelyt tulivat sitä voimakkaammiksi, mitä selväpiirteisempi uusi vakaumus oli. Vastapuolellakin oli voimakkaita ja asiansa oikeutuksesta vakuuttuneita persoonallisuuksia, jotka ottivat perinteisen uskonnon puolustuksen vakavasti, niin kuin Paavali ennen kääntymystään. Yhteinen kristillinen perusvakaumus, että Jumala oli herättänyt ristiinnaulitun Jeesuksen kuolleista, oli jo tarpeeksi loukkaava, mutta kun siihen vielä liittyi juutalaisen lain ja temppelin aseman radikaalia uudelleentulkintaa sekä positiivista asennoitumista pakanoiden pelastumiseen, oltiin jo siirrytty tilanteeseen, jossa pelkkä väittely ei riittänyt kaikille. Tällaiset syyt näyttävät johtaneen siihen, että Stefanos ja hänen ystävänsä joutuivat vainotuiksi, kun taas matalampaa profiilia pitäneet Jerusalemin seurakunnan arameankieliset jäsenet saivat vielä kristinuskon ensimmäisinä vuosina elää suhteellisen rauhassa. Jos Stefanos ja kumppanit olisivat pohtineet uusia vakaumuksiaan vain omissa seminaareissaan, konflikti olisi jäänyt syttymättä. Heille tämä olisi kuitenkin merkinnyt heidän edustamansa uskon perimmäisen identiteetin kieltämistä ja oli siksi mahdotonta. Niinpä vaino oli väistämätön.

Kun yksi vainoajista ja vanhojen arvojen puolustajista näki valon, hänestä tuli samanlainen kuin ne, joita hän oli vainonnut ja vieläpä heitä paljon johdonmukaisempi uuden avaran evankeliumin äänekäs julistaja. Jo Jeesuksen julistustoiminta oli jatkoa Vanhan testamentin profeettojen ja Johannes Kastajan kutsu-
mukselle. Profeetallisuus oli Jeesuksen aikaan tultaessa muuttunut yhä selvemmin sivujuonteeksi juutalaisuudessa, jossa pyhien kirjojen tutkiminen ja tulkinta oli noussut yhä keskeisempään rooliin. Profeetalla on suora yhteys jumalalliseen ilmoituslähteeseen. ”Näin on kirjoitettu” sijaan profeetta julistaa: ”näin sanoo Herra”.⁵ Kirjoittaessaan jakeissa Gal. 1:15–16 kääntymisestään Paavali ilmaisee asian samaan tapaan, kuin Raamatussa kerrotaan profeetta Jeremiaan kutsumisesta (Jer. 1:5). Paavalille jo ennen syntymää tarkoitettu profeetallinen tehtävä aktivoituu Ylösnousseseen Jeesuksen kohtaamisessa. Paavalista tulee kristityksi

5 On toki olemassa myös profeetallista kirjoitusten tulkintaa, missä opettajan ja profeetan kutsumukset yhdistyvät. Paavalin kirjeistä tästä löytyy monia esimerkkejä.

kääntyessään saman tien myös julistaja, sillä muunlaisia kristittyjä ei olekaan. Jokainen todistaa tietenkin omalla tavallaan, tavalliset rivikristityt arjessa yksinkertaisilla tunnustautumisillaan evankeliumiin ja elämällä uuden vakaumuksen mukaisesti, mutta johtavat henkilöt, joille on annettu useita leivisköjä, näyttävästi ja julkisesti.

Ylösnousseen Jeesuksen ilmestys teki kokijastaan nimenomaan apostolin, arvovaltaisen lähetyssaarnaajan. Tämä ilmenee Paavalin kysymyksistä jakeissa 1. Kor. 9:1: ”Enkö ole vapaa? Enkö ole apostoli? Enkö ole nähnyt Herraamme Jeesusta?” Kysymykset on muotoiltu niin, että niihin odotetaan automaattista myönteistä vastausta kirjeen lukijakunnalta. Viimeinen kysymys tarkoittaa ylösnousseen Jeesuksen näkemistä ja on perusteluna sille, että myös keskimmäiseen kysymykseen tulee antaa myönteinen vastaus.⁶

Vain harvoille henkilöille suotu Ilmestys teki kokijoistaan aivan erityisellä tavalla uskovia. Minkälainen kokemus on kunkin kohdalla luonteeltaan ollutkaan, se on joka tapauksessa ollut niin vaikuttava ja vakuuttava, että kokijat eivät enää ole sen jälkeen hetkeäkään epäilleet Kristuksen ylösnousemusta ja jumalallista herruusasemaa. Pääsiäisen jälkeen Pietari ei enää kieltänyt uskoa; veljensä kutsumusta tämän elämän aikana epäillyt Jaakob tulee täysillä mukaan Kristusta palvovaan yhteisöön; varhaiskirkkoa vainonneesta Paavalista tulee uuden uskon fanaattisin esitaistelijä. Ilmestyksien pohjalta eri ihmiselle syntynyt vakaumus on ollut ylitsevuotava. Sitä ei voitu säilyttää vain omana henkilökohtaisena uskonaarteena. Liittyneenä kristilliseen identiteettiin muutenkin kuuluvaan sanoman levittämiskorostukseen seuraukset olivat selviä: ilmestys synnytti apostolin, voimakkaan pakon lähteä liikkeelle julistamaan. Tällaisista lähtökohdista selittyy se, että ylösnousemussanoma levisi valtavalla vauhdilla lyhyessä ajassa Palestiinassa ja kauas Palestiinan rajojen ulkopuolella synnyttäen lukuisia kristillisiä seurakuntia jo aivan ensimmäisten kristillisten vuosikymmenien aikana.

Kaava ilmestys-missio tulee esille myös jakeissa 1. Kor. 15:1–10, joissa Paavalin ei käsiteltävän aiheen kannalta tarvitsisi tätä yhteyttä lainkaan korostaa. Luvussa 1. Kor. 15 Paavali selvittelee korinttilaisille ylösnousemustodellisuuden olemuksellista luonnetta lähtemällä liikkeelle Kristuksen ylösnousemuksesta. Tässä yhteydessä hän luettelee useita ilmestyksen todistajia: Kristuksen ylösnousemus on todella tapahtunut; Kristuksen ilmestymisen todistajia on paljon, he ovat olleet eri tilanteissa ilmestyksen tapahtuessa, ja heitä on yhä edelleenkin tavoitettavissa asian tarkistamiseksi. Viimeisenä todistajana Paavali tuo esille vielä itsensäkin. Seurakunnan vainoojana hän on erikoistapaus ”kuin keskosena syntynyt, apostoleista vähäisin”, mutta samalla apostoleista paras, sillä hän ”on

6 Jakeesta 1. Kor. 9:1 lähemmin Ylösn. I, s. 173–183.

tehnyt enemmän työtä kuin kukaan” muista apostoleista. Ylösnousseen todistajien arvioinnin mittana on siis heidän toimintansa evankeliumin lähettiläinä. Ilmestysten saaminen ei näidenkään jakeiden mukaan ole itsetarkoitus.⁷

3. MATTEUKSEN EVANKELIUMIN KASTE- JA LÄHETYSKÄSKY

Kaikki UT:n evankeliumit päättyvät samaan loppuhuipentumaan eli Jeesuksen ylösnousemukseen. Vanhin Markuksen evankeliumi on tämän aihepiirin käsittelyssä pidättyväisin. Se on alun perin päättynyt jakeeseen Mark. 16:8 eikä ole sisältänyt kuvausta ylösnousseen Jeesuksen ilmestymisestä, ainoastaan kertomuksen naisista, jotka löytävät Jeesuksen haudan tyhjänä ja kohtaavat haudassa enkelin, joka antaa heille sanoman eteenpäin toimitettavaksi. Tehtävä kuuluu: ”Menkää nyt sanomaan hänen opetuslapsilleen, myös Pietarille: ´Hän menee teidän edeltänne Galileaan. Siellä te näette hänet, niin kuin hän itse teille sanoi.´” (Mark. 16:7) Evankeliumin viimeisessä jakeessa todetaan omituisesti naisten pettäneen tehtävän suorittamisen: ”he eivät kertoneet kenellekään mitään.”⁸

Muut evankeliumit, jotka ovat tunteneet Markuksen tavan kertoa asiasta, eivät ole halunneet päättää omaa esitystään näin arvoituksellisesti. Kolme muuta evankelistaa on turvautunut seurakunnissa eläneisiin traditioihin Jeesuksen ilmestyksistä ja kehittäneet niiden pohjalta ja oman teologisen päättelykykynsä avulla jatkon Markuksen kuvaukselle.

Matteus kertoo, miten Ylösnoussut itse kohtaa haudalta peloissaan pakenevat naiset ja toistaa heille enkelin jo haudalla antaman tehtävän. Matteus on ennakoinut kertomuksensa jatkon jo siinä tavassa, miten hän muuttaa enkelin sanan haudan sisällä: ”Menkää kiireesti sanomaan hänen opetuslapsilleen: ´Hän on noussut kuolleista. Hän menee teidän edellänne Galileaan, siellä te näette hänet.´ Tämä on minun sanomani teille.” (Matt. 28:7) Ylösnoussut toistaa saman asian sanoessaan naisille: ”Älkää pelästykö! Menkää sanomaan veljilleni, että heidän pitää lähteä Galileaan. Siellä he näkevät minut.” (Matt. 28:10)⁹

Molemmat evankelistat, Markus ja Matteus, tietävät, että ylösnoussut Jeesus ilmestyi opetuslapsilleen Galileassa. Markuksen mukaan ilmestysten täytyy olettaa toteutuneen siitä huolimatta, että naiset eivät toimittaneet enkelin viestiä opetuslapsille. Matteus antaa puolestaan ymmärtää, että naiset toimittivat perille sanoman, jonka he saivat enkelin lisäksi vielä Ylösnousseelta itseltään. Tyhjän haudan ihmeen kokeneet naiset saivat joka tapauksessa molempien evankelistojen mukaan ensimmäisinä ylösnousemussanoman levittämistehtävän. Tehtävä on ollut rajallinen. Se on koskenut ainoastaan Jeesuksen seuraajien ydinjoukkoa,

7 Jakeista 1. Kor. 15:1–11 lähemmin Ylösn. I, s. 194–239.

8 Markuksen evankeliumin omituinen loppu on antanut aihetta monille tulkinnoille. Niistä ja jakeista Mark. 16:1–8 lähemmin Ylösn. II, s. 11–95.

9 Jakeista Matt. 28:9–10 lähemmin Ylösn. II, s. 162–171.

niitä yhtätoista opetuslasta, jotka Juudaksen luovuttua olivat vielä jäljellä. Joka tapauksessa ylösnousemusteema ja sanoman vieminen ovat kiinteässä yhteydessä jo kertomuksessa tyhjälle haudalle saapuvista naisista.

Matteuksen evankeliumissa kerrotaan vain yhdestä ylösnousseen Jeesuksen ilmestyksestä miesopetuslapsilleen. Se on koko evankeliumin päättävä vaikuttava loppukohtaus jakeissa Matt. 28:16–20. Yksitoista opetuslasta menee ”vuorelle, minne Jeesus oli käskennyt heidän mennä”. Evankeliumissa ei ole selvitetty, milloin Jeesus olisi tällaisen käskyn antanut. Se on tapahtunut sellaisessa yhteydessä, jota lukijalle ei ole ilmoitettu. Vuori on kuitenkin paikka, jossa Jumala on ilmestynyt jo Moosekselle ja antanut hänelle käskynsä. Vuorella maan päällä vaeltanut Jeesus antoi keskeisimmät eettiset ohjeensa (Matt. 5–7). Vuorella Jeesus kirkastui ja puhui Mooseksen ja Elian kanssa (Matt. 17:1–8). Vuori on lähellä taivasta, Jumalan asuinsijojä. Siksi se sopii hyvin evankeliumin viimeisen episodin jylhäksi tapahtumapaikaksi. Kuvauksen pohjalta saa vaikutelman, kuin Jeesus olisi jo paikalla. Opetuslapset tulevat ja näkevät hänet. Jeesuksen olemuksessa on ylimaallista pyhyyttä. Hän ei ole enää se, jonka kanssa opetuslapset aikaisemmin seurustelivat tuttavallisesti.

Verbi, jota alkukielessä käytetään ilmaisussa ”he kumarsivat häntä” on hyvin voimakas. Siihen liittyy maahan asti heittäytymisen ajatus. Se esiintyy Uudessa testamentissa useimmin Jumalan (tai epäjumalan) ja Messiaan palvontaan liittyvissä yhteyksissä, välillä myös kuninkaan kumartamiseen. Kun avuntarvitsijat lähestyivät Jeesusta tunnustaen hänen jumalallisen arvonsa ja mahtinsa, heidänkin kumartamisensa kuvataan samalla verbillä. Kuvaavaa verbin palvoavan asenteen voimakkaalle merkitykselle on se, että Pietari torjuu Corneliuksen ”kumartumisen” eteensä toteamalla ”Nouse, minä olen vain ihminen niin kuin sinäkin” (Ap. t. 10:25–26). Samoin enkeli torjuu näkijä Johanneksen ”kasvoilleen heittäytymisen” (näin tämä verbi käännetään tässä yhteydessä) edessään toteamalla olevansa vain ”Jumalan palvelija” (Ilm. 22:8–9).

Kumartamalla ylösnoussutta Jeesusta opetuslapset tunnustavat hänen jumalallisen kuninkuutensa. Tähän yhteyteen liittyy omituinen lisäys ”joskin muuttamat epäilivät”. Tämä huomautus on aiheuttanut monenlaista pohdintaa tutkijoiden piirissä. Lisähuomautus voi hyvin liittyä autenttisten ilmestyskokemusten luonteeseen yleisemminkin: kun ihminen joutuu tekemisiin tuonpuoleisen todellisuuden kanssa, kokemus ei ole sijoitettavissa osaksi normaalien asioiden ketjua. Kokemus on jotakin aivan toisenlaista ja siksi myös alttiina epäileville kysymyksille. ”Voiko tämä olla totta?” Ylösnoussut Jeesus oli jotakin aivan muuta ja ainutkertaista. Täydellisen erilaisuutensa vuoksi myös epäileville kysymyksille altistavassa kokemuksessa oli kuitenkin jotakin, mikä teki kaikista todistajista samalla ehdottoman vakuuttuneita, pelottomia, jopa fanaattisia uskovia. Muuten ei olisi ymmärrettävissä, miten Jeesuksen seuraajien pienestä joukosta niin

lyhyessä ajassa saattoi syntyä maailman laajuinen uskonnollinen yhteisö. Jeesuksen ylösnousemus ei merkinnyt paluuta tähän maailmaan ja samanlaiseen ruumiilliseen olomuotoon kuin ennen hänen kuolemaansa. Se oli siirtymistä toiseen olomuotoon, joka oli ja on ihmismielelle käsittämätön, niin kuin Jumala ja Hänen tuonpuoleinen valtakuntansa on ihmiselle käsittämätön ja avautuu vain niin paljon kuin Jumala siitä ihmisille ilmoittaa mukauttamalla ilmoituksensa heidän käsityskykynsä puitteisiin. Kaiken taustalla oleva pyhyys, ääretön rakkaus ja mahti – niin pitkälle kuin se on aavistettavissa näissä kokemuksissa – ottaa ihmisen kuitenkin täydellisesti valtaansa.

Tällaisesta kokemuksesta kertoo Matteuksen evankeliumin loppukohtaus. Opetuslapset ovat kokeneet pyhän ilmestyksen. He ovat saaneet ilmestyksen kautta vakuutuksen Jeesuksen voitosta ja hänen korotuksestaan taivaalliseen valta-asemaan. Samalla he ovat saaneet myös tehtävän, saman minkä Paavali sai omassa kokemuksessaan. Matteus pukee sen Ylösnousseen sanoina seuraavaan muotoon: ”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.”

Se, että opetuslapset ovat saaneet heidät täysin vakuuttaneen ilmestyskokemuksen ja että siihen on liittynyt saman tien myös tehtävä levittää evankeliumia ylösnoussesta Jeesuksesta, on historiallinen fakta. Lähetyksäskyn sanamuoto edustaa kuitenkin alkukirkon lähetysteologian myöhempää kehitysvaihetta. Tehtäväksianto ei nimittäin vielä alussa ollut näin selväpiirteinen ja avara. Kesti vielä aikansa, ennen kuin Kristukseen uskovien ydinjoukolle selvisi, että evankeliumi oli tarkoitettu myös ylittämään juutalaisuuden rajat ja että se koski myös pakanoita (”kaikkia kansoja”). Stefanoksen aatekumppanien Antiokiaan perustamassa seurakunnassa ja varsinkin vasta Paavalin johdolla otettiin konkreettiset askeleet evankeliumin levitykseen pakanoiden parissa. Jerusalemin alkuseurakunnan jäsenet eli Jeesuksen varsinaiset perusopetuslapset suhtautuivat aiheeseen empivästi aina vuonna 47 tai 48 jKr. pidettyyn ”apostoliseen kokoukseen” asti (Gal. 2:1–10; Ap. t. 15).

Toisaalta lähetyksäskyyn liittyvä kaste oli alusta alkaen se sakramentti, jolla ihminen otettiin Jumalan solmiman uuden liiton piiriin. Kaste oli kertakaikkinen ja toistamaton toimenpide, jolla ihminen, juutalainen tai pakana, tuli seurakunnan jäseneksi. Koska alkukirkossa kastettiin kokonaisia perhekuntia perheen päämiehen tultua uskoon, kasteen piirin ovat alusta lähtien kuuluneet myös pienet lapset. Heidän kohdallaan lähetyksäskyn kehoitus opettamiseen on erityisen tärkeä. Lapsihan tulee vasta jälkeensä ja vähitellen tietoiseksi sen liiton periaatteista ja luonteesta, johon hänet on jo elämän alussa otettu. Kasteen suoritta-

minen kolmiyhtheisen Jumalan nimeen liittyy käytäntöön, joka vakiintui vasta vähän myöhemmin. Alussa kastettiin vain Jeesuksen nimeen. Usko Kolmiyhtheiseen Jumalaan nousee kuitenkin Uuden testamentin omasta sisällöstä, vaikka se ei muualla tulekaan esille niin selväpiirteisenä kuin lähetyuskäskyssä.¹⁰

4. ILMESTYKSEN JA MISSIO LUUKKAAN KAKSOISTEOKSESSA

Saman kirjoittajan laatimassa kaksoisteoksessa eli Luukkaan evankeliumissa ja Apostolien teoissa ylösnousseen Jeesuksen ilmestykset tulevat monessa suhteessa hyvin erilaiseen valoon kuin Paavalilla, Markuksella ja Matteuksella. Ylösnousseesta Jeesuksesta tulee huomattavasti konkreettisempi hahmo kuin edellä mainittujen tekstien valossa. Lisäksi ilmestykset eivät sijoitu Galileaan, vaan Jerusalemiin. Erilaisuuksista huolimatta ilmestysten ja evankeliumin levittämisen tehtävän yhteensitominen kuuluu myös kaksoisteoksen korostuksiin.

Emmauksen tien kulkijoiden ilmestyskokemus päättyy samalla hetkellä kun he tunnistavat tuntemattoman matkakumppaninsa ylösnousseeksi Jeesukseksi. He eivät saa mitään erityistä kehotusta, mutta itse kokemus saa heidät saman tien, vaikka ilta on jo käsillä, kiirehtimään takaisin ”noin kahden tunnin kävelymatkan” (Luuk. 24:13) päässä olevaan Jerusalemiin, jotta he voisivat kertoa ylösnousemuksesta Jeesuksen opetuslapsille (Luuk. 24:31–35).

Luukkaan vastine Matteuksen lähetyuskäskylle esitetään, kun ylösnoussut Jeesus ilmestyy Jerusalemissa koolla olevalle opetuslapsijoukolle. Todistettuaan olevansa konkreettinen elävä olento eikä mikään aave (Luuk. 24:37–42) Jeesus puhuu opetuslapsilleen ja antaa lähetyuskäskyn: ”Näin on kirjoitettu. Kristuksen tuli kärsiä kuolema ja kolmantena päivänä nousta kuolleista, ja kaikille kansoille, Jerusalemistä alkaen, on hänen nimessään saarnattava parannusta ja syntien anteeksiantamista. Te olette tämän todistajat. Minä lähetän teille sen, minkä Isäni on luvannut. Pysykää tässä kaupungissa, kunnes saatte varustukseksenne voiman korkeudesta.” (Luuk. 24:46–49)

Luukkaan lähetyuskäskyssä kaiken lähtökohtana ja perustana on Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus. Tämä on avannut ihmisille portin uuteen jumalayhteyteen. Parannus on kääntymistä Jumalan puoleen, uuden liiton portille saapumista. Syntien anteeksiantamus on pääsylippu sisälle portista pelastettujen yhteyteen. Myös Luukkaan lähetyuskäskyn mukaan sanoma kuuluu kaikille kansoille, ei ainoastaan juutalaisille. Samoin kuin Matteuksella myös Luukkaalla pakanoillekin tarkoitettun rajoittamattoman evankeliumin korostus tulee teologisen kehityksen kannalta liian aikaisin kerrontaan. Luukkaan kerronnan erityispiirteisiin kuuluu sen painottaminen, että kokemusten ja lähetyuskäskyn

10 Aejmelaesus, Lars, Kristinuskon synty. 2. painos. Kirjapaja: Helsinki 2007, 456–457.

jälkeen oli vielä odotettava odotettava Pyhän Hengen vuodattamista taivaasta, ennen kuin voitiin aloittaa todistustehtävän toteuttaminen.¹¹

Apostolien tekojen alussa kerrataan Ylösnousseen ja apostolien välisessä keskustelussa samoja teemoja kuin Luukkaan evankeliumin lopussa. Opetuslapsia kehoitetaan pysymään Jerusalemissa, kunnes he saavat kasteen Pyhässä Hengessä (Ap. t. 1:4–5). Lähetystehtävästä Ylösnoussut toteaa: ”Mutta te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka” (Ap. t. 1:8).

Paavali on keskeinen hahmo Apostolien teoissa siitä huolimatta, että kirjoittaja ei omien teologisten erityiskorostusten takia pidäkään häntä samanlaisena ylösnousemustodistajana ja apostolina kuin ”niitä kahtatoista”. Teoksessa kerrotaan peräti kolmeen otteeseen Paavalin kääntymyksestä. Jokaiseen niistä liittyy ylösnousseen Kristuksen ilmestyksen kuvauksen ohella myös Paavalille annetun lähetystehtävän korostus. Herra sanoo Aniakselle, jonka tehtävänä on mennä Damaskoksessa Ylösnousseen kohtaamisessa sokeutuneen Paavalin luo ja parantaa hänet: ”Mene, minä olen valinnut hänet aseekseni, tunnustamaan nimeäni maailman kansojen ja kuninkaiden ja myös Israelin kansan edessä” (Ap. t. 9:15). Saman asian Paavali kertoo puhuessaan kansanjoukolla Jerusalemissa. Ananias oli sanonut hänelle: ”Isiemme Jumala on valinnut sinut tuntemaan tahdonsa, näkemään Vanhurskaan ja kuulemaan hänen oman äänensä. Sinusta tulee hänen todistajansa, sinä kerrot kaikille ihmisille, mitä olet nähnyt ja kuullut” (Ap. t. 22:14–15). Samassa puheessa Paavali kertoo tarkentavasta näystä, jonka hän oli saanut Herralta Jerusalemin temppelissä kääntymyksensä jälkeen: ”Lähde heti Jerusalemistä, älä viivyttelä. Täällä sinua ei kuunnella, kun todistat minusta... Mene, minä lähetän sinut kauas toisten kansojen keskuuteen” (Ap. t. 22:18, 21). Kertoessaan kääntymyksestään kuningas Agrippalle ja maaherra Festukselle Paavali siteeraa ylösnoussutta Kristusta, joka pitää pitkän puheenvuoron maassa makaavalle Paavalille. Lähetystehtävästä Ylösnoussut toteaa: ”Minä olen ilmestynyt sinulle, koska olen valinnut sinut palvelijakseni ja todistajakseni, kertomaan siitä, mitä nyt olet nähnyt ja mitä vielä olet näkevä, kun sinulle ilmestyn. Minä pelastan sinut oman kansasi käsistä ja varjelen sinua, kun lähetän sinut pakanoiden pariin avaamaan heidän silmänsä ja saattamaan heidät pimeydestä valoon ja Saatanan vallasta Jumalan luo. He saavat syntinsä anteeksi, kun uskovat minuun, ja heillä on oleva paikkansa niiden joukossa, jotka Jumala on pyhittänyt.” (Ap. t. 26:16–18)

Apostolien teoissa annetaan Paavalin todistajan tehtävästä historiallisesti oikeaan osuva ja myös Paavalin omien kirjeiden valossa paikkansa pitävä todistus: Paavali on kääntymisestään asti ollut evankeliumin julistaja nimenomaan paka-

11 Jakeista Luuk. 24:36–53 lähemmin Ylösn. II, s. 279–303.

noiden parissa. Ylösnousseen Kristuksen ilmestys ja lähettäminen todistajaksi kuuluivat tiiviisti yhteen hänen kohdallaan, samoin kuin muidenkin varhaisten kristittyjen vaikuttajien.

Luukkaan kaksoisteoksen tapa yhdistää ilmestykset ja todistus toisiinsa ki-
teytyy Pietarin temppelipuheessa olevaan virkkeeseen: ”Te surmasitte elämän
ruhtinaan! Mutta Jumala herätti hänet kuolleista; me olemme sen todistajia”
(Ap. t. 3:15).¹²

5. ILMESTYKSET JA MISSIO JOHANNEKSEN EVANKELIUMISSA

Johanneksen evankeliumin kuvaukset ylösnousseen Jeesuksen ilmestyksistä ja-
kaantuvat selkeästi kahteen eri kokonaisuuteen eli evankeliumin alkuperäisen
viimeisen luvun Joh. 20 ja siihen myöhemmin lisätyn luvun Joh. 21 aineistoihin.

Luvun Joh. 20 sisältö on läheisessä yhteydessä Luukkaan evankeliumin vii-
meisen luvun kuvaukseen ylösnousemustapahtumista. Sisällölliset ja sanastol-
liset seikat tekevät varsin todennäköiseksi, että kirjoittaja on tuntenut Luukkaan
evankeliumin ja käyttänyt sitä hyväkseen. Myös luvun Joh. 20 mukaan ilmesty-
miset toteutuvat Jerusalemissa. Jeesuksen ilmestyminen opetuslapsijoukolle on
kuvattu varsin samalla tavalla kuin Luukkaan vastaavassa kertomuksessa.

Luvussa Joh. 20 on kuitenkin myös aivan oma erityinen kerronta-aineiston-
sa, jota ei tavata missään muualla. Vain täällä kerrotaan ylösnousseen Jeesuksen
ilmestymisestä haudan luona siellä yksinään olevalle Magdalan Marialle. Ku-
vauksella on tosin eräänlainen vastine Matteuksen evankeliumin kohtauksessa,
jossa Ylösnoussut kohtaa haudalta poistuvan Magdalan Marian ja ”sen toisen
Marian”. Kohtauksilla täytyy olla jokin yhteys keskenään, eikä selitykseksi rii-
tä, että Johannes olisi vain tuntenut Matteuksella olevan tekstin ja muuntanut
sen omaksi kuvaukseksi. Luvussa Joh. 20 oleva kuvaus on liian erikoinen,
jotta tämä tulkinta tyydyttäisi. Todennäköisemmältä vaikuttaa, että molempien
kuvausten taustalla on heijastuma todella tapahtuneesta kokemuksesta haudan
lähellä. Matteus ei ole omien traditioittensa varassa tiennyt siitä muuta kuin, että
se on tapahtunut. Siksi hänen kuvauksensa jää hyvin mitäänsanomattomaksi:
ylösnoussut Jeesus ei tee muuta kuin toistaa naisten jo enkeliltä saaman tehtä-
vän. Johannes näyttää oman traditionaalisen lähteensä ohella olevan tietoinen
myös Matteuksen tavasta kertoa asiasta, koska on nähnyt tarpeelliseksi korjata
Matteuksella olevan koskettamisen teeman (”he syleilivät hänen jalkojaa”, Matt.
28:9) antamalla ylösnousseen Jeesuksen sanoa Marialle: ”Älä koske minuun”

12 Laajemmin tämä ilmestykset ja lähetystehtävän kiinteästi yhteensitova tema tulee vas-
taan Pietarin puheessa Corneliuksen kodissa jakeissa Ap. t. 10:39–42. Aihepiiristä enem-
män Silvola, Kalevi, Todistaja ja todistus. Traditio- ja redaktiohistoriallinen tutkimus
Luukkaan kirjoitusten todistajakuvasta. Suomen Eksegeettisen Seuran julk. 31. Helsinki
1978.

(Joh. 20:17). Se, että Magdalan Maria olisi kohdannut ylösnousseen kaikkein ensimmäisenä ja jo lähellä hautaa, ennen kuin hän ilmestyi miesopetuslapsilleen Galileassa, ja että tämä olisi tiedetty laajalti alkukirkon piirissä jo ennen kuin neljännessä evankeliumissa siitä kirjoitettiin, on paras selitys sille, että hänen nimensä on niin usein ja painavasti esillä evankeliumeissa.

Samoin kuin naiset Markuksen ja Matteuksen hautakertomuksissa saivat enkeliltä käskyn toimittaa ylösnousemussanoma – ei kaikelle kansalle, vaan vain määrätylle kohderyhmälle eli Jeesuksen opetuslapsille – samoin lähettää Ylösnoussut myös luvussa Joh. 20 Magdalan Marian toteuttamaan tehtävää sanoilla: ”Mene sinä viemään sanaa veljilleni ja sano heille, että minä nousen oman Isäni ja teidän Isänne luo, oman Jumalani ja teidän Jumalanne luo” (Joh. 20:17). Magdalan Maria toteuttaa saman tien saamansa tehtävän ja toimittaa ylösnousemussanoman Jeesuksen opetuslapsille (Joh. 20:18).¹³

Johanneksen kerronnan kannalta Marian perille viemä sanoma ei ollut välttämätön, sillä jo saman päivän iltana Ylösnoussut itse ilmestyy opetuslapsilleen ja he vakuuttuvat sen avulla ylösnousemuksesta. Marian viestillä ei näytä olleen mitään vaikutusta, sillä Jeesuksen ilmestyessä opetuslapset ovat vielä aivan pitkäperjantain tunnelmissa peloissaan lukittujen ovien takana (Joh. 20:19). Omalla tavallaan tämäkin piirre vahvistaa tulkintaa, että Markuksen kuvaus vastaa paremmin historiallista todellisuutta: Naisilla on hautakokemuksensa, mutta se on heille pikemminkin kauhistuksen kuin riemun aihe (Mark. 16:8). Samaan aikaan miehet ovat jo takaisin Galileassa tai ainakin matkalla sinne. Galileassa ylösnoussut Jeesus ilmestyy opetuslapsilleen ja he vakuuttuvat ilman naisten todistusta, oman kokemuksensa kautta ylösnousemuksesta.

Tyhjän haudan löytyminen ja siihen erityisellä tavalla yhdistynyt Magdalan Marian erityiskokemus elivät varhaisimmassa alkukristillisessä traditiossa erillään miesopetuslasten saamista ilmestyskokemuksista. Jerusalemiin pääsi-äissunnuntaiksi jääneet naiset palasivat hautakokemuksensa jälkeen kotiseuduilleen. Miesopetuslapset tulivat puolestaan ilmestyskokemustensa jälkeen takaisin Jerusalemiin odottamaan lopullista täyttymystä. Vasta kun nämä kaksi ryhmää kohtasivat, he pystyivät täydentämään toistensa kokemat ihmeelliset ja hämmäntävät tapaukset yhtenäiseksi ja yhteenkuuluvaksi hauta- ja ilmestysihmeiden kokonaisuudeksi.¹⁴

Myös Johanneksen evankeliumissa ylösnousseen Jeesuksen ja opetuslasten ensimmäiseen kohtaamiseen kuuluu lähetyskäsky. Se on hyvin lyhyt: ”Rauha teille. Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minä teidät” (Joh. 20:21). Luukkaan korostus siitä, että opetuslasten tulee odottaa Pyhän Hengen antamaa voimaa ennen tehtävän suorittamiseen lähtöä, on läsnä myös neljännessä evan-

13 Jakeista Joh. 20:1–18 lähemmin Ylösn. III, s. 17–94.

14 Tämän historiallisen rekonstruktion perusteluista lähemmin Ylösn. III, s. 170–212.

keliumissa, mutta nyt Pyhä Henki annetaan opetuslapsille saman tien. Lähetyskäskyn annettuaan Ylösnoussut ”puhalsi heitä kohti ja sanoi: ’Ottakaa Pyhä Henki. Jolle te annatte synnit anteeksi, hänelle ne ovat anteeksi annetut. Joilta te kiellätte anteeksiannon, hän ei saa syntejään anteeksi.’” (Joh. 20:22–23)¹⁵

Johanneksen evankeliumin viimeisessä luvussa, joka on evankeliumia kautta linjan täydentäneen nk. ”kirkollisen redaktorin” siihen lisäämä, ollaan Galileassa eli samalla maaperällä, jonne ylösnousseen Jeesuksen ilmestykset myös Markuksen ja Matteuksen mukaan sijoittuivat. Vaikka luvun laatija on hyvin tietoinen siitä, mitä evankeliumissa on jo aiemmin kerrottu Jeesuksen ilmentyksistä ja toteaa kuvaamansa ilmestyksen olevan järjestyksessä jo kolmas (Joh. 21:14), kertomuksen luonteessa on piirteitä, jotka tekevät siitä luontevammin ensimmäisen kuin järjestyksessä kolmannen kohtaamisen Ylösnousseen kanssa. Jos opetuslapset ovat jo olleet Jerusalemissa, jonne Pietarin ja muiden ylösnousemustodistajien toimesta perustettiin johtava alkukristillinen seurakunta heti uuden ylösnousemususkon virittyä, mitä he enää tekevät Galileassa? Miksi he ovat palanneet entiseen ammattiinsa, jos he ovat jo saaneet Ylösnousseelta lähetystehtävän? Muutenkin koko luvun Joh. 21 sisältö heijastaa ensimmäisen ja yllättävän ilmentyskokemuksen tunnelmaa. Se on tosin jo hyvin tyylitelty kertomus, jossa on paljon ilmeistä symboliikkaa. Kaikesta päätellen ”kirkollinen redaktori” on ollut tietoinen Galileaan sijoittuvista ilmentystraditioista ja on tahtonut täydentää evankeliumia tästäkin näkökulmasta.¹⁶

Kautta varhaisimman ylösnousemustradition kaikille oli selvää, että Pietari oli se henkilö, jolle Jeesus oli ensimmäisenä ilmestynyt ja osoittanut elävänsä (1. Kor. 15:5, Luuk. 24:34, vrt. myös Mark. 16:7). Kieltäjä-Pietarista oli siten tullut tärkein opetuslapsi, ylösnousemususkon ykköstodistaja. Naisena Magdalan Maria ei voinut kilpailla tässä asiassa hänen kanssaan, vaikkakin Marian ykköstodistajan rooli elikin ikään kuin omaa elämäänsä valtavirtatradition laidalla. Luku Joh. 21 on voimakkaan tyylitelty kuvaus Pietarin ja Ylösnousseen kohtaamisesta, jossa Pietarin kolminkertainen kieltäminen kumoutuu kolminkertaisen tehtäväksiannon kautta.

Pietarin saama tehtävä ei tässä yhteydessä liity lähetystyöhön, vaan on sisälöltään pastoraalinen: ”ruoki minun karitsoitani, kaitse minun lampaiani, ruoki minun lampaiani” (Joh. 21:15–17). Nämä tehtävät viittaavat selvästi Pietarin asemaan alkuseurakunnan ensimmäisenä johtajana. Luvun Joh. 21 laatija voi kuvaamassaan ilmentyskertomuksessa jättää muuten ilmentyskertomuksiin aina kuuluneen lähetystehtävän eksplisiittisen maininnan syrjään, koska lähetystehtävä on selkeästi tullut esille jo edelle luvun Joh. 20 ilmentyskertomuksessa.

15 Jakeista Joh. 20:19–29 lähemmin Ylösn. III, s. 95–133.

16 Luvusta Joh. 21 lähemmin Ylösn. III, s. 134–166.

Missionaarinen näkökulma ei kuitenkaan ole kokonaan poissa myöskään luvusta 21. Se tulee esille lukuun kuuluvassa kalastusihmeessä. Kun Jeesus oli julkisen toimintansa alussa kutsunut kalastaja Pietarin seuraamaan itseänsä, hän oli sanonut: ”Älä pelkää. Tästä lähtien sinä olet ihmisten kalastaja” (Luuk. 5:10). Ihmeellinen kalansaaalis (Luuk. 5:4–7) oli jo Luukkaan evankeliumissa merkki, joka viittasi siihen, kuinka menestyksellinen Pietarin toiminta Jeesuksen valtuuttamana ihmisten kalastajana tuli olemaan. Luvussa Joh. 21 on tässä suhteessa vieläkin selvempi symbolinen viittaus ylösnousseen Jeesuksen maailmaan lähettämien opetuslasten evankelioimistyöstä ja sen tuloksista. Kalojen tarkka lukumäärä sataviisikymmentäkolme (Joh. 21:11) jää muuten arvoitukselliseksi, mutta kirkkoisä Augustinuksesta lähtien siinä on nähty matemaattinen viittaus täydellisyyteen.¹⁷ Kalansaaalis viittaa omalla tietoisella salaperäisellä tavallaan kaikkiin ihmisiin ja kansoihin. Maailmanlaajuinen, kaikkia tavoitteleva lähetyksen näköala tulee tälläkin tavalla mukaan evankeliumin viimeiseen lukuun. Historiallinen Pietari ei toiminut ainoastaan Jerusalemin seurakunnan ensimmäisenä johtajana, vaan samalla – ja elämänsä jälkivaiheessa pääsääntöisesti – evankeliumin julistajana lähetystyössä juutalaisten parissa (Gal. 2:8, vrt. 1. Kor. 9:5).

6. LOPPUPÄÄTELMIÄ

Usko siihen, että Jumala oli herättänyt Jeesus Nasaretilaisen kuolleista ja antanut hänelle ainutlaatuisen valta-aseman taivaassa, synnytti kristinuskon. Usko ylösnousseeseen Kristukseen perustui ensisijassa kokemuksiin, joissa hän ilmestyi ihmisille ja sai nämä vakuuttuneiksi. Ilmestykset eivät synnyttäneet ainoastaan uskoa, vaan niihin liittyi aina myös selkeä tehtävä, lähemmin ilmaistuna tehtävä ylösnousemussanomien levittämiseen. Ylösnousseen ilmestyminen teki kokijasta lähettilään, apostolin.

Jo Jeesuksen maanpäällisen toiminnan peruspiirteisiin oli kuulunut Jumalan valtakunnan saapumisen julistaminen. Tämä jatkui alkukristittyjen piirissä, mutta sisältö oli uudistunut. Ylösnousemususkosta syntyneet ensimmäiset kristityt julistivat evankeliumia ylösnousseesta Kristuksesta Jumalan valtakunnan toteuttajana ja kaikkien ihmisten pelastajana. Julistajasta oli itsestään tullut keskeisin osa valtakunta-julistusta. Sanoman muuntunut sisältö mursi myös kansalliset raja-aidat. Jumalan uusi pelastusteko oli niin suuri, ettei yhteen kansaan rajoittuva pelastusjärjestelmä enää riittänyt. Kristuksen pelastusteko koski koko maailmaa. Ylösnousemususko antoi edelleen aivan uuden motivaation ja roh-

17 Kyseessä on antiikin matemaatikkojen tuntema erikoisluku, nk. ”kolmioluku” eli numeroitten yhdestä seitsemään toista yhteenlaskettu summa, mikä on ymmärrettävissä viittauksena kaiken kattavuuteen. Luvusta ja sille annetuista tulkinnoista lähemmin Ylösn. III, s. 155–157.

keuden julistamiselle. Usko ylösnouseeseen Kristukseen ja kutsumus todistaa hänestä kuuluivat erottamattomasti yhteen aivan uskon alkuhetkistä lähtien.

KIRJALLISUUS

AEJMELAEUS, LARS

- 1993 *Jeesuksen ylösnousemus. Osa I. Tausta ja Paavalin todistus.* Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 57. Helsinki: Suomen Eksegeettinen Seura.
- 1994 *Jeesuksen ylösnousemus. Osa II. Synoptiset evankeliumit ja Apostolien teot.* Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 59. Helsinki: Suomen Eksegeettinen Seura.
- 1996 *Jeesuksen ylösnousemus. Osa III. Johanneksen evankeliumi ja systemaattinen tarkastelu.* Suomen Eksegeettisen Seuran julkaisuja 66. Helsinki: Suomen Eksegeettinen Seura.
- 2007 *Kristinuskon synty. Johdatus Uuden testamentin taustaan ja sanomaan.* Helsinki: Kirjapaja.

Maaailmanlähetyiskonferenssi Edinburgh II 2010

Kristuksesta todistaminen tänään

LÄHETYSHISTORIALLINEN VUOSI 2010

Vuonna 2010 järjestettiin kaksi historiallisesti merkittävää maailmalähetyksen ja evankelioimisen konferenssia, jotka saivat globaalisti osakseen suurta huomiota. Näistä ensimmäinen oli 100-vuotisjuhlakonferenssi Edinburgh II, joka kokoon-tui Edinburghissa, Skotlannissa 2.–6.6. Teemana oli *Kristuksesta todistaminen tä-nään* (*Witnessing to Christ Today*).¹ Kapkaupungissa, Etelä-Afrikassa, 16.–25.10. pidetyn Lausanne III Maailman evankelioimisen kongressin teemana oli *Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa* (*God in Christ, reconciling the world to Himself, 2 Cor 5:19*).² Vuoden 2010 kuluessa nämä molemmat konferenssit huo-mioitiin sekä kansainvälisesti että suomalaisessa mediassa.³

EDINBURGH I 1910 JA SEN VAIKUTUSHISTORIASTA

Edinburgh I teemat

Edinburgh I eli *The World Missionary Conference* järjestettiin 14.–23.6.1910 Edin-burghissa kokouspaikkana Assembly Hall of the United Free Church of Scot-land.⁴ Konferenssista on tehty runsaasti tutkimusta ja sillä on merkittävä vaiku-tushistoria.⁵ Suomesta Edinburghissa oli 12 henkilöä, mm. Suomen Lähetyseu-

1 Edinburgh II 2010 sivustoja ja missiologiset painopistealueet: www.edinburgh2010.org
www.towards2010.org

2 Lausanne III sivustoja: <http://www.lausanne.org/cape-town-2010>,
<http://www.lausanne.org/prepare>.

3 Suomalaisesta mediasta ks. esim. Rytönen 2010; Vasko 2010a, 23 – 24; Vasko 2010b; Vasko 2010 c, 8 – 9; Vasko 2010 d, 3; Vasko 2010e, 10; Kirkon tiedotuskeskus (16.4.2010): <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/BFA6A7E3AF829879C225770700344F30?OpenDocument&lang=FI>; Suomen lähetyseuvesto Etusivu 2010: <http://www.lahetyseuvesto.fi/>; Kirkkohallituksen verkkolehti KIRKONKELLO (24.6.2010) <http://kirkonkello.ejulkaisu.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010341> Hankkeista eri maissa 2010 katso: <http://www.edinburgh2010.org/en/events/other2010projects.html>. Vasko 2010 g.

4 Konferenssin käsikirja Official Handbook 1910.

5 Esim. Matthey 2010a, 258 – 277; Hogg 1952, 98 – 142. Ekumeeniset konferenssit 1910–

rasta ja Suomen Luterilaisesta Evankeliumi-Yhdistyksestä. Vaikutushistorian kannalta on merkittävää, että vuonna 1919 perustettiin Suomen lähetysneuvosto, jota voidaan pitää tämän konferenssin hedelmänä.⁶ Vuonna 2007 James A. Scherer⁷ arvioi ekumeenisen lähetystoiminnan vaiheita ja tilannetta Edinburgh I jälkeen ja seuraavan konferenssin, Edinburgh II 2010 lähestyessä.⁸ On huomattava, että Edinburghin I oli ensimmäinen historiallisesti merkittävä maailmanlähetyskonferenssi, vaikka se ei suinkaan ollut siihen mennessä täysin ainutlaatuinen tapahtuma. Erityiseksi tämän konferenssin tekee sen sisältö, valmistelut ja vaikutushistoria. Edinburgh I oli rajatusti länsimaisten kirkkokuntien jäsenten ja näiden lähetysjärjestöjen maailmankonferenssi, joka rakentui aikaisemmin pidetyille alueellisille konferensseille. Niitä oli jo järjestetty Japanissa, Kiinassa, Intiassa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa.⁹ Edinburghissa edustajat olivat pohjoiselta pallonpuoliskolta ja konferenssi oli täysin länsimaisten lähetysjärjestöjen valmisteleva. Konferenssin puheenjohtajana toimi John R. Mott (1865–1955), joka oli karismaattinen evankelikaalinen johtaja.¹⁰ Edinburgh I:tä edeltävät kolme vuotta koottiin asiatietoja, valmistettiin yksityiskohtaisia raportteja ja tehtiin suunnitelmia. Koko globaalin lähetystyön asialista oli jaettu kahdeksaan osaan ja komiteaan; näiden raportit esitettiin konferenssissa tietopankkeina, jotka kirjeenvaihtajat olivat koonneet. Kussakin kahdeksassa komiteassa oli 20 jäsentä; nämä tekivät komitealle tutkimustyötä kahden vuoden ajan. Ennen konferens-

1990 ks. Van der Bent 1991. KMN:n julkilausumat lähetystyöstä 1980–2005 ks. Matthey 2010b. Uudemmassa ekumeenisesta lähetys- ja uskontoteologiasta ks. Vasko 2003; KMN:n lähetys- ja uskontoteologiasta ks. Vasko 2004. Vuonna 2005 Ateenassa pidetyn KMN:n 13. Maailmanlähetystyön ja evankelioimisen konferenssin reseptiosta Suomessa ks. Vasko 2007, 5–24. Lähetystyö ja ekumenia arkistojen valossa Suomessa 1800- ja 1900-luvulla Härkönen & Raunio & Vasko 1999. Matthey 2010, 258–277.

- 6 Ks. lähemmin Matti Korpiahon artikkeli Suomen lähetysneuvoston vaiheista tässä *Lähetysteologisen Aikakauskirjan* numerossa.
- 7 James A. Scherer, emeritusprofessori, the Lutheran School of Theology at Chicago, opetus- ja tutkimusalan World Mission and Church History, tutkinut ja kirjoittanut lähetystyön historiaa ja ekumeenisten sekä evankelikaalisten ja roomalaiskatolisen kirkon lähetysteologioiden välisistä suhteista.
- 8 Scherer 2007, 195.
- 9 Esim. New Yorkissa vuonna 1900 järjestetyn lähetyskonferenssin missiologiasta Teinonen 1960, 192–201.
- 10 John R. Mott oli metodisti ja opiskelija-aktiivisti Iowasta (USA). Hän johti ensin Cornellin yliopistossa kampuksen opiskelijoiden kristillistä yhdistystä, tuli mukaan Dwight L. Moody'n kesällä järjestämiin opiskelijakonferensseihin, joiden pitopaikkana oli Mount Hermon School in Northfield, Massachusetts, allekirjoitti the Student Volunteer Movement'n vakuutuksen ja johti pian useita järjestöjä, kuten the Student Volunteer Movement, college'ien välinen YMCA ja the World's Student Christian Federation. Mott'ille oli luontevaa palvella johtavana puheenjohtajana Edinburgh I:a. Ilman hänen henkilökohtaista uskoa, organisoimisen taitojaan ja henkilökohtaisia yhteyksiään lähetysjärjestöihin henkilöihin, joista monet oli rekrytoitu kristillisistä opiskelijajärjestöistä, on vaikeaa kuvitella, että Edinburgh I olisi onnistunut toteutuneella tavalla. Scherer 2007, 196. Evankelikaalinen ja evankeelinen -terminologiasta ks. Ruotsila 2010, 366.

sin alkua komiteoiden selvitykset lähetettiin kaikille osallistujille. Teemat vuonna 1910 olivat seuraavat:

- 1) Carrying the Gospel to all the Non-Christian World / Evankeliumin vieminen koko ei-kristilliseen maailmaan
- 2) The Church in the Mission Field / Kirkko lähetyskentällä
- 3) Education in Relation to the Christianisation of National Life / Koulutuksen merkitys kansallisen elämän kristillistämisessä /
- 4) The Missionary Message in Relation to Non-Christian Religions / Lähettyksen sanoman suhde ei-kristilliseen maailmaan /
- 5) The Preparation of Missionaries / Lähetystyöntekijöiden valmistautuminen
- 6) The Home Base of Missions / Lähetystyön kotirintama
- 7) Missions and Governments / Lähetystyö ja hallitukset
- 8) Co-Operation and the Promotion of Unity / Yhteistyö ja yhteyden edistäminen

Pääpuheet julkaistiin konferenssin päätyttyä kirjana. Konferenssin varsinainen arkkitehti ja organisaattori oli J. H. Oldham (1874–1969), joka toimitti komiteoiden tulokset julkaisuksi. Aineisto käsittää 10 osaa ja tuli tunnetuksi nimellä The Edinburgh Report.¹¹

Edinburgh I ja Edinburgh II aikakausien lähetystilanteen vertailussa

Vuonna 1910 Edinburgh I:n tunnussana oli ”the evangelization of the World in this generation”, ”maailman evankelioiminen tämän sukupolven aikana.” Se, mitä *tällä sukupolvella* tässä yhteydessä tarkalleen tarkoitettiin, on jäänyt monitulkintaiseksi. Konferenssi omistautui läntisen lähetystyöntekijäliikkeen tavoitteeseen ”viedä loppuun vielä täyttämätön tehtävä.” Konferenssissa uskottiin, että asiallisella strategisella suunnittelulla, päämäärien koordinoimisella ja voimavarojen panostuksella tämä vielä täyttämätön maailman evankelioimisen tehtävä voidaan suorittaa loppuun niiden elinaikana, jotka osallistuivat konferenssiin. Scherer painottaa, että konferenssin päämääränä ei kuitenkaan ollut koko maa-

11 Edinburghissa vuonna 1910 pidetyn lähetyskonferenssin koko raportti on julkaistu: World Missionary Conference 1910 (9 vols.). Merkittävä saavutus Edinburghissa vuonna 1910 oli jatkokomitean asettaminen. Sen puheenjohtajaksi tuli John R. Mott ja sihteeriksi J.H. Oldham. Komitean numero 8 visio yhteistyöstä johti myöhemmin Kansainvälisen lähetysneuvoston perustamiseen vuonna 1921 ja sitten Kirkkojen maailmanneuvoston perustamiseen vuonna 1948. Ensimmäinen yhteinen missiologinen aikakauskirja The International Review of Missions alkoi ilmestyä vuonna 1912.

ilman käännäyttäminen, vaan tarkoituksena oli tarjota pelastava evankeliumi jokaiselle ihmiselle maailmassa.¹²

Edinburgh I konferenssi ajoittui samaan aikakauteen opiskelijoiden lähetysherätyksen ja evankelikaalisten herätysliikkeiden nousun kanssa; niillä oli merkittävä vaikutus lähetystyölle 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Samaan aikaan siirtomaihin kohdistunut aktiivisuus eteni länsimaista Aasiaan, Afrikkaan ja Latinalaiseen Amerikkaan. Monet olosuhteet yhdessä tekivät konferenssista tapahtuman, joka missiologisesti ilmaistuna toteutui ”aikojen täytyessä.” Kukaan ei tuohon aikaan voinut ennustaa, että I maailmansodan puhkeaminen neljä vuotta myöhemmin tulisi vakavasti vaimentamaan innostusta vielä täyttämättömän lähetystehtävän suhteen tai asettamaan suuria rajoituksia lähetystyön voimavarojen käytölle ja muuttamaan jyrkästi länsimaisen lähetysliikkeen suuntaa ja prioriteetteja. Vihollisuuksien vallitessa sodan aikana välittömiksi prioriteeteiksi tuolloin muodostuivat lähetystyön jatkaminen ja vaatimattomien lähetysasemien olemassaolon turvaaminen.¹³

Schererin vertailevan arvion mukaan, mikäli Edinburgh I konferenssiin osallistuneet delegaatit olisivat saaneet etuoikeuden nähdä tulevaisuuteen aina Edinburgh II valmisteluihin asti, he olisivat saaneet 100-vuotispäivän aattona ristiriitaisen kuvan nykyisestä kristillisyydestä. Ensinnäkin, he näkisivät, että ”täyttämätön tehtävä”, jonka he olivat toivoneet tulleen täytetyksi oman sukupolvensa aikana, pääkohdissaan on tullut täytetyksi 1900-luvun lopussa, lukuun ottamatta pieniä saavuttamattomien kansojen pikkuryhmiä, jotka ovat olleet evankelikaalisten lähetysryhmien evankelioimisen kohteina. Toiseksi, he panisivat merkille, että evankeliumin levittäminen kaikkeen maailmaan eteni, huolimatta kahdesta maailmansodasta, siirtomaita vastustavista yhteenotoista, läntisen imperialismien lopusta, niin sanotusta kylmästä sodasta ja lisääntyneestä konfliktista ja kilpailusta suurten maailmanuskontojen ryhmien erityisesti kristinuskon ja islamin välillä. Kolmanneksi, he iloitsisivat huomattessaan, että maailmassa kaikilla alueilla ja maanosissa on syntynyt itsenäisiä kansallisia kirkkoja ja paikallisia seurakuntia. Kristittyjen määrän massiivinen kasvu aikaisemmissa ”lähetysmaissa”, kuten erityisesti alueilla Saharan eteläpuolella, Latinalaisessa Amerikassa ja osissa Aasiaa, on yhteensä ylittänyt lukumäärässä aikaisemman vanhan kristittyjen leviämisalueen sisältämän kristittyjen määrän. Neljänneksi, he huomaisivat pettyneinä, että maailmanlaajasti kristittyjen prosentuaalinen määrä tänään ei ole suurempi kuin oli vuonna 1910. He saattaisivat kysyä itseltään, mikä evankelioimisessa tässä mielessä meni vikaan. Viidenneksi, he huomaisivat, että kristittyjen määrässä oli tapahtunut voimakasta vähenemistä

12 Scherer 2007, 196.

13 Scherer 2007, 196.

niissä maissa, joista lähetystyöntekijöitä aikaisemmin oli lähetetty ja näin oli tapahtunut erityisesti läntisessä Euroopassa. Nykytilanne ilmentää läntisen kulttuurin maallistuminen, voimakas kirkossa käymisen vähentyminen ja kirkon vähentynyt vaikutusvalta yhteiskuntaan. Lopuksi, näiden muuttuneiden olosuhteiden vallitessa, he joutuisivat kysymään, mikä on Edinburgh II konferenssin järjestämisen tarkoitus. Scherer päätyy vertailun jälkeen kysymään, mikä tosiasiallinen tilanne ja tarve on siihen, että lähetysmielisten kristittyjen kaikista kuudesta maanosasta pitää kohdata toisensa Edinburghissa vuonna 2010.¹⁴

KIRKKOJEN MAAILMANNEUVOSTON (KMN) PÄÄSIHTEERI SAMUEL KOBIA NÄKEMYS 2000-LUVUN ALUN EKUMEENISESTA LÄHETYSSTRATEGIASTA

Kutsu vastavuoroiseen kääntymiseen

Samuel Kobia, kenialainen metodistipastori, aloitti KMN:n pääsihteerinä Konrad Reiserin seuraajana tammikuussa 2004. Hän oli aikaisemmin palvellut KMN:n executive director -tehtävässä yksikössä III: Justice, Peace and Creation (nykyisin: Justice, Diakonia and Responsibility for Creation) ja myös KMN:n Afrikan toimintojen johtajana. Ennen tuloaan KMN:oon Kobia palveli Kenian kansallisessa kirkkojen neuvostossa (NCCK) ja muissa Afrikkaa koskevissa tehtävissä. Hän myös piti edelleen tehtävänsä KMN:n ohjelmayksikössä Mission and Evangelism.¹⁵ Pääsihteerinä Kobia kohtasi laajat kysymykset, jotka koskivat kirkon kutsua lähetykseen, ykseyteen ja uudistumiseen. Hän pani painoa KMN:n ekumeenisille suhteille, jotka suuntautuivat niihin ei-jäsenenä oleviin toimijoihin, joita erityisesti ovat roomalaiskatolinen kirkko, helluntailaiset ja evankelikaaliset kristityt. Avauspuheessaan Ateenassa Maailmanlähetyskonferenssin konferenssissa (CWME) vuonna 2005 hän julkisti näkemyksiään kirkon globaalista missiosta.¹⁶ Viittaamalla länsimaisen lähetysliikkeen ”raskaaseen historialliseen kuormaan” Kobia suositteli, että nyt ”on tullut tunnustamisen ja katumisen aika.” Kristillisyyden maantieteellinen määrällinen väestöllinen keskus oli ollut ennen pohjoisella pallonpuoliskolla, mutta nyt keskus on siirtynyt pohjoisesta etelään. Kobia uskoi, että tällä seikalla on suuria missiologisia seurauksia. Hän kutsui vastavuoroiseen ”kääntymiseen”, joka koskee ajattelua, asenteita ja lähetysnäkyä. Verrattuna aikaan, jolloin ”lähetys levisi odottamattomista suunnista” ja ”lähtemällä liikkeelle niiden veljien ja sisarten toimesta, jotka olivat saaneet lahjoja Pyhäältä Hengeltä – Pyhä Henki ei koskaan ole ollut

14 Scherer 2007, 196.

15 Samuel Kobian koskevat biografiset tiedot: wcc-coe.org/press_corner/pc_kobiabio-short.html (luettu 26.11.2010)

16 Kobian avauspuhe Ateenassa 10.5.2005: www.oikumene.org/uploads/media/PLEN_10_doc_2_Samuel_Kobia_01.doc

Euroopan tai Pohjois-Amerikan kristittyjen välikäsien monopoli” – voidaan todeta, että läntiset tavat ilmaista uskoa eivät ole enää pitkään aikaan olleet muille ohjeellisia. Ekumeenisen liikkeen pitää Kobian mukaan avautua ”Pyhän Hengen uuteen manifestaatioon”, kuitenkin irrottautumatta samaan aikaan sen kirkon ”totuudesta, traditiosta ja teologiasta”, joka kuluneet 2000 vuotta on uskollisesti palvellut Jumalaa.”¹⁷

Ekumeenisen lähetymisen painopistealueet ja Edinburgh II

Edinburgh II 100-vuotisjuhlaa valmistelleessa kokouksessa Edinburghissa 27.4.2007 Kobia arvioi Edinburgh I saavutuksia ja virheitä analysoimalla silloisen Komitean nro 8 raporttia (Co-Operation and the Promotion of Unity / Yhteistyö ja yhteyden edistäminen). Schreiter analysoi Kobian puheen ekumeenisen lähetymisen kannalta keskeisimpiä kohtia, joita tarkastelen seuraavaksi.¹⁸

Edinburgh I velvoite – tapojen ja yhteistyön käytäntö. Tavat ja yhteistyön käytännöt, joita lähetysjärjestöt kehittivät jo ennen Edinburgh I 1910 konferenssia ja samalla tuota konferenssia varten, olivat arvokkaita ennakkotapauksia. Nämä yhteistyön käytännöt ovat olleet niitä, jotka muovaavat lähetystyössä tarpeellisen *kumppanuuden* kivijalan ja luovat suuntaviivat sille, mitä Kobia kutsuu *ekumeeniseksi järjestykseksi* (ecumenical discipline). **Edinburghin jatkokomitean muodostaminen.** Komitea nro 8 kehittyi vuonna 1921 Kansainväliseksi lähetysneuvostoksi (The International Missionary Council, IMC), joka edusti tärkeää askelta kohti lähetysyhteistyön ja tiedonvälityksen ”institutionalisoitumista”. Vastaavasti myös The International Review of Missions -aikakauskirjan perustaminen vuonna 1912 (nykyinen nimi: The International Review of Mission) antoi J.H. Oldhamin johtaman toimituskunnan alaisuudessa alkavalle ekumeeniselle lähetysliikkeelle tärkeän välineen jatkaa lähetystutkimusta ja jakaa informaatiota. ”Institutionalisoituminen” tekee mahdolliseksi sen, että kehitys jatkuu ja varmistaa sen, että historian opetukset otetaan vakavasti. **IMC 1947 Whitby, Kanada.** IMC:n kokous toi tavalliseen puheeseen sloganin ”kumppanuutta kuuliaisuudessa” (”partnership in obedience”). Se oli merkittävä käännekohta, sillä nyt tunnustettiin tasa-arvoisuus lähetyksessä toimivien kaikkien kumppanien kesken. Se sai aikaan asteittaisen luopumisen aikaisemmasta lähetymisen terminologiasta, kuten ”äiti ja sisarkirkot” ja ”lähettävät ja vastaanottavat kirkot”.¹⁹

Ekumeenisen jakamisen malleja. Ehdotus ”moratoriumiksi”, joka koemiellessä tuotiin keskusteluun 1970-luvulla, tarjosi tilaisuuden käsitellä pohjoisella

17 Scherer 2007, 196–197. Lainausta lehdistötiedotteesta: www2.wwc-coe.org/pressrelease-sen.nsf/index/pr-05-19.html

18 Samuel Kobia: ”Edinburgh 2010: Reflections on Commission VIII and WCC”. – www.oikumene.org./index.php?id=3496. Sivuviittaukset artikkelissa ovat tähän dokumenttiin.

19 Scherer 2007, 197.

ja eteläisellä pallonpuoliskolla sijaitsevien kirkkojen välillä olleita epäoikeudenmukaisuuden ja epätasa-arvoisuuden perussyitä. Vaikka harvoin käytäntöön pantuna, idea moratoriumista kuitenkin rohkaisi länsimaiden ulkopuolella sijaitsevista kulttuureista eläviä kirkkoja kehittämään omia teologisia ja kulttuurisia identiteettejään. Länsimaisille lähetysjärjestöille moratoriumi tarjosi tilaisuuden ajatella uudelleen omia tavoitteitaan ja prioriteettejaan. Tästä vaiheesta seurasi kaksi merkittävää tulosta: (1) Lähetyksessä tunnustetaan sellaisten uusien yhteisöjen tärkeys, joissa kaikki kumppanit jakavat yhdessä päätöksenteon ja liittyvät yhteen yhdistämällä resurssien käytön (esimerkkeinä CEVAA-Commonauté d'Églises en Mission ja Lontoo-perustainen Council on World Mission). (2) Valmistetut ohjelmat, kuten esimerkiksi ESP (Ecumenical Sharing of Personell -julistus, jonka KMN:n kokous El Escorialissa Espanjassa adoptoi vuonna 1987. Se tarjoaa uuden mallin kumppanuudesta lähetystyössä, jossa lähetyskumppanit keskenään tekevät päätöksiä, jakavat valtaa ja henkilöstöä. **Tarve suurempaan yhteenkuuluvuuteen (inklusiivismiin).** Lausanne liikkeen (LCWE) ja Maailman evankelisen allianssin (WEA) yhteyksissä on esiintynyt tämän suuntaisia positiivisia pyrkimyksiä. Lähetystyössä näiden kahden kesken tarvitaan läheisempää koordinaatiota ja molemminpuolista järjestystä. Kuitenkaan moni evankelikaalinen, helluntailainen ja uus-helluntailainen kirkko ja liike – ennen muuta parakirkolliset ryhmät – ei ole vielä omaksunut Edinburghin visiota ”ekumeenisesta järjestyksestä” eli mm. kumppanuudesta lähetystyössä. Kobian mukaan KMN on ollut valmis työskentelemään *laajempien lähetysverkostojen* kanssa ja tällöin ratkaisemaan sellaisia ongelmia, jotka estävät ilmaismasta yhteistä ekumeenista kutsumusta. **Ekklesiologian tärkeys lähetykselle.** Komitea 8 halusi antaa selvän ilmaisun yhteydestä ja ykseydestä Kristuksessa ja määritellä kirkon paikan lähetyksessä. Vaikka Edinburgh I hyväksyi päämääräksi ”yksittäisen yhdistyneen kirkon aikaansaaminen jokaisessa valtiossa”, se ei löytänyt tietä, jolla saavutetaan tämä *päämäärä: näkyvä ykseys*. Syynä siihen on ollut, että vahvasti erottavista tekijöistä juuri omasta *ekkleologiasta* vakaumuksellisesti kiinni pitäminen on ehkäissyt lähetysjärjestöjä löytämästä hyväksyttävää lauselmaa (formula) kirkon ykseydestä. Tämä epäonnistuminen on johtanut Kobian tekemään johtopäätöksen, että ”lähetysten pohdinta ei voi eikä sen pitä olla irrallaan peruskysymyksistä, jotka koskevat käsitystä siitä, *mitä on kirkko, miten se on perustettu, ja mikä on sen mandaatti ja organisoitu muoto.*” (s. 4). Itäisten ortodoksisten kirkkojen toiminta KMN:ssa ja uudet yhteydet roomalaiskatolisen kirkon kanssa Vatikaani II jälkeen edellyttävät, että ekklesiologiset kysymykset otetaan vakavasti osaksi *ekumeenista lähetystä* koskevaa tutkimusta.²⁰

20 Scherer 2007, 197.

Kirkkolähetys integraatio ja lähetystyön vapaus. Keskustelua integraatiosta käydään parhaillaan yhtäältä lähetystyötä tekevän evankelikaalisen lähetysosapuolen kristittyjen ja toisaalta konsiliaarisen tai ekumeenista lähetystyötä tekevän tahon kristittyjen välillä. Perusvastuu lähetyksestä on kirkkoilla eikä yksittäisillä kristittyjen ryhmillä tai parakirkollisilla järjestöillä. Kobia piti vakavana syytöstä, jonka mukaan lähetymisen integroiminen kirkon elämään voisi uhata lähetystyön tekemisen vapautta, jossa otetaan riskejä tai ylitetään erilaisia rajoja. Tilivelvollisuus lähetystyöstä on kirkolla; se pitää turvata. On turvattava se, että kirkolla on vastuu lähetyksestä ja se, että eri toimijoilla on vapaus tehdä lähetystyötä. Jännite on tässä väistämättä ja välttämättä olemassa. **Kirkkokeskeisyydestä trinitaariseen missio Dei'hin – IMC 1952 Willingen, Länsi-Saksa.** Lähetystyössä kirkkokeskeisyys oli jonkin aikaa merkittävä painotus. Mutta vaikka lähetystyö on sekä lähtöisin kirkosta että tilivelvollinen kirkolle, kirkko ei kuitenkaan omista lähetystä. Vuonna 1952 Willingenissä pidetystä kokouksesta lähtien ekumeeninen missiologia on käsittänyt lähetymisen *kolmiyhteisen Jumalan lähetymisenä, missio Dei* (Joh. 3:16). Jumala itse on lähetystyön alkuunpanija ja Jumalan valtakunta on sen päämäärä. Lähetys suuntautuu kohti eskatologista päämäärää, jossa on ”perustettuna eskatologinen Jumalan valtakunta, missä vallitsee oikeudenmukaisuus ja rakkaus.” (s. 5). Lähetys kyllä pysyy kirkkokeskeisenä siinä mielessä, että Jumala on antanut kirkolle etuoikeuden olla *instrumenttina lähetystyössä*, mutta *kirkko ei ole lähetymisen lähtökohta*. Vuoden 1982 KMN:n hyväksymä selvitys ”Ecumenical Affirmation: Mission and Evangelism” painottaa lähetymisen holistista, kokonaisvaltaista, ymmärtämistä; ”lähetys koko elämää varten.”²¹ Vuonna 2005 Ateenassa pidetty CWME:n kokous kutsui kirkkoja todistamaan Jeesuksesta Kristuksesta ja muodostamaan sovintoa aikaansaavia, parantavia yhteisöjä.²² Kobia tiesi, että evankelikaaliset lähetysliikkeet olivat reagoineet voimakkaasti missio Dei -käsitykseen perustuvaa lähetymisen holistista näkemystä vastaan sen tähden, että ne käsittivät sen olevan vain eräs muoto social gospel -ajattelua, jota ne eivät voineet hyväksyä. Toivoen estävänsä yhteentörmäyksen, joka voisi olla tuhoisa lähetysliikkeelle ja saattaisi johtaa vielä suurempaan keskinäiseen etäntymiseen Kobia ehdotti, että ”löydämme tavan, jota käyttäen voimme tunnustaa esiintyneet molemminpuoliset liioittelut ja epäkohteliaisuudet ja siten *tämän sukupolven aikana* edistää negatiivisten mui-
tojen parantumista ja kulkea aidon sovintoprosessin tietä.” (s. 6).²³

21 KMN:n vuoden 1982 lähetysasiakirjan analyysi ks. Vasko 2004, 1–62, 100–158.

22 Vuoden 2005 dokumentin analyysi ks. Vasko 2007, 5–24.

23 Scherer 2007, 197–198.

Kutsu lähetystyötä koskevaan laajaan dialogiin

”Ekumeenisesti vastuullinen evankelioiminen.” Kobia esitti useita haasteita Edinburgh II valmistelukomitealle. Tulossa oli Global Christian Forumin ensimmäinen tapaaminen. Se suunniteltiin pidettäväksi Nairobien lähellä, Limurussa, Keniassa 6.–9. marraskuussa 2007 ja Kobia kuvasi sitä pyrkimyksenä luoda maailmanlaajuisella tasolla ”tila dialogille, jota nykyisen sukupolven suurten kristillisten liikkeitten edustajat käyvät.” Foorumin järjestäjänä oli laaja joukko kirkollisia ja lähetystyötä tekeviä toimijoita. Näihin kuului kirkkoja ja lähetysliikkeitä, jotka eivät olleet edustettuina Edinburgh I:ssä. Nyt ne voisivat pohtia, ”miten käsitys kristillisyydestä on muuttunut yhdessä vuosisadassa” (s. 7). Foorumi toivottavasti tekisi helluntailaisuudelle ja karismaattisille liikkeille mahdolliseksi tulla dialogiin IMC:n ja CWME:n edustamien traditioiden kanssa ja antaisi myös vanhoille kirkkoille ja traditioille mahdollisuuden sisäisesti uudistua näistä yhteyksistä. Juuri kutsu lähetystyötä koskevaan dialogiin oli Kobialle keskeisin syy siihen, että hän hyväksyi ”uuden Edinburgh konferenssin ” järjestämisen.²⁴ Käynnistyttyään The Global Christian Forum on jatkanut toimintaansa maanosittain.²⁵

Kobia käynnisti myös hyvissä ajoin valmistelut 17.–25.5.2011 Jamaikan Kingstonissa järjestettävää International Ecumenical Peace Convocation (IEPC) -kokousta varten. Tämän ekumeenisen rauhankonvokaation tehtävänä on vetää johtopäätöksiä KMN:n väkivallan vastaisesta vuosikymmenestä, Decade to Overcome Violence (2001 – 2010). Kokousta varten valmistellaan oikeudenmukaisen rauhan ekumeeninen julistus.²⁶ Tulevan kokouksen pitäisi suuntautua teologisesti ja missiologisesti merkityksellisellä tavalla evankelioimiseen, ”koska uskontoja – kristinusko mukaan lukien – yhä useammin käytetään väärin, vauhdittamaan konflikteja”, ja uskontoja houkutellaan ”saavuttamaan tavoitteensa käyttämällä ja anastamalla siihen tarkoitukseen voimaa ja valtaa”. ”Uskomme, että tällöin evankeliumin totuus olisi vaarassa, koska sanomamme ydin on Kristuksen kuolema ristillä.” Jumalan valintana ei ollut hallita ylhäältä maailmaa, vaan ”antaa itsensä alttiiksi alhaalla kärsivänä palvelijana”. ”On erityisen tärkeää, että lähetystyö ymmärretään ja toteutetaan tavalla, joka ei johda vihan ja väkivallan lisääntymiseen” (s. 7). Kristillisen lähetystyön täytyy toteutua ”Kristuksen tavalla”; tätä vaativat sekä dokumentti ”Ecumenical Affirmation” (1982)²⁷ että vuonna 1989 San Antoniossa, Texasissa, pidetty CWME:n kokous.”²⁸

24 Scherer 2007, 198.

25 Järjestyksessä 2. Global Christian Forum kokoontuu 4.–7.10.2011.
http://www.globalchristianforum.org/gcf_news_download/NewsBulletin_April_2010.pdf (luettu 18.11.2010).

26 <http://www.overcomingviolence.org/en/peace-convocation.html> (luettu 24.11.2010)

27 Vasko 2004, 1–62, 100–158.

28 Vasko 2003, 167–183. Scherer 2007, 198.

Lähetysten ulottuvuudet tänään

Kobia odotti, että Edinburgh II 2010 tekisi kristityt kyvykkäiksi ”etenemään kohti sellaista parempaa teoriaa ja käytäntöä, missä evankelioimisen tai julistuksen tavassa ei esiinny aggressiivisuutta eikä väkivaltaa, ja pitämään rohkean julistuksen Kristuksesta ja Jumalan valtakunnasta luovassa jännitteessä sen näkemyksen kanssa, johon kuuluu monenlaisia vakaumuksia omaavien miesten, naisten ja lasten kunnioittaminen. Sillä kaikki ihmiset on luotu Jumalan kuviksi” (s. 7). Tämä oli *pääsyy* siihen, miksi KMN kumppanuudessa roomalaiskatolisen kirkon, evankelikaalisten ja helluntailaisten kirkkojen kanssa ryhtyi selvittämään yhteistä tunnusmerkistöä / koodia kristityksi kääntymistä koskevalle oppaalle.²⁹ ”Ekumeenisesti vastuullisen evankelioimisen pitää olla julistusta, joka kriit-

29 KMN:n toimisto Office on Inter-Religious Relations and Dialogue yhteydessä roomalaiskatolisen tahon, Pontifical Council for Interreligious Dialogue, ja muiden kutsuttujen vieraiden kanssa piti 12.–16.5.2006 Larianossa, Italiassa ensimmäisen kokouksensa nimeltään Intra-Christian Consultation on Conversion and Christian Self-Understanding. Neuvottelujen yhtenä tarkoituksena oli saada aikaan ekumeeninen tunnusmerkistö / koodi kristityksi kääntymistä varten, jolla on uskottavuutta uskonnollisesti pluralistisessa maailmassa. Ks. esim. WCC News (Geneva), June 8, 2007 ja www.oikoumene.org/en/programmes/interreligiousdialogue/christian-self-understanding-amid-many-religions/towards-a-code-of-conduct-on-conversion.html (luettu 27.8.2010)

”An Interreligious reflection on conversion: from controversy to a shared code of conduct,” a joint effort of the World Council of Churches’ Office on Interreligious Relations and Dialogue and the Roman Catholic Church’s Pontifical Council for Interreligious Dialogue, is a multi-year study and dialogue process that encompasses both inter- and intra-religious dialogue events in an effort to address the controversial issue of conversion and proselytism in a religiously plural world. The initial 2006 event, ”Conversion: Assessing the Reality,” brought together representatives of Buddhist, Christian, Hindu, Islamic, Jewish, and Yoruba religious traditions to discuss the theological, historical, and contemporary aspects of conversion. The second event, ”Towards an ethical approach to conversion: Christian witness in a multi-religious world,” saw a diverse group of Christian leaders identify key issues that should be addressed in a conversion ’code of conduct.’ <http://berkleycenter.georgetown.edu/resources/programs/interreligious-reflection-on-conversion-from-controversy-to-a-shared-code-of-conduct> (luettu 27.8.2010).

”The Pontifical Council for Interreligious Dialogue and the WCC’s Office on Interreligious Relations and Dialogue initiated a study on the controversial issue of religious conversion in 2006, to be concluded in 2009. Their goals are (1) to address religious conversion and changes of religious affiliation from a Christian perspective and (2) to establish, in cooperation with people of other faiths, a Christian code of conduct on religious conversion. In August 2007, as participants in an intra-Christian consultation, the World Evangelical Alliance (WEA) became a part of the process.” <http://www.eif-pcusa.org/InterfaithRelations/ReligiousConversion.html> (luettu 27.8.2010)

”A Code of Conduct on Conversion. The initiative is a partnership between the World Council of Churches (WCC) and the Pontifical Council for Interreligious Dialogue (PCID), and the WCC invited the World Evangelical Alliance (WEA) to collaborate. We now have a draft document that has been circulated for comment and improvement. It is short (just under 1 500 words) because we want to produce something useable and useful. Once the final text is complete, the document will become a template that churches, mission agencies, Roman Catholic, ecumenical and evangelical organisations can use for their own reflection and prayers, and in turn produce their own locally-relevant

tisesti suuntautuu ylpeyttä ja syntiä vastaan ja tekee selväksi sen, että Jumala tahtoo rauhaa eikä sotaa, elämää eikä kuolemaa, ykseyttä eikä hajaannusta, anteeksiantamista eikä kosta.” Kobian mukaan ”lähetyksen on tämän sukupolven globalisoidussa maailmassa pidettävä sisällään seuraavia ulottuvuuksia: Kristittyjen keskinäisestä hajanaisuudesta on päästävä eheytymiseen. On rakennettava sellaisia yhteisöjä, jotka parantavat ja saavat aikaan sovintoa. On asetettava kyseenalaiseksi kaikenlainen väkivallan käyttö. On edistettävä rauhaa Jumalan lahjana. Evankeliumia on levitettävä Kristuksen tavalla” (s. 7).³⁰

Edinburgh I perintö ja Edinburgh II

Scherer painottaa, että Kobia ryhtyi laatimaan asialistaa Edinburgh II varten saadakseen uudelleen esiin Edinburgh I ekumeeniselle liikkeelle antaman perinnön. Lähestymällä evankelikaalisia ja helluntailaisia lähetystyötä tekeviä ryhmiä Kobia toi esiin niiden tärkeyden ja edisti niiden ekumeenista osallistumista. Samaan aikaan – pitämällä kiinni läheisestä suhteesta kirkon lähetyksen ja kirkon ykseyden välillä – Kobia kiinnitti huomiota vielä ratkaisemattomiin ”faith and order” ongelmiin. Hän osoitti tärkeäksi aiemman viisauden, johon kuuluu tuoda esiin konsiliaarista lähetysnäkemystä ja sen instrumentteja; näitä ovat The International Missionary Council (IMC) ja The Commission on World Mission and Evangelism of the WCC (CWME). Jos KMN, roomalaiskatolinen kirkko ja muut edistysivät kohti sellaisen sopimuksen laatimista, jonka tuloksena saataisiin aikaan tunnusmerkistön sisältävä opas kääntymisestä kristityksi (code of conduct for conversion), silloin koko lähetysten toimialalla olisi syytä iloon. Se voisi Schererin mielestä osaltaan todella tuoda uuden kevään ekumeeniseen lähetykseen.³¹

EDINBURGH II

Konferenssiin kohdistuneet odotukset

Konferenssia silmälläpitäen julkaistiin useita kansainvälisiä tutkimuksia.³² Samassa yhteydessä käynnistyi myös uusi missiologinen julkaisusarja, Regnum

Code of Conduct on Conversion.” On this blog John Baxter-Brown, the WCC Consultant for Evangelism, July 14, 2010 http://www.oikoumene.org/programmes/unity-mission-evangelism-and-spirituality/mission-and-unity/evangelism-blog.html?tx_wcediscussion%5Bsingle%5D=2189 (luettu 27.8. 2010).

30 Scherer 2007, 198.

31 Scherer 2007, 198.

32 Ks. esim. Scherer 2007, 195–198; Patta 2009; Lee 2009; International Review of Mission julkaisi teemanumeron Edinburgh 2010; Ross 2010; Sandvig 2010; Promoting health and wholeness 2010; Globaalisti kattava teologisen koulutuksen tarjonnan laaja käsikirja ks. Werner & Esterline & Kang & Raja 2010; Tennent 2010. Suomessa ilmestyi 14 kirjoittajan missiologinen perusteos lähetystyöstä kulttuurien vuoropuheluna: Johdanto: Seija Jalagin, Olli Löytty, Markku Salakka. Dialogin mahdollisuudet: Timo Vasko, Kari Miettinen, Katariina Lankinen, Ruut Lemmetyinen, Markku Salakka, Päivi Hasu. Vaativat

Edinburgh 2010 Series, konferenssiaineiston saamiseksi käyttöön eri puolilla maailmaa.³³ Edinburgh II konferenssista odotettiin ennen muuta nousuvaihetta uusille globaaleille lähetysstrategioille. Jo niinkin erilaiset ryhmät kuin The Lausanne Committee for World Evangelization (LCWE), The Boston Theological Institute ja The Pentacostal Partners in Mission olivat varhain ilmoittaneet ottavansa työskentelyissään huomioon Edinburgh II.³⁴

Kun Edinburgh I konferenssia oli motivoinut käsitys siitä, että evankeliumi on hyvä uutinen koko maailmalle, se ymmärsi tuolloin maailman jaetuksi kristillisiin ja ei-kristillisiin maihin. Nyt vuonna 2010 kristinuskko on tunnustettu maailmanuskontona, joka on levinnyt lähes koko maailmaan ja juurtunut moniin kulttuureihin ja alueisiin. Kristillisyyden muodot, joiden alkuperä on Länsi-Aasiassa ja Euroopassa, on muotoiltu sopivaksi uusiin ja monenlaisiin konteksteihin. Uudet kirkot ja kristillisen liikkeet Afrikassa, Aasiassa, Oseaniassa ja Amerikoissa ovat olleet tässä erityisen aktiivisia. Edinburghissa 2010 kristityt koko maailmasta käsittivät osallistuvansa kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen, joka on maailmanlaajaa ja monensuuntaista. Osallistujat eivät enää, kuten vuonna 1910, nähneet itseään vain osaksi eurooppalaisten kansojen lähetystyötä, joka länsimaista suuntautui muuhun maailmaan. Tänäpä lähetystyö toteutuu sekä lukuisten paikallisten kirkkojen julistus- ja palvelutoiminnassa että ylikansallisissa ja kulttuurit ylittävissä hankkeissa. Niissä on mukana kasvava joukko organisaatioita ja ryhmiä, joita inspiroivat hengellisyyden uudet muodot ja monenlaiset toiminnalle tukea antavat akateemiset tutkimukset.³⁵

Koko maailman kristillisyyden näkökulmasta monet kontekstit sisältävät uusia ja merkittäviä haasteita kristityille ja kirkkoille, jotka haluavat olla uskollisia Kristuksesta todistajia. Uskollisuus Jumalan antamaa yhteistä palvelutehtävää kohtaan merkitsee osallisuutta Kristuksen yhteen ruumiiseen ja saman Pyhän Hengen jakamista. Tästä nousee kysymys: Kuinka voimme levittää evankeliumia uskollisesti yhdessä ja hyväksyä toinen toisemme osuuden Jumalan lähetykseen, vaikka kuulumme moniin eri tunnustusryhmiin, elämme erilaisissa kulttuureissa, puhumme monia kieliä ja elämme monenlaisissa sosio-ekonomisissa olosuhteissa? Kuluneiden sadan vuoden aikana maailma on muuttunut monin tavoin. Erityisesti voidaan mainita globalisaatioprosessi, maapallon olojen ekologinen haavoittuvuus, uskontojen ja kulttuurien saama selkeä jalansija väestöjen kasvaessa ja liikkuen. Lähetystyössä käsitys kuulumisesta yhteen ja

vuorosanat: Seija Jalagin, Pekka Lind, Riikka-Leena Juntunen, Markku Hokkanen, Leila Koivunen, Jaana Skyttä, Mika Vähäkangas. Jalagin & Löytty & Salakka 2010.

33 Regnum Studies in Mission www.ocms.ac.uk/regnum Siinä ilmestyivät etukäteen lähetetyt aineistot Edinburgh II osallistujille: Kerr & Ross 2009; Balia & Kim 2010; Wahrisch-Oblau & Mwombeki 2010.

34 Scherer 2007, 195.

35 Balia & Kim 2010, 1.

samaan maailmaan on lisääntynyt ja merkittäväksi on tullut hyvin monenlaisten ihmisten kohtaaminen. Olennainen kysymys on: Mitä merkitsee Kristuksesta todistaminen tänä aikakautena, jota leimaavat pluralismi ja monenlaiset elämää kohtaavat paineet?³⁶

EDINBURGH II JA KANSAINVÄLINEN TUTKIMUSPROSESSI

Edinburgh II järjestelyihin kuului merkittävä kansainvälinen tutkimusprosessi ja sen tuottamat missiologian käsikirjoina myöhemminkin käyttökelpoiset julkaisut.³⁷ Tämä tutkimusprosessi erosi merkittävällä tavalla Edinburgh I konferenssista ja sen tutkimusprosessista: Sen sijaan, että keskitytään paikallisesti vain Edinburghiin, kuten tapahtui vuonna 1910, nyt toteutetaan monenkeskeistä lähestymistapaa. Tämä koski sekä tutkimusprosessia että vuoden 2010 tapahtumia eri puolilla maailmaa, mutta myös Edinburghin kaupungissa. Kun kon-

36 Balia & Kim 2010, 1.

37 Tutkimusprosessin vaiheet kokoavasti: Balia & Kim 2010, 1–9. Erityisesti on mainittava julkaisut: Kerr & Ross 2009 ja Balia & Kim 2010. Nämä kaksi perusteosta yhdessä erinomaisella tavalla päivittävät, kiteyttävät ja arvioivat kriittisesti kuluneiden 100 vuoden ajalta merkittävää missiologista työskentelyä ja sen tuloksia. Ekumeeninen maailmanlähetyksen konferenssi Edinburgh 2010 jää historiaan myös siksi, että sitä edelsi monivuotinen ekumeeninen missiologinen tutkimusprosessi. Tässä se seurasi vuoden 1910 mallia, kun myös tuolloin toteutettiin ajankohtaisen lähetysteologisen aineiston keruu ja arviointi konferenssia varten. Teos Edinburgh 2010: Mission Then and Now, sisältää 19 kirjoittajan 19 artikkelia, varsin päivitetyn kirjallisuusluettelon (319–335), asiansahakemiston (336–340) ja kirjoittajien esittely (341–343). Vuonna 1910 Edinburghissa työskenteli kahdeksan työryhmää, joiden teemat taustahistorioineen käydään läpi: Evankeliumin vieminen koko ei-kristilliseen maailmaan. Kirkko lähetyskentällä. Koulutuksen merkitys kansallisen elämän kristillistämässä. Lähetysten sanoman suhde ei-kristilliseen maailmaan. Lähetystyöntekijöiden valmistautuminen. Lähetystyön kotirintama. Lähetystyö ja valtioiden hallitukset. Yhteistyö ja yhteyden edistäminen. Teoksessa jokaista teemaa käsitellään vuoden 1910 tilanteen näkökulmasta ja reflektoidaan sen antamin virikkein myös nykypäivän lähetystyötä. Nyt 100 vuotta myöhemmin Edinburghissa 2010 työskenneltiin yhdeksän painopistealueen kanssa, jotka käsitellään teoksessa Edinburgh 2010 Volume II: Witnessing to Christ Today. Toimittajina ovat Daryl Balia and Kirsteen Kim. Painopisteet ovat osin yhtenevät vuoden 1910 teemojen kanssa, mikä tekee aineistojen vertailun ja muutosten havaitsemisen 100 vuoden ajalta kiinnostavaksi. Teoksessa käydään läpi teemat: Lähetystyön perusteita. Kristillinen lähetystyö muiden uskontojen keskuudessa. Lähetystyö ja postmoderni moninaisuus. Lähetystyö ja vallan käyttö. Lähetystyöhön osallistumisen tapoja. Teologinen koulutus ja sen aikaansaamat muutokset. Kristilliset yhteisöt nykyisissä toimintaympäristöissä. Lähetystyö ja ykseys – ekklesiologia ja lähetystyö. Lähetystyön hengellisyys ja opetuslapseus. Näitä läpäisevät seitsemän painopistealueen luonteista transversaalia, jota olivat: Naiset ja lähetys. Nuoret ja lähetys. Eheytyminen ja sovinto. Raamattu ja lähetys – lähetys ja Raamattu. Kontekstualisaatio, inkulturaatio ja vakaumusten dialogi. Alistettujen äänet. Eklologinen näköala lähetykseen. Teemoina niiden tulee läpäisyperiaatteella saada tilaa kaikissa yhdeksässä tutkimusryhmän sisällössä. Tässä kirjassa käsitellään niistä Naiset ja lähetys. Raamattu ja lähetys. Muista on ilmestynyt erillisiä julkaisuja. Liitteinä ovat I: 2010 lähetysten teemat (262–268) ja II: Työryhmien vastaavat henkilöt (269–270). Haku-sahakemiston (271–277) ja laajan missiologisen kirjallisuusluettelon (279–301) käyttö päivittävät lukijan tietoja.

ferenssissa vuonna 1910 osallistujina oli rajoitetusti historiallisesti merkittäviä protestanttisia ryhmiä, nyt osallistujat tulivat laajasta joukosta kristillisiä traditioita ja tunnustuksia. Tällä kertaa osallistujien kotipaikkaan nähden ei rajoitettu pohjoiselle pallonpuoliskolle, vaan suuntauduttiin tarkoituksellisesti eteläiselle pallonpuoliskolle ja enemmistöasema annetaan sieltä tuleville osallistujille. Näin samalla hyväksyttiin tosiasia, että kuluneen vuosisadan aikana kristittyjen lukumäärään perustuva painopistealue on siirtynyt merkittävästi pohjoisesta kohti etelää ja itää. Tutkimusprosessista haluttiin maailmanlaaja hanke.

Tutkimushanketta ei myöskään haluttu rajoittaa ainoastaan akateemiseksi tapahtumaksi, vaan milloin vain oli tarkoituksenmukaista, siihen voitiin sisällyttää hyvin käytännölliseen toimintaan perustuvia ja epämuodollisia luovan oppimisen tapoja. Pilottiprojekteja järjestettiin ja niihin rohkaistiin niissä maissa, joissa haluttiin saada kristittyjä mukaan ekumeeniseen lähetystyöhön. Se tapahtui osallistumalla yhteisiin lähetystoimintaa pohtiviin prosesseihin, jotka keskityivät johonkin yhdeksästä tutkimushankkeen teemasta.

Itse asiassa jo vuonna 2002 Edinburghissa suuntauduttiin kohti juhlavuotta käynnistämällä luentosarja, josta vähitellen avautui laaja globaali tutkimusprosessi.³⁸ Vuosina 2005 – 2006 hanketta varten nimettiin seitsemän painopistealueen luonteista transversaalia, jota olivat: Naiset ja lähetys. Nuoret ja lähetys. Eheytyminen ja sovinto. Raamattu ja lähetys – lähetys Raamatussa. Kontekstualisaatio, inkulturaatio ja vakaumusten dialogi. Alistettujen äänet. Eklologinen näköala lähetykseen.³⁹ Ne yhdistettiin valmisteluprosessissa vuodesta 2008 al-

38 Edinburgh 2010 Study Theme Groups – Guidelines: Edinburgh 2010 deliberations started in Edinburgh in the year 2002 with a series of annual lectures on issues related to the Edinburgh 1910 conference (se <http://www.towards2010.org.uk/>). Dr. Ken Ross of Church of Scotland Mission was the prime mover of this process and urged that the upcoming centenary of Edinburgh 1910 can be used as an occasion for exploring the future of world mission today and for renewing the vision for mission in the new century. Inspired by the Edinburgh 1910 study commissions, a number of crucial issues were identified and categorized in 9 main study themes. Further to that a number of transversals were identified, issues, which could be defined as separate study themes, but which should ideally be brought into the discussion within each of the 9 themes because of their transverse nature. Please see www.edinburgh2010.org for descriptions of each of the 9 themes and the transversals. <http://www.edinburgh2010.org/en/study-themes/main-study-themes.html>

39 Transversal topics: Also in 2005–2006 it was recognised that a number of ‘transversals’ are needed, i.e. important themes which will run like a thread across all the main study themes. From 2009 onwards the transversals are being developed and integrated with the main study themes. The following ‘transversals’ have been identified. Women and mission, Youth and mission, Healing and reconciliation, Bible and mission – mission in the Bible, Contextualization, inculturation and dialogue of worldviews, Subaltern voices, Ecological perspectives on mission. <http://www.edinburgh2010.org/en/study-themes.html>. Ks. myös Ross 2010, I–iii.

kaen suuremmiksi tutkimusryhmiksi. Teemoina niiden tuli läpäisyperiaatteella saada tilaa kaikkien yhdeksän tutkimusryhmän sisällöissä.⁴⁰

Ytimessä olleet yhdeksän tutkimusryhmää tutkivat kaikille avoimesti ja näkökulmia avaavasti yleisesti keskeisiä teemoja ja toivat siinä yhteydessä esiin kirkkojen näkemyksiä eri puolilta maailmaa. Saadut työskentelyn tulokset ovat luonteeltaan sekä akateemisia tutkimuksia että muita aineistoja. Ryhmät myös valmistelivat n. 10 000 sanan esseitä, ns. ”löytöpolkuja”, jotka informoivat osallistujia valmistautumaan konferenssiin. Nämä ydinopintoryhmät myös tuottivat julkaisuja, kutsuivat avoimesti muita osallistumaan hankkeeseen ja etsivät mahdollisuuksia käyttäen multimedialla ja internet-sivustoja, joilla voitiin maksimoida ”Todistus Kristuksesta tänään” -teeman esille saamista. Samalla kun tiedostettiin kirkon maailmanlaaja luonne myös suositeltiin, että instituutiot, verkostot ja järjestöt eri puolilla maailmaa antavat oman panoksensa tähän tutkimusprosessiin. Se tapahtui kullekin sopivalla tavalla, koska osallistujat elävät ja toimivat monenlaisissa olosuhteissa. Lähetyksen teemojen tutkimusta viedään eteenpäin eri tavoin, mm. koordinoivan toimiston ja keskeisen internet-sivuston avulla. Monet osallistuvat edelleen näillä foorumeilla tapahtuvaan työskentelyyn.⁴¹

YHDEKSÄN TUTKIMUSRYHMÄÄ JA TEEMAA

Tutkimusprosessin ytimessä olleet yhdeksän tutkimusryhmää ja niille asetetut tehtäväalueet.

1. Lähetystyön perusteita

Kuinka ainoan Jumalan käsittäminen trinitaarisesti Isänä, Poikana ja Pyhänä Henkenä on yhteydessä lähetyksen teoriaan ja käytäntöön? Kuinka sen tunnistaminen, että Jumalalla on missionaarinen identiteetti, vaikuttaa kristilliseen todistukseen? Kuinka Kolmiyhteisen Jumalan kolminaisuuden sisäisten suhteiden ja rakkauden tarkastelu vaikuttaa ekklesiologiaan, yhteisön elämään ja yhteiskuntaan? Pelastuksen merkitys tulee ymmärtää Raamatun todistusperustasta käsin ja suhteessa orjuudesta vapauteen pääsemiseen; vapauteen pääsemiseen kaikista orjuuden muodoista kaikissa konteksteissa ja kulttuureissa. On myös

40 Kim 2009: <http://www.edinburgh2010.org/en/study-themes.html>

41 Edinburgh 2010 Study Theme Groups – Guidelines: The Edinburgh 2010 Office: The Edinburgh 2010 Office has appointed Dr Kirsteen Kim as Research Coordinator to liaise with study group conveners on a continuous basis; she works under the 2010 Director and in cooperation with the Study Process Monitoring Group. Further to that it will be responsible for final editing of the manuscripts submitted from the 9 study groups, subsequent translation, publication and global distribution. Edinburgh 2010: New College – Mound Place, EH1 2LX Edinburgh – Scotland, www.edinburgh2010.org, edinburgh2010@ed.ac.uk Dr Kirsteen Kim, Edinburgh 2010 Research Coordinator, k.kim@leedstrinity.ac.uk Facebook: Kirsteen Kim. <http://www.edinburgh2010.org/en/study-themes/main-study-themes.html>

tutkittava sitä kohtaamisaluetta, joka on olemassa triniteetin, lähetyksen, pelastuksen ja Raamatun tulkinnan (hermeneutiikka) välillä.

2. Kristillinen lähetystyö muiden uskontojen keskuudessa

Tutkimuslinja halusi selvittää Kristuksesta todistamisen tapoja samalla, kun tunnistetaan maailman uskonnollinen ja kulttuurinen moninaisuus, joka kohdataan uskontojen elpymisenä ja monenlaisten jännitteiden lisääntymisenä. Ryhmä halusi selvittää uskonnollisen moninaisuuden teologista merkitystä pohtimalla, kuinka uskonnollinen moninaisuus vaikuttaa kristilliseen soteriologiaan ja missiologiaan, kuinka kohdataan kysymykset kääntymisestä, proselytisminä, dialogista ja kohtaamisesta. Se tutki kysymyksiä, kuten uskonnollinen fundamentalismi, vainot, ”maanalaiset” ja ”kirkottomat” uskovat ja uskonnollisen vaakaumuksen monien erilaisten muotojen jatkuva lisääntyminen. Tähän teemaan kuuluvat tutkimukset haluttiin koota yhteen ja konsultaatioon muiden uskontojen kannattajien kanssa.

3. Lähetystyö ja postmoderni moninaisuus

Teemaa tutkittaessa pohdittiin postmodernismin pohjoisella ja eteläisellä pallonpuoliskolla nostamien uusien ilmiöiden kysymyksiä eri muodoissaan ja myös postmodernismin merkitystä lähetykselle. Tällöin tutkittiin 21. vuosisadan käsitysten rakenteita, uskonnollisia uskomuksia ja käytäntöjä sekä informaatioteknologian tarjoaman maailman eettisiä periaatteita. Teema vaati pohtimaan myös postkolonialismin vaikutuksia, taloudellisia rakenteita, kansainvälisyyttä ja yhteydenpitoa (tai sen puutetta) instituutioiden ja erityisesti institutionaalisten uskontojen välillä. Ne, jotka osallistuvat tähän tutkimukseen ottivat huomioon postmoderneissa kehityksissä ilmenevän eron eri puolilla maailmaa toimivien yhteisöjen ja yksilöiden välillä.

4. Lähetystyö ja vallan käyttö

Tehtävänä oli pystyä erottamaan, millaisia muotoja lähetystyön toteuttaminen käytännössä saa maailmalla monenlaisten vallankäytön muotojen vaikutuksesta: näitä vallankäytön muotoja ovat hengellinen, poliittinen, sotilaallinen, taloudellinen ja kansainvälinen vallankäyttö. Tähän ryhmään kuuluvat myös teemat, kuten kulttuurimuutoksen aiheuttavat lisääntyvät ongelmat, ihmisoikeudet, ekologinen kestävyys ja epäsuhtaisuus voimavarojen tuotannossa, jakelussa ja kuluttamisessa. Kanava pohti jännitteitä ja epäsuhtaa, mitä vallan käytöstä seuraa ja kuinka kaikki tämä vaikuttaa evankeliumin sanoman ja yhteisen elämän jakamiseen ja kommunikoimiseen. Tämä kanava arvioi myös sekä vallan että heikkouden tehtävää, kun pyritään ymmärtämään kristillistä lähetystyötä ja sen käytäntöä.

5. Lähetystyöhön osallistumisen tapoja

Työskentelyä alkoi tunnistamalla ja tutkimalla suurten ryhmien, organisaatioiden, trendien, metodien ja kirkkojen käyttöön ottamien uusien ilmaisujen valtavaa runsautta, joka nykyään on mukana lähetyksessä. Tällöin pyrittiin selvittämään, missä nykyisessä lähetyksessä tähän kuuluvaa aloitteellisuutta erityisesti esiintyy. Ryhmän teki eteenpäin katsovaa työtä, kun se arvioi toimintamalleja, aloitteita ja kehityskulkuja niiden tärkeyden mukaan ja pohtii niistä tehtäviä johtopäätöksiä tulevaisuutta varten. Ryhmä otti kantaa lähetyksen ja evankelioimisen strategiaa koskeviin ongelmiin, moninaisuuden ja yhteistyön kysymyksiin, konfliktien tunnistamisen ongelmiin ja voimavarojen väärinkäyttöön.

6. Teologinen koulutus ja sen aikaansaamat muutokset

Ryhmä selvitti kirkon katekeettisten ja missionaalisten tehtäväalueiden (mandaattien) välistä yhteyttä ja pohti, miten missionaalisia osa-alueita voidaan vahvistaa koulutuksessa ja muutosta aikaansaavassa toiminnassa, joka koskee jokaista kirkon jäsentä, myös pappeja ja johtavia maallikoita. Selvitystyössä tarkastellaan kasvatuksen menetelmiä, teologisia kehitysjaksoja, ihmisten omia kehityskertomuksia, henkisen kasvun problematiikkaa ja nykyisiä konteksteja. Lisäksi pohditaan yliopiston ja yhteiskunnan, papiston ja maallikoiden, paikallisten ja globaalien ongelmien välistä suhdetta, voimavaroja, merkityksellisyyttä ja ihmisten vahvuuksia ja lahjoja.

7. Kristilliset yhteisöt ja nykyiset toimintaympäristöt

Tämän ryhmän tehtävänä oli tutkia kristillisten yhteisöjen moninaisuutta sellaisena kuin sitä esiintyy monenlaisissa kristillisissä traditioissa ja tietyissä erityiskonteksteissa. Ryhmän työskentely lisäsi tietoa monista kirkon haasteista, joita ovat kaupungistuminen, maahanmuuttajien yhteisöt, maahanmuuttajatyöntekijät, hyvinvointi, köyhyys ja virtuaalimaailmat. Selvitys ottaa huomioon taustalla olevia kristillisyyden ilmaisutapoja ja muotoja, joihin kuuluvat käsitteet, kuten maailmankatsomus, kieli, tavat, traditiot, inkulturaatio, transformaatio jne. Ryhmä tutki tapoja, joiden avulla kirkoista voisi tulla kokonaisvaltaisen eheytyksen ja sovinnollisuuden (holistic healing and reconciling) yhteisöjä. Sellaisena kirkko toimii, kun se pitää esillä Kristuksen evankeliumia, johon kuuluu sekä tervetulleeksi toivottaminen että ihmistä muuttava sisältö. Ryhmä myös selvitti, mitä kaikkea sisältyy syvätason kääntymykseen.

8. Lähetystyö ja ykseys – ekklesiologia ja lähetystyö

Edinburgh I konferenssia pidetään lähtökohtana nykyiselle ekumeeniselle liikkeelle, koska se painotti työskentelyssään maailmanlaajassa lähetyksessä kirkon

ykseyden ja yhteistyön tärkeyttä (Komitea 8: Yhteistyö ja yhteyden edistäminen / Co-Operation and the Promotion of Unity). Nykyään on uudelleen tarkistettava tätä ykseyden ja yhteistyön läheistä suhdetta ja myös joitakin taustalla olevia jännitteitä, joita esiintyy lähetyksen ja kirkon ykseyden välillä. Tämä kanava käsittelee monia tulkintoja, joita esiintyy teologisessa ja toiminnallisessa työskenteilyssä, kun tarkastellaan ekklesiologian ja mission välistä yhteyttä. Lähetyst historian ja ekumenian välinen kohtaamisalue viime vuosisadalla ja siihen kuuluva problematiikka muodosti tässä selvityksessä avainkohdan.

9. Lähetystyön hengellisyys ja opetuslapseus

Hengellinen näkökulma lähetykseen edellyttää motivaatiota ja dynaamisuutta lähetystyötä kohtaan. Lähetystyö perustuu Jumalan kolmiyhteyteen ja sen johtavana visiona on Jumala valtakunta. Selvitys käsittelee hengellisyyden sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä muotoja, ja käytti hyväkseen kokemuksia, joita oli saatavissa varhaisen kirkon historiasta, kaikkina aikoina eläneiltä kristityiltä, uusilta kristillisiltä liikkeiltä sekä monilta eteläisen pallonpuoliskon uusilta kirkoilta. Selvitystyössä pohditaan myös lähetyksen suhdetta sellaisiin käsitteisiin, kuten uusi luominen, hengelliset lahjat, uudistuminen, ennalleen saattaminen, identiteetti, kokonaisvaltainen todistus ja palvelu, kärsimys ja marttyyrius. Kanava tutki myös Pyhän Hengen roolia kirkossa. Tämä ilmenee merkeissä ja enteissä, joista samalla näkyy se, että kaiken toiminnan päämääränä on Jumalan kunnia.⁴²

EDINBURGH II TOTEUTUMINEN JA ARVIOINTIA

Edinburgh II -konferenssi arvioi paitsi 100 vuotta sitten Edinburghissa 1910 pidetyn maailmanlähetyksen konferenssin merkitystä myös vahvasti suuntautui nykyiseen ja tulevaan lähetystyön problematiikkaan.⁴³ Konferenssin käytännön järjestämisestä vastasi Skotlannin presbyteerinen kirkko yhdessä Edinburghin yliopiston kanssa, jonka kampusalueen konferenssikeskuksessa Pollock Halls of Residence kokous pidettiin. Konferenssin järjestäjäpohja oli erittäin laaja-alainen ja edustava; General Council -neuvottelukuntaan kuuluivat: African Independ-

42 The study groups are globally diverse, and each includes people of many different Christian traditions and representing a variety of institutions and organisations. Each is tasked with identifying some key questions, highlighting developments since 1910, giving case studies, identifying key priorities for Christian mission, and making strategic recommendations. Groups are now working to integrate the work on each theme from around the world for a pre-conference publication and for discussion at the Edinburgh 2010 conference itself. Each study group will also disseminate its work in other ways appropriate to its process and find creative ways of communicating to the grassroots. Their publications will be listed on this site. Study process – Main study themes: <http://www.edinburgh2010.org/en/study-themes/main-study-themes.html> (luettu 24.11.2010)

43 Arvio sisältyy Timo Vaskon kokousraporttiin: Vasko 2010f; myös: http://www.lahetys-neuvosto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/40710/file/Edinburgh2010kokousraportti.pdf (luettu 24.11.2010)

ent Churches, Anglican Communion, Church Together in Britain and Ireland, Council for World Mission/CEVAA/United Evangelical Mission, International Association for Mission Studies, International Fellowship of Evangelical Students, Latin American Theological Fraternity, Lausanne Committee for World Evangelisation, Lutheran World Federation (LWF), Orthodox Churches, Pentecostal Churches, Roman Catholic Pontifical Council for the Promotion of Christian Unity, Seven Day Adventist Church, World Alliance of Reformed Churches, World Baptist Alliance, World Council of Churches (WCC), World Evangelical Alliance (WEA), World Methodist Council ja World Student Christian Federation.⁴⁴

Kutsuttuina delegaatteina oli lähes 300 lähetystyön johtajaa ja asiantuntijaa, jotka edustivat 30 kristillistä traditiota 60 maasta. Suomen evankelis-luterilaisesta kirkkoa edusti Kirkon ulkoasian neuvoston päätöksellä Kirkon lähetystyön keskuksen lähetysteologi, dosentti Timo Vasko.⁴⁵ Muut osallistujat Suomesta olivat lähetysjohtaja Seppo Rissanen ja dosentti Risto Ahonen, Suomen Lähetysseura, ja lähetysjohtaja Rauno Mikkonen, Fida International. Konferenssin kanavassa "Mission and Living Faiths", jonka teemana oli "Mission and the Encounter with the Religious Other", toimi luennoitsijana suomalainen professori Veli-Matti Kärkkäinen, Fuller Theological Seminary, USA. Poiketen Edinburgh I käytännöstä, yhdessä kaupungissa järjestetystä konferenssista, tällä kertaa juhluvuoden vietto oli hajasijoitettu eri maanosiin, joissa järjestettiin monenlaisia tapahtumia.⁴⁶ Suomessa toteutettiin vuosina 2009 – 2010 useita yleisötilaisuuksia, joissa käsiteltiin sekä Edinburgh II että Lausanne III konferensseja.⁴⁷

Konferenssin tilaisuudet

Konferenssin kulku sisälsi kolme pääesitelmää, työskentelyä työryhmissä, harvustilaisuuksia ja avajais- ja päätöstilaisuudet. Ohjelmaan kuului myös vierailu paikalliseen seurakuntaan, kirkkokuntien järjestämät omat tunnustukselliset liturgiset hetket ja messut, lukuisat rinnakkaistilaisuudet ja keskeisen tärkeät delegaattien väliset tapaamiset. Pääesitelmistä mainittakoon täysistuntojen esitykset. 3.6.2010 Plenary 1: Mission in long perspective. Dr. Dana L. Robert: "Witnessing to Christ today": Mission and unity in the "long view" from 1910 to the 21st

44 <http://www.edinburgh2010.org/en/about-edinburgh-2010/governance/general-council.html> (luettu 24.11.2010)

45 KUN ptk 1/2010, 25.1.2010 # 16.3.

46 <http://www.edinburgh2010.org/en/events/other2010projects.html> (luettu 20.8.2010).

47 Suomessa järjestettävät Edinburgh II 2010 tapahtumat: http://www.lahetysneuvosto.fi/uutiset/edinburgh_2010/suomen_tilaisuudet/ (luettu 24.11.2010). Päätapahtumana oli 25.11.2010 Tieteiden talossa Helsingissä järjestetty suuri symposiumi, jossa käsiteltiin molempia konferensseja: Edinburgh II ja Lausanne III. Sen järjestäjinä toimivat yhdessä Suomen lähetysneuvosto, Suomen Ekumeeninen Neuvosto ja Suomen Evankelinen Allianssi.

century . 4.6.2010 Plenary 2: Mission Worldwide. Neljä esimerkkiä kristillisen lähetyskäsityksen toteuttamisesta nykyisissä eri konteksteissa. 1. Rev.Dr. Young-Hoon Lee, Yoido Full Gospel Church, Seoul, Korea. Christian spirituality and the diaconic mission of the Yoido Full Gospel Church. 2. Dr. Tony Kireopoulos, Faith & Order -sihteeri, ortodoksinen kirkko, Kreikka. 3. Dr. Teresa Francesca Rossi, roomalaiskatolinen yhteisö Centro pro unione, Rome. 4. Dr. Fidon Mwomobeki, Ev.- lut. lähetys, Saksa. 5.6.2010 Plenary 3: Yhteisen julkilausuman Towards a Common Call valmistelutilaisuus keskusteluineen.⁴⁸

Näkökohtia ja kiteytyksiä konferenssin aineistosta

Todistus Kristuksesta kuudessa maanosassa on selkeästi kotoperäistynyt. Kristinusko on tänään lähes kaikkialla läsnä – kiitos lähetystyön. Kristityt ovat tänään maailman laajin uskonnollinen perhe. Mutta mitä on samassa paikassa järjestetyn maailman merkittävimmäksi luonnehditun lähetyskonferenssin jälkeen 100 vuodessa tapahtunut? Muutoksia on useita. Kirkkoja ei silloin ollut vielä syntynyt kaikkiin maanosiin. Lähetystyötä ei silloin tehty kaikkialta kaikkialle kristittyjen yhteisvoimin kuten tänään jo enenevästi tapahtuu. Silloin ei länsimaissa pidetty mitenkään ajankohtaisena, että muista maanosista tulisi lähetystyöntekijöitä elvyttämään Euroopan aneemista kristillisyyttä. Tänään tilanne on muuttumassa. Ekumeenista yhteistyötä 1910 etsineen Edinburgh I vaikutushistoria kristittyjen yhteysliikkeenä ulottuu nykypäiviin. Vuonna 1948 perustettu Kirkkojen maailmanneuvoston idea visioitiin vuoden 1910 konferenssissa sen 8. komiteassa, jolloin konferenssi oli rajoitetusti länsimaisten protestanttisten lähetysjärjestöjen keskinäinen kokoontuminen, josta nuoret, helluntailaiset, ortodoksit ja roomalaiskatolilaiset puuttuivat.

Vuonan 2010 oli toisin; delegaatteina oli n. 300 lähetysjohtajaa kaikista maanosista. Tavoite osallistujista: 60 % globaalista maantieteellisestä Etelästä, 50 % naisia ja 20 % alle 30-vuotiaita havaintoni mukaan toteutui varsin pitkälle. Laajasta yhteistyöstä kristittyjen kesken kertoi konferenssin 20-jäsenisen neuvottelukunnan kokoonpano, johon kuuluivat arvovaltaisten edustajiensa välityksellä evankelikaaliset, ortodoksit, roomalaiskatolilaiset, helluntailaiset ja protestanttiset traditiot eri maanosista, näiden joukossa kaikki merkittävät eri tunnustusten kirkolliset liitot. Paavi Benediktus XVI lähetti konferenssille todistukseen, dialogiin ja yhteistyöhön rohkaisevan tervehdyksen. Mitä mahdollinen seuraava lähetyskonferenssin Edinburgh III vuonna 2110 voikaan todeta? Toivottavasti prosentuaalinen kristittyjen osuus koko maailman väestöstä, nyt n. 33 %, on kasvanut suuremmaksi.

⁴⁸ Konferenssin runsas ja yksityiskohtainen ohjelma ja aineistot esim: www.edinburgh2010.org ja www.towards2010.org.uk ja www.ocms.ac.uk/regnum (luettu 24.11.2010)

Hyvä uutinen – monta tulkintaa. Toimitaanko lähetystyössä globaalisti lähetysteologisesti samalla perustalla? Kyllä sikäli, kun ankkuroidutaan kolmiyhdisteen Jumalan toimintaan luojana, Jeesuksessa Kristuksessa lunastajana ja Pyhässä Hengessä johdattajana. Tämä trinitaarinen perusta yhdisti konferenssin kaikkia kristittyjä. Jumala itse ensin toimi Poikansa lähettäjänä, että maailma pelastuisi. Hänen seuraajansa yksilöinä ja kirkkoina on kutsuttu osallistumaan tähän Jumalan lähetykseen Jumalan työtovereita tässä maailmassa. Sovitetuksi tulemista seuraa lähetettynä toimiminen tavalla, josta Kristus antoi esimerkin. Kristitty ei elä itseään vaan maailmaa varten, sen ajalliseksi ja iankaikkiseksi parhaaksi (2. Kor. 5:15). Miten hyvä uutinen, evankeliumi käsitetään tänään? Se konkretisoituu eri puolilla maailmaa, ympäristönsä perusteella, todella monilla tavoilla. Hyvä uutinen on syntien anteeksi saamista, sovintoa ja eheytymistä kansanryhmien välillä, monennimistä yksilöllistä ja yhteisöllistä eheytymistä, yksinäisyydestä yhteyteen pääsemistä, lähimmäisyyttä ja huolenpitoa terveydestä, sairaista ja elinoloista monenlaisissa olosuhteissa, ekologista vastuunottoa maailman luonnon tilasta, vapautumista monenlaisista peloista, ihmisoikeuksien toteutumista, rauhan edistämistä kaikissa yhteyksissä jne. Lähetystyö ja kirkollinen elämä eri puolilla maailmaa ei enää ole länsimaisesti painottunutta. Delegaatit monissa yhteyksissä toivat esiin kristinuskon kontekstuaalisen juurtumisen, Raamatun selittämisen, teologisen tutkimuksen ja opetustoiminnan toteutumisen oman kansansa tulkitsemana – kieli ja muu kulttuuri huomioon otettuna. Tarve teologisen koulutuksen kehittämiseen ja lisäämiseen on kaikkialla suuri. Osanottajien tuoma omien kontekstien moninaisuus ja niiden tarjoamat haasteet tulivat vahvasti esiin: konferenssin hartauselämä toteutettiin monilla kielillä sisältäen eri kristillisiä traditioita. Kokonaisuutena hartauselämä oli sisältörikas ja monipuolinen, laulut iloisia ja rukoukset Jumalaa ylistäviä.

Konferenssin lähetysteologinen työskentelyprosessi jatkuu. Jo tähän mennessä se on tuottanut mittavan määrän lähetysteologista aineistoa, josta on ammennettavaa sekä tiedekunnissa että seurakunnissa vuosiksi eteenpäin. Tutkimusprosessin painopistealueita on yhdeksän. Ne ovat jatkuvasti ajankohtaisia: Lähetystyön perusteita. Kristillinen lähetystyö muiden uskontojen keskuudessa. Lähetystyö ja postmoderni moninaisuus. Lähetystyö ja vallan käyttö. Lähetystyöhön osallistumisen tapoja. Teologinen koulutus ja sen aikaansaamat muutokset. Kristilliset yhteisöt nykyisissä toimintaympäristöissä. Lähetystyö ja ykseys – ekklesiologia ja lähetystyö. Lähetystyön hengellisyys ja opetuslapseus. Näiden lisäksi näitä yhdeksää teemaa läpäisivät seitsemänpainopistealueen luonteista transversaalia, jota ovat: Naiset ja lähetys. Nuoret ja lähetys. Eheytyminen ja sovinto. Raamattu ja lähetys – lähetys ja Raamattu. Kontekstualisaatio, inkulturaa-

tio ja vakaumusten dialogi. Alistettujen äänet. Ekologinen näköala lähetykseen. Konferenssissa osallistuin kolmen työryhmään: Kristillinen lähetystyö muiden uskontojen keskuudessa. Lähetystyö ja postmoderni moninaisuus. Teologinen koulutus ja sen aikaansaamat muutokset. Aineistot ovat kaikkien käytettävissä.⁴⁹

Lähetystyön tulevaisuuteen kuuluu rakentava katumus ja virheistä oppiminen. Lähetystyön on kehityttävä tulevaisuudessa oppimalla virheistään ja laiminlyönneistä kohti uusia avauksia, avoimuutta ja valmiutta kaikessa vastuulliseen vuorovaikutukseen. Rukouksessa ja katumuksessa konferenssin osallistujat tunnustivat, että yritämme monesti saada aikaan sellaista taivasta, joka on oman kirkkomme näköinen, kun sen sijaan olisi keskityttävä tekemään omista kirkoistamme todellista taivaallista yhteisöä. Suhtaudumme usein epäluuloisesti kirkkoihin, jotka eivät kuulu omaan kristilliseen traditioon. Olemme haluttomia jakamaan toisten kanssa resurssejamme ja lahjojamme, jotka kuitenkin Pyhä Henki on lahjana antanut syntyä ja kehittyä omassa kulttuurissamme ei vain meitä vaan myös muita varten. Mielellään kutsumme kirkkomme olemassaoloa Kristuksen ruumiiksi, mutta kuitenkin helposti kieltäydymme jakamasta monenlaista tuskaa ja ahdistusta, jota toiset kristityt parhaillaan kokevat eri puolilla maailmaa. Kadehdimme iloa, jota toiset jakavat. On pyydettävä anteeksi henkilökohtaista ja institutionaalista vallan väärinkäyttöä, jota esiintyy, kun ei kunnioideta muita kulttuureita ja tapoja, joita on keskuudessamme. Tällöin on käytetty hyväksi rajallista omaa tulkintaa totuudesta ja Kristuksen rakkaudesta. Jos mikä tahansa teologia, hengellisyys tai jumalanpalvelus ei ota vakavasti maailmaa, se ei kannata todistusta Kristuksesta! Konferenssissa pidetyt esitelmät, työryhmätyöskentelyt ja niiden tulokset julkaistaan kirjallisesti eri yhteyksissä.⁵⁰

KONFERESSIN JULKILAUSUMA – YHTEINEN KUTSU

Edinburgh II -konferenssin yhdeksänkohtainen julkilausuma, jonka näkökulmana on kaikille yhteinen trinitaarinen lähetysteologia, jaettiin päätöstilaisuudessa. Se pidettiin Assembly Halls -salissa, samassa paikassa, jossa vuonna 1910 järjestettiin historiallinen Edinburgh I konferenssi.

49 Esim: www.edinburgh2010.org ja www.towards2010.org.uk

50 Suomen lähetysneuvosto, Suomen Ekumeeninen Neuvosto ja Suomen Evankelinen Alianssi järjestivät suuren symposiumin 25.11.2010 Kirkkokatu 6, Helsinki, jossa arvioitiin kahden vuonna 2010 järjestetyn suuren lähetyskonferenssin – Edinburgh II (Edinburgh) ja Lausanne-liikkeen Lausanne III (Kapkaupunki) – merkitystä Suomelle. Symposiumissa osallistujia oli n. 80. Symposiumin esitelmistä osa julkaistu tässä Lähetysteologisen Aikakauskirjan numerossa. Symposiumin ohjelma: http://www.lahetysneuvosto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/40683/file/Tieteidentalonsymposium25112010.pdf

Kokoontuessamme yhteen Edinburghin Maailmanlähetyksen Konferenssin 100-vuotisjuhlan merkeissä uskomme, että kirkko, Jumalan valtakunnan merkinä ja symbolina, on kutsuttu todistamaan Kristuksesta tänään kertomalla Jumalan rakkauden lähetyksestä Pyhän Hengen uudistavan voiman kautta.

1. Luottaen kolmiyhteiseen Jumalaan ja havahtuen uudelleen tehtävän merkittävyyteen meitä kutsutaan elämään todeksi ja julistamaan Hyvää sanomaa pelastuksesta, syntien anteeksiantamisesta, elämän runsaudesta ja vapaudesta kaikille köyhille ja sorretuille. Meidät on haastettu todistamaan ja evankelioimaan sillä tavalla, että meidän elämästämme käy ilmi rakkaus, vanhurskaus ja oikeudenmukaisuus, jotka Jumala on tarkoittanut koko maailmaa varten.

2. Muistaen Kristuksen uhrikuoleman ristillä ja hänen ylösnousemisensa maailman pelastumiseksi, ja saamalla voimaa Pyhältä Hengeltä, meitä kutsutaan aitoon dialogiin, kunnioittavaan kohtaamiseen ja nöyrään todistamiseen ainutlaatuisesta Kristuksesta niiden keskuudessa, jotka uskovat toisin kuin kristityt, tai eivät usko mihinkään. Esiintymisemme perusta on rohkeassa luottamuksessa evankeliumin sanomaan; se saa aikaan ystävyyttä, edistää sovintoa ja toteuttaa vieraanvaraisuutta.

3. Tietoisina siitä, että Pyhä Henki liikkuu tahtonsa mukaan kaikkialla maailmassa yhdistäen uudelleen luomakuntaa ja tuoden aitoa elämää, meitä kutsutaan tulemaan armahtaviksi ja parantaviksi yhteisöiksi, missä nuoret aktiivisesti osallistuvat lähetykseen ja naiset ja miehet oikeudenmukaisesti jakavat vallan ja vastuun, missä on uutta palavuutta oikeudenmukaisuuteen, rauhaan ja ympäristön suojeluun ja missä uudistunut liturgia heijastaa Luojan ja luomakunnan ihanuutta.

4. Koska sekä maailmassa että kirkossa vallitsee ja meitä jakaa ja kiusaa vallan jakautumisen epäsuhta ja epätasapaino, meitä kutsutaan parannukseen, valtajärjestelmien kriittiseen tarkastelemiseen ja valtarakenteiden vastuulliseen käyttämiseen. Meitä kutsutaan etsimään käytännöllisiä tapoja elää yhtenä ruumiina täysin tietoisina siitä, että Jumala vastustaa ylpeitä, että Kristus ottaa vastaan ja voimaannuttaa köyhät ja vaivatut, ja että Pyhän Hengen voima tulee esille meidän haavoittuvuudessamme.

5. Myöntäen lähetystyössä mukana olomme raamatullisten perusteiden tärkeyden ja arvostaen apostolien ja marttyyrien todistusta, meidät kutsutaan riemuitsemaan evankeliumin eri ilmaisuomodoista monissa kansakunnissa kaikkialla maailmassa. Iloitsemme uudistumisesta, jota koetaan kaikkiin eri suuntiin tapahtuvan muuttoliikkeen ja lähetystyön kautta, siitä, miten Pyhän Hengen lahjojen kautta kaikkia varustetaan lähetystyötä varten sekä Jumalan jatkuvasta kutsusta lapsille ja nuorille viedä evankeliumia eteenpäin.

6. Tunnistaen tarpeen kasvattaa uusi johtajien sukupolvi, jolla on aito lähetysnäky 2000-luvun moniarvoisessa maailmassa, meitä kutsutaan työskentelemään yhdessä teologisen koulutuksen uusien muotojen puitteissa. Koska meidät kaikki on tehty Jumalan kuvaksi, ne (uudet muodot) ottavat lukuun toinen toisemme ainutlaatuiset armolahjat, haastavat meitä kasvamaan uskossa ja ymmärryksessä, jakavat voimavaroja oikeudenmukaisesti maailmanlaajuisesti, ottavat huomioon koko ihmisen ja koko Jumalan perheen, ja kunnioittavat vanhempien viisautta huolehtien samalla lasten osallistumisesta.

7. Kuullen Jeesuksen kutsun tehdä opetuslapsia kaikista ihmisistä – köyhistä, rikkaista, syrjäytyneistä, huomiota vaille jääneistä, vallanpitäjistä, vammaisista, nuorista ja vanhoista – meitä kutsutaan uskonyhteisöinä lähetystyöhön kaikkialta kaikkialle. Iloiten kuulemme kutsun ottaa vastaan toisiltamme todistuksessamme sanoin ja teoin kaduilla, pelloilla, toimistoissa, kodeissa ja kouluissa, tarjoten sovintoa, osoittaen rakkautta, ilmivuoden armoa ja puhuen julki totuutta.

8. Muistaen Kristusta, pitojen isäntää, ja sitoutuneena siihen ykseyteen, jonka puolesta hän eli ja rukoili, meitä kutsutaan jatkuvaan yhteistyöhön, käsittelemään kiistanalaisia kysymyksiä ja työskentelemään yhteisen vision aikaansaamiseksi. Meitä haastetaan vastaanottamaan avoimesti toinen toisemme moninaisuudessamme, vahvistamaan jäsenyytemme Kristuksen yhdessä ruumiissa kasteen kautta, ja tunnistamaan tarpeemme vastavuoroisuuteen, kumppanuuteen, yhteistyöhön ja verkostoitumiseen lähetystyössä, jotta maailma voisi uskoa.

9. Muistaen Jeesuksen tavan todistaa ja palvella, uskomme, että Jumala kutsuu meitä seuraamaan tätä tietä iloisesti, Pyhän Hengen innoittamina, voitelemisena, lähettäminä ja Häneltä voiman saaneina, ja ravittuina seurakuntayhteydessä tapahtuvan hengellisen elämän hoitamisen kautta. Odottaessamme Kristuksen paluuta kirkkaudessa ja tuomarina, koemme Hänen läsnäolonsa Pyhässä Hengessä, ja kutsumme kaikkia mukaan osallistumaan kanssamme Jumalan muuttamaan ja sovintoa tuovaan rakkauden lähetykseen, joka on koko luomakuntaa varten. – Käännös: Tuula ja Matti Korpiaho, Timo Vasko, Tiina Virtanen.⁵¹

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Internet-lähteet on mainittu viitteissä.

BALIA, DARYL & KIM, KIRSTEEN (ED.)

2010 *Edinburgh 2010 Volyme II: Witnessing to Christ Today*. Regnum Studies in Mission. Oxford: Oxford Center for Mission Studies.

51 http://www.edinburgh2010.org/fileadmin/files/edinburgh2010/files/conference_docs/Common_Call_final.pdf http://www.lahetysneuvosto.fi/uutiset/edinburgh_2010/julkilausuma_ja_kokousraportti/ (luettu 24.11.2010)

HOGG, WILLIAM RICHEY

1952 *Ecumenical Foundations: A History of the International Missionary Council and Its Nineteenth-Century Background*. New York: Harper 1952.

HÄRKÖNEN, EILA & RAUNIO, ANTTI & VASKO, TIMO (TOIM).

1999 *Lähetystyo ja ekumenia arkistojen valossa. Kristillisen lähetystyön ja ekumeenisen toiminnan arkistolähteitä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla..* Helsinki: SKHS 182.

INTERNATIONAL REVIEW OF MISSION

2010 *Edinburgh 2010* (teemanumero). International Review of Mission 99.1 (390) April 2010, A World Council of Churches Publication (WCC).

JALAGIN, SEIJA & LÖYTTY, OLLI & SALAKKA, MARKKU (TOIM.)

2010 *Kaikille kansoille: Lähetystyo kulttuurien vuoropuheluna*. (14 kirjoittajaa). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS).

KERR, DAVID A. & ROSS, KENNETH R. (ED.)

2009 *Edinburgh 2010 Volume I: Mission Then and Now*. Regnum Studies in Mission. Oxford: Oxford Center for Mission Studies.

LEE, YOUNG-HOON

2009 *The Holy Spirit Movement in Korea: Its Historical and Theological Development*. Regnum Studies in Mission. Oxford: Oxford Center for Mission Studies.

MATTHEY, JACQUES (ED.)

2010a "From 1910 to 2010: A Post Edinburgh 2010 Reflection." Mission and Creation. International Review of Mission 390 November 2010, 258 –277. Geneva: WCC Publications.

2010b *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980 – 2005*. Geneva: WCC Publications.

OFFICIAL HANDBOOK 1910

1910 *Official Handbook. World Missionary Conference Edinburgh 1910*. Edinburgh: World Missionary Conference Office.

PATTA, RAJ BHARATH

2009 *A Violent Sight on a Silent Night: Missiological Discourses in the Context of Violence Against Christians*. Delhi: ISPCK/NCCI.

PROMOTING HEALTH AND WHOLENESS FOR ALL

2010 *Witnessing to Christ today: Promoting health and wholeness for all*. A contribution towards the Christian healing ministry compiled by a study group on mission and healing from the World Council of Churches (WCC), Geneva, Switzerland, and the German Institute for Medical Mission (DIFAEM) Tübingen, Germany. Tübingen: DIFAEM.

ROSS, KENNETH, R.

2010 *Edinburgh 2010: New Directions for Church in Mission*. Pasadena: William Carey International University Press.

RUOTSILA, MARKKU

2010 "Evangelikaalinen vai evankelinen? Teologianhistoriallisen sanaston ongelmataipauksesta." *Teologinen Aikakauskirja – Teologisk Tidskrift* 4 2010, 362–366.

RYTKÖNEN, JUSSI

2010 "Sata vuotta muutti kaiken". *KOTIMAA* 28.1.2010, 27.

SANDVIG, KIRK (ED.)

2010 *Edinburgh 2010: Youth Perspectives*. Pasadena: William Carey International University Press.

SCHERER, JAMES A.

2007 "Edinburgh II – A New Springtime for Ecumenical Mission?" *International Bulletin of Missionary Research* October 2007 Vol. 31, No. 4, 195–198.

STANLEY, BRIAN

2009 *The World Missionary Conference, Edinburgh*. Studies in the History of Christian Missions. Grand Rapids & Cambridge: Eerdmans Publishing Company.

TEINONEN, SEPPO

1960 "Vuoden 1900 ekumeenisen lähetyskonferenssin missiologinen consensus." Eripainos teoksesta *Täysi tähkä. Juhlakirja Yrjö J. E. Alaselle ja Aarni Voipiolle heidän täyttäessään 70 vuotta*. Tiililä, O. & Nokkala, A. & Knuutila, Y. (toim.), Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 69. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura, 192–193.

TENNENTH, TIMOTHY C.

2010 *Invitation to World Missions: A Trinitarian Missiology for the Twenty-first Century*. Grand Rapids: Kregel.

WAHRISCH-OBLAU, CLAUDIA & MWOMBeki, FIDON (ED.)

2010 *Mission Continues: Global Impulses for the 21st Century*. Regnum Studies in Mission. Oxford: Oxford Center for Mission Studies.

VAN DER BENT

1991 "Ecumenical Conferences". *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Edited by Nicholas Lossky e.a. Geneve: WCC Publications & Grand Rapids: Eerdmans Publishing Company, 325–336.

VASKO, TIMO

2003 *Missiologia ja uskonnot. Johdatus missiologiaan ja uskontoteologiaan*. Helsinki: Yliopistopaino & Helsinki University Press.

2004 *Kirkkojen maailmanneuvoston lähetys- ja uskontoteologiaa. "Lähetys ja evankelioiminen – ekumeeninen julkilausuma" (1982) ja "Lähetys ja evankelioiminen*

- ykseydessä tänään*” (1999). Helsinki: Yliopistopaino & Helsinki University Press.
- 2007 ”Ateenassa 2005 järjestetyn Kirkkojen maailmanneuvoston 13. Maailmanlähetyksen ja evankelioimisen konferenssin reseptiosta Suomessa”. *Lähetysteologinen Aikakauskirja – Journal of Mission Theology* Nro 9 2007, 5–24.
- 2010a ”Lähetysteologin pöydältä: Edinburghista Kapkaupunkiin”. *Kirkkomme lähetys Vår kyrkas mission* 1, 23.
- 2010b ”Hyvä sanoma joka kolkkaan”. *KIRKONKELLO Kirkkohallituksen verkkolehti* (24.6.2010) Pääjuttu. <http://kirkonkello.ejulkaisu.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010341>
- 2010c ”Edinburgh II ja Lausanne III Kapkaupunki – Historiallisten lähetyskonferenssien vuosi 2010”. *Crux – Suomen kirkon pappisliitto, Diakoniatyöntelijöiden liitto, Suomen kanttori-urkuriliitto* 3, 2010, 8–9.
- 2010d ”Pääkirjoitus: Uutta rohkeutta Edinburghista.” *Kirkkomme lähetys Vår kyrkas mission* 2, 3.
- 2010e ”Edinburgh 2010: Todistaminen Kristuksesta tänään.” *LÄHDE* 9/24.9.2010, 10.
- 2010f Kokousmatkaraportti osallistumisesta Edinburgh II maailmanlähetyksen 100-vuotisjuhlakonferenssiin Edinburghissa 2.–6.6.2010. – Kirkon lähetystyön toimikunta ptk. 16.8.2010 Liite 12.1. ja Kirkon ulkoasiain neuvoston ptk. 12.8.2010 Liite 11.5.
- 2010g ”Koko evankeliumi koko maailmaan.” *KIRKONKELLO Kirkkohallituksen verkkolehti*. Ajankohtaista. (24.6.2010)
- WERNER, DIETRICH & ESTERLINE, DAVID & KANG, NAMSOON & RAJA, JOSHAVA (ED.)
- 2010 *Handbook of Theological Education in World Christianity: Theological Perspectives – Regional Surveys – Ecumenical Trends*. Oxford: Regnum Books International / Oxford Center for Mission Studies.
- WORLD MISSIONARY CONFERENCE 1910
- 1910 *World Missionary Conference 1910*, 9 vols. Edinburgh: Oliphant & Anderson & Ferrier 1910.

Suomen lähetysneuvoston (SLN) synty Edinburghin 1910 lähetyskonferenssin hedelmänä ja SLN:n 90-vuotisen toiminnan vaihteita

SUOMALAISET EDINBURGH 1910 -LÄHETYSKONFERENSSISSA

Suomen Lähetysseura (SLS) sai vastaanottaa kutsun 1908 osallistua Edinburghissa kesäkuulla 1910 pidettävään ekumeeniseen maailmanlähetyksen konferenssiin. Seuran edustajaksi valittiin lähetysjohtaja Jooseppi Mustakallio ja varalle varatuomari Anton Wuorinen. Joulukuussa 1909 tiedotettiin, että seura on oikeutettu lähettämään neljä varsinaista sekä neljä ylimääräistä edustajaa.¹ Virallisiksi konferenssiedustajiksi nimettiin Jooseppi Mustakallio, tuomari A. Wuorinen, vapaaherra K.A. Wrede ja lähetysaarnaja E. Sihvonen. Rinnakkaiskokoukseen edustajiksi nimettiin neidit Lydia Kiviwaara ja Hilja Reinholm sekä pastorit K. A. Paasio ja U. Paunu. Samassa yhteydessä tiedotettiin, että vain Mustakallio, Sihvonen ja Paunu matkustavat seuran varoilla, muut tekevät matkan omilla varoillaan.²

Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys (SLEY) sai myös kutsun Edinburghin lähetyskonferenssiin ja ehdotti tammikuussa 1910, että Japanista lomalle tuleva lähetti Sigrid (Siiri) Uusitalo voisi edustaa järjestöä. Siiri Uusitalo vastasi myöntävästi maaliskuun alussa.³ Suomesta ei ollut muita virallisia edustajia Edinburghissa 14.–23.6.1910 pidetyssä ekumeenisessä maailmanlähetyksen konferenssissa.

1 SLS, johtokunnan kokouspöytäkirjat 2.4.1908, §14.; 16.12.1909, §13 (KASLS, Cbb, 5). Konferenssista käytettiin useita erilaisia nimikkeitä.

2 Suomen Lähetysseuran edustajat, kesäkuu 1910, 90-91. (SLSa); Saarilahti 1989, 275-276.

3 SLEY, johtokunnan pöytäkirjat 4.1.1910, § 4; 4.7.1910, § 7; 4.3.1910, § 1 (SLEYa)

EDINBURGH 1910 -LÄHETYSKONFERENSSIN RESEPTIO

SLEY:n edustajaksi Edinburghin 1910 konferenssiin nimetty Japanin lähetti Uusitalo kirjoitti päiväkirjaan huomioitaan konferenssista:

Edinburgh 17 p. Kesäk. -10. Jo 4 päivää on kestänyt kokousta... Paitsi piispa Hondaa. olen tavannut täällä muitakin Jaappanilaisia nim. prof. Ibukan, Dr. Haradan ja erään herran Yokosukasta. Eilen ja tänään olen myös tavannut – Suomalaisia, nim. Neiti Lydia Kivivaaran ja erään toisen neidin, pastori Paasion ja pastori ja rouva Paunun! ... Tämä "World missionary Conference", johon olen Suomen Luth.Ev.Yhdistyksen "edustajana" (delegate) osanottajaksi merkitty, on suuri - suurenmoinen kokous niinkuin nimikin sen jo osoittaa. Satoja jopa tuhansia edustajia sekä muita osanottajia on kokoontunut eri maista esittämään kokemuksiaan eri maissa ja toivojaan lähetykseen nähden työmailleen. Kaikkialta nousee huuto: elämän leipää kansoille! Minunkin ahdas sydämeni on laajentunut yhtymään samaan huutoon: kaikille elämän leipää – eroituksetta⁴

Ystävien pyynnöstä hän kirjoitti SLEYn *Autuus Pakanoille* -lähetyislehteen kaksiosaisen kuvauksen konferenssista.⁵ Saman artikkelin loppuun lehden toimitus liitti käännöksen englantilaisesta tekstistä arviona konferenssin suuresta merkityksestä.

Kotimaa-lehti tiedotti Edinburgh 1910 -lähetyiskonferenssista useissa vuoden 1910 numeroissa. Lehden päätoimittajana ja Suomen Lähetysseuran kanssa tiiviissä yhteistyössä toiminut Pekka Brofeldt antoi konferenssin aikoihin runsaasti tilaa lähetyksasioille. Edinburgh 1910 -konferenssista raportoi sen laajemmassa osiossa mukana ollut K. A. Paasio.⁶ Hän esitteli konferenssin kokoonpanoa, tavoitteita ja laajaa luentojen sisältöä. Raporteista voi lukea myös henkilökohtaisista tunnelmista. Kristilliselle kirkolle esitettiin jättiläismäinen haaste, koko maailmaa käsittävä lähetystehtävä.⁷ *Kotimaa*-lehti julkaisi myös Mustakallion kääntämänä lähetyskonferenssissa laaditut kaksi kiertokirjettä, joista ensimmäinen suunnattiin kirkon jäsenille kristityissä maissa ja toinen kristillisen kirkon jäsenille pakanamailla. Niissä kehoitetaan tiivistämään yhteistyötä lähetyksen toimijoiden kesken kotimaassa sekä ilmaistaan kiitollisuus yhteistyöstä ja tuesta kirkkojen kanssa vastaanottavissa maissa. Lopuksi esitetään vetoamus esirukoukseen lähettävien kirkkojen ja vastaanottavien kirkkojen puolesta.⁸ Kirjoitessaan päätöskokouksen annista Paasio lainaa John R. Mottin puheen sisältöä ja välittää sen suomalaisille lukijoille: "Nyt se kokemuksen paljous, mitä näinä

4 Siiri Uusitalon päiväkirja, Edinburgh 17 p. Kesäk. -10.

5 *Autuus Pakanoille*, nro 11 / 1.11.1910, 168-169; nro 12 / 1.12.1910, 181-185.

6 *Kotimaa* 1910; 11.7.; 1.8.; 12.8.; 15.8.; 19.8.; 26.8.

7 *Kotimaa* 12.8.1910.

8 *Kotimaa* 19.8.1910. Suomen lähetysseuran lisälehti N:o 8-9, Elo- ja Syyskuu 1910, 62-65.

päivinä on saavutettu, on saatettava kristittyjen käyttövoimaan sulateltavaksi, toteutettava todellisessa toiminnassa”.⁹ Lähetysjohtaja Mustakallio kiitti SLS:n johtokuntaa syyskuussa 1910 ja ilmoitti, että hän on matkaraporttinsa julkaissut Kotilähetysessä.¹⁰

SLS esitteli laajasti ekumeenisen maailmanlähetyksen konferenssin valmisteluvaihetta Lähetysseuranomissa 1909¹¹ ja Edinburghin 1910 -konferenssin jälkeen syksyn aikana sekä Suomen Lähetysseuranomissa että Kotilähetys-lehdessä otsikolla ”Piirteitä maailman lähetyskokouksesta Edinburghissa 14–23 p:nä kesäkuuta 1910”.¹² Mustakallio kirjoitti raportissaan miten konferenssin kotimaantyötä käsittelevässä osiossa ehdotetaan kotimaisten lähetysseurojen liittymistä yhteistyöhön kotimaisen kirkon herättämiseksi lähetystyöhön.¹³ Raportoinnissa välittyi asiatietojen lisäksi selvästi vahva tunteiden kosketus. Lähetyskonferenssin antia ei käsitelty johtokunnissa 1910 syksyn aikana, mutta kirjoitusten, esitelmien ja monien henkilökohtaisten tapaamisten kautta luotiin edellytyksiä Suomen lähetysneuvoston perustamiseksi. Tätä prosessia hankaloitti, kun Kotimaa-lehden päätoimittaja Pekka Brofeldt siirtyi jo syksyllä 1910 Helluntaiherätyksen pariin. Myönteistä kehitystä jarrutti myös maailmansodan syttyminen ja Suomen itenäistymisprosessi. Lähetysten toimijoiden järjestäytyminen yhteistyön tehostamiseksi käynnistyi vasta olojen vakiinnuttua.

SUOMEN LÄHETYSNEUVOSTON (SLN) JÄRJESTÄYTYMISPROSESSI

Edinburgh 1910 -konferenssin hedelmänä perustettiin useita kansallisia lähetysneuvostoja. Suomen lähetysneuvoston (SLN) perustamiseen impulssi tuli Ruotsista. Valmistelut alkoivat, kun Jooseppi Mustakallio lähestyi SLS:n johtajaa Matti Tarkkasta kirjeellä 17.12.1918. Siinä hän viittaa Ruotsin lähetysneuvoston puheenjohtajalta tri Karl Friesiltä tulleeseen tiedusteluun, onko Suomessa jo lähetysjärjestöjen yhteistä elintä Ruotsin ja Tanskan tapaan. Mustakallio luonnosteli esityksen toimintamalliksi. Ehdotusta käsiteltiin 19.12.1918 ja sen johdosta SLS lähetti kutsukirjeen, jonka saajina kirjeen alussa nimetään: Nuorten Naisten Kr. Yhdistys, Lutherilainen Evankeliumiyhdistys, Suomen Vapaalähetys, Israels Vänner.¹⁴

Lähetyskirkossa pidettiin suomalaisten lähetysyhtymien (-järjestöjen) välinen neuvotteleva kokous 8.1.1919. Läsä olivat lähetysjohtaja Matti Tarkkanen,

9 Kotimaa 26.8.1910.

10 SLS, Johtokunnan pöytäkirja 15.9.1910, § 1.

11 Suomen Lähetysseuranomien Lisälehti, N:o 3, huhtikuu 1909; kesäkuu 1910.

12 Suomen Lähetysseuranomat, N:o 8–9. Elo- ja syyskuu 1910; N:o 10 lokakuu 1910; N:o 11 Marraskuu 1910. Kotilähetys Numerot 15–18.1910. Joululehti Tulloon valtakuntasi 1910.

13 Suomen Lähetysseuranomat, N:o 11 Marraskuu 1910, 85; Saarilahti 1989, 276–278.

14 SLS, Johtokunnan kokous 19.12.1918 ja siihen liittyvät liitteet. KA, SLS, Cbb 26.

apulaisjohtaja H. Haahti, professori R. Hermanson, kirkkoherra K. R. Kares, rovasti J. Engström, pastori A. E. Koskenniemi ja lehtori E. Saraoja. Näiden lisäksi pöytäkirjassa mainitaan vielä everstinrouva Sigrid af Forselles, pastori Byman, neiti E. Frey ja neiti Hertz.¹⁵ Työryhmä muotoili perustelut ja säännöt lähetystoimikunnalle ja päiväsi esityksen 9.1.1919. Allekirjoittajina toimivat Väliaikaisen komitean jäsenet: puheenjohtaja Matti Tarkkanen, Hannu Haahti, E. M. Koskenniemi, Sigrid Hecktor, Elisabeth Fray ja Emil Saraoja.¹⁶ Perusteluina mainitaan, että sodan jälkeen lähetystyölle on tarjoutunut uusia ja huomattavia tehtäviä. Sitä varten katsotaan olevan tarpeen perustaa järjestö, jonka avulla voidaan hoitaa edustustehtäviä milloin se on tarpeen. Toimikunnan nimeksi ehdotettiin ”Suomen yleinen lähetystoimikunta”. Komitean tehtävät määriteltiin seuraavasti:

- 1) toimia sopivalla tavalla edistääkseen edustamiensa järjestöjen keskinäistä yhteyttä sekä sitä yhteistä tarkoituksperää, joka näillä järjestöillä on;
- 2) koota ja julkaista tilastollisia tietoja edustamistaan järjestöistä; sekä
- 3) loukkaamatta niitä suhteita, joissa yksityiset järjestöt ovat toisiin järjestöihin tahi seuroihin, edustaa Suomen yhteisiä lähetys-harrastuksia niiden suhtautumisessa maailman lähetyskonferenssin (Edinburgh) ”Jatkuvaan komiteaan” ja muihin koti- ja ulkomaisiin yhdyskuntiin, joita kohtaan sellainen edustaminen voi tulla tarpeelliseksi.¹⁷ Esityksessä sovittiin myös, että toisten järjestöjen päätöksiin ei sekaannuta. Tunnustuksellisia ja kirkkopoliittisia kysymyksiä ei myöskään käsitellä perustettavassa Suomen Yleisessä Lähetyskomiteassa.¹⁸

Esityksessä määriteltiin myös edustajien määrä: Suomen Lähetysseura kolme, Luterilainen Evankeliumiyhdistys kaksi, Suomen Vapaa Lähetys kaksi, Nuorten Naisten Kristillinen yhdistys kaksi ja Israels Vänner yksi.¹⁹ Kokouksen pöytäkirjaan merkittiin toteamus, että kun asianomaiset järjestöt ovat hyväksyneet ehdotuksen sekä valinneet edustajansa, katsotaan Suomen yleinen lähetystoimikunta muodostuneeksi.²⁰ Ensimmäisenä SLS teki myönteisen päätöksen tammikuussa 1919.²¹ Viimeisenä asiaa käsitteli Suomen N.N.K.Y:n vuosikokous Kuopiossa ke-

15 SLN, ptk 2.11.1920, § 3, KA 1. Peltola Matti, 1969, 3,4. 50-vuotias Suomen lähetysneuvosto (moniste), KA SLN K3.

16 SLS, Johtokunnan pöytäkirjaliite 9.1.1919 Väliaikaisen komitean esitys. KA SLS, Cbb 27.

17 SLS, Johtokunnan pöytäkirjaliite 9.1.1919 Väliaikaisen komitean esitys. KA SLS, Cbb 27. Peltola, 1969, 4. Kvist Kustaa, 1953, 2. Ekumeenisuutta Suomen lähetystyön pohjalla (moniste), KA SLN, K 3

18 SLS, Johtokunnan pöytäkirjaliite 9.1.1919 Väliaikaisen komitean esitys. KA SLS, Cbb 27.

19 SLS, Johtokunnan pöytäkirjaliite 9.1.1919 Väliaikaisen komitean esitys. KA SLS, Cbb 27.

20 SLS, Johtokunnan pöytäkirjaliite 9.1.1919 Väliaikaisen komitean esitys. KA SLS, Cbb 27.

21 SLS, Johtokunnan pöytäkirja 30.1.1919. KA SLS, Cbb 27.

säkuussa 1919.²² Peltolan ja Kvistin mukaan voidaan perustamispäivänä pitää 8.1.1919.²³

Keväällä 1920 pidetystä valmistelevasta kokouksesta ei ole pöytäkirjaa. Suomen yleisen lähetystoimikunnan perustava järjestäytymiskokous pidettiin vasta 2.11.1920, kymmenen vuotta Edinburghin konferenssin jälkeen. Kokouksessa valittiin myös toimihenkilöt. Puheenjohtajaksi valittiin M. Tarkkanen, varapuheenjohtajaksi pastori Byman, sihteeriksi Aina G. Johansson ja rahastonhoitajaksi pastori Paasio. Tässä kokouksessa käsiteltiin juoksevia kansainvälisiä asioita ja näin vahvistettiin jo käynnissä oleva laaja toiminta.²⁴ Tästä alkaen pöytäkirjat ovat tallessa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Marraskuussa 1922 päätettiin nimeksi Suomen Lähetysneuvosto (Finlands Missionsråd).²⁵

SUOMEN LÄHETYSNEUVOSTO KANSAINVÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ

Suomalaisten lähetysten toimijoiden aktiiviset yhteydet ulkomaille loivat edellytyksiä osallistua kansainvälisiin lähetyskokouksiin. Matti Tarkkanen oli osallistunut jo New Yorkissa vuonna 1900 pidettyyn lähetyskokoukseen.²⁶ Edinburghissa 1910 Mustakallio valittiin perustettuun jatkokomiteaan ajamaan yhteysaatetta.²⁷ Vuonna 1914 aloittanut SLS:n lähetysjohtaja Matti Tarkkanen osallistui Suomen yleisen lähetystoimikunnan edustajana Yhdysvalloissa Lake Mohonkissa) Kansainvälisen lähetysneuvoston (International Missionary Council, IMC) perustavaan kokoukseen lokakuussa 1921.²⁸ Sen puheenjohtajaksi valittiin John R. Mott ja sihteeriksi Joseph H. Oldham ja Abbe Livingston Warnshuis. Nämä nimet esiintyvät usein SLN:n pöytäkirjoissa. Tarkkanen valittiin Kaukoidän asioita käsittelevään valiokuntaan.²⁹ IMC toimi yhteistyöelimenä kansallisten lähetysneuvostojen kesken 1921–1961. Edinburgh 1910 -konferenssin 50-vuotisjuhlaa muisteltiin SLN:n piirissä kun IMC:n edustaja R. K. Orchard kävi vierailulla Helsingissä kesäkuussa 1960.³⁰ Tähän ajoittuu myös Seppo A. Teinosen vuonna 1960 kirjoittama yhteenveto New York 1900 - ja Edinburgh 1910 -lähetyskonferenssien merkityksestä ekumenialle ja lähetysteologialle.³¹

22 NNKY, Vuosikokous 18.–19.6.1919, § 3. KA NNKY, Cb:1:1

23 Peltola, 1969, 4–5. Kvist 1953, 1.

24 SLN, ptk 2.11.1920, § 1.

25 SLN, ptk 30.11.1922, § 7.

26 Saarilahti 1989, 77.

27 Laitinen 2004, 15; http://fi.wikipedia.org/wiki/Jooseppi_Mustakallio 1.8.2010.

28 Laitinen, 2004, 24.

29 Laitinen, 2004, 24–28. Aappo Laitinen on käsitellyt laajasti tätä kokousta pro gradu -tutkielmassaan Suomalaisten osallistuminen Kansainvälisen lähetysneuvoston kokouksiin 1919–1952.

30 SLN, ptk 2.6.1960, § 2.

31 Teinonen 1960, 192–201.

Edinburghin ja Lake Mohonkin kokouksien yhteydessä vahvistui tarve pohjoismaisen yhteistyön tiivistämiselle. Pohjoismaiden lähetysneuvosto (PLN) perustettiin Tukholmassa 13.2.1923.³² Se on toimintansa aikana järjestänyt neuvotteluja ja seminaareja ja edustanut Pohjoismaita kansainvälisissä kokouksissa. Tehtävät muuttuivat siinä määrin, että SLN:n hallituksen kokouksessa 10.3.2008 voitiin tiedottaa Pohjoismaiden lähetysneuvoston toiminnan päättyneen.³³ Tällä yhteistyöllä vuosina 1923–2008 on ollut mittava vaikutus nuorten innostamisessa ja kouluttamisessa lähetystyöhön, mikä nähdään SLN:n pöytäkirjoista koko sen toiminnan ajalta.

SUOMEN LÄHETYSNEUVOSTON JÄSENMAÄRÄ LAAJENEET

Teologisia jännitteitäkin oli jo alkuvaiheessa. SLEY koki teologisesti laajapohjaisen lähetysneuvoston vieraaksi ja ilmoitti maaliskuussa 1928 eroavansa SLN:sta.³⁴ Harkittuaan asiaa uudelleen SLEY palasi SLN:n jäsenyyteen vuonna 1949 edustajanaan rovasti Toivo Rapeli. Kielellinen jakautuminen Vapaakirkon sisällä vaikutti niin, että vapaakirkollisen Suomen Vapaan Lähetyksen rinnalle tuli vuonna 1933 Fria Missionsförbundet.³⁵

SLN oli avoin uusille järjestöille. Lokakuussa 1948 herätettiin kysymys siitä, onko Suomessa vielä pakanalähetystyötä harjoitettavia järjestöjä, jotka eivät ole edustettuina SLN:ssa. Jos niitä on, ne olisi pyrittävä saamaan liittymään jäseniksi.³⁶ Helluntaiherätyksen Suomen Vapaa Ulkolähetys (SuVUL) liittyi jäseneksi vuonna 1950.³⁷ Odin Finell edusti Saalem-, Filadelfia- sekä useita muita helluntaiseurakuntia pöytäkirjan merkintöjen mukaan jo vuodesta 1948 alkaen. Vuonna 1960 päättyi SuVUL:n edustus, mutta se aktivoitui uudelleen 1972.³⁸ Gösta Bergstén nimettiin kirjeenvaihtajaksi pohjoismaista kirjallisuustyötä edistävään toimikuntaan 1972.³⁹ Ruotsinkielinen helluntailähetys (Filadelfiaförsamling) hyväksyttiin jäseneksi 25.10.1972,⁴⁰ joka sai nimeksi Finlands svenska Pingst-

32 SLN ptk 13.9.1923, § 2; Sundkler 1978, 23–25.

33 SLN, ptk 10.3.2008. PLN:n toiminta oli päättynyt ilman erillistä päätösprosessia jäsenjärjestöissä.

34 SLN, ptk 7.5.1928, § 5. Peltola, 1969, 6–7.

35 SLN, ptk 10.3.1933, § 1. SLN, Kassakirja 1925–1962, KA SLN, K 2. Nykyisin Missionskyrkan i Finland. Suomen Vapaalähetys 1902. Suomen Vapaakirkko (SVK). <http://www.svk.fi/index>. 28.8.2010.

36 SLN, ptk 21.10.1948, § 4.

37 Ahonen, 2002, 83, 105–108. SuVUL perustettiin 1927, mutta sen toiminnassa tuli tauko 1930. Lähetysasioita sinä aikana edusti lähinnä Turussa toimiva Smyrna-seurakunta ja Helsingissä Saalem-seurakunta vuoteen 1950 saakka, jolloin Suomen Vapaa Ulkolähetys jälleen aktivoitui. (nyk. Fida International). <http://www.fida.info/fi/etusivu> 28.8.2010. SLN, ptk 18.8.1949, § 3. Salem ja Filadelfian ilmoitetaan olevan SLN:n jäseniä, edustajana O. Finell.

38 SLN, ptk 28.9.1972, § 20. Kaikkeen Maailmaan 1929–1989, s 39.

39 SLN, ptk 17.1.1972, § 2,4.

40 SLN, ptk 25.10.1972, § 35. Filadelfiaförsamlingin edustaja Gösta Bergsten osallistui koko-

mission 30.9.1981 alkaen.⁴¹ 1950-luvulla SLN:n jäseniksi hyväksyttiin ruotsinkielinen Metodistikirkko 28.2.1951,⁴² Finlands svenska baptistmission (nykyinen Finlands Svenska Baptistsamfund) 1951⁴³ ja Suomen Metodistikirkko 19.9.1956. Lähetysrintaman Suomessa todettiin tyydytyksellä näin vahvistuvan.⁴⁴ Suomen Baptistiyhdyskunta liittyi jäseneksi 26.9.1959.⁴⁵

SLN:n jäsenten määrä kasvoi voimakkaasti 1970-luvulta alkaen: Suomen Pelastusarmeija 24.4.1970, Suomen Lepralähetys 19.1.1971, Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys (SEKL) 28.9.1972, Evankelisluterilainen Lähetysyhdistys Kylväjä (ELK) 13.12.1974, Sanansaattajat ry. (nykyinen Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat, SANSA) 29.10.1975, Suomen Helluntaiystävien Ulkolähetys 8.3.1978, Kirkon lähetystyön keskus (KLK) 27.2.1979, Svenska Lutherska Evangeliförening (SLEF) 14.3.1990, Operaatio Mobilisaatio (OM) 25.9.1990, Suomen Pipliaseura (SPS) 5.6.1995, Patmos Lähetysseätiö 5.6.1995, Missionuoret Youth With A Mission Finland ry 5.6.1995, Suomen Wycliffe Raamatunkääntäjät (WRK) 19.5.1989, Kansan Raamattuseura (KRS) 12.2.1996 ja Suomen Lähetyslentoajat ry. (MAF) 11.12.1996. Suomen evankelis-luterilainen kirkko tuli jäseneksi 20.3.2001,⁴⁶ jolloin KLK:n mandaatti päättyi. Stefanus-Lähetys ry tuli jäseneksi 13.8.2001, Suomen Adventtikirkko 3.10.2005, Kristillinen mediatulo IRR/TV 6.11.2006 ja Ortodoksinen Lähetys ry 12.5.2008.⁴⁷ Tämän myötä täyttyi Suomen lähetysneuvoston ekumeenisuus. Vuonna 2010 SLN:n jäsenjärjestöjä on 31 edustan laaja-alaista suomalaista lähetystyötä.⁴⁸

SUOMEN LÄHETYSNEUVOSTON REKISTERÖINTI

SLN perustettiin rekisteröimättömänä yhdistyksenä. Sillä haluttiin korostaa neuvoston luonnetta ja tarkoitusperää. Rekisteröityminen kuitenkin nousi esiin toistuvasti. Kokouksessa 5.6.2000 tehtiin päätös jättää anomus yhdistysrekisteriin ja että yhdistyksen perustamisasiakirjaan pyydetään kaikkien jäsenyhteisöjen edustajien nimet.⁴⁹ SLN merkittiin yhdistysrekisteriin 23.4.2001. Kaikki 28 jäsenjärjestöä jatkoivat jäseninä. Tämä oli merkittävä vaihe, sillä järjestökenttä pysyi yhtenäisenä.⁵⁰ Englanninkielistä ilmaisua, The Finnish Missionary Council, tar-

uksiin jo tammikuussa 1972, mikä näkyy SLN: pöytäkirjassa 17.1.1972, § 5.

41 SLN, ptk 30.9.1981, Jäsenjärjestöt. Finlands svenska pingstmission on 10.8.1998 yhdistyksenä rekisteröity.

42 SLN, ptk 28.2.1951, § 10.

43 SLN, ptk 4.2.1952, § 1 (Pöytäkirja 1951 kokouksesta ei ole tallessa).

44 SLN, ptk 19.9.1956, § 3.

45 SLN, ptk 26.9.1959, § 6.

46 SLN, ptk 20.3.2001, § 12.

47 SLN, ptk 12.5.2008, § 6.

48 <http://www.lahetysneuvosto.fi/jasenyhteisot/> 28.8.2010. WRK:n täysjäsenyys 19.3.1996.

49 SLN, ptk 5.6.2000, § 5.

50 SLN, ptk 24.4.2001, § 5.

kistettiin 2008 ja jatkossa päätettiin käyttää nimeä The Finnish Mission Council.⁵¹ Kehitysyhteistyön hoitamista varten perustettiin 1993 myös Kehitystuki ry, joka toimi erillisenä yhdistyksenä ja merkittiin yhdistysrekisteriin 26.4.1994.⁵²

TYÖRYHMIEN TOIMINTA

Edinburgh 1910 -konferenssin esimerkin mukaisesti on SLN:ssa perustamises- ta alkaen toiminut työryhmiä. Toimintakertomuksessa 1979 mainitaan viisi eri työryhmää. Koulutustoimikunta perustettiin 1980. Vuosikertomuksessa 1984 todetaan, että Ulkoministeriön ja SLN:n yhteinen työryhmä selvittää kehitys- yhteistyömahdollisuuksia ja pohjoismainen koulutusseminaarin työryhmä kes- kittyy pohjoismaisiin asioihin. Rekisteröitymisen jälkeen toiminnan vahvistami- seksi vuonna 2001 perustettiin pysyviä työryhmiä⁵³ seuraamaan ja työstämään toiminta-alueidensa erityiskysymyksiä.⁵⁴ Työryhmät ovat kokoontuneet tarpeen mukaan ja järjestäneet alansa koulutusseminaareja tai valmistelleet aineistoa kaikkien jäsenjärjestöjen käyttöön. Vuodesta 2002 alkaen työryhmien vuosira- portit on liitetty SLN:n vuosikertomukseen. Vuonna 2009 kirjattiin seuraavat työryhmät: Lähetysteologian ja lähetysstrategian työryhmä, Lähetystyöntekijöi- den huolto -työryhmä, Lähetyspyhätyöryhmä, Viestintätyöryhmä, Kehitysyhteistyön työryhmä, Lähetystyöntekijöiden työsuhteasioiden työryhmä, Edin- burgh 1910/2010 ja Suomi -työryhmä, SLN:n 90-vuotisjuhlatyöryhmä sekä Seu- rantatyöryhmä nuorten aikuisten lähetystyön eteenpäin viemiseksi.⁵⁵

LÄHETYSTYÖNTEKIJÄTILASTOJA

Perustamiskokouksessa 1919 jäsenjärjestöjä pyydettiin toimittamaan ”lähettila- lastot” vuosilta 1914–1920.⁵⁶ Ensimmäinen merkintä on jo vuodelta 1920. Silloin tilastoinnin mukaan jäsenjärjestöillä oli yhteensä 42, mutta jo vuonna 1927 oli 337 lähetystyöntekijää. Vasta 1960-luvulta eteenpäin on saatavissa selkeät tilastot, jotka ovat pääasiassa erilaisissa liitteissä tai vuosikertomuksissa. 1990-luvulla saavutettiin suurimmat luvut; esimerkiksi 1996 oli järjestöillä 1256 lähetystyön- tekijää kirjoilla. Tilastot on julkaistu 2001 alkaen SLN:n verkkosivuilla.⁵⁷ Lähetis- tä käytetään 8.11.2009 alkaen nimikettä lähetystyöntekijä.⁵⁸

51 SLN, ptk 10.3.2008, § 7.

52 SLN, ptk 16.5.1994, § 9.

53 SLN, ptk 13.8.2001, § 10. Työryhmistä.

54 SLN, ptk 27.9.2001, § 12.

55 SLN, Vuosikertomus 2009.

56 SPN, ptk 2.11.1920, § 3-9. Nämä tilastot alkuvuosikymmeniltä ovat vielä kadoksissa.

57 http://www.lahetysneuvosto.fi/tilastot/vuosi_2001/, 12.8.2009.

58 SLN, ptk 8.11.2009. (90-vuotisjuhlakokous).

KOULUTUSTOIMINTA

Noudattaen Edinburgh 1910 -konferenssin suosituksia, erilaista lähetykseen liittyvää koulutusta on vaalittu perustamisesta alkaen. Koulutuksella on pyritty vahvistamaan jäsenjärjestöjen toimintaa, keräämään kokemuksia ja rohkaistamaan yhteisessä tehtävässä. Koulutustoimintaa on harjoitettu pohjoismaisesti ja kotimaisesti.

Vuonna 1977 järjestettiin laaja Lähetyskonferenssi -77. Järjestelyvastuu voitiin tarjota vastaperustetulle Kirkon lähetystyön keskukselle. Vuosikertomuksessa 1977 on maininta tapahtumasta: ”Suomessa SLN:n jäsenjärjestöt osallistuivat Lähetyskongressi -77 työskentelyyn 25.–29.7.1977, samoin sen alkavaan seurantaan”.⁵⁹ Tästä työskentelystä syntyi yhteiskristillisten seminaarien sarja, joita oli neljä. Ensimmäinen seminaari pidettiin Ryttylässä 7.–9.11.1979,⁶⁰ toinen myös Ryttylässä 23.–25.2.1982.⁶¹ Kolmas seminaari pidettiin 13.–15.1.1987 Valkealan Puhjonrannassa⁶² ja neljäs 6.–8.2.1990 Kullaan Silokalliossa.⁶³ Suomen Lähetysneuvoston tiedotteessa ja kutsussa mainitaan, että tämä on neljäs Lähetysseminaari, joka on saanut alkuinnoituksen vuoden 1977 Lähetyskongressista.⁶⁴ Nuorille järjestettiin lähetyskonferensseja 2006 Ryttylässä ja 2008 Helsingissä.⁶⁵

YHTEYS KOETUKSELLA

Suomen lähetysneuvosto joutui kaksi kertaa suuren linjavedon keskelle. Ensimmäinen oli siinä vaiheessa, kun Edinburgh 1910 -konferenssin hedelmänä vuonna 1921 perustettu IMC integroitui vuonna 1948 perustettuun Kirkkojen maailmanneuvoston Maailmanlähetyksen ja evankelioimisen jaostoon New Delhin kokouksessa 17.–18.11.1961.⁶⁶ Kirkkojen maailmanneuvostolta saapui 16.1.1962 päivätty kirje, jossa ilmoitettiin, että Suomen lähetysneuvosto on liitetty Kirkkojen Maailmanneuvoston Lähetyksen ja Evankelioimisen jaostoon.⁶⁷ Sen jälkeen voitiin lähetystyötä pitää ekumeenisena tehtävänä, jossa laaja kirkollinen edustus oli läsnä.⁶⁸ Tämä prosessi voidaan ymmärtää myös enemmän yh-

59 SLN, Vuosikertomus 1977.

60 SLN, ptk 16.1.1980, § 4.

61 SLN, ptk 28.1.1981, § 5.

62 SLN, ptk 9.5.1986, § 5.

63 SLN, ptk Vuosikertomus 1989.

64 SLN, tiedote Seminaarista Kullaalla 1990. (s.a.) [1990].

65 SLN, Vuosikertomus 2006, SLN, Vuosikertomus 2008.

66 SLN ptk 13.12.1960, § 8. . (Commission on World Mission and Evangelism of the WCC (CWME)).

67 WCC Kirje jäsenneuvostoille 16.1.1962. Norman Goodall. KA, SLN, K 6

68 <http://www.oikoumene.org/en/> 20.7.2009. Oikumenia, WCC, nettisivut. In 1961, the “integration” of church and mission, in practice of the IMC with the WCC, became effective at the assemblies of New Delhi. The mission councils affiliated to the IMC became affiliated to the Commission on World Mission and Evangelism of the WCC (CWME). The Division on World Mission and Evangelism (DWME) and its Divisional Committee

teenliittymisenä kuin sulautumisena. Käsitteen ymmärtäminen aiheutti erilaisia reaktioita, jotka kaipaavat vieläkin erilaisten näkemysten läpikäymistä (healing of memories).⁶⁹ Lausannen liikkeen arvion mukaan Edinburghista alkoi lähetys virrata ekumeenista ja evankelikaalista pääkanavaa pitkin.⁷⁰

Integraation seurauksena muutamat järjestöt päättivät erota Suomen lähetysneuvostosta. Näin teki muun muassa Suomen Vapaa Ulkolähetys vuonna 1960. Myös Suomen Baptistiyhdyskunta erosi jäsenyydestä vuonna 1968. Sen kansainväliset yhteydet estivät sitä olemasta jäsenenä sellaisessa neuvostossa, jolla on yhteys Kirkkojen Maailmanneuvostoon. Pitkä prosessi johti lopulta neuvotteluun 19.1.1971 ja irtaantumiseen Kirkkojen maailmanneuvoston Maailmanlähetyskeskuksen ja evankelioimisen jaostosta. SLN:n sääntömuutos mahdollisti tämän irtautumisen 2.3.1971.⁷¹ Yhteydenpitokanavana KMN:n kanssa jatkossa toimi Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN),⁷² joka on perustettu 1917 edistämään kristillisten kirkkojen välistä yhteyttä. Sen jäseniksi ovat liittyneet myös Suomen Adventtikirkko ja Pelastusarmeija toimien myös SLN:n yhteydessä.

Toinen merkittävä yhteyttä koetteleva vaihe liittyy Lausannen liikkeen toimintaan Suomessa 1980-luvun lopulta alkaen. Lausannen liikkeen Suomen komitean varsinainen perustava kokous pidettiin 3.6.1992.⁷³ Lausannen liike luonnollisesti pyrkii läheiseen yhteyteen SLN:n kanssa ja muutenkin suomalaisien herätyskristittyjen kanssa.⁷⁴ SLN käsitteli suhdetta Suomen Lausannen liikkeeseen ja näki toiminnallisella puolella mahdollisuuksia yhteistyöhön, mutta esitti samalla toiveen, että Lausanne-komitea avautuisi suhteessa SEN:n lähetyskeskuksen ja evankelioimisen jaostoon sekä AD 2000-liikkeeseen.⁷⁵ Näkemyserot kärjistyivät kun vuonna 1995 alettiin suunnitella Lähetyskongressia Suomessa.⁷⁶ Neuvottelujen jälkeen järjestäjinä lupautuivat toimimaan SLN, SEN ja Suomen vapaakristillinen neuvosto (SVKN), joka on perustettu 1967.⁷⁷ Tämän johdosta Lausannen liike ja jotkut SLN:n edustajista jättäytyivät pois järjestelyistä toivoen

took over the programmatic work and responsibility of the IMC who ceased to exist.

69 Kerr & Ross 2010, 243.

70 Daryl Balia and Kirsteen Kim, Edinburgh 2010, Witnessing to Christ today, Eugene 2010, 202.

71 SLN, vk 13.4.1972, vuosikertomus 1971.

72 SLN, KMN:n kirje Suomen lähetysneuvostolle 5.1.1972. KA SLN, K 3.

73 Pöytäkirja 3.6.1992, SLS arkisto, Lausannen liikkeen perustamistiedote, Timo Vasko, KLK:n lähetysteologin arkisto.

74 SLN, ptk 18.2.1992, § 8.

75 SLN, ptk 9.12.1993, § 7.

76 SLN, ptk 23.10.1996, § 8.

77 SLN, Vuosikertomus 1996. Suomen vapaakristillinen neuvosto SVKN ry (e. Suomen vapaiden kristittyjen neuvosto) on niiden maassamme toimivien vapaiden uskonyhteisöjen yhteistyöelin, joissa seurakunnan jäsenyys perustuu uskon tunnustamiseen. Neuvoston tarkoituksena on edistää jäsenyhteisöjen toimintaa ja yhteisymmärrystä sekä toimia niiden edunvalvojana. Kaikki jäsenet ovat edustettuna Suomen lähetysneuvostossa. <http://www.svkn.fi>.

Lähetyskongressin edustavan vain protestanttisia kirkkoja.⁷⁸ Lopulta päätettiin järjestää laajapohjainen lähetysseminaari, Suomen lähetysneuvottelu Vivamossa 20.–22.10.1998.⁷⁹ Mielipiteet jakaantuivat ekumeenisen lähetyskonferenssin järjestäjiä koskevassa kysymyksessä.⁸⁰

YHTEYTTÄ RAKENNETAAN

Suomen lähetysneuvottelun teemaksi valittiin Lohjan Vivamossa 20.–22.10.1998 ”Lähetysneuvottelu tulevaisuus”.⁸¹ Neuvottelussa laadittiin yhteinen ”**Vivamon viesti**” sekä esitettiin 16 kohdan lista jatkotyöskentelyn pohjaksi. Juha ja Ulla Auvisen toimittamassa raporttikirjassa todetaan, että ”Lähetysneuvottelu jatkotyöskentelyineen on täyttänyt odotukset, jotka neuvottelulle sitä valmisteltaessa asetettiin”.⁸² Vivamon neuvottelussa 1998 sovittiin ekumeenisen työskentelyn vahvistamisesta ja perustettiin Lähetysyhteistyöryhmä (LYTR). Ehkä merkittävimmäksi hedelmäksi muodostui Kristittyjen yhteisen ekumeenisen lähetyspyhän aineiston toimittaminen. Ekumeeninen ilmapiiri muuttui suotuisaksi siinä määrin, että LYTR saattoi todeta 19.11.2008 kokouksessa Vivamossa sille asetettujen tavoitteiden toteutuneen. Siksi työryhmä voitiin lakkauttaa ja lähetyspyhän aiheiston toimittaminen siirtää toteutettavaksi SLN:ssa yhdessä SEN:n kanssa.⁸³

Suomen Lähetysneuvottelu II järjestettiin Kulttuurikeskus Sofiassa, Helsingissä 18.11.2008 teemana Kristinuskon huomisen maailmassa. Laajapohjaisessa ekumeenisessä neuvottelussa todettiin, että vuonna 1998 pidetyn ensimmäisen lähetysneuvottelun jälkeen suomalaisten lähetystoimijoiden yhteistyö on syventynyt ja laajentunut samalla, kun globaali toimintaympäristö on muuttunut. ”**Sofian viesti**” esittää, että lähetystyö kuuluu kirkon olemukseen. Se perustuu Kristuksen antamaan tehtävään ja sitä tulee voida tehdä yhdessä kunnioittaen kumppanuutta ja vastavuoroisuutta kaikkien osapuolien kesken.⁸⁴ Neuvottelun aineisto on tallennettuna järjestäjätahojen (SLN, SEN, SVKN) verkkosivuilla.

KEHITYSYHTEISTYÖ

SLN:n edustajat ovat vaikuttaneet valtion kehitysavun saamiseksi vuosittain tähän toimintaan. Gösta Bergstén kokosi FINNIDAn arkistoista tilaston vuosilta

⁷⁸ SLN, ptk 11.12.1996, § 6.

⁷⁹ SLN, ptk 5.2.1997, § 5. SLN, ptk 15.12.1997, § 8.

⁸⁰ <http://www.mesk.net>. 28.8.2010. Maailmanevankelioimisen Suomen keskus, MESK. Uusi nimi on Suomen Evankelinen Allianssi (SEA). Tämä edustaa Suomea WEA:n, EEA:n ja Lausannen liikkeen kokouksissa.

⁸¹ SLN, Vuosikertomus 1998.

⁸² Auvinen & Auvinen, 1999, 123.

⁸³ LYTR, ptk 19.11.2008, § 4.

⁸⁴ KT. Uutisen julkaisija: Kirkon tiedotuskeskus, 19.11.2008. http://www.lahetysneuvosto.fi/uutiset/lahetysneuvottelu_ii_kristinuskon/ 24.7.2009.

1974–2003.⁸⁵ Hänen mukaansa kehitysaputyö jopa osaltaan toi yhteen aikanaan SLN:n toiminnasta eronneet järjestöt. Pienestä alusta kasvoi vuosikymmenien saatossa merkittävä toimintamuoto ja osa-alue suomalaista lähetystyötä. Vuonna 2002 voitiinkin todeta, että ”Suomen lähetysneuvoston jäsenjärjestöt ovat tehneet jo kymmeniä vuosia laajamittaista lähetys- ja kehitysyhteistyötä.”⁸⁶

YHTEYTTÄ EUROOPASSA

The European Evangelical Alliance, EEA

The European Evangelical Alliance (EEA) yhdistää sekä Euroopan kansalliset lähetysneuvostot että suuren määrän muita eurooppalaisia lähetysjärjestöjä. Kansallisena ryhmänä se on ollut olemassa 1950-luvulta asti, mutta sen juuret ulottuvat vuoden 1846 konferenssiin, jossa perustettiin the World Evangelical Alliance (WEA). EEA toimii kohtaamispaikkana, yhteisenä toimintafoorumina sekä Euroopan evankelisten äänenä.⁸⁷ SLN:n edustaja, puheenjohtaja Juhani Kivelä osallistui EEA:n kokoukseen Prahassa syksyllä vuonna 1996.⁸⁸ Sen jälkeen neuvotteluihin on osallistuttu säännöllisesti.

European Evangelical Mission Association, EEMA
(vuoteen 2002 Missionary Alliance)

Euroopan evankelinen lähetysliitto (EEMA) aloitti toimintansa vuonna 1983 Saksassa. Tavoitteeksi asetettiin evankelikaalisen lähetysaktiivisuuden vahvistaminen, lähettien kouluttaminen ja varustaminen sekä varustautuminen Euroopan kasvavan maahanmuuttajaväestön kohtaamiseen. Ensimmäinen islamtyötä käsittelevä neuvottelu järjestettiin 1991 Hollannissa nimellä EUROM ’91.⁸⁹ Ensimmäisen kerran SLN:n edustaja Juhani Kivelä osallistui EEMA:n vuosikokoukseen Itävallassa 1994.⁹⁰ Budapestissa Unkarissa järjestettiin Euroopan laajuinen konferenssi HOPE 21 toukokuussa 2002. Siihen osallistui edustajia myös Suomen lähetysneuvostosta.⁹¹ EEMA on muodostunut eräänlaiseksi katto-organisaatioksi neljälle verkostolle: Missio to Europe – The Welcome Project, Euroopan lähetystyö; Ministry to Muslims, Muslimien tavoittaminen; New Missionary Movements, Uudet lähetysliikkeet; Member Care, Lähettien huolto Euroopassa ja kotimaassa.⁹²

85 SLN, Gösta Bergsténin raportti, ilman toimitusvuotta, [2004].

86 SLN, Kehitysyhteistyöryhmä, ptk 15.2.2002, § 1.

87 <http://www.europeanea.org/> 13.8.2009.

88 SLN, Vuosikertomus 1996.

89 SLN, ptk 16-9.1992, § 7.

90 SLN, ptk 26.8.1994, § 10. History of EEMA, SLN. (s.a.).

91 SLN, ptk 23.5.2002, § 9. Timo Vasko, HOPE 21 Konferenssi Budapestissa 27.4.–1.5.2002, 14.5.2002.

92 SLN, ptk 25.5.2009, § 7. Tassia, Kari, Raportti EEMA:n vuosikokouksesta Portugalissa 19.–23.10.2005. EEMA MEMBERS BUSINESS MEETING 2009 22 APRIL IN BARCELONA, SPAIN.

SLN on toiminut viimeksi mainitussa työryhmässä aktiivisesti vuodesta 2001 alkaen.⁹³ Näissä EEA:n ja EEMA:n yhteyksissä on syntynyt myös nuorten lähetysinnostusta, ja suomalaisia nuoria on osallistunut TEMA-konferensseihin Euroopassa jo 1970-luvulta alkaen.. SLN:n pöytäkirjoissa tämä toiminta alkoi näkyä 1980 alkaen ja jatkui kaksi vuosikymmentä.⁹⁴

European Ecumenical Mission Council, EEMC

Euroopan ekumeeninen lähetysneuvosto (EEMC) on ainoastaan verkosto. Tarkoituksena on toimia kansallisten lähetysneuvostojen johtajien verkostona. Euroopan lähetysneuvostojen pääsihteerit / puheenjohtajat pitivät ensimmäisen yhteisen neuvottelun Berliinissä 10.10.1988. SLN:n edustajana oli SLN:n puheenjohtaja Pekka Harne, joka toimi SLN:ssa SLS:n edustajana.⁹⁵ Hollannissa 1994 edustajana oli SLN:n sihteeri Leo Karppinen, Sanansaattajien lähetys sihteeri.⁹⁶ Baselissa Sveitsissä 2003 pidetyssä neuvottelussa alkoi selkeästi näkyä yhdenytymistä eri näkemysten välillä. Kirkkojen maailmanneuvoston edustaja Jacques Matthey totesi, että KMN on painottamassa myös hengellisyyttä ja evankeliumin levittämistä yhteiskunnallisen vastuun rinnalla.⁹⁷ SLN käsitteli vuonna 2008 tätä suhdetta ja totesi, että evankelikaalinen ja kirkkojen ekumeeninen lähetystoiminta ovat korostuneet näiden kokousten sisällöissä yhä enemmän.⁹⁸ Neuvottelussa 4.–6.2.2009 Hampurissa saatettiin todeta, että foorumin laajentamiseksi tehdään yhteistyötä EEMA:n ja EEMC:n kesken.⁹⁹

LOPUKSI

Edinburgh 1910 -konferenssiin osallistui kahden suomalaisen lähetysjärjestön edustajia. Konferenssin hedelmänä syntyi 1919 Suomen lähetysneuvosto, jonka perustajajäseninä olivat viisi suomalaista lähetysyhtymää. Jäsenmäärä laajeni erityisesti 1950-luvulla ja 1970-luvulta eteenpäin. Vuonna 2001 SLN rekisteröitiin yhdistykseksi. Vuonna 2010 jäsenjärjestöjä ja kirkkoja SLN:n yhteydessä on 31 edustaen Edinburghissa tavoitteeksi asetettua ekumeenisuutta. Kansainvälinen osallistuminen on jatkunut tiiviinä koko SLN:n toiminnan aikana. Alusta alkaen SLN:n toimintaa ovat rikastuttaneet erilaiset työryhmät, jotka ovat paneutuneet tehtävänsä mukaiseen toimintaan. Keskeisinä elementteinä SLN:n toiminnassa ovat koulutus, opintotoiminta, lähetystyöntekijöiden huolto ja yhteinen edun-

93 SLN, Vuosikertomus 2001.

94 SLN, ptk 16.1.1980, § 5. SLN, ptk 17.9.1980, § 5. SLN, History of EEMA [2008].

95 SLN, ptk 27.9.1988, § 9; SLN, ptk 17.10.1988, 5, SLN, Vuosikertomus 1988.

96 SLN, Leo Karppinen, raportti EEMC:n kokouksesta, Hollannissa 28.-30.1.1994.

97 SLN, Tytti Heikki, EEMC:n kokouksesta Baselissa 22.-25.5.2003. raportti.

98 SLN, ptk 10.3.2008, §5. ptk 9.3.2009, § 7, 8. Vasko Timo, EEMC neuvottelu Lontoossa 30.1.-1.2.2008, raportti 4.2.2008.

99 SLN, ptk 29.9.2008, § 8. Vasko, Timo, EEMC neuvottelu Hampurissa 4.-6.2.2009, raportti 7.2.2009.

valvonta sekä kehitysyhteistyö. SLN valmistautui huolella viettämään Edinburgh 1910 -konferenssin 100-vuotisjuhlaa. Puheenjohtaja Timo Vasko edusti Edinburghissa kesäkuussa 2010 SLN:n jäsenjärjestöjen ja kirkkojen kautta koko suomalaista lähetystyötä. Yhteyttä vahvistetaan lähetysten erilaisten toimijoiden kesken. Näin toteutuvat Edinburghissa 100 vuotta sitten kansallisille lähetysten toimijoille asetetut tavoitteet.

LYHENTEET

EEA	The European Evangelical Alliance
EEMA	European Evangelical Mission Association
EEMC	European Ecumenical Mission Council
INC	Missionary Council
KA SLS	Kansallisarkistossa SLS:n aineisto
KA NNKY	Kansallisarkistossa NNKY:n aineisto
KA SLN	Kansallisarkistossa SLN:n aineisto
KLK	Kirkon lähetystyön keskus
KMN	Kirkkojen maailmanneuvosto
LYTR	Lähetisyhteistyöryhmä
MAF	Mission Aviation Fellowship Finland, Suomen lähetyslentäjät
MESK	Maailmanevankelioimisen Suomen keskus (nykyinen SEA)
PLN	Pohjoismaiden lähetysneuvosto
SEA	Suomen Evankelinen Allianssi (entinen MESK)
SLN	Suomen lähetysneuvosto
SLNa	Suomen lähetysneuvoston arkisto
SLN, ptk	Suomen lähetysneuvoston pöytäkirja
SLSa	Suomen Lähetysseuran arkisto
SLEYa	Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen arkisto
SuVUL	Suomen Vapaa Ulkolähetys
SEN	Suomen Ekumeeninen Neuvosto
SVK	Suomen Vapaakirkko
SVKN	Suomen vapaakristillinen neuvosto
WEA	World Evangelical Alliance
WEF	World Evangelical Fellowship

LÄHTEET

Painamattomat

Kansallisarkisto, KA, SLS, Cbb,

Rauhankatu 17, 00171 Helsinki, SLN:n arkisto 1920-1985.

NNKY, pöytäkirjat, Vuosikokous 18.–19.6.1919, § 3. KA NNKY, Cb:1:1

SLN, KMN:n kirje Suomen lähetysneuvostolle 5.1.1972. KA SLN, K 3. (K
=kotelo)
SLN, Pöytäkirjat 1920–2009, KA SLN 1920–1975 kotelo 1, 1976-85 K 2,
SLN, Peltola Matti, 1969, 50-vuotias Suomen lähetysneuvosto (moniste),
KA SLN K3.
SLN, Kvisti Kustaa, 1953, Ekumeenisuutta Suomen lähetystyön pohjalla
(moniste), (s.a.). KA SLN, K 3
SLS, Johtokunnan pöytäkirjat 1908–1910, 1918–1919, Kansallisarkisto (KA
SLS, Cbb).
SLN, WCC Kirje jäsenneuvostoilta 16.1.1962. Norman Goodall. KA, SLN,
K 6.

Kirkkohallitus, Satamakatu 11, 00161 Helsinki
Lausannen liikkeen perustamistiedote, Timo Vasko, KKK:n lähetysteologin
arkisto, 1992.
Lausannen liikkeen Suomen komitean perustava kokouspöytäkirja, KKK,
lähetysteologinen arkisto 1992.

Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys, SLEYa,
Lastenkodinkuja 1, 00181 Helsinki
SLEY, Johtokunnan pöytäkirjat 4.1.1910, 4.7.1910, 4.3.1910, (SLEYa).
Uusitalo, Siiri, Päiväkirja, Edinburgh 17 p. Kesäk. -10.

Suomen lähetysneuvoston tilapäisarkisto, SLNa,
Kokoushuone 3a, Tähtitorninkatu 18, 00141 Helsinki,
SLN:n arkistoaineisto 1986–.
EEMA MEMBERS BUSINESS MEETING 2009 22 APRIL IN BARCELONA,
SPAIN.
Bergstén, Gösta, raportti Kehitysapuvaroista, ilman toimitusvuotta [2004]
History of EEMA, SLN. [2008]
Karppinen, Leo, raportti EEMC:n kokouksesta, Hollannissa 28.-30.1.1994.
Tassia, Kari, Raportti EEMA:n vuosikokouksesta Portugalissa 19.–
23.10.2005.
Tyrni, Heikki, Raportti EEMC:n kokouksesta Baselissa 22.–25.5.2003.
Vasko, Timo, HOPE 21 Konferenssi Budapestissa 27.4.–1.5.2002, 14.5.2002.
Vasko, Timo, EEMC neuvottelu Lontoossa 30.1.–1.2.2008.
Vasko, Timo, EEMC neuvottelu Hampurissa 4.–6.2.2009.
SLN, Pöytäkirjat 1986–2009.

Www-sivustot

<http://www.fida.info/fi/etusivu> 28.8.2010.

<http://www.europeanea.org/> 13.8.2009.

<http://www.europeanea.org/> 13.8.2009. EEA, Towards a Healthy Evangelical Alliance, September 2003.

<http://www.lahetysneuvosto.fi> 20.7.2009.

<http://www.lahetysneuvosto.fi> KT. Uutisen julkaisija: Kirkon tiedotuskeskus, 19.11.2008. / uutiset/lahetysneuvottelu_ii_kristinuskko/ 24.7.2009.

<http://www.lahetysneuvosto.fi/jasenyhteisot/> 28.8.2010.

<http://www.mesk.net>. 28.8.2010.

<http://www.oikoumene.org/en/> 20.7.2009.

<http://www.svk.fi/index>. 28.8.2010.

Lehdet

Autuus Pakanoille, nro 11 / 1.11.1910, s 168–169. nro 12 / 1.12.1910, s 181–185, SLS.

Joululehti Tulkoon valtakuntasi 1910, SLS.

Kotilähetys, numerot 15.–18.1910, SLS.

Kotimaa-lehti 1910; 11.7.; 1.8.; 12.8.; 15.8.; 19.8.; 26.8, Hietalahdenranta 13, 00180 Helsinki.

Suomen Lähetysseuran lehti, N:o 3, huhtikuu 1909; kesäkuu 1910. N:o 8–9. Elo- ja syyskuu 1910; N:o 10 lokakuu 1910; N:o 11 marraskuu 1910, SLS.

Kirjallisuus

AHONEN, LAURI K.

2002 *Lähetyskäsikä täyttämään: Suomen helluntaiherätyksen lähetyshistoria: vuodet 1907–1934*. Helsinki: Aikamedia.

AUVINEN, JUHA & ULLA AUVINEN

1999 *Raportti: Lähetys tulevaisuus, Suomen lähetysneuvottelu, Vivamo 20.–22.10.1998*. Helsinki: Kirkkohallitus.

BALIA DARYL AND KOM KIRSTEEN,

2010 *Edinburgh 2010 Witnessing to Christ today*. Eugene, Oregon: Wipf & Stock Publishers.

KERR, DAVID & KENNETH R. ROSS

2010 *Edinburgh 2010: Mission Then and Now*. Eugene, Oregon: Wipf & Stock Publishers.

LAITINEN, AAPPO

2004 *Suomalaisten osallistuminen kansainvälisen lähetysneuvoston kokouksiin 1919–1952*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

SAARILAHTI, TOIVO

1989 *Sata vuotta suomalaista lähetystyötä 1, 3. Lähetystyön läpimurto: Suomen lähetysseuran toiminta kotimaassa 1895-1913.* Helsinki: Kirjaneliö.

SUNDKLER, BENGTH

1978 *Missions from the North: Nordic Missionary Council 50 Years* (s.a.) [1973].

TEINONEN, SEPPO

1960 "Vuoden 1900 ekumeenisen lähetyskonferenssin missiologinen consensus." Eripainos teoksesta *Täysi tähti: Juhlakirja Yrjö J. E. Alaselle ja Aarni Voipiolle heidän täyttäessään 70 vuotta.* Toim. O. Tiililä, A. Nokkola ja Y. Knuuttila. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 69. Helsinki: Suomalainen teologinen kirjallisuusseura, 192–193.

Edinburgh ja Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö

Edinburghissa vuonna 1910 pidetty lähetyskokous on ollut merkityksellinen koko maailmanlähetyksen kentässä. Pienten järjestöjen työssä kokouksen vaikutusta ei ole kuitenkaan niin helppo nähdä tai osoittaa. Näin on myös Suomen evankelisen herätysliikkeen laita, mutta pitkän linjan säteilyvaikutusta kyllä voi havaita.

MUKANA EDINBURGHISSA

Myös Evankeliumiyhdistys sai kutsun lähettää osanottajansa Edinburghiin. Kutsuun vastattiin, ja Japanista paluumatkalla ollut naislähetti Siiri Uusitalo saattoikin olla mukana tässä tärkeässä kokouksessa. Uusitalo kirjoitti kokouksesta myönteisen, innostuneen kuvauksen Evankeliumiyhdistyksen lähetyslehtiin. Kokous oli tehnyt häneen suuren vaikutuksen. Lehtien toimitukset julkaisivat myös lyhyen yhteenvedon Edinburghin kokouksista.¹ Edinburgh innosti perustamaan kansallisia lähetysneuvostoja. Näin tapahtui Suomessakin. Evankeliumiyhdistys liittyi vuonna 1920 Suomen lähetysneuvoston jäseneksi, mutta erosi siitä vuonna 1928. Uudelleen Evankeliumiyhdistys palasi Suomen lähetysneuvoston jäseneksi vuonna 1949.²

Edinburghissa keskeisesti painotettiin kaikkien maan äärien saavuttamista. Evankeliumi tuli julistaa kaikille kansoille. Kysynkin seuraavassa, miten tähän uusien alueiden ja maiden haasteeseen on evankelisessa liikkeessä vastattu Edinburghin jälkeen.

KOREALAISTYÖ UUSI AVAUS

Evankeliumiyhdistys on panostanut uskollisesti vuodesta 1900 työhön Japanissa, jossa riittää haasteita tänäänkin. 1910-luvulla lähdettiin työhön maan pohjoissaarelle Hokkaidoon. Vaikka lähettimäärä oli pieni, tehtiin tämä merkittävä avaus.

1 Koskeniemi 1992, 137, 144.

2 Koskeniemi 1992, 292–296; Arkkila 2010, 80.

Juuri ennen toisen maailmansodan alkua avautui uusi kieliryhmä työn kohteeksi. Japaniin oli tullut siirtotyöläisiksi suuri määrä korealaisia. Heidän piiristään saatiin työkutsu vuoden 1937 lopulla. Niin innostava oli tämä avaus, että lähetit ja lähetysjohto pitivät mahdollisena, että painopiste Sley'n työssä siirtyisi korealaisten keskuuteen, jos toiminta Japanissa sulkeutuisi. Japanin kentälle syksyllä 1939 lähdössä ollutta Vehasen perhettä kaavailtiin nimenomaan korealaistytöhön. Vuonna 1940 voitiin iloita työn merkittävästä vahvistumisesta.

Pian kuitenkin tilanne muuttui. Tyynenmeren sodan laajetessa tuli jo vuonna 1941 mahdottomaksi korealaistytön jatkaminen. Korean työn uusi avaus sai odottaa vuotta 1980, jolloin Sley'n lähetys sihteeri Martti Laitinen Japanin matkallaan poikkesi Söulissa. Hän sai yhteyden Korean luterilaiseen kirkkoon. Tämä avaus johti virallisen työyhteyden solmimiseen vuonna 1982. Erityisesti Evankeliumiyhdistys on antanut tukensa Korean kirkon merkittävälle raamattukoulutustyölle.³

INTIAN TYÖTÄ KAAVAILLAAN

Evankeliumiyhdistyksen toiminnanjohtaja Toivo Rapeli poikkesi Japanin-matkallaan syksyllä 1953 Intiassa. Tällöin hän kohtasi lähetyskutsun intialaisten esittämänä. Erityisesti hän mainitsee maaherra H.C. Mookehrjeen velvoittavat sanat. Pari vuotta myöhemmin Rapeli ryhtyikin käytännön toimiin. Hän kirjoitti piispa R.B. Manikamille tiedustellen mahdollisuuksia tulla mukaan työhön Intiassa. Intiaan ei tuolloin kuitenkaan haluttu uusia lähetysjärjestöjä, mutta työtä jo maassa olevien yhteydessä pidettiin mahdollisena. Tällaiseen yhteistyöhön Sley ei halunnut ja aloite raukesi. Rapeli muistelmissaan sanoo tämän Intia-aloitteen raukeamisen lamauttaneen hänen aloitekykyään. Niinpä vasta 1960-luvun lopulla Sley lähti uudelleen liikkeelle etsimään uutta työalaa, nyt Afrikassa.⁴

KENIA SYNNYTTÄÄ UUDEN INNOSTUKSEN

Evankeliumiyhdistyksen sisarjärjestö Svenska Lutherska Evangeliföreningen oli ollut mukana Japanin työssä. 1950-luvulla kentällä oli yksi Slefín lähettiperhe. 1960-luvun alussa kyseltiin kahden uuden yksikön lähettämistä. Japanin kirkko asetti akateemiset vaatimukset uusille läheteille. Näin Slefiltä Japani sulkeutui. Sopivasti samaan aikaan Kenian luterilaisen kirkon johtaja Martin Lundström toi kutsun lähteä mukaan Kenian työhön. Tähän kutsuun vastattiin ja näin syksyllä 1963 ensimmäiset Slefín lähetit, Norrbackit, pääsivät lähtemään. Heitä seurasi 1964 Klemetsin lähettiperhe. Kenian työ sai innostuneen vastaanoton Slefín kotimaan kentässä.⁵ Myös Evankeliumiyhdistys lähti pian mukaan Kenian työ-

3 Korean yhteyksistä ks. Arkkila 2010, 29–31, 259.

4 Intian kaavailuista ks. Arkkila 2010, 128.

5 Slefín Kenian työstä ks. Arkkila 2010, 171–188, 273–279; Norrback 1998.

hön. Asia nousi esiin vuonna 1968, ja valmistelujen jälkeen ensimmäinen lähetti Salme Rinta-Komsi saapui Keniaan syyskuussa 1970. Nopeasti Sley'n Kenian lähettimäärä alkoi nousta. 1970-luvun lopulla lähettejä oli jo lähes 20. 1980-luvulla kasvu edelleen jatkui. Kenian työ toi selvästi uutta virkeyttä myös kotikentälle.⁶

PAPUA - UUSI - GUINEA

Evangeliumiyhdistyksen kolmas kenttä avattiin kesällä 1979. Australiassa pastori Voitto Pokela oli kutsunut useita kertoja Suomen lähetysjärjestöjä mukaan Papua-Uuden-Guinean työhön. Australian Suomi-konferenssi Australian luterilaisen kirkon kautta olikin jo mukana tässä työssä. Sairaanhoitaja Sinikka Multanen teki työtä ylängön terveyskeskuksessa Kotnassa. Sley otti Sinikan lähetikseen, ja pian saatiin myös muita lähtijöitä. Australiasta tuli Marita Pentti, joka lähti työkentälle 1982, ja Pusan perheen lähtö oli jo vuonna 1981. Papua-Uutta-Guineaa kaavailtiin alusta saakka sivukentäksi, jonne lähtijöiden määrä sai jäädä pieneksi.⁷

UUSIA AVAUKSIA AFRIKASSA

Vuonna 1985 tuli Evangeliumiyhdistykseen kirje Afrikan evankeliselta kirkolta Sambiassa. Tämä kirkko etsi lähetysjärjestöä työtoverikseen. Vuonna 1986 alkoi Sambian työn valmistelu. Ensimmäiset lähetit Marjokorven perhe lähti kentälle 1989, ja ECA-kirkosta tuli virallisesti Evangeliumiyhdistyksen yhteistyökirkko. Kirkko toimii sekä Sambiassa että Kongon demokraattisessa tasavallassa. 1990-luvulta lähtien Sley'n lähetit ovat tehneet opetusmatkoja Kongoon, jossa olosuhteet ovat vaikeat.⁸

1990 Sley päätti alkaa työn myös ranskankielisessä Afrikassa. Kamerunista oli tullut selkeä työkuutsu keskittyä Yaoundessa tehtävään kaupunkityöhön. Lähettejä kentällä on ollut vuoteen 2007 saakka. Malawin luterilaisen kirkon kanssa on ollut yhteistyösopimus vuodesta 1989 lähtien. Vain yksi lähettiperhe, Kujanpää, ovat olleet työssä Malawissa. Sudaniin on ollut yhteyksiä vuodesta 1994 lähtien. Kirkon johtaja Andrew Mbugo Elisa on kutsunut Sley'n työyhteyteen pienen, vuonna 1993 järjestyneen Sudanin luterilaisen kirkon kanssa. Vuoden 2008 alussa Sudan tuli virallisesti Sley'n kentäksi. Erityisesti on tuettu Yambiossa toimivaa pappisseminaaria.

BRASILIA, VENÄJÄ JA VIRO

Brasiliaan siirtyi toisen maailmansodan jälkeen paljon japanilaisia. Japanin luterilainen kirkko alkoi työn heidän keskuudessaan 1960-luvulla. Brasiliasta välit-

6 Sley'n Kenian työn alusta ks. Arkkila 2010, 225–234.

7 PUG:n työn alusta ks. Arkkila 2010, 307–311.

8 Sambian työstä ks. Arkkila 1996.

tyi kutsu Sleylle tulla mukaan tähän työhön. Vuonna 1985 laadittiinkin yhteistyösopimus, ja 1990-luvulle saakka tätä työalaa tuettiin taloudellisesti.⁹ Venäjän työn voi nähdä jatkona evankelisen liikkeen vahvalle toiminnalle inkerinsuomalaisten keskuudessa 1800-luvun lopulta lähtien. Kun Neuvostoliitto alkoi avautua 1980-luvulla, alkoivat myös Sleyn puhujien ja matkaryhmien vierailut Neuvostoliitossa. 1990-luvulla tehtiin Inkerin kirkon kanssa virallinen yhteistyösopimus. Myös Viro nousi esiin tärkeänä työhaasteena. Sleyn työkentäksi Viro tuli virallisesti vuonna 2005. Slefillä on ollut jo 1990-luvulta lähtien toimintaa Virossa. Slefin uusia avauksia on työ Turkissa.

MAITTEN ÄÄRIIN ASTI

Evankelisen liikkeen lähetystyö ei ole mittasuhteiltaan suurta. Kaksi piirrettä vielä nostan esiin yhteenvedoksi. Pitkäjänteisyys näkyy Japanin työssä ja jo nyt myös Keniassa. Työtä halutaan sitkeästi jatkaa. Uudet alueet voivat taas osaltaan kertoa halusta ulottaa työ mahdollisimman monelle. Kaikille hankittu autuus tulee saattaa kaikkien omistettavaksi. Tässä on ilmaistuna yksinkertaisesti evankelisen liikkeen lähetysteologia.¹⁰ Niin myös tässä usein toistetussa K.V. Tamminsen lähetyslaulun sanassa: Ei yhdeltäkään saisi peittyä, miksi Karitsa on kuollut ristillä!

KIRJALLISUUS

ARKKILA, REIJO

1996 ”Sambian yhteyksiä 10 vuotta”. *Kotimatkalla*: 1996.

ARKKILA, REIJO

2010 *Menkää maitten ääriin asti. Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö 1940–1980*. Helsinki: Aurinko Kustannus Oy.

KOSKENNIEMI, LAURI

1992 *Evankeliumi Japaniin. Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen lähetystyön kotimainen toiminta 1896–1939*. Helsinki: SLEY-kirjat.

NORRBACK, GUSTAV

1998 *Kenya-missionen 1963–1973*. Vasa: Evangeliföreningens förlag.

⁹ Brasilian yhteyksistä ks. Arkkila 2010, 207–209.

¹⁰ Koskenniemi 1992, 143.

*Mission and the Encounter with the Religious Other*¹

THE MANY DIMENSIONS OF INTERFAITH ENCOUNTERS

The recent document “Religious plurality and Christian self-understanding,”² reminds us of the most prominent challenge the Christian Church faces in the beginning of the third millennium:

Today Christians in almost all parts of the world live in religiously plural societies. Persistent plurality and its impact on their daily lives are forcing them to seek new and adequate ways of understanding and relating to peoples of other religious traditions ...

All religious communities are being reshaped by new encounters and relationships.... There is greater awareness of the interdependence of human life, and of the need to collaborate across religious barriers in dealing with the pressing problems of the world. All religious traditions, therefore, are challenged to contribute to the emergence of a global community that would live in mutual respect and peace.

While not a new challenge – just think of the calling of our forefather Abraham from the polytheistic Ur of the Chaldees or the walk of St. Paul around the altar to the “unknown god” in Athens – the intensity and urgency of the interfaith challenge today is unprecedented. Whereas in the past, other religions were “out there,” in today’s world with mass communication, increased migration, sophisticated technology, as well as a general mindset that celebrates diversity,

1 This essay is based on the position paper requested by the Edinburgh 2010 Conference track on “Mission and Living Faiths.” Subsequently, this essay has been published in a slightly revised form in the Edinburgh conference publication: “Theologies of Religions,” in *Christian Mission among Other Faiths*, ed. Lalsingkima Pachuau and Knud Jørgensen. Edinburgh 2010 Studies (London, UK: Regnum Books, 2010) and under the same title, in *Evangelical Interfaith Dialogue* 1:2 (2010): 3–7.

2 “Religious plurality and Christian self-understanding,” # 2, 3. <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/porto-alegre-2006/3-preparatory-and-background-documents/religious-plurality-and-christian-self-understanding.html>.

religious encounters happen as much in our very neighborhoods as in “mission fields” or other exotic locations.

While Christian theology has always paid some attention to theological issues regarding interfaith encounters, particularly during times of heightened tensions such as those in North Africa with Islam in the seventh century or when new opportunities were looming large such as with the neo-Hindu Reform’s interest in Christ in nineteenth-century India, only in recent decades has this topic risen to the center of reflection. Religious plurality is not only a sociological, cultural, and political challenge, as much as it is all of that; it is also a deeply theological issue: “Our theological understanding of religious plurality begins with our faith in the one God who created all things, the living God present and active in all creation from the beginning. The Bible testifies to God as God of all nations and peoples, whose love and compassion includes all humankind.”³

Technically called Christian theology of religions, this discipline attempts to account theologically for the meaning and value of other religions, particularly in missionary and other encounter situations. Theology of religions is the Christian Church’s reflection on the meaning of living with people of other faiths and the relationship of Christianity to other religions.

Theology of religions, however, is more than theology and doctrine. It has everything to do with our attitudes, mindset, love, ability to relate to the Other, and so forth. In other words, thinking and loving, reflection and relating both matter. In fact, they are all indispensable. One error is to concentrate solely on theological and doctrinal analysis. Anyone who has lived in multifaith environments knows from experience that people of faith meet at the personal level which may foster mutual understanding, coexistence, and the feeling of neighborhood or misunderstanding, suspicion, and even conflict. Another error, similarly critical, is to bracket out all theological issues for the sake of alleged “dialogue” – be it the doctrine of the Trinity in relation to Muslims, the question of the ultimate religious end in relation to Hindus, or the issue of human personality / self in relation to Buddhists. This mistaken approach can also take the form of focusing exclusively on religious collaboration in socio-political and ecological improvement to the exclusion of any doctrinal conversations.

Attempting a balanced approach, it is necessary to seek out resources at various levels of interfaith encounters. Naming them levels of “dialogue,” Stanley J. Samartha of India distinguishes (1) Dialogue of Life, in which participants are more concerned with issues that pertain to daily living and common values; (2) Dialogue of Action, which involves common work for justice and shared concerns such as HIV / AIDS and the cause of the poor; (3) Dialogue of Experience,

3 “Religious plurality and Christian self-understanding,” # 27.

which concerns daily spiritual experience and expressions; and (4) Dialogue of Experts, which is interested in theology and philosophy of the faith traditions.⁴ All these levels feed both mutual understanding and a missionary encounter.

THE DIVERSITY OF CHRISTIAN RESPONSES

While all Christian churches today acknowledge the urgency and challenge of interfaith issues, Christian theology does not speak in a uniform way. In order to properly orient the discussion, it is useful to map out the kaleidoscopic diversity of views across ecclesiastical traditions and theological persuasions. This makes the theology of religions discourse also an intra-Christian ecumenical conversation and learning process.

The most common way of trying to make sense of the maze of Christian responses to other religions is the threefold typology of Exclusivism, Pluralism, and Inclusivism. Exclusivists hold that salvation is available only in Jesus Christ and that a personal response of faith is necessary. On the other end of the spectrum, for Pluralists other religions are legitimate means of salvation. In the pluralistic mindset, there is a rough parity between religions, and therefore, there are many ways to God, more or less equal. The mediating group, Inclusivists, hold that while salvation can only be found in Christ, its benefits have been made universally available even to those who have not heard the gospel. In other words, the inclusivist view maintains that among the saved there might be a great number of people from other faiths who never heard of Christ but for whom Christ died and who in some way or another were already “turning” to the God of Bible by following the light given in the structure of their own religion and trying as best as they could to follow moral precepts.

The exclusivist option, in one form or another, has been by far the most common view among Christians and missionaries throughout Christian history. It was not until the advent of modernity in the eighteenth century that serious doubts were targeted against that confidence. Currently, the conservative segment of Christianity most strongly sticks with the traditional exclusivist position. From the perspective of the whole worldwide Christian church today, though, the largest group of Christians belong to the inclusivist camp because that is the official position of the Roman Catholic Church as defined by Vatican Council II in the 1960s. Differently from the Pluralisms, that view is strongly Christocentric in its insistence that salvation can only be found in Christ. At the same time, unlike Exclusivism, Inclusivism opens the door of salvation to many who never heard the gospel. While pluralistic forces are vocal in the academia and among the specialists, Pluralisms have not gained much following among

4 Samartha 1991, 88.

ordinary believers and clergy, let alone missionaries. Among the mainline Protestants and Anglicans, a negotiation is underway between traditional Exclusivism and (Catholic-type) Inclusivism.

THE DYNAMIC TENSION

Without unduly simplifying a complex set of issues, it can be said that the main question of theology of religions culminates in the negotiation of two basic biblical affirmations. The first is the foundational biblical teaching according to which God “wants all men [and women] to be saved and to come to a knowledge of the truth” (1 Tim 2:3). A number of biblical passages such as John 3:16 speak of God’s universal love and desire not to forsake anyone. Balancing this principle of the “optimism of salvation” is another equally strong biblical conviction, namely, that “Salvation is found in no one else, for there is no other name under heaven given to men by which we must be saved” (Acts 4:12). Another way of expressing this principle of the “particularity of salvation” is John 14:6: “I am the way and the truth and the life. No one comes to the Father except through me.” The way one negotiates this seemingly simple dialectic has everything to do with one’s theology of religions.

The biblical materials concerning the early church’s view of other religions and their gods are scarce. What can be said safely is that the first church adopted the Jewish monotheism (based on Deut. 6:4) and held to the universality of God’s person and nature, as well as the common origin and destiny of all people (Acts 17:28). At the same time, an intensive, intentional evangelization of all people is evident, both toward Jews and Gentiles.

The dynamic tension between the dark picture of humanity in Romans 1 and the affirmation of the relative value of religiosity in Paul’s Athens address in Acts 17 brings home the complex nature of the continuity and discontinuity with regard to (other) religions. Early Christian theology followed this dynamic line. While taking for granted the superiority of the Christian faith and the need to proclaim Christ as the only Savior, at times the Fathers showed a limited openness towards other religions, and often welcomed non-Christian philosophical insights. This dynamic is aptly illustrated in the title of a recent book by the Canadian Baptist Clark Pinnock, *A Wideness in God’s Mercy: The Finality of Jesus Christ in a World of Religions* (1992) and elaborated by the late Jesuit missionary theologian Jacques Dupuis in his discussion of the implications of Romans 1 and Acts 17:

Discontinuity places the stress on the radical newness of Christ and his resurrection and by contrast sees the ancient world as darkness and sin. That is the viewpoint of Rom 1.

The continuity, on the contrary, underlines the homogeneity of salvation unfolding ac-

cording to God's plan. It is the viewpoint of Acts 17, which, where the religion of gentiles is concerned, presents a Greek world waiting for the unknown God and prepared by its poet-theologians to meet him.⁵

TRINITARIAN FAITH AS THE CHRISTIAN CRITERION

The most foundational tenet of faith for all Christian churches is the trinitarian confession of Father, Son, and Spirit. The one God of the Old Testament, *Yahweh*, is the Father of Jesus Christ who came to save us in the power of the Spirit. As much as the confession of the Triune God may be a stumbling block to inter-faith encounters particularly with our Muslim brothers and sisters, that confession cannot be compromised even for the sake of dialogue. At the same time, it doesn't have to be the first topic to be discussed either!

Trinity determines the Christian view of Christ as well. Only when Christ is confessed as truly divine and truly human, following the ancient symbols (creeds) of faith confessed by all Christian churches, can the Christian doctrine of the Trinity be maintained. Making Jesus merely an ethical teacher (as in Classical Liberalism) or only one "Incarnation" among others (as in extreme Pluralisms) – an embodiment of the Deity a.k.a. Hindu *avatars* – not only truncates the confession of the Trinity but also the biblical understanding of Christ.

Many problems in theologies of religions derive from a less than satisfactory conception of the Trinity. A typical pitfall is the pluralistic "theocentric" effort to replace Jesus as *the* Way for the more elusive concept of God at the "center" to whom many "ways" lead. In a healthy trinitarian faith, Father and Son presuppose each other and can never be set in opposition. A similarly appealing error is the turn to the "Spirit" which hopes to get around the centrality of Jesus and Father and makes the work of the Spirit independent from that of Father and Son. According to classic trinitarian faith, the works of the Trinity in the world (*ad extra*) are indivisible: in everything that the Father does, the Son and Spirit are involved as well, and vice versa.

Similarly failing are approaches to other religions and mission that have a tendency to minimize the church and only speak of the kingdom of God and the building of the kingdom as the only goal. That is to fail to recognize the fact that the kingdom, the rule of God, is in itself a trinitarian process: The Son comes in the power of the Spirit to usher in the Father's righteous rule, graciously allowing the community "instituted" by Christ and "constituted" by the Spirit (Orthodox John Zizioulas) – the People of God, the Body of Christ, the Temple of the Spirit – to participate in its coming. Of course, the kingdom is far wider than

5 Dupuis 1997, 50.

the church; but the church serves as the sign, anticipation, and tool of the coming rule of God.

If the Triune God is the Creator of the world, it means that, on the one hand, there is some kind of preliminary knowledge and awareness of God among all people who have been created in the image of God and that, on the other hand, all such knowledge, rather than being a human invention, has its source in the God of the Bible. As the early Apologist Justin Martyr taught us, the “seeds” of the *Logos* (the Word), as a result of the Spirit’s universal presence, can be found in all cultures and religions. The human being as the image of God is “open” to receive revelation wherever truth – even partial and in broken form – can be found in the world and religions.

This is not to minimize the necessity of God’s full self-revelation in Christ, communicated to the peoples of the world through the missionary proclamation of the gospel. On the contrary, it is to give glory to the Triune God who has already made preparations for the announcement of salvation in Christ. The Bible contains numerous examples of “pagan saints” who knew something – at times, even quite a lot – about God even though they had never yet received God’s (special) revelation.

“SALVATION BELONGS TO GOD”

Theology of religions discourse has tended to focus too much on the question of the access to salvation of people in other faiths. On the one hand, the pluralistic views tend to compromise the uniqueness of the offer of salvation in Christ by making all faiths legitimate avenues of salvation. This is a statement in conflict with both Christian and other religions’ convictions. Christian tradition has always attributed salvation only to Christ. Followers of other religions would be offended to hear Christians tell them that their own faith does not offer any unique vision of salvation. On the other hand, the impression from Exclusivism is that there is a tendency to open up the door of salvation as little as possible. This works against the all-embracing love of the Father, the all-penetrating presence of the Spirit, and the universal salvific effects of the Son.

The Christian Church has not been given the “keys” to unlock the Book of Life to know – let alone determine – who will be saved and who not. “It is ... humility that enables us to say that salvation belongs to God, God only. We do not possess salvation; we participate in it. We do not offer salvation; we witness to it. We do not decide who would be saved; we leave it to the providence of God. For our own salvation is an everlasting ‘hospitality’ that God has extended to us. It is God who is the ‘host’ of salvation.”⁶

6 “Religious plurality and Christian self-understanding,” # 47.

The Church has been given the simple twofold message, namely, that Jesus is the Savior and that the church is sent even to the ends of the earth to preach the gospel of Christ. Let the Church be faithful in that belief and mission.

“OTHERING’ WITH GRACE AND COURAGE”

Borrowing from the biblical scholar Walter Brueggemann, I make the term “other” a verb to remind us of the importance of not seeing the religious Other as a counter-object but rather “the risky, demanding, dynamic process of relating to one that is not us.”⁷ In the “dialogue of life” and “of experience,” what matters is the capacity to listen to the distinctive testimony of the Other, to patiently wait upon the Other, and make for him or her a safe space. Similarly, that kind of encounter gives the Christian an opportunity to share the distinctive testimony of the love of God. In order for that kind of mindset and attitude to evolve, Christian churches and congregations should be encouraged and empowered to initiate patient training and education with regard to issues such as the following:

- Raising the awareness and importance of interfaith engagement which means venturing outside one’s own safety zone and making oneself vulnerable
- Helping deal graciously and in a determined way with our fears of the Other that often includes not only the generic fear of the “stranger” but also the tendency to “demonize” others’ religion and beliefs
- Facilitating the study of another religion in order to gain a more accurate portrayal of other persons’ beliefs and sensitivities, including the capacity to interpret the meaning of rites and rituals

An important aspect in the process of “othering” is to resist the tendency, so prevalent in secular societies of the Global North and in many forms of religious pluralisms, to draw the Other under one’s own world-explanation and thus deny the existence and possibility of genuine differences among religions. It is an act of insult rather than a sign of tolerance to tell the believer of another faith that against his or her own self-understanding no real differences exist in beliefs, doctrines, and ultimate ends.

When the Other is allowed to be Other in his or her own distinctive way, a genuine interfaith encounter has the potential of facilitating both the receiving and giving of gifts. One of the Christian gifts is the sharing of an authentic, personal testimony to Christ, the Lord and Savior, with a view to inviting people of other faiths to submit their lives to the God of the Bible. At the same time, the

⁷ Brueggemann 1999, 1.

Christian receives the twofold gift, namely, learning about the Other and at times learning more about one's own faith in the mirror of another faith. This is what the Roman Catholic Gavin D'Costa calls the Holy Spirit's "invitation for mutual engagement."⁸

With this in mind, Christians, along with representatives of other faiths of good will, should do their best to help governments and other authorities to secure a safe, noncoercive place for adherents of religions to present their testimonies without fear. The late missionary bishop Lesslie Newbigin reminded us of the fact that while for Christians the gospel is a "public truth," it has nothing to do with a desire to return to the Christendom model in which the state seeks to enforce beliefs. That should be unacceptable to all religions. In a truly pluralistic society, decision for beliefs can never be a matter of power-based enforcement. When Christians, Muslims, Hindus, Buddhists, Sikhs, Confucians, and followers of other faiths can without fear and threat meet each other in a free "marketplace" of beliefs and ideologies, genuinely missionary encounters are also possible.

A powerful metaphor that has been adopted by many contemporary discourses on interfaith encounters is that of "hospitality," a concept well represented in the biblical canon as well as in various cultural contexts. The above-cited ecumenical document "Religious plurality and Christian self-understanding" reminds us that "In the New Testament, the incarnation of the Word of God is spoken of by St. Paul in terms of hospitality and of a life turned towards the 'other' [Phil. 2:6-8]."⁹

DIALOGUE , MISSION , AND TOLERANCE

The recent Catholic interreligious document titled "Dialogue and Proclamation" encapsulates in few pregnant sentences a holistic understanding by listing the principal elements of mission in terms of Christian "presence and witness; commitment to social development and human liberation; liturgical life, prayer and contemplation; interreligious dialogue; and finally, proclamation and catechesis." The document stresses that "Proclamation and dialogue are thus both viewed, each in its own place, as component elements and authentic forms of the one evangelizing mission of the Church. They are both oriented towards the communication of salvific truth."¹⁰ In other words, interfaith dialogue includes and makes space for both proclamation with a view to persuasion by the power of truth and love and to dialogue with a view to facilitating mutual understanding, reconciliation, and harmony.

8 D'Costa 2000, 109–17.

9 "Religious plurality and Christian self-understanding" # 27.

10 "Dialogue and Proclamation" # 2.

For the representatives of those religions that are missionary by nature such as Christianity and Islam, any dialogue engagement also provides a legitimate opportunity to try to persuade the other parties of the supremacy of one's own beliefs. Bishop Newbigin tirelessly reminded us that Christian faith – or any other missionary faith – that is not eager and willing to share its deepest convictions in the hope of being able to convince the Other, does not really believe in the truthfulness and value of its faith!

In order for the dialogue to be meaningful it takes both commitment to one's own beliefs and openness to listen carefully to the Other. A true dialogue does not mean giving up one's truth claims but rather entails patient and painstaking investigation of real differences and similarities. The purpose of the dialogue is not necessarily to soften the differences among religions but rather to clarify both similarities and differences as well as issues of potential convergence and impasse. A successful, fruitful dialogue often ends up in mutual affirmation of differences, different viewpoints, and varying interpretations.

The contemporary secular mindset often mistakenly confuses tolerance for lack of commitment to any belief or opinion. That is to misunderstand the meaning of the term *tolerance*. Deriving from the Latin term meaning "to bear a burden," tolerance is needed when real differences are allowed. Tolerance means patient and painstaking sharing, listening, and comparing notes – as well as the willingness to respectfully and lovingly make space for continuing differences.

A religiously pluralistic environment and society calls for tolerance that makes room for differences and facilitates mutual missionary enterprises as long as those arise from the self-understanding of each religion.

KIRJALLISUUS

BRUEGGEMANN, WALTER

1999 *The Covenanted Self: Explorations in Law and Covenant*. Minneapolis: Augsburg Fortress.

D'COSTA, GAVIN

2000 *The Meeting of Religions and the Trinity*. Maryknoll, NY: Orbis.

DIALOGUE AND PROCLAMATION

1991 By the Pontifical Council for Inter-Religious Dialogue (May 19, 1991).
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interelg/documents/rc_pc_interelg_doc_19051991_dialogue-and-proclamation.html. Accessed 4/4/2009.

DUPUIS, JACQUES

1997 *Toward a Christian Theology of Religious Pluralism*. Maryknoll, NY: Orbis.

RELIGIOUS PLURALITY AND CHRISTIAN SELF-UNDERSTANDING

2006 <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/porto-alegre-2006/3-preparatory-and-background-documents/religious-plurality-and-christian-self-understanding.html>

SAMARTHA, STANLEY J.

1991 *One Christ, Many Religions: Towards a Revised Christology*. Maryknoll, NY: Orbis.

Kristittyjen ja muslimien dialogin haasteita ja mahdollisuuksia

Voidaan perustellusti väittää, että muslimien ja kristittyjen välillä on ollut dialogia aina 600-luvulta, islamin syntyajasta lähtien. Profeetta Muhammadin elämäkerta kertoo hänen keskustelleen rauhanomaisessa ilmapiirissä uskonnollisista kysymyksistä kristittyjen kanssa, ja erityisesti abbasidi-dynastian aikana (750–1258) oli tavallista, että kalifit ja paikalliset kuvernöörit järjestivät teologisia väittelyitä kristittyjen ja muslimien välillä.¹ Jos dialogilla kuitenkin tarkoitetaan sen nykyaikaisessa merkityksessä molemminpuolista kommunikaatiota tasa-vertaisten osapuolten välillä, kyseessä on suhteellisen uusi ilmiö kristittyjen ja muslimien välisissä suhteissa; tällaista dialogia on käyty laajemmin vasta toisen maailmansodan jälkeen.²

Tämän kirjoituksen tarkoituksena on tarkastella kristittyjen ja muslimien modernin dialogin haasteita ja mahdollisuuksia. Pääpaino on tietyillä keskeisillä teologisilla teemoilla, mutta myös dialogin eettistä ulottuvuutta käsitellään lyhyesti.

DIALOGIN YLEISET PERIAATTEET

Yleisten periaatteiden tasolla kristittyjen ja muslimien dialogista on esitetty niin paljon ehdotuksia viime vuosikymmenten aikana, että aiheesta on vaikea sanoa mitään uutta tai epätavallista. Rakentavilta näyttävät sellaiset ehdotukset, jotka

- 1 Kristittyjen ja muslimien teologisista keskusteluista islamin synnystä Abbasidi-ajalle ks. esim. Goddard 2000, 19–24, 52–54; Gaudeul 2000, 15–19, 87–103. Abbasidi-ajan teologisista keskusteluista ks. tarkemmin Rissanen 1993.
- 2 Sanaa dialogi on alettu käyttää uskontojen välisten suhteiden kuvaamiseen vasta viime vuosisadalla. Tähän käyttöön se tuli kristillisen ekumeenisen liikkeen kautta; eri kirkkokuntien kristittyjen välisiä keskusteluja alettiin kutsua dialogeiksi, ja vähitellen termin käyttö laajeni koskemaan myös eri uskontojen edustajien välisiä keskusteluja. Tässä jälkimmäisessä merkityksessä sitä ei kuitenkaan alettu käyttää laajasti ennen kuin vasta toisen maailmansodan jälkeen ja erityisesti 1960- ja 1970-luvuilta lähtien. Sharpe 1987, 346; Löffler 1983, 259. – Termistä dialogi ja modernin dialogin kehittymisestä uskonnollisten traditioiden välille ks. Sharpe 1987; Ariarajah 1991; Dupuis 2000a; Selvanayagam 2004; Löffler 1983. Erityisesti muslimien ja kristittyjen välisestä modernista dialogista ks. esim. Siddiqui 1997; Rudolph 1997; Siddiqui 2000; Goddard 2000, 149–194; Zebiri 2000, 32–38; Sperber 2000.

ottavat dialogin eri ulottuvuudet huomioon, motivoiden dialogin sekä uskonnollisin että käytännöllisin perustein. Kognitiivinen ulottuvuus on tärkeä, mutta ajatukset dialogista kilpailevien totuusväitteiden rationaalisena debattina eivät ole hedelmällisiä. Tätä lähestymistapaa on sovellettu muslimien ja kristittyjen välisten suhteiden historiassa laihoihin tuloksiin, eikä se myöskään vastaa modernia käsitystä dialogista todellisena kohtaamisena ja yrityksenä ymmärtää toinen toistaan.

Uskontojen välisen dialogin suhde lähetystyöhön on kiistanalainen asia niin muslimien kuin kristittyjenkin keskuudessa. Molempien uskontojen piirissä on sekä niitä, jotka haluavat selvästi erottaa ne toisistaan että niitä, jotka yhdistävät ne läheisesti toisiinsa. Katolisen kirkon virallinen opetus pyrkii löytämään keskitien näiden välillä; toisaalta se ei halua alistaa dialogia kristillisen julistuksen välineeksi, mutta toisaalta se näkee dialogin kirkon evankelioivan mission yhtenä elementtinä.³ Kirkkojen maailmanneuvoston kanta on samantapainen; dialogi ei tähtää toisen osapuolen käännäyttämiseen, mutta dialogi ja kristillinen todistus eivät myöskään sulje toisiaan pois.⁴ Muslimit puolestaan yhdistävät yleisesti dialogin *daʿwaan*, islamista tiedottamiseen, islamiin kutsumiseen. Tämä voidaan kuitenkin ymmärtää eri tavoin; joillekin dialogi merkitsee yritystä vakuuttaa ei-muslimit islamin totuudesta, jotkut puolestaan haluavat kutsua kaikkia osapuolia lähestymään Jumalaa oman uskonnollisen traditionsa kautta.⁵ Näyttää siltä, että dialogin ja lähetystyön / *daʿwan* suhde vaatii vielä selventämistä, samoin kuin näille termeille annetut merkitykset. Lähetystyön oikeutuksen kieltäminen ei näytä realistiselta; sekä kristityt että muslimit ovat perinteisesti pitäneet uskontojaan universaaleina ja pyrkineet levittämään vakaumustaan. Lähetystyön eettisesti hyväksyttävistä metodeista sen sijaan on tärkeää keskustella. Halu vakuuttaa toinen oman uskonsa totuuksista ei kuitenkaan ole hedelmällinen lähtökohta uskontojen väliselle dialogille. Rakentavampi lähtökohta on suoda molemmille osapuolille mahdollisuus todistaa omasta uskostaan molemminpuolisen tiedon ja ymmärryksen lisäämiseksi.

3 Ariarajah 1991, 286; Jukko 2001, 73–74. Ks. myös Dialogue and Proclamation 1991, § 2, Interreligious Dialogue 1997, 608: “Proclamation and dialogue are thus both viewed, each in its own place, as component elements and authentic forms of the one evangelizing mission of the Church.”

4 “...we do not see dialogue and the giving of witness as standing in any contradiction to one another. Indeed, as Christians enter dialogue with their commitment to Jesus Christ, time and again the relationship of dialogue gives opportunity for authentic witness. Thus, to the member churches of the WCC we feel able with integrity to commend the way of dialogue as one in which Jesus Christ can be confessed in the world today; at the same time we feel able with integrity to assure our partners in dialogue that we come not as manipulators but as genuine fellow-pilgrims...” Guidelines on Dialogue with People of Living Faiths and Ideologies 1979, § 19.

5 Siddiqui 1997, 75–76. Ks. myös Racijs 2004, 140–145.

USKONTOTEOLOGIA

Kristityt ajattelijat ovat keskustelleet kiihkeästi uskontoteologiasta viime vuosikymmenten aikana pääsemättä kuitenkaan mihinkään lopullisiin tuloksiin.⁶ Kristittyjen uskontoteologista keskustelua ei voi suoraan soveltaa islamilaisessa viitekehyksessä, jossa samantapaisia kysymyksiä ovat käsitelleet vain yksittäiset ajattelijat, mutta muslimien kirjoitukset uskontojen välisistä suhteista paljastavat varsin samankaltaisia asenteita ja ongelmia kuin kristittyjenkin. Muslimien ja kristittyjen välisessä dialogissa erilaiset uskontoteologiset positiot vaikuttavat siihen, miten dialogin luonne ymmärretään, tunnustetaanko mahdollisuus oppia toiselta osapuolelta jotakin ja missä määrin uskonnollisten traditioiden välinen todellinen ero hyväksytään.

Eksklusiiviset positiot, joiden mukaan pelastus ja lopullinen totuus ovat saavutettavissa vain yhden uskonnon kautta, eivät tarjoa rakentavaa lähtökohtaa teologiselle dialogille, koska ne eivät todella myönnä, että toiselta osapuolelta voitaisiin oppia jotakin. Pikemminkin eksklusiiviset uskontoteologiat tapaavat pitää dialogia metodina levittää omaa uskontoa. Teologista keskustelua on toki mahdollista käydä näistäkin lähtökohdista, mutta tavoitteena ei silloin ole toisen näkemysten ymmärtäminen vaan niiden muuttaminen. Eettinen ja yhteiskunnallinen dialogi sen sijaan voivat onnistua eksklusiivisistakin lähtökohdista, samoin kuin käytännön yhteistyö yhteisen hyvän edistämiseksi yhteiskunnassa.

Inklusiivisille uskontoteologisille positioille on luonteenomaista pitää kiinni oman uskonnon paremmuudesta tienä pelastukseen ja totuuteen myöntäen kuitenkin, että myös toisten uskontojen kannattajilla on mahdollisuus niiden saavuttamiseen. Inklusiiviset positiot mahdollistavat toisten uskontojen kannattajien positiivisen hyväksynnän ja motivoivat uskontojen välistä dialogia ja käytännön yhteistyötä. Silti ne johtavat helposti tietynlaiseen imperialismiin; ne selittävät toisen uskonnon edustajat oman uskonnon näkökulmasta ottamatta vakavasti näiden omaa itseymmärrystä ja todellista erilaisuutta uskonnollisesti toisina. Tästä syystä inklusiivisten uskontoteologioiden on ollut vaikeuksia tunnustaa toisten uskontojen sisäistä arvoa.

6 Kristityt ovat kaikkina aikoina arvioineet muita uskonnollisia traditioita eri tavoin. Eksklusiiviset näkemykset, jotka liittävät totuuden ja pelastuksen tiukasti kirkkoon, on ollut luonteenomainen erityisesti keskiaikaiselle läntiselle kristinuskolle. Myös inklusiivisia teorioita, jotka tunnustavat totuuden elementtejä toisissa uskonnoissa ja mahdollisuuden pelastua niiden kannattajille, tunnetaan aina varhaisen kirkon ajoista lähtien. Erilaiset inklusiiviset positiot tulivat suosittumiksi 1900-luvulla ja myös radikaalimpia pluralistisia, kaikkien uskonnollisten traditioiden yhdenveroisuutta kannattavia teorioita esitettiin. Kolmijaosta eksklusiivinen, inklusiivinen, pluralistinen ks. esim. Race 1983, 10–105; D’Costa 1986, 22–116. Vrt. myös Knitter 1999, 73–167. Laajemmin uskontoteologiaan liittyvistä kysymyksistä ks. *The Myth of Christian Uniqueness* 1987; *Christian Uniqueness Reconsidered* 1998; Dupuis 1997; Heim 1997; Merrigan 2003; Komulainen 2005.

Pluralistiset uskontoteologiat tunnustavat kaikkien uskontojen yhtäläisen arvon pelastuksen ja totuuden välineinä, ja useat teologit ovat esittäneet tämän lähestymistavan ratkaisuna eksklusiivisten ja inklusiivisten uskontoteologioiden ongelmiin. Niitä kohtaan on kuitenkin lisääntyvässä määrin esitetty kritiikkiä, koska ne eivät lopultakaan tunnusta todellista, aidosti erilaisten uskontojen moninaisuutta, vaan tapaavat selittää uskontojen moninaisuuden jonkin hallitsevan teorian tai käsitteen kautta. Vaikka pluralistiset positiot oikeuttavat ja motivoivat uskonnollisen kohtaamisen, ne eivät kuitenkaan ratkaise ongelmaa, kuinka pysyä lojaalina omalle uskonnolleen mutta olla samanaikaisesti avoin toisen itseymmärrykselle ja tunnustaa uskonnollisten traditioiden välinen todellinen erilaisuus. Itse asiassa näyttää siltä, että näiden kahden tavoitteen välille jää pysyvä jännite; ei näytä olevan mitään korkeampaa, neutraalimpaa lähtökohtaa uskonnollisen moninaisuuden lähestymiseen kuin kunkin uskonnollisen tradition omat partikulaariset näkemykset.⁷

Tältä pohjalta vaikuttaa siltä, ettei vuoropuhelussa ole rakentavaa asettaa ehtoja sille, millaista uskontoteologiaa osanottajien pitäisi edustaa. On syytä hyväksyä, että kaikilla positioilla on omat heikot kohtansa ja ettei ole olemassa neutraalia lähtökohtaa, vaan kaikki lähestyvät uskontojen moninaisuutta omien vakaumustensa näkökulmasta. Kun tämä myönnetään, voidaan hyväksyä, että dialogi on mahdollista erilaisista uskontoteologisista lähtökohdista.

JUMALAN ILMOITUS

Jumalan ilmoitus ihmiskunnalle on teema, jossa kristinuskolla ja islamilla on paljon yhteistä, sillä niihin molempiin kuuluu ajatus ilmoituksesta ja profetiasta.⁸ Teologisessa dialogissa ilmoitus on kuitenkin varsin haastava aihe. Ongelmana ei suinkaan ole tietämättömyys islamin ja kristinuskon yhtäläisyyksistä, vaan ettei niiden välisiä eroja hyväksytä tai edes havaita.⁹ Liian helposti toinen osapuoli pakotetaan sopimaan omiin ennakkokäsityksiin ja vaaditaan tätä muokkaamaan näkemyksiään lähes imperialistisella tavalla. Muslimeilla tämä asenne liittyy islamin käsitykseen, että kristinuskko edustaa – ainakin alkuperäisessä

7 Ks. Komulainen 2005, 10–17; Heim 1997, 101–110; Ogden 1992, 71–77; D’Costa 1998, ix; DiNoia 1998, 128–132.

8 Perinteisestä islamilaisesta näkemyksestä ilmoituksesta, profeetoista, Koraanista ja Raamatusta, ks. Wensinck-[Rippin] 2002; Wensinck 1995; Welch 1986, 425–427; Lazarus-Yafeh 2000b; de Vaux-[Anawati] 1971; Lazarus-Yafeh 2000a.

9 Perustava ero islamin ja kristinuskon ilmoituskäsitysten välillä on, että islamilaisen näkemyksen mukaan Jumalan tahto on lopullisesti ilmoitettu Koraanissa, mutta kristillisen käsityksen mukaan Jumalan itseilmoitus kulminoituu inkarnoituneessa Sanassa, Jeesuksessa Kristuksessa. Tästä erosta seuraa, että Koraani islamissa vertautuu pikemminkin Kristukseen kuin Raamattuun kristinuskossa. Länsimaisessa kirjallisuudessa on viime vuosikymmeninä tullut hyvin tavalliseksi viitata tähän vastaavuuteen Koraanin ja Kristuksen välillä. Graham 1987, 121, 217: note 3; Tebbe 1999, 414.

muodossaan – islamia edeltävää vaihetta Jumalan ilmoituksessa. Tästä seuraa tietty avoimuus kristittyjä kohtaan ”Kirjan kansana”¹⁰, mutta toisaalta islamilainen käsitys profetiasta ja pyhistä kirjoituksista sovelletaan kristinuskoon sen itseyemmäryksestä välittämättä ja erot Koraanin ja Raamatun välillä selitetään Raamatun vääristymisellä alkuperäisestä muodostaan.¹¹ Tavallisesti muslimiop-pineet näkevät kristinuskon ilmoituksen profeetan välittämänä pyhänä kirjana, eivätkä ota huomioon kristillistä ajatusta Jumalan itseilmoituksesta Kristuksessa. Kristinuskon mieltäminen Jumalan ilmoitukseen perustuvaksi uskonnoksi antaa kuitenkin oikeutuksen muslimien ja kristittyjen rinnakkainelolle ja yhteistyölle.

Kristittyjen näkemykset islamilaisesta ilmoituksesta eivät ole yhtä tiukasti sidottuja tiettyihin ennakkokäsityksiin, mutta heillekin on tavallista yrittää pakottaa islamilainen ilmoituskäsitys omiin näkemyksiinsä sopivaksi. Islamilainen ilmoitus on ongelmallinen kristityille, koska he ovat perinteisesti katsoneet, ettei Kristuksen jälkeen tule uutta ilmoitusta. Heidän tapansa suhtautua tähän ongelmaan liittyy läheisesti heidän uskontoteologisiin positioihinsa.

Keskeisiä haasteita muslimien ja kristittyjen dialogissa ilmoituksesta ovat kummankin osapuolen näkemykset toistensa pyhistä kirjoituksista ja ilmoitus-näkemyksistä sekä kristittyjen käsitykset profeetta Muhammadista. Perinteisessä islamilaisessa näkemyksessä juutalais-kristillisistä kirjoituksista yhdistyvät ajatukset niiden jumalallisesta alkuperästä ja myöhemmästä vääristymisestä, mikä johtaa ambivalenttiin suhtautumiseen Raamattuun, eikä juuri edistä dialogia kristittyjen kanssa. Perinteinen näkemys Raamatun tekstin vääristymisestä on kuitenkin niin syvälle juurtunut muslimien mieliin, ettei sen suhteen ole realistista odottaa mitään laajasti hyväksyttyä uudelleentulkintaa. Yksittäiset ajattelijat sen sijaan ovat tulkinneet Raamatun vääristymisen lievemmin, kuten tekstin tulkinnan pikemmin kuin tekstin itsensä vääristymisenä.¹²

Muslimien näkemyksissä kristittyjen ilmoituskäsityksestä on otettava huomioon, että Jumalan itseilmoitus inkarnoituneessa Kristuksessa on ristiriidassa islamin perustavien opetusten kanssa, eikä muslimien voida odottaa hyväksyvän sitä. Ainoa tapa sovittaa islamilaiseen viitekehykseen Jumalan ilmoitus Kristuksen persoonassa olisi tulkita se metaforaksi; eräs suufilelainen tulkintamahdollisuus on nähdä Kristus eräänlaiseksi Jumalan manifestaatioksi profeettojen ja

10 Ilmaus ”Kirjan kansa” viittaa Koraanissa juutalaisiin ja kristittyihin, jotka ovat vastaanottaneet Koraania edeltäviä ilmoitettuja kirjoja. Vajda 1960.

11 Koraanin mukaan kristityt ja juutalaiset ovat vääristäneet omia kirjoituksiaan (3:78; 5:15). Muslimit ovat yleensä tulkinneet tämän vääristämisen joko itse tekstin muuttamiseksi tai niiden merkityksen vääristämiseksi. Edellinen tulkinta on vallitseva. Lazarus-Yafeh 2000a.

12 Mahmoud Ayoub (b. 1935) on esimerkki tästä suuntauksesta. Hänellä Raamatun autenttisuuden hyväksyminen liittyy laajaan ilmoituskäsitykseen, joka hyväksyy erilaisia pyhiä kirjoja pakottamatta niitä Koraanin malliin. Hirvonen 2010, 117–118.

muiden erityisen lähellä Jumalaa olevien ihmisten tavoin.¹³ Tällaista näkemystä voivat kuitenkin tukea vain suufilaisuuteen myönteisesti suhtautuvat muslimit.

Kristittyjen asenne Koraaniin on perinteisesti ollut erittäin negatiivinen, mutta nykyään heidän arvionsa muslimien pyhästä kirjasta vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten he suhtautuvat toisiin uskontoihin. Ehkä enemmistö dialogissa aktiivisista kristityistä edustaa inklusiivisia lähestymistapoja, mikä usein johtaa Koraanin ilmoituksen jonkinasteiseen hyväksymiseen. Tämä lähtökohta on suotuisampi vuoropuhelulle kuin perinteinen eksklusiivinen asenne, mutta siihen liittyy samanlaisia ongelmia kuin muslimien perinteiseen näkemykseen Raamatusta: Koraani pakotetaan sopimaan kristilliseen ilmoituskäsitykseen ja tulkitaan kristillisistä lähtökohdista, ikään kuin muslimit eivät itse ymmärtäisi omien kirjoitustensa merkitystä.¹⁴ Islamilaisessa ilmoituskäsityksessä puolestaan kristityillä on vaikeuksia hyväksyä muslimien käsityksiä profetiasta ja pyhistä kirjoituksista. Tyypillisesti kristityt kritisoivat ajatusta Koraanista kirjaimellisena Jumalan sanana, jonka profeetta Muhammad on välittänyt mekaanisesti ilman mitään inhimillistä kontribuutiota, ja vaativat lähes imperialistiseen sävyyn, että muslimien tulisi tunnustaa ilmoituksen historialliset ja inhimilliset ulottuvuudet ja ottaa käyttöön historialliset Koraanin tutkimuksen metodit.¹⁵ Ongelmallista tässä on, että muslimeilta vaaditaan kristittyjen esimerkin mukaisesti mukautumista valistuksen ajattelutapaan, eikä myöskään oteta huomioon, että pyhillä kirjoituksilla on erilainen asema islamissa ja kristinuskossa.

Kristittyjen asenteissa Muhammadiin on tapahtunut suuri muutos. Keskiaikaisten kiistakirjoitusten vihamielisyys ei edusta enää valtavirtaa, vaan islamin profeettaa arvostetaan uskonnollisena ja yhteiskunnallisena uudistajana. Myös hänen rooliaan erityisesti profeettana on lisääntyvässä määrin arvioitu uudelleen.¹⁶ Muslimit luonnollisesti kannattavat tätä uudelleenarviointia; heidän yleinen argumenttinsa on, että kristittyjen tulisi tunnustaa Muhammad Jumalan lähettilääksi niin kuin muslimitkin tunnustavat Jeesuksen. Tämä argumentti ei kuitenkaan ota huomioon, että islamilainen tunnustus Jeesuksesta profeettana

13 Hirvonen 2010, 181–182.

14 Tämä asenne ilmenee mm. Georges Khodrilla (b. 1923) ja Mouchir Aounilla (b. 1964), jotka näkevät Koraanissa autenttista ilmoitusta, mutta alistavat sen Jumalan lopulliselle itseilmoitukselle Kristuksessa. Hirvonen 2010, 131–132, 141–142.

15 Tätä lähestymistapaa edustaa mm. Georges Khodr. Hirvonen 2010, 130–131.

16 Eräät kristityt teologit ovat argumentoineet sen puolesta, että kristitty voi pitää Muhammedia autenttisena profeettana ja Koraania pyhänä kirjana, joskin tietyin varauksin. Esimerkiksi William Montgomery Watt (1909–2006) and Hans Küng (b. 1928) ovat molemmat verranneet Muhammedia Vanhan testamentin profeettoihin ja argumentoineet, että hän oli todellinen profeetta, koska hänen sanomallaan on ollut positiivinen vaikutus miljoonien muslimien elämässä. Molemmat ovat myös argumentoineet Koraanin jumalallisen alkuperän puolesta, vaikka ovatkin hylänneet ajatuksen sen kirjaimellisesta inspiraatiosta. Kerr 1995, 436–440; Ford 1993, 148–149, 155–157; Troll 1998, 57–61.

ei edellytä muslimeilta mitään myönnytystä kristinuskon opetuksille – joiden mukaan Jeesus on enemmän kuin profeetta – mutta kristityiltä Muhammadin hyväksyminen profeetaksi vaatii opillista uudelleentulkintaa, jos ei suorastaan kääntymistä islamiin. Muhammadin tunnustaminen profeetaksi on hyvin ongelmallinen asia kristityille, koska perinteisen kristillisen tulkinnan mukaan Kristus on ilmoituksen huipennus, jonka jälkeen ei tule uusia profeettoja, mutta myös koska ei ole ollenkaan selvää, mitä tällainen tunnustus merkitsee. Perinteisesti Muhammadin tunnustaminen profeetaksi on tarkoittanut kääntymistä islamiin ja liittymistä islamilaiseen yhteisöön, ja sekä muslimien että kristittyjen enemmistö ymmärtäisi sen edelleen tässä valossa.¹⁷ Antaakseen merkityksen Muhammadin roolille Jumalan ilmoituksen välittäjänä ihmiskunnalle on luonnollista, että kristityt pyrkivät liittämään sen jollakin tavalla Jumalan ilmoitukseen Kristuksessa. Tämä tarkoittaa, että Muhammadin asema profeettana tunnustetaan vain osittain tai tietyin varauksin. Tältä pohjalta voidaan kysyä, olisiko sittenkin parasta, että kristityt esittäisivät myönteisen suhtautumisensa Muhammadiin käyttämättä moniselitteistä sanaa profeetta.¹⁸

JUMALA-KÄSITYS

Jumala-käsitys on teema, josta muslimit ja kristityt ovat väitelleet viimeiset 1400 vuotta.¹⁹ Muslimit ajattelevat yleisesti, että kristinuskon trinitaariset ja kristologiset opit ovat ristiriidassa Jumalan ykseyden ja tuonpuoleisuuden kanssa. Kristityt puolestaan tapaavat kritisoida islamilaista jumalakäsitystä trinitaarisen ja inkarnaation ulottuvuuksien puuttumisesta.

Eri näkemyksiä on siitä, voidaanko opillisista erimielisyyksistä huolimatta ajatella, että kristityt ja muslimit jakavan uskon yhteen Jumalaan. Yksi lähestymistapa tähän kysymykseen on eksistentiaalinen, joka keskittyy uskon kokeukselliseen tai mystiseen puoleen. Tästä lähtökohdasta voidaan esittää, että opillisista erimielisyyksistä huolimatta molempien uskontojen kannattajat kääntyvät hartausharjoituksessaan yhden ja saman Jumalan puoleen.²⁰ Fokuksena on siis pikemminkin ”usko jolla uskotaan” kuin ”usko joka uskotaan”.²¹ Tämä

17 Mahmoud Ayoub ei kuitenkaan ajattele näin; hän ehdottaa, että kristityt voisivat tunnustaa Muhammadin profeetaksi liittymättä kuitenkaan islamilaiseen yhteisöön. Ks. tarkemmin Hirvonen 2010, 121–123.

18 Vrt. Georges Khodr ja Mouchir Aoun, jotka ehdottavat, että Muhammadin todistus voitaisiin nähdä Kristuksen manifestaationa ja muistuttajana inkarnoituneesta Sanasta, mutta eivät kuitenkaan kutsu Muhammadia profeetaksi. Hirvonen 2010, 134–135, 141–142.

19 Kristillisestä Trinitaarisesta Jumala-käsityksestä ks. Wolinski 2005; Corbin 2005; Fortman 1972; Catechism of the Catholic Church 1994, § 232–267, 290–292, 1077–1112; Staniloae 1998, 245–278. Islamilaisesta Jumala-käsityksestä ks. Gardet 1960.

20 Tätä näkemystä edustaa esim. Muhammad Husayn Fadlallah (1935–2010). Hirvonen 2010, 173.

21 Näistä ilmauksista ks. esim. Houtepan 1991, 407–408.

lähestymistapa edistää muslimien ja kristittyjen rinnakkaineloa ja arjen kohtaamista sekä motivoi käytännön yhteistyötä yhteiskunnassa. Kuitenkaan uskon kognitiivista ulottuvuutta ei voida jättää kokonaan huomiotta, vaikka pääpaino olisikin kohtaamisen käytännöllisillä ja spirituaalisilla puolilla. Itse asiassa opillisten käsitteiden selventäminen ja molemminpuolisten väärinkäsitysten selvittäminen voi tukea muita dialogin ulottuvuuksia.

Olematta turhan optimistinen Jumala-käsitystä koskevan teologisen dialogin tuloksista on kuitenkin mahdollisuuksia teologiseen työskentelyyn, joka voi johtaa vähintäänkin parempaan ymmärrykseen muslimien ja kristittyjen opillisista yhtäläisyyksistä ja eroista. On luonnollista, että keskustelussa keskitytään pikemminkin kristillisiin kuin islamilaisiin oppeihin; yksinkertainen islamilainen monoteismi edustaa suureksi osaksi näiden kahden tradition yhteisiä näkemyksiä Jumalasta, kun taas erot tulevat monimutkaisemmasta kristillisestä näkemyksestä. Kristityillä tämä lähtökohta johtaa usein apologeettiseen lähestymistapaan. Varsin tavallisia ovat muun muassa väitteet, ettei Koraani todellisuudessa kiellä Jumalan kolminaisuutta eikä Jeesuksen jumaluutta niiden oikeaoppisessa muodossa, vaan ainoastaan arabien islamia edeltäviä polyteistisiä uskomuksia ja kirkon opista poikkeavia hereettisiä näkemyksiä.²² Tällaisissa argumenteissa ei oteta huomioon, että Koraanin yksinkertaisen monoteismin pohjalta muslimit luonnollisesti torjuvat kaikki trinitaariset uskomukset, niin kirkon opin mukaiset kuin siitä poikkeavatkin, ja että Jeesuksen jumaluus itse asiassa kielletään aivan selvästi Koraanissa.²³ Positiivisessa mielessä Koraanin lausumien vertaaminen kristittyjen todellisiin uskomuksiin voi kuitenkin osoittautua hyödylliseksi tavaksi hälventää joitakin muslimien perinteisiä väärinkäsityksiä kristillisestä uskosta, kuten että kristityt uskovat kolmeen jumalaan tai pitävät Jeesusta Jumalan ruumiillisena jälkeläisenä. Kristittyjen apologeettiseen lähestymistapaan kuuluu joskus myös pyrkimys osoittaa kristillinen totuus Koraanista. Erityisesti Koraanin viittaus Jeesukseen Jumalan sanana²⁴ on houkutellut kristittyjä lukemaan kristillisiä merkityksiä islamin pyhään kirjaan, tulkiten Koraanin ilmauksen viittauksena Logokseen, Jumalan pre-eksistenttiin Sanaan.²⁵ Muslimit luonnollisesti torjuvat tällaiset toisen uskonnon viitekehyksestä tulevat tulkinnot.

Vaihtoehto kristillisen Jumala-kuvan apologeettiselle puolustamiselle on islamilaisen ja kristillisen Jumala-käsityksen systemaattinen vertailu sekä keskustelun painopisteen siirtäminen Jumalan ykseyden luonteesta Jumalan toimintaan maailmassa. Islamilaisen ja kristillisen Jumala-käsityksen tarkastelu Jumalan ja

22 Tällaista argumentaatiota edustaa esim. Georges Khodr. Hirvonen 2010, 147–148.

23 Koraani 5:116.

24 Koraani 3:45.

25 Näin mm. Georges Khodr. Hirvonen 2010, 154.

maailman sekä Jumalan ja ihmisen välisen suhteen kannalta näyttää erityisen hyödylliseltä näiden kahden tradition yhtäläisyyksien ja erojen ymmärtämiseksi.²⁶ Tämä on rakentavampi lähtökohta dialogille kuin keskittyminen filosofiseen keskusteluun Jumalan ykseydestä.

Muslimit torjuvat kristillisen kolminaisuusopin, mutta sitäkin suurempi ongelma kristittyjen ja muslimien dialogille on kristittyjen usko Jeesuksen jumaluuteen ja inkarnaatioon. Kolminaisuusoppia hyväksymättä muslimit voivat silti myöntää, ettei kyseinen oppi välttämättä tarkoita uskoa useisiin jumaliin. Trinitaarinen Jumala-kuva voidaan tulkita muslimien kannalta virheelliseksi filosofiseksi teoriaksi tai mysteeriksi, josta huolimatta kristityt ovat monoteisteja muslimien lailla.²⁷ Jeesuksen jumaluus ja inkarnaatio sen sijaan enemmän kuin mikään muu opillinen kysymys, erottavat kristinuskon islamista, ja muslimilla on vain harvoin mitään ehdotuksia rakentavan dialogin edistämiseksi näistä kysymyksistä. Suufilaisuus tarjoaa kuitenkin jonkinlaisen mahdollisuuden lähentymiseen kristillisen ja islamilaisen kristologian välillä jumalallisen manifestaation käsitteen kautta. Suufilaisen näkemyksen mukaan kaikkein täydellisimmät ihmiset tulevat jumalallisten attribuuttien manifestaatioiksi, joten Jeesus voidaan nähdä jumalallista valoa säteilevänä ihmisenä, mutta ei Jumalana tai edes Jumalan ainutlaatuisena manifestaationa.²⁸ Tällaiset suufilaiset näkemykset edustavat läheisintä vastaavuutta kristilliselle kristologialle islamilaisessa viitekehyksessä, mutta on pidettävä mielessä, ettei niillä ole laajaa kannatusta muslimien keskuudessa.

Näyttää siltä, että Jumala-käsitys on teologisen dialogin teema, jossa keskustelua on mahdollista johtaa uuteen suuntaan ja kenties päästä aikaisempaa parempaan yhteisymmärrykseen. Huomion kiinnittäminen erityisesti Jumalan toimintaan maailmassa näyttää hedelmälliseltä tavalta jatkaa dialogia. Selvitetäväksi kuitenkin jää, voidaanko löytää jokin rakentava tapa keskustella myös Jumalan ontologisesta todellisuudesta vai onko apofaattinen tie kristittyjen ja muslimien ainoa tapa lähestyä Jumalan mysteeriä yhdessä.

IHMISEN TILA JA KOHTALO

Ihmisen tila ja lopullinen kohtalo kuuluvat muslimien ja kristittyjen dialogin haastavimpiin teemoihin, sillä vaikka näillä kahdella uskonnolla on monia yhteisiä perusideoita ja käsitteitä, kuten synti, katumus, armo ja tuonpuoleinen palkkio ja rangaistus, niillä on erilaiset näkemykset ihmisenä olemisen ongel-

26 Mouchir Aounin lähestymistapa islamin ja kristinuskon Jumala-käsitykseen noudattaa tätä linjaa. Hirvonen 2010, 156–162.

27 Vrt. Muhammad Husayn Fadlallah ja Mahmoud Ayoub. Hirvonen 2010, 166–167, 177–178.

28 Tämä on Mahmoud Ayoubin esittämä lähentymisehdotus islamilaisen ja kristillisen kristologian välillä. Hirvonen 2010, 1818–182.

masta ja sen ratkaisusta.²⁹ Yleinen tapa lähestyä kristillisen ja islamilaisen antropologian ja soteriologian radikaalia erilaisuutta on etsiä molemminpuolista ymmärtämystä yleisellä tasolla, jättäen huomiotta erottavat yksityiskohdat.³⁰ Tämä lähestymistapa on positiivinen siinä mielessä, että se edistää arkipäivän rinnakkaineloa ja yhteistyötä yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Yhteisistä käsitteistä yhteinen luottamus Jumalan armoon tarjoaa kenties rakentavimman pohjan dialogin jatkamiselle.

Vaikka ei voida odottaa, että islamin ja kristinuskon teologiset erot ihmisen tilan ja kohtalon suhteen voitaisiin harmonisoida, molemminpuolinen ymmärtämys näistä kysymyksistä voi kuitenkin kasvaa. Esimerkiksi synnin käsite ymmärretään näissä kahdessa uskonnossa eri tavoin; niillä on erilaiset näkemykset synnin alkuperästä ja vaikutuksista, ja kiistanalaisia ovat erityisesti kristinuskon ajatukset lankeemuksesta ja perisynnistä. Kristinuskon itäinen traditio tulee kuitenkin lähemmäs islamin näkemyksiä inhimillisestä syntisyydestä kuin kristinuskon läntinen traditio, ja erityisen hedelmälliseltä näyttää dialogi idän ortodoksisen tradition ja suufilaisuuden välillä.³¹ Näyttäisi siltä, että inhimillistä syntisyyttä kannattaisi dialogissa lähestyä pikemminkin sen merkityksen ja todellisuuden kannalta uskovan suhteessa Jumalaan kuin synnin alkuperän ja siirtymisen kannalta.

Oman ongelmansa dialogissa ihmisen tilasta ja kohtalosta muodostaa Jeesuksen ristinkuolema, joka kuuluu kiinteästi kristilliseen pelastuskäsitykseen, mutta jonka Koraani ja islamilainen perinne kieltävät tapahtuneen. Jeesuksen ristinkuoleman torjuminen on niin olennainen osa muslimien perinteistä ajattelua, ettei tässä kysymyksessä varmaankaan ole mahdollista päästä mihinkään laajaan yhteisymmärrykseen muslimien ja kristittyjen välillä. Yksittäiset mus-

29 Perinteinen islamilainen näkemys ihmisen tilasta ja autuudesta sekä tässä että tulevassa maailmassa keskittyy sellaisille käsitteille kuin Jumalan johdatus ilmoituksessa, joka johtaa ihmiset tietämättömyydestä tietoon, yksilön vastuullisuus, syntien katuminen ja tuonpuoleinen palkkio tai rangaistus Jumalan oikeudenmukaisen tuomion mukaan. Ks. esim. Denny 1984; Denny 2000; MacDonald 1965; Wensinck-[Gardet] 1978; Wensinck-[Gimaret] 1997; Sweetman 1947, 194–213. Kristinuskon synti- ja pelastuskäsityksistä ks. Schwager 2005; Sentis 2005; Kühn 1991; Catechism of the Catholic Church 1994, § 385–421, 599–623; Lossky 1978, 79–94, 110–118.

30 Muhammad Husayn Fadlallah edustaa tätä linjaa; hän keskittyy yhteisiin asioihin, välttää kiistanalaisia kysymyksiä ja löytää islamin ja kristinuskon välisen yhteyden käytännön hartaudentharjoituksen tasolta. Hirvonen 2010, 191–192.

31 Erityisen lupaavalta näyttää Georges Khodrin vertailu suufilaisten ja ortodoksisten syntikäsitysten välillä. Hän esittää perisynnin kapinana Jumalan herruutta vastaan ja pyrkii osoittamaan, että niin islam kuin kristinuskokin myöntävät ihmiskunnan todellisen hengellisen rappion. Mahmoud Ayoub puolestaan esittää, että islamilainen paralleeli kristilliselle perisynnille on ylpeys ja ihmisen halu olla niin kuin Jumala. Tämä paralleeli voisi olla hyödyllinen muslimien ja kristittyjen keskustelussa synnin luonteesta, sillä kiusaus tulla Jumalan kaltaiseksi liittyy myös Raamatun lankeemuskertomukseen. Hirvonen, 194, 205–206.

limiajattelijat ovat kuitenkin pyrkineet arvioimaan perinteisiä näkemyksiä uudelleen, esimerkiksi tulkitsemalla, että Koraani kieltää Jeesuksen kuoleman ristillä teologisesti pikemminkin kuin historiallisesti. Tällaisen tulkinnan mukaan Koraani ei ota kantaa siihen, kuoliko Jeesus ristillä vai ei, vaan vahvistaa hänen sanomansa kuolemattomuuden.³² Dialogille tämä ehdotettu tulkinta on rakentavampi kuin perinteinen islamilainen näkemys, joskin on kyseenalaista, olisivatko kristityt tyytyväisiä siihen, että Jeesuksen ristinkuoleman historiallisuus jätetään auki.

EETTINEN DIALOGI

Moderni dialogi muslimien ja kristittyjen välillä on keskittynyt suureksi osaksi eettisiin kysymyksiin ja käytännön yhteistyöhön, sillä molempien uskontojen edustajat yleensä näkevät nämä rakentavammiksi alueiksi dialogille kuin opilliset kysymykset. Etiikan painottaminen on perusteltua ottaen huomioon koko ihmiskuntaa koskevat yhteiset haasteet, ja koska yhteinen ihmisyyys on lähtökohta, joka ei vaadi mitään erityistä teologista perustelua, sen voivat hyväksyä myös ne, jotka muuten suhtautuvat skeptisesti uskontojen väliseen kohtaamiseen. Kristittyjen ja muslimien voisi kuitenkin odottaa löytävän myös uskonnollisia perusteita eettiselle pohdinnalleen ja käytännön yhteistyölleen, kuten heidän yhteinen uskonsa yhteen Jumalaan ja molempiin uskontoihin kuuluvat näkemykset luomisesta, Jumalan ilmoituksesta, ihmisen vastuullisuudesta ja Jumalan armosta. Muslimeille on luontevaa antaa uskonnollinen perustelu muslimien ja kristittyjen yhteiselle eettiselle vastuulle, sillä islamissa on perinteisesti liitetty ihmisen eettinen tietoisuus jumalalliseen ilmoitukseen, josta kristinusko ”taivaallisena uskontona” on osallinen.³³ Kristinuskossa ei ole täysin vastaavaa ajatusta, mutta kristityt uskovat yleisesti luonnolliseen moraaliin, jonka kaikki ihmiset Jumalan luomina jakavat.³⁴

Muslimeilla ja kristityillä on samantapaisia näkemyksiä monissa eettisissä kysymyksissä, mutta myös eroja erityisesti suhteessa uskonnolliseen lakiin ja yksilön ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen. Kristityillä on tyypillisesti varauksia islamilaisen lain suhteen, ja muslimit puolestaan suhtautuvat usein epäluuloisesti länsimaisiin ihmisoikeuksiin. Näissä erilaisissa linjoissa on ehkä kyse jostain samanlaisesta kuin muslimien asenteessa kristilliseen teologiaan: muslimit suhtautuvat epäluuloisesti kristittyjen systemaattiseen teologiaan, joka on

32 Tämän näkemyksen ovat esittäneet ainakin Mahmoud Ayoub sekä Groupe de Recherches Islamo-Chrétien -ryhmän (GRIC) muslimijäsenet. Hirvonen 2010, 200–202; Groupe de Recherches Islamo-Chrétien 1987, 130.

33 Sunnalaisen ja shiialaisen teologian eroista tässä suhteessa ks. Sachedina 2005, 260–265.

34 Tästä näkemyksestä itäisessä kristillisessä traditiossa ks. Harakas 1983, 35–36, 118–141. Läntisen kristillisen tradition muotoilemasta luonnollisen moraalilain käsityksestä ks. Guroian 2005, 215–217.

monimutkaisempi kuin heidän omansa, kun taas kristityt eivät ole innokkaita keskustelemaan islamilaisen lain yksityiskohtaisista säädöksistä, koska heidän eettisen näkynsä on vähemmän systematisoitu. Molemmissa tapauksissa yksimielisyys löytyy vain varsin yleiseltä tasolta.

Eettisessä dialogissa on kuitenkin useita mahdollisia väyliä keskustelun jatkamiselle eettisistä peruseriaatteista. Erityisesti molempiin uskontoihin sisältyvät lähimmäisenrakkaus ja niin sanottu kultainen sääntö – kohtelee toisia niin kuin haluaisit tulla kohdelluksi heidän asemassaan – näyttävät tarjoavan mahdollisuuksia rakentavaan dialogiin.³⁵ Dialogi voisi myös olla hedelmällistä samantapaisiin suuntauksiin kuuluvien muslimien ja kristittyjen välillä. Erityisen kiinnostavia paralleelleja löytyy itäisen kristinuskon ja suufilaisuuden väliltä, kuten itäisen kristinuskon deifikaation käsite ja suufilainen ajatus uskovien pysymisestä Jumalassa.³⁶

LOPUKSI

Esitettyjen teemojen ja näkökulmien perusteella voidaan päätellä, että kristittyjen ja muslimien dialogilla on vielä toteutumattomia mahdollisuuksia, mutta myös rajoituksia, jotka pitäisi tunnustaa ja hyväksyä. Opillisessa dialogissa rajoitukset ovat selvimminkin havaittavissa; molemmilla uskonnoilla on partikulaariset, yhteen sovittamattomat ymmärryksensä ilmoituksesta, Jumalasta, ihmisen tilasta ja kohtalosta. Kun tämä hyväksytään, on mahdollista saavuttaa parempi ymmärrys niiden eroista ja yhtäläisyyksistä. Teologisista teemoista erityisesti Jumala-käsitys näyttää tarjoavan mahdollisuuksia parempaan yhteisymmärrykseen. Etiikassa puolestaan molemmilla uskonnoilla on omat painotuksensa ja erilainen suhtautuminen jumalalliseen lakiin, mutta lähimmäisenrakkaus ja niin sanottu kultainen sääntö tarjoavat mahdollisuuksia rakentavaan dialogiin.

KIRJALLISUUS

ARIARAJAH, S. WESLEY

1991 "Dialogue, Interfaith". *Dictionary of the Ecumenical movement*. Ed. by

35 Lähimmäisenrakkauden käsitteen sopivuus perustaksi muslimien ja kristittyjen dialogille on tunnustettu myös muslimien keskuudessa; vuonna 2007 muslimijohtajien ja -vaikuttajien kirkkojen johtajille osoittama avoin kirje *A Common Word between Us and You* ehdotti islamin ja kristinuskon dialogin perustaksi niihin molempiin sisältyviä Jumalan rakkauden ja lähimmäisenrakkauden käsitteitä. Ks. "Introduction to A Common Word Between Us and You" 2007. For the text of the letter, see *A Common Word between Us and You* 2007.

36 Georges Khodr ja Mahmoud Ayoub viittaavat näihin kirjoituksiinsa dialogista. Ks. Hirvonen 2010, 239.

Nicholas Lossky et al. Geneva: WCC Publications. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 281–287.

CATECHISM OF THE CATHOLIC CHURCH

1994 London: Geoffrey Chapman.

CHRISTIAN UNIQUENESS RECONSIDERED: THE MYTH OF A PLURALISTIC THEOLOGY OF RELIGIONS

1998 Ed. by Gavin D’Gosta. Faith Meets Faith Series. Fifth Printing. Maryknoll, New York: Orbis Books.

A COMMON WORD BETWEEN US AND YOU

2007 www.acommonword.com/index.php?lang=en&page=option1, 19.12.2007.

CORBIN, MICHEL

2005 “Trinity. B. Systematic Theology”. *Encyclopedia of Christian Theology*. Volume 3. Ed. by Jean-Yves Lacoste. New York: Routledge, 1616–1630.

D’COSTA, GAVIN

1986 *Theology and Religious Pluralism. The Challenge of Other Religions*. Oxford: Basil Blackwell.

1998 “Preface.” *Christian Uniqueness Reconsidered. The Myth of a Pluralistic Theology of Religions*. Ed. by Gavin D’Costa. Fifth Printing. Maryknoll, New York: Orbis Books, viii–xxii.

DENNY, F.M.

1984 “The Problem of Salvation in the Qur’an: Key Terms and Concepts”. In *Quest of an Islamic Humanism. Arabic and Islamic Studies in Memory of Mohamed al-Nowaihi*. Ed. by A. H. Green. Cairo: The American University of Cairo Press, 196–210.

2000 “Tawba”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume X. Ed. by P.J. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, and W.P. Heinrichs. Leiden: E.J. Brill, 385.

DIALOGUE AND PROCLAMATION

1991 http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_council/interelg/documents/rc_pc_interelg_doc_19051991_dialogue-and-proclamation_en.html, 15.1.2007.

DINOIA, J. A.

1998 “Pluralist Theology of Religions. Pluralistic or Non-Pluralistic?” *Christian Uniqueness Reconsidered. The Myth of a Pluralistic Theology of Religions*. Ed. by Gavin D’Costa. Fifth Printing. Maryknoll, New York: Orbis Books, 119–134.

DUPUIS, JACQUES

1997 *Toward a Christian Theology of Religious Pluralism*. Maryknoll, New York: Orbis Books.

- 2000 "Interreligious Dialogue". *Dictionary of Fundamental Theology*. English-language edition ed. by René Latourelle. New York: The Crossroad Publishing Company, 518–523.
- FORD, F. PETER, JR.
- 1993 "The Qur'ān as Sacred Scripture: an Assessment of Contemporary Christian Perspectives". *The Muslim World* Vol. LXXXIII No. 2, 142–164.
- FORTMAN, EDMUND J.
- 1972 *The Triune God. A Historical Study of the Doctrine of the Trinity*. London: Hutchinson.
- GARDET, L.
- 1960 "Allah". *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume I. Ed. by B. Lewis, Ch. Pellat, and J. Schacht (p. 321–1359). Leiden: E.J. Brill. London: Luzac & Co, 406–417.
- GAUDEUL, J. M.
- 2000 *Encounters & Clashes. Islam and Christianity in History*. Collection "Studi arabo-islamici del PISAI" No 15. Rome: Pontificio Istituto di Studi Arabi e d'Islamistica.
- GODDARD, HUGH
- 2000 *A History of Christian-Muslim Relations*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- GRAHAM, WILLIAM A.
- 1987 *Beyond the Written Word. Oral Aspects of Scripture in the History of Religion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GROUPE DE RECHERCHES ISLAMO-CHRETIEN
- 1987 *Ces Écritures qui nous questionnent. La Bible et le Coran*. Paris: Le centurion.
- GUIDELINES ON DIALOGUE WITH PEOPLE OF LIVING FAITHS AND IDEOLOGIES
- 1979 www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/interreligious-dialogue-and-cooperation/interreligious-trust-and-respect/guidelines-on-dialogue-with-people-of-living-faiths-and-ideologies.html, 2.9.2009.
- GUROIAN, VIGEN
- 2005 "Differentiation in Christian Ethics". *The Blackwell Companion to Religious Ethics*. Ed. by William Schweiker. Malden, MA: Blackwell Publishing, 214–225.
- HARAKAS, STANLEY S.
- 1983 *Toward Transfigured Life. The Theoria of Eastern Orthodox Ethics*. Minneapolis: Light and Life Publishing Company.

HEIM, S. MARK

1997 *Salvations. Truth and Difference in Religion*. Faith Meets Faith Series. Second Printing. Maryknoll, New York: Orbis Books.

HIRVONEN, HEIDI

2010 *Christian-Muslim Dialogue: Perspectives of Four Lebanese Thinkers*. Helsinki: Heidi Hirvonen.

HOUTEPEN, ANTON

1991 "Faith". *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Ed. by Nicholas Lossky et al. Geneva: WCC Publications. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 407–411.

INTRODUCTION TO A COMMON WORD BETWEEN US AND YOU

2007 www.acommonword.com, 19.12.2007.

JUKKO, RISTO

2001 *Trinitarian Theology in Christian-Muslim Encounters. Theological Foundations of the Work of the French Roman Catholic Church's Secretariat for Relations with Islam*. Schriften der Luther Agricola-Gesellschaft 50. Helsinki: Luther-Agricola-Gesellschaft.

KERR, DAVID A.

1995 " 'He walked in the path of the Prophets' . Toward Christian Theological Recognition of the Prophethood of Muhammad". *Christian-Muslim Encounters*. Ed. by Yvonne Yazbeck Haddad and Wadi Zaidan Haddad. Gainesville: University Press of Florida, 426–446.

KNITTER, PAUL F.

1999 *No Other Name? A Critical Survey of Christian Attitudes Toward the World Religions*. Eleventh Printing. Maryknoll, New York: Orbis Books.

KOMULAINEN, JYRI

2005 *An Emerging Cosmotheandric Religion? Raimon Panikkar's Pluralistic Theology of Religions*. Studies in Christian Mission 30. Leiden: Brill.

KORAANI

Arabiankielestä suomentanut Jaakko Hämeen-Anttila. Helsinki: Basam Books Oy, 1995.

KÜHN, ULRICH

1991 "Salvation". *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Ed. by Nicholas Lossky et al. Geneva: WCC Publications. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 892–896.

LAZARUS-YAFEH, HAVA

2000 "Taḥrīf". *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume X. Ed. by P.J. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, and W.P. Heinrichs. Leiden: Brill, 111–112.

LOSSKY, VLADIMIR

1978 *Orthodox Theology: An Introduction*. Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press.

LÖFFLER, P.

1983 "Dialog mit anderen Religionen". *Ökumene Lexikon. Kirchen, Religionen, Bewegungen*. Herausgegeben von Hanfried Krüger et al. Frankfurt am Main: Verlag Otto Lembeck & Verlag Josef Knecht, 259–262.

MACDONALD, D. B.

1965 "Fitra". *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume II. Ed. by B. Lewis, Ch. Pellat, and J. Schacht. Leiden: E.J. Brill, 931–932.

MERRIGAN, TERRENCE

2003 "Jacques Dupuis and the Redefinition of Inclusivism". – *In Many and Diverse Ways. In Honor of Jacques Dupuis*. Ed. by Daniel Kendall and Gerald O'Collins. Maryknoll, New York: Orbis Books, 60–71.

THE MYTH OF CHRISTIAN UNIQUENESS: TOWARD A PLURALISTIC THEOLOGY OF RELIGIONS

1987 Ed. by John Hick and Paul F. Knitter. Faith Meets Faith Series. Maryknoll, New York: Orbis Books.

OGDEN, SCHUBERT M.

1992 *Is There Only One True Religion or Are There Many?* Dallas: Southern Methodist University Press.

RACE, ALAN

1983 *Christians and Religious Pluralism. Patterns in the Christian Theology of Religions*. Maryknoll, New York: Orbis Books.

RACIUS, EGDUNAS

2004 *The Multiple Nature of the Islamic Da'wa*. Academic Dissertation. Publications of the Institute for Asian and African Studies 3. Helsinki: Institute for Asian and African Studies.

RISSANEN, SEPPO

1993 *Theological Encounter of Oriental Christians with Islam during Early Abbasid Rule*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

RUDOLPH, EKKEHARD

1997 "Muslim approaches towards Islamic-Christian dialogue: Three decades in retrospect". *Encounters of Words and Texts*. Arabistische Texte und Studien. Band 10. Ed. by Lutz Edzard and Christian Szyska. Hildesheim: Georg Olms Verlag, 149–158.

SACHEDINA, ABDULAZIZ ABDULHUSSEIN

2005 "Islamic Ethics: Differentiations". *The Blackwell Companion to Religious Ethics*. Ed. by William Schweiker. Malden, MA: Blackwell Publishing, 254–267.

SCHWAGER, RAYMUND

- 2005 "Salvation. B. Historical and Systematic Theology". *Encyclopedia of Christian Theology*. Volume 3. Ed. by Jean-Yves Lacoste. New York: Routledge, 1425–1434.

SELVANAYAGAM, ISRAEL

- 2004 "Interfaith Dialogue". *A History of the Ecumenical Movement. Volume 3. 1968–2000*. Ed. by John Briggs, Mercy Amba Oduyoye, and Georges Tsetsis. Geneva: World Council of Churches, 149–174.

SENTIS, LAURENT

- 2005 "Sin, Original". *Encyclopedia of Christian Theology*. Volume 3. Ed. by Jean-Yves Lacoste. New York: Routledge, 1479–1482.

SHARPE, ERIC J.

- 1987 "Dialogue of Religions". *The Encyclopedia of Religion*. Volume 4. Ed. by Mircea Eliade. New York: Macmillan Publishing Company. London: Collier Macmillan Publishers, 344–348.

SIDDIQUI, ATAULLAH

- 1997 *Christian-Muslim Dialogue in the Twentieth Century*. London: Macmillan. New York: St. Martin's Press.
- 2000 "Fifty Years of Christian-Muslim Relations: Exploring and Engaging in a New Relationship". *Islamochristiana* 26, 51–77.

SPERBER, JUTTA

- 2000 *Christians and Muslims. The Dialogue Activities of the World Council of Churches and their Theological Foundation*. Theologische Bibliothek Töpelmann. Herausgegeben von O. Bayer, W. Härle, H.-P. Müller. Band 107. Berlin & New York: Walter de Gruyter.

STANILOAE, DUMITRU

- 1998 *The Experience of God. Orthodox Dogmatic Theology Vol. 1. Revelation and Knowledge of the Triune God*. Reprint. Brookline, Massachusetts: Holy Cross Orthodox Press.

SWEETMAN, J. WINDROW

- 1947 *Islam and Christian Theology. A Study of the Interpretation of Theological Ideas in the Two Religions*. Part One, Volume II. Lutterworth Library, Vol. XX. Missionary Research Series, No. 7. London & Redhill: Lutterworth Press.

TEBBE, JAMES A.

- 1999 "Comparing Christ and Qur'an. A Brief Theological History and Assessment of Liabilities". *International Review of Mission* Vol. LXXXVIII No. 351, 414–424.

VAJDA, G.

- 1960 "Ahl al-kitāb". *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Vol. I. Ed. by

- H.A.R. Gibb, J.H. Kramers, E. Lévi-Provençal, and J. Schacht (1–320).
Leiden: E.J. Brill. London: Luzac & Co, 264–266.
- WELCH, A.T.
- 1986 “Al-Ḳurʿān”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume V. Ed. by C.E. Bosworth, E. van Donzel, B. Lewis, and Ch. Pellat. Leiden: E.J. Brill, 400–429.
- WENSINCK, A. J. – [L. GARDET]
- 1978 “Khaṭīʿa”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume IV. Ed. by C.E. Bosworth, E. van Donzel, B. Lewis, and Ch. Pellat. Leiden: E.J.Brill, 1106–1109.
- WENSINCK, A.J.
- 1995 “Rasūl”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume VIII. Ed. by C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs, and G. Lecomte. Leiden: E.J. Brill, 454–455.
- WENSINCK, A. J. – [D. GIMARET]
- 1997 “Shafāʿa. 1. In official Islam”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume IX. Ed. by C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs, and G. Lecomte. Leiden: E.J. Brill, 177–179.
- WENSINCK, A.J.-[A. RIPPIN]
- 2002 “Waḥy”. *The Encyclopaedia of Islam*. New Edition. Volume XI. Ed. by P.J. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, and W.P. Heinrichs. Leiden: Brill, 53–56.
- WOLINSKI, JOSEPH
- 2005 “Trinity. A. Theological History”. *Encyclopedia of Christian Theology*. Volume 3. Ed. by Jean-Yves Lacoste. New York: Routledge, 1606–1616.
- ZEBIRI, KATE
- 2000 *Muslims and Christians Face to Face*. Reprinted. Oxford: Oneworld.

Edinburghin äitejä ja tyttäriä

Raamattuseuraliike ja kirkkojenvälinen yhteistyö

Vuoden 1910 Edinburghin konferenssi kokosi valtauoman protestantteja pohjoiselta pallonpuoliskolta. Sata vuotta on kulunut ja näkökulma on maapalloistunut ja avautunut ekumeenisesti. Tässä artikkelissa keskitytään valottamaan vuoden 1910 Edinburghin konferenssia edeltänyttä kirkkojenvälistä lähetysyhteistyötä sekä kuvaamaan konferenssin jälkeistä kehitystä raamattuseuraliikkeen näkökulmasta.¹

ÄIDEISTÄ

Cansteinin raamattutyö

Maaliskuun 1. päivänä 2010 tuli kuluneeksi kolmesataa vuotta siitä, kun paroni ja vapaaherra Hildebrand von Canstein kutsui Berliinin vaurasta väkeä osallistumaan keräykseen, jolla oli tarkoitus hankkia varoja saksankielisen Raamatun painolaattoihin.² Tuohon asti kunkin arkin painolaatta oli valmistettu erikseen ja taas purettu seuraavaa arkkia varten. Uudenlainen painatus toisi Raamatun vähävaraisempienkin ulottuville. Painatus oli tarkoitus käynnistää yhteistyössä von Cansteinin hyvän ystävän August Hermann Francken kanssa Hallessa. Keräys onnistui ja ensimmäinen piipliaseura syntyi. Myöhemmin ohjelmaan tulivat myös painatukset Itä-Euroopan tarpeita varten.³ Saksalaisen raamattutyön juuret olivat siis jo syvällä maailmanlähetykseen kurottavan saksalaisen pietismin maaperässä.

1 Tässä artikkelissa käytetään vakiintuneen käytännön mukaisesti termien Bibelgesellschaft ja Bible Society suomenkielisenä vastineena ilmausta piipliaseura. 1800-luvulla syntyneestä laajemmasta liikehdinnästä käytetään ilmausta raamattuseuraliike ja sen 1946 perustetusta koordinaatioelimestä United Bible Societies ilmausta Yhtyneet Raamattuseurat. Raamattutyön käytäntöä erityisesti vuodesta 2000 lähtien valottavat Macdonald ja Mitchell 2010, 254–261.

2 "Ohnmaßgeblicher Vorschlag, wie Gottes Wort denen Armen zur Erbauung um einen geringen Preis in die Hände zu bringen". Fick teoksessa Steinkopf, 1987, 105.

3 Robertson 1996, x–xii.

Aivan uudenlainen näkymä raamattutyöhön osana maailmanlähetystä avautui 1700- ja 1800-luvun vaihteessa keskellä Napoleonin sotia ja Brittein saarten evankelikaalista liikehdintää. Eräs uuden hankkeen avainhahmoista oli walesilainen metodistipastori Thomas Charles, joka aluksi turvautui anglikaanisen lähetysjärjestön Society for Promoting Christian Knowledge organisoimaan raamattupainatukseen.⁴

Pian kävi kuitenkin selväksi, ettei mainittu lähetysseura voisi yksin vastata raamattutarpeeseen. Charlesin tuttavapiiriin kuului useampia Evankelikaalisessa Traktaattiseurassa (Religious Tract Society) aktiivisesti vaikuttaneita henkilöitä. Charles osallistui seuran kokoukseen joulukuussa 1802 ja esitti ajatuksen uuden seuran perustamisesta Raamattujen painattamista ja jakelua varten. Traktaattiseuran jäsenet ryhtyivät toimeen päättäväisesti. Ennen uuden seuran perustamista suoritettiin yllättävän moderni markkinatutkimus, jossa selvitettiin Raamatun käyttöä, saatavuutta sekä kiinnostusta tukea taloudellisesti Raamatun levitystä. Selvityksiä tehtiin Britanniassa, mutta myös Manner-Euroopassa, ainakin Ranskassa. Traktaattiseuran rinnalla selvityksiä tekivät myös London Missionary Societyn edustajat.⁵

Traktaattiseuran sihteeri Joseph Hughes laati selvityksen pohjalta tavoitteet uudelle seuralle. Sen tulisi kerätä systemaattisesti tietoa Raamattujen tarpeesta eri puolilla maailmaa, lisätä kiinnostusta raamattutyötä kohtaan kotimaassa ja ulkomailla, kerätä varoja työtä varten hyvää liikemiestaitoa noudattaen sekä rohkaista kristittyjä eri tunnustuskunnista toimimaan yhdessä tavoitteen saavuttamiseksi.⁶

Hughes toteaa perustettavan seuran erityisestä luonteesta seuraavaa:⁷

4 Charlesin varhaiseen raamatunlevitykseen liittyy liikuttava tarina nuoresta Mary Jonesista, joka säästi kuuden vuoden aikana 17 shillingiä saadakseen itselleen oman Raamatun. Päivittäin tyttö käveli naapurikylään lukeakseen siellä Raamattua ja opetellakseen sitä ulkoa. Lopulta Mary saa rahat kasaan ja kävelee 28 mailia ostaakseen oman Raamatun. Tytön sitkeydestä liikuttunut pastori Charles antaa Marylle yhden hinnalla kolme Raamattua. Cambridgen yliopiston kirjastossa ja Walesin kansalliskirjastossa säilytetään kummassakin yhtä kappaletta Mary Jonesin Raamatuista. Molempiin on painettu myös ns. deuterokanoniset kirjat (apokryfikirjat) sekä Book of Common Prayer. Siitä, ovatko nämä kirjat juuri Maryn ensimmäiset, ei ole täyttä varmuutta. Tarinaa kuvaa eloisesti Steer 2004, 37–50. Tarinan yksityiskohtien historiallisuudesta Steer 2004, 54–55.

5 Steer 2004, 56–57.

6 Steer 2004, 57.

7 ...demolish the invidious wall of partition, cut off the occasion of theological hostilities and invite Christians in general to associate for the more extensive propagation of their common faith...to quit the dark, confined alleys of a party for the open healthful, and cheerful plains of genuine Catholicism. Steer 2004, 58.

...murskata itsekeskeiset erottavat väliseinät, sulkea pois teologiset vihollisuudet ja kutsua kaikki kristityt liittymään yhteen levittämään entistäkin laajemmin yhteistä uskoa... ja jättää omat pimeät ja ahtaat kujat ja käydä aidon katolisuuden avoimille, tervehdyttävälle ja kirkkaille tasangoille.

Tunnustusrajat ylittävä yhteistyö olisi hänen mukaansa mahdollista, jos suunniteltava seura keskittyisi vain Raamatun julkaisemiseen ilman lisättyjä selityksiä tai selvennyksiä. Seura perustettiin 7. maaliskuuta 1804 Lontoossa nimellä British and Foreign Bible Society.⁸

Uuden seuran vallankumouksellinen luonne ei liity ainoastaan sen tunnustusrajat ylittävään tavoitteeseen vaan myös ajan poliittiseen tilanteeseen. Keskeillä Napoleonin sotien kuohuja perustetaan Lontoossa seura *toimimaan ensinnäkin Britannian Yhdistyneessä Kuningaskunnassa ja Irlannissa, sitten Euroopan mantereella ja vielä kaukaisemmillä alueilla, mikäli taloustilanne sallii ja tilanteen vakavuus sitä vaatii*.⁹ Tähän uusi seura ryhtyikin innolla ja päätyi myös kaukaiseen Suomeen, mutta ennen kaikkea aivan muutamassa vuodessa aina Kiinaan, Intiaan ja Amerikkaan asti. Uuden seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi saatiin Lontoon piispan ehdotuksesta lordi Teignmouth.

Pohjan perille Suomen Turkuun

Suomen evankelis-luterilainen kirkko pääsi ensimmäiseen kosketukseen uuden kirkkojenvälisesti suuntautuneen lähetys- ja evankelioimisliikkeen kanssa juuri Englannin ja Ulkomaiden Pipliaseuran kautta.¹⁰ Britanniassa sikäläisen seuran perustamista oli edeltänyt tilanteen kartoitus Manner-Euroopassa. Kartoitus jatkui toiminnan laajentuessa uusiin maihin. Seuran edustaja oli yhteydessä skotlantilaiseen John Patersoniin ja tämän ystävän Ebenezer Hendersoniin, joiden lähetysmatka Intiaan oli tukijoiden innostuksen hiipuessä peruuntunut, ja pyysi heitä selvittämään Rasaatavuutta Ruotsissa ja Venäjällä. Vuonna 1808 (!) heidän matkansa kohdistui keskellä taistelujen melskettä Tukholmasta käsin Lapin kautta aina Pohjanmaalle asti.¹¹

Patersonin varsinainen toiminta Suomessa käynnistyi 1811. Paterson laati Lontoon toimistoa varten seikkaperäisen selvityksen Suomen tilanteesta ja sai vastauksena kehotuksen perustaa Suomeen oma seura brittiläisen mallin mukai-

8 Tässä artikkelissa seuran nimestä käytetään suomenkielistä vakiintunutta muotoa Britannian ja Ulkomaiden Pipliaseura.

9 Perustavan kokouksen kutsukirjeessä todetaan: The sphere of its activity – first, the United Kingdom of Great Britain and Ireland, and the European Continent; afterwards, remoter regions, as the state of the finances may admit, and the urgency of particular cases may require. Steer 2004, 60.

10 Murtorinne 1992, 62.

11 Kailo 1962, 86–91. Kailon teos tarjoaa eloisan, joskin romantisoidun kuvan Patersonin toiminnasta. Tarkemmin dokumentoituna Gummerus 1912, 15 ss.

sesti sekä lupauksen rahoituksesta.¹² Seuran syntyyn vaikutti olennaisesti silloisen Turun piispan Jakob Tengströmin määrätietoinen toiminta. Seuran toiminnassa vaikuttikin kaksi toisilleen osittain ristikkäistä virtausta. Turun piispan, papiston ja virkamieskunnan aktiivinen rooli sitoi seuran yleiskirkollisuuteen. Toisaalta seura oli kirkon virallisen organisaation rinnalla toimiva yhteysverkko, joka osittain tuki virallisesta käsityksestä poikkeavaa kristillisyyden näkemystä.¹³

Tuoreen Suomen Pipliaseuran yleiskirkollinen luonne näkyi siinä, että alueelliseen Viipurin Pipliaseuraan kuului myös ortodoksia jäseniä. Tämä ekumeenista lähetysyhteistyötä avaava vaihe päättyi kuitenkin 1820-luvulla, kun Venäjällä valtaan päässyt taantumus johti tärkeän yhteistyökumppanin Venäjän Pipliaseuran lakkauttamiseen. Uusi tilanne ei kuitenkaan vaikeuttanut Suomen Pipliaseuran omaa toimintaa.¹⁴

Kiista Raamatun kaanonista

Seuran alkuperäisestä tunnustusrajat ylittävästä luonteesta huolimatta Britannian ja Ulkomaiden Pipliaseuran perustajien mielissä oli joskus enemmän intoa kuin ekumeenista sensitiivisyyttä. Mannermaalla tehdyissä selvityksissä jäi vähemmälle huomiolle se tosiseikka, että valtaosaan raamattueditioita oli siellä sisällytetty heprealaisen kaanonin lisäksi myös deuterokanoniset kirjat. Evanlikaaalisesti orientoituneilta johtomiehiltä jäi myös huomaamatta, että anglikaaniset 39 artiklaa korostavat mainittujen kirjojen hyödyllisyyttä kristityn arkipäiväistä elämää koskevissa kysymyksissä, vaikka opin perustaksi niistä ei artiklan VI mukaan olekaan.¹⁵

Kiista deuterokanonisista kirjoista seuran piirissä roihahti jo vuonna 1813, kun sen hallitus (General Committee) päätti jättää eri puolille maailmaa perustettujen sisarseurojen omaan ratkaisovaltaan, julkaisisivatko ne myös deuterokanonisia kirjoja, kunhan editioihin ei sisällytettäisi mitään opillisia selityksiä (*without note and comment*). Tämä herätti ärtymystä erityisesti Skotlannin presbytereissä, jotka uhkasivat erota seurasta.¹⁶

Kiista deuterokanonisten kirjojen asemasta oli kuumimmillaan vuosina 1822–28. Kaaanonin rajojen ja luonteen ohella siinä oli luonnollisesti kyse myös Raamatun ilmoitusluonteesta yleisemminkin. Monet mannermaiset seurakunnat lähtivät

12 Kailo 1962, 99–101.

13 Murtorinne 1992, 62–64. Patersonin yhteyksistä Savon ja Karjalan herännäisyyteen ja Pohjanmaan ns. lukijaliikkeeseen ks. Gummerus 1912, 87–93.

14 Murtorinne 1992, 63–64. Toiminta Venäjälläkään ei varsinaisesti katkennut vaan jatkui epävirallisemmissa puitteissa. Uusi seura perustettiin jälleen 1863. Cann 1993, 13.

15 VI artikla toteaa Hieronomokseen liittyen: And the other Books (as Hierome saith) the Church doth read for example of life and instruction of manners, but yet doth not apply them to establish any doctrine. Chadwick 1991, 116–117.

16 Gundert 1991, 136–138.

kulkemaan omia teitään. Mutta äitiseura pysyi lujana. Se ei suostunut tukemaan taloudellisesti deuterokanoniset kirjat sisältäviä editioita.¹⁷ Näin äitiseurasta tuli monilla alueilla tyttäriensä kilpailija Raamattujen levittämisessä. Kiistalla oli seurauksensa myös Suomen tilanteeseen ainakin vuodesta 1838 lähtien.¹⁸

Seurauksia oli myös Britanniassa. Kalvinistinen ja erityisesti evankelikaalinen korostus vahvistui Britannian ja Ulkomaiden Pipliaseurassa. Mielenkiintoisen aikalaiskommentin tarjoaa John Henry Newmanin *Apologia*, jossa Newman viittaa eroonsa seuran Oxfordin alueyhdistyksestä (auxiliary) juuri kaanoniin ja traditioon liittyvien teologisten jännitteiden vuoksi.¹⁹

Kylmiä suihkuja Roomasta

Rooman reaktio uuden seuran alkuvuosien ekspansioon tuli tulikivenkatkuise-
na. Jo vuonna 1816 paavi Pius VII ohjeisti piispoja todeten, että uusi seura asettaa kyseenalaiseksi uskon perusteet (*ipsa religionis fundamenta labefactantur*). Uusi paavi Leo XII meni 1824 vielä askelta pidemmälle ja hyökkää ensyklikassaan *Ubi primum* seuraa vastaan, joka leviää innolla kaikkialla maailmassa. Leo XII kehottaa klerusta huolehtimaan siitä, että lauma pysyy erossa tuosta vaarallisesta toiminnasta, jossa Raamattua käännetään aivan tavalliselle kansan kielelle ja annetaan se magisterium sivuuttaen suoraan kansan käsiin (*in vulgares linguas nationum omnium sacra vertantur vel potius pervertantur Biblia*).²⁰

Pipliaseurojen tie ohi Vatikaanin ovea vartioivan sveitsiläiskaartin jäi näin kiinni yli sadaksi vuodeksi.

TYTTÄRISTÄ

Kilpailusta yhteistyöhön

Britannian ja Ulkomaiden Pipliaseurasta ja vuonna 1816 perustetusta Amerikan Pipliaseurasta tuli 1800-luvun kuluessa selkeästi yleisprotestanttisia toimijoita, joiden keskeisiä yhteistyökumppaneita olivat niiden kotimaista käsin toimivat lähetyssurat. Vastaavan luonteen saivat vähitellen myös Skotlannin ja Hollannin Pipliaseurat. Monin paikoin seurat toimivat jopa keskenään kilpaillen.

Vuoden 1900 tienoilla tilanne alkoi kuitenkin vähitellen muuttua. Erityisesti kaksi suurinta seuraa, Britannia ja Amerikka, käynnistivät vetäytymis- ja yh-

17 Gundert 199, 138–148.

18 Pirinen 2001, 30.

19 Newman 1994, 30. Käytössäni olevan edition toimittajan Ian Kerrin mukaan Newman liittyi seuraan 1824 ja erosi siitä 1830. Newman 1994, 523.

20 *Ubi primum* 17–22. <http://www.papalencyclicals.net/Leo12/l12ubipr.htm>; Non vos latet, Venerabiles Fratres, Societatem quandam, dictam vulgo biblicam, per totum orbem audacter vagari, quae spretis sanctorum Patrum traditionibus, et contra notissimum TRIDENTINI Concilii decretum (v.n. 786), in id collatis viribus ac modis omnibus intendit, ut in vulgares linguas nationum omnium sacra vertantur vel potius pervertantur Biblia... . Denzinger 1960, 445.

teistyöneuvottelut, jotka johtivatkin vähitellen kasvavaan yhteistyöhön. Samana vuonna kun Edinburghin kokous loi uutta suuntaa lähetystyölle, tapasivat Amerikan ja Britannian seurojen edustajat Lontoossa ja sopivat neuvottelevan komitean (Committee of Counsel) perustamisesta. Siihen tulisi kolme edustajaa kummastakin seurasta. Kokoukset pidettäisiin tilanteen mukaan joko Lontoossa tai New Yorkissa.²¹ Ensimmäinen varsinainen kokous toteutui New Yorkissa vuonna 1912. Tuolloin osapuolet sopivat ajan tavan mukaisesti etupiireistä (territorial rights). Maailman kartta jaettiin etupiireihin, osin jopa maiden sisällä, kuten Kiinassa ja Japanissa tapahtui. Kasvavan yhteistyön aktiivisempi osapuoli oli Amerikan Pipliaseura.²²

Vuonna 1932 pidetystä Amerikan, Britannian ja Ulkomaiden sekä Skotlannin kansallisen (!) Pipliaseuran neuvottelusta alkaen yhteistyö alkoi saada uusia muotoja, kun seurat ryhtyivät perustamaan yhteisiä toimistoja (joint agencies) ja vähitellen myös uusia itsenäisiä tytäraseuroja. Kehitys alkoi ns. Raamatun maista Egyptistä ja Sudanista aina Kreikkaan ja Bulgariaan asti. Pian kehitys eteni myös Etelä-Amerikkaan ja Kauko-itään.²³

Kaksi vuotta myöhemmin Hollannin Pipliaseuran 125-vuotisjuhlassa koontui arvovaltainen joukko edustajia Amerikan, Britannian ja Ulkomaiden, Skotlannin sekä Hollannin Pipliaseuroista. Amerikan Pipliaseuraa kokouksessa edusti Edinburghin lähetyskonferenssissa puheenjohtajana toiminut John R. Mott, yksi seuran varapresidenteistä. Hollannin delegaatiota kokouksessa johti niin ikään ekumeeninen johtohahmo Hendrick Kraemer. Mottin agenda kokouksessa liittyi toiminnalliseen ja organisatoriseen muutokseen, Kraemerin puolestaan Raamatun käyttöön.²⁴

Tunnetulla retoriikallaan ja aktiivisimman osapuolen Amerikan Pipliaseuran varapresidenttinä Mott vetosi paikalla olleisiin seurojen pääsihteereihin ja muihin kuulijoihin:²⁵

Läntisen sivilisaation ruostuessa on tartuttava yhteistyön tuomiin mahdollisuuksiin, ei ainoastaan seurojen toimistoissa vaan erityisesti etulinjassa. Jäämällä yksin me köyhdyimme. Yhteistyö tekee mahdolliseksi sen, että meillä on parhaat miehet koko kentällä.

21 Tiedossani ei ole, toteutuiko kokous ennen vai jälkeen Edinburgin konferenssin.

22 Robertson 1996, 2–4.

23 Robertson 1996, 6.

24 Robertson 1996, 8–11.

25 In face of the corroding influences in Western civilization, the hour has struck for cooperation, not only at our headquarters, but right down the line. We should only impoverish ourselves by standing alone. Cooperation makes possible having front-line men serving on the whole field. In face of the growing indigenous churches, we want the finest and widest cooperation possible, and your work is essential to undergird all other Christian activity. Sitaatti Robertson 1996, 11.

Paikallisten kirkkojen kasvaessa me tarvitsemme parasta ja laajinta yhteistyötä, ja teidän työnnne luo pohjan kaikelle kristilliselle toiminnalle.

Mottin retoriikka täytti tehtävänsä. Mukana olleet seurakunnat sopivat tavoittelevansa pitkäjänteisesti organisoitua yhteistyötä, jonka pohjana olisi Pipliaseurojen neuvosto. Se, mitä läsnä olleilla oli mielessään, muistutti paljolti sitä, joksi Yhtyneet Raamattuseurat (United Bible Societies) tulisi myöhemmin muodostumaan. Mutta väliin tuli sota, joka katkaisi melkein kaiken mahdollisen yhteistyön. Työ ruohonjuuritasolla jatkui kuitenkin sodasta huolimatta.

Yhtyneet Raamattuseurat synnytetään

Maailmanpalon sammuesssa joukko eri pipliaseurojen edustajia kokoontui maaliskuun alussa 1946 Amerikan ja Britannian seurojen kutsumana Elfinwardiin Englantiin. Kokouksen isäntänä toimi Chichesterin piispa K.A. Bell. Kokouksen johtaviin hahmoin kuului hänen ohellaan Oslon piispa Eivind Berggrav ja saksalainen teologi Hans Lilje (myöhemmin Hannoverin maakirkon piispa). Miehet eivät tavanneet ensimmäistä kertaa. Kaikkia kolmea yhdistivät monet linkit uutta hahmoa hakevassa ekumeenisessä liikkeessä, joka pian johti Kirkkojen maailmanneuvoston syntymiseen.²⁶

Kokouksessa oli mukana edustajia myös Hollannista, Skotlannista, Tšekkoslovakiasta, Puolasta, Ruotsista, Sveitsistä ja Suomesta. Suomen Pipliaseuraa kokouksessa edusti arkkipiispa Aleksanteri Lehtonen.²⁷

Elfinwardiin kokoontuneilla kirkonjohtajilla ei ollut mielessään ainoastaan raamattutyön hallinnointi ja tekniset kysymykset vaan paljon enemmän. Piispa Bell kuvasi lähtökohtaansa seuraavasti:²⁸

Raamattu puhuu tänään vastaanottavalle omalletunnonle erityisen selvästi ja kirkkaasti – ei ainoastaan varoittaen vaan myös lohduttaen ja innoittaen... Raamatussa on kaikessa yksinkertaisuudessaan jotakin suunnattomalla tavalla objektiivista ja valtavaa.

On hyvä muistaa, että nämä kolme kirkonjohtajaa elivät mielessään sodanaikaista kirkkotaistelua. Bell oli julkaissut Life and Work -komitean presidenttinä maailmanlaajaa huomiota herättäneen viestinsä Saksan kristityille vain päivää ennen Barmenin synodia vuonna 1934. Berggrav toimi miehityksen aikana norjalaisten vastarinnan henkisenä johtajana. Liljen nimi yhdistyi tunnustuskirkkoon Sak-

²⁶ Robertson 1996, 17–23.

²⁷ Suomen Pipliaseura 4–5.

²⁸ Vain muutamia kuukausia aiemmin Bell oli puhunut Saksaan suunnatussa radiopuheessaan ”Euroopan sielun vapauttamisesta”. Robertson 1996, 20.

sassa.²⁹ Kokouksen näkökulma ei kuitenkaan ollut vain eurooppalainen. Uuden koordinaatioelimen Yhtyneiden Raamattuseurojen odotettiin vahvistavan kirkkojen lähetystyön resursseja. Uuden järjestön syntyminen jäsenyksi laajempaan ekumeeniseen lähetysyhteistyön kehitykseen. Yhtyneiden Raamattuseurojen ensimmäiseksi presidentiksi tuli piispa Berggrav.

Kun Britannian ja Ulkomaiden Piipilaseuraa perustettiin vuonna 1804, koostui joukko vilpittömistä, asialleen omistautuneista, mutta samalla naivin optimistisista ja teologisesti oppimattomista miehistä, mikä pian rajasi tunnustusrajat ylittävän raamattutyön vain protestantteihin. Muut ovet alkoivat sulkeutua. Tilanne Elfinwardissa vuonna 1946 oli aivan toinen. Berggrav, Lilje ja Bell elivät ekumeenisen liikkeen keskiössä ja tiesivät, mitä olivat tekemässä. Ovien avautuminen laajemmille vesille oli heille vain ajan kysymys. Sitä edisti omalla tavallaan myös arkipiispa Donald Coggan toimiessaan Yhtyneiden Raamattuseurojen presidenttinä Berggravin jälkeen (1957–76). Suurten näkyjen miehenä Coggan kutsui vuonna 1964 yli 70 kaikkiaan 45 maasta raamattutyön konsultaatioon Driebergeniin, Hollantiin.

Kehitys Yhtyneissä Raamattuseuroissa kulki siis täysin päinvastaiseen suuntaan kuin vuonna 1942 perustetussa Wycliffe –järjestössä, joka syntyi ja toimii edelleen puhtaasti protestanttisella pohjalla. Lähetystyöntekijä William Cameron Townsandin³⁰ ympärille syntyneellä raamatunkäännöstyöhön, lukutaitotyöhön ja lingvistiseen kenttä- ja tutkimustyöhön erikoistuneessa on oma tunnustuksensa (doctrinal statement / statement of faith), johon jokainen uusi työntekijä sitoutuu.³¹ Tunnustus liittyy evankelikaaliseen ja reformoituun teologiseen traditioon, mikä rajaa kristikunnan enemmistön järjestön ulkopuolelle.³²

Käännöstyö avaa ovat yhteistyöhön Vatikanin kanssa

Elfinwardin kokouksen sihteerinä toimi nuori amerikkalainen kielitieteilijä Eugene Nida, josta pian tuli uuden dynaamisen vastaavuuden periaatteeseen nojaavan käännösteorian kehittäjä. Nidan johdolla Yhtyneistä Raamattuseuroista tuli johtava toimija käännösteorian, Raamatun alkukielisten editioiden ja itse raamatunkäännöstyön alueella.

Yhtyneiden Raamattuseurojen piirissä seurattiin tarkkaan katolisessa kirkossa käynnissä ollutta liikehdintää. Viestit tulivat yhä selvemmiksi. Katolinen kirkko pyysi lupaa käyttää Yhtyneiden Raamattuseurojen käännöstä suahilin

29 Clements 2009, 6–16; Robertson 1996, 18–19; Robertson 2000, 101–146.

30 <http://www.wycliffe.org/About/OurHistory/CameronTownsend.aspx>.

31 <http://www.wycliffe.org/Go/preparingtoserve/evaluateyourreadiness.aspx>.

32 Tässä yhteydessä ei ole mahdollista suorittaa tunnustuksen tarkempaa teologianhistoriallista analyysiä. Tunnustus on luettavissa osoitteessa <http://www.wycliffe.org/About/WhatWeBelieve/Doctrine.aspx>. – Samaan järjestöperheeseen kuuluu myös SIL International (aiemmin nimellä Summer Institute of Linguistics).

kirkkoraamatussa, mikä tulkittiin avoimeksi kutsuksi. Nida ryhtyi valmistelemaan käännösyhteistyötä säätelevää asiakirjaa. Yhteyksien kanavaksi tuli katolisella puolella Agostino Bea, josta oli tullut vuonna 1960 perustetun Kristittyjen yhteyden sihteeristön johtaja (myöhemmin Paavillinen kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto).

Nidan luonnosteleva yhteistyöasiakirja valmistui vuonna 1964 ja sai myös Vatikaanissa suopean vastaanoton. Mitään muutoksia ei esitetty. Nopean kehityksen pohja oli Vatikaanin II:n konsiilin dogmaattisen konstituution *Dei Verbum* valmistelun aikaisissa epävirallisissa kontakteissa. Varsinaiset viralliset neuvottelut käytiin ja sopimus allekirjoitettiin kuitenkin vasta vuonna 1968 (täydennettiin 1987), kun konstituutio oli vahvistettu konsiilissa vuonna 1965.³³

Piipiaseurojen näkökulmasta huomio kiinnittyy kahteen asiakirjan kohtaan:³⁴

Kohta 22: ”Pääsyn pyhän Raamatun sisältöön on oltava uskoville laajalti auki”, 2. Kirkko ...pitää huolta siitä, että tehdään sopivia, oikeita erikielisiä käännöksiä, varsinkin sellaisia, jotka pohjautuvat pyhien kirjojen alkuperäisiin teksteihin. Tilaisuuden siihen tarjoutessa ja Kirkon johdon sen salliessa voidaan nämä tehdä yhteistyössä erossa olevien veljien kanssa, joten kaikki kristityt voivat käyttää niitä.

Kohta 25: ”Samalla pyhä kirkolliskokous painokkaasti kehottaa kaikkia kristittyjä ja varsinkin sääntökuntien jäseniä lukemaan ahkerasti pyhiä kirjoituksia ja siten saavuttamaan ...Kristuksen tuntemisen (Fil. 3:8)”. ... Sitä paitsi olisi julkaistava ei-kristittyjä varten sellaisia selityksiä varustettuja raamatunkäännöksiä, jotka on sovitettu heidän olosuhteisiinsa.

Yhteistyöasiakirja Yhtyneiden Raamattuseurojen kanssa vuonna 1968 oli luonnollinen askel näihin haasteisiin vastaamiseksi.

Neljäkymmentä vuotta myöhemmin vuonna 2008 kutsui tuore paavi Benedictus XVI koolle piispojen synodin, jonka teemaksi tuli *Jumalan sana Kirkon elämässä ja lähetyksessä*. Yhtyneiden Raamattuseurojen pääsihteerille oli varattu paikka kunniavieraiden joukossa. Kaikki keskeiset kokousasiakirjat viittaavat yhteistyöhön piipiaseurojen kanssa.³⁵ Yhteisellä tiellä on kuljettu varsin kauas

33 Robertson 1996, 101–115.

34 Dei Verbum 22, 25.

35 Synodin keskeiset dokumentit voi lukea osoitteesta http://www.vatican.va/roman_curia/synod/. Vuonna 2007 oli Benedictus XVI julkaissut paljon huomiota herättäneen Jeesus-kirjansa, jonka hän omien sanojensa mukaan kirjoitti yksityishenkilönä, ei opetusviran edustajana. Josef Ratzinger 2006, 20. Esipuheen allekirjoittaja on Josef Ratzinger, Benedictus XVI.

siitä, mitä Leo XII varoitti piispoja ja papistoa ensyklikassaan *Ubi primum* vuonna 1824.

Yhteistyö ortodoksisten kirkkojen kanssa syvenee

Pyrkimys kohti laajempaa yhteistyötä ortodoksisten ja orientaalisten kirkkojen kanssa oli luonnollinen askel niille ekumeenisen liikkeen avainhahmoille, jotka vuonna 1946 kokoontuivat perustamaan Yhtyneitä Raamattuseuroja, koska he olivat samanaikaisesti mukana prosessissa, joka johti mainittujen kirkkojen liittymiseen Kirkkojen maailmanneuvostoon. Heille ortodoksien syvempi osallistuminen pipliaseurojen työhön oli vain ajan kysymys.

Jo vuonna 1947 syntyi uudenlainen yhteys Venäjän ortodoksiseen kirkkoon, kun Amerikan Pipliaseura saattoi metropoliitta Grigorin (Leningrad) pyynnöstä toimittaa 10 000 Raamattua, 5 000 Uutta testamenttia ja 100 000 evankeliumia Venäjän ortodoksiselle kirkolle.³⁶

Eräänlaisena indikaattorina syvenevästä yhteistyöstä voidaan pitää sitä, että ensimmäinen ortodoksinen jäsen tuli valituksi järjestön Euroopan alueen komiteaan vuonna 1967.

Kokonaan uusi lehti yhteistyössä ortodoksisten kirkkojen kanssa kääntyi vuonna 1987, kun keskustelut ortodoksisten kommentaariraamattujen toimittamisesta Venäjälle käynnistettiin pohjoismaisten pipliaseurojen aloitteesta. Alkuperäinen tavoite oli 15 000 kappaletta kolmiosaista kirjasarjaa. Tavoite muuttui vuoden 1988 aikana 150 000 sarjaksi. Seuraavien vuosien aikana perustettiin tai avattiin uudelleen entisen itäblokin alueelle yhteensä 25 pipliaseuraa.

Kysymys ortodoksisten kirkkojen asemasta ja roolista nousi voimakkaasti esille Kirkkojen maailmanneuvoston Hararen yleiskokouksessa 1998, joka asetti erityisen komission etsimään ratkaisua akuutteihin ongelmiin. Yhtyneiden Raamattuseurojen käynnistämä konsultaatioprosessi ortodoksisten kirkkojen kanssa käynnistyi samoihin aikoihin ja sai erittäin suopean vastaanoton.

Helmikuussa 1999 Larnakassa Kyproksella järjestettiin laaja konsultaatio ortodoksisten ja orientaalisten kirkkojen kanssa. Siihen osallistui delegaatteja viidestätoista kirkosta ja kahdeksastatoista pipliaseurasta. Ortodoksiselta puolelta pääesitelmät pitivät silloinen Kirkkojen maailmanneuvoston moderaattori katolikos Aram I (Antelias) ja Metropoliitta Filaret (Minsk). Kirkkojen maailmanneuvoston piirissä todetut ongelmat eivät lainkaan nousseet esiin, vaan siinä keskityttiin mahdollisten uusien yhteistyöalueiden kirjaamiseen.

Toinen konsultaatiokierros käytiin erikseen ortodoksisten ja orientaalisten kirkkojen kanssa helmikuussa 2004 Larnakassa ja Anteliaksessa. Ortodoksisten vanhojen patriarkaattien delegaatiota johti metropoliitta Gennadios (Sassima)

³⁶ Cann 1993, 19.

Ekumeenisesta patriarkaatista ja orientaalistien kirkkojen ryhmää metropoliitta Bishoy Kairosta. Keskustelua käytiin siis korkeimmalla mahdollisella tasolla. Molemmissa neuvotteluissa nousi esiin toivomus solmia vastaavanlainen sopimus käännöstyön periaatteista, kuin Yhtyneillä Raamattuseuroilla ja Vatikaanilla on ollut vuodesta 1968.

Jo ensimmäisen Larnakan konsultaation jälkeen haluttiin Yhtyneiden Raamattuseurojen piirissä tarkentaa raamatunkäännösten luonnetta ja niiden pohjana olevaa alkutekstiä koskevia periaatteita. Niinpä Yhtyneiden Raamattuseurojen delegaatio saattoi helmikuun 2004 konsultaatioissa ilmoittaa, että uusi asiakirja olisi hyväksymistä vaille valmis. Ortodoksinen osapuoli saattoi tyytyväisenä todeta, että sen toivomukset oli jo ennakoiden otettu huomioon. Uutta asiakirjassa oli se, että se mahdollisti myös vanhaan liturgiseen tekstiin (esimerkiksi vanha armenialainen tai kreikkalainen kirkollinen teksti) perustuvat käännökset Yhtyneiden Raamattuseurojen tekeminä.

Konsultaatioiden painopiste siirtyi nyt yleisemmän yhteistyöasiakirjan laatimiseen (Memorandum of Understanding), jota varten kirkot nimesivät pienemmän delegaation. Sitä johtavat yhdessä metropoliitat Gennadios ja Bishoy. Ensimmäinen versio luonnosteltiin Moskovassa marraskuussa 2007 pidetyssä kokouksessa. Se on tarkoitus viimeistellä marraskuussa 2010.

Oman pikantin lisänsä konsultaatioihin on tuonut se tosiseikka, että pöydän toisella puolella oman kirkkonsa nimeäminä virallisina delegaatteina ovat istuneet mm. Kreikan Pipliaseuran presidentti metropoliitta Ignatios (Volos) ja Kyproksen Pipliaseuran presidentti metropoliitta Vassilios (Konstantia-Ammochostos).³⁷

LOPUKSI

Ensimmäinen globaalisti orientoitunut pipliaseura syntyi Lontoossa tunnustusrajat ylittävän näyn innoittamana osana protestanttista lähetysherätystä. Näkyyn sisältyi sen vahvuus, mutta myös sen mahdollisuuksien rajat. Pipliaseurojen yhteistyöjärjestö Yhtyneet Raamattuseurat kantoi syntyessään Edinburghin näkyä kirkkojen yhteisestä lähetystehtävästä. Olihan sen kättilöinä sama joukko, joka oli synnyttämässä Kirkkojen maailmanneuvostoa. Tämä nosti kysymyksen suhteesta kirkkoihin aivan uudelle tasolle.

Yhtyneiden Raamattuseurojen vuonna 2000 Etelä-Afrikassa pidetty yleiskokous vahvisti *Identity and Ethos* -asiakirjan, jolla se mm. tarkensi omaa itseymmärrystään suhteessa kirkkoon ja kirkon lähetystehtävään.³⁸ Asiakirjassa heijas-

37 Vuoden 1999 Larnakan kokouksesta konsultaatioiden puheenjohtajana Yhtyneiden Raamattuseurojen puolella on toiminut Suomen Pipliaseuran pääsihteeri Markku Kotila.

38 *The Identity and Ethos of the United Bible Societies. Who we are what we do and, how we work together.* Asiakirjan yleiskokousta varten laati Markku Kotila.

tuu kahdensadan vuoden kollektiivinen muisti ekumeenisen lähetysliikkeen toimijana. Sen pohjalta järjestön sääntöjen tarkoitukspykälää täydennettiin niin, että siihen sisältyy velvoite ekumeeniseen yhteistyöhön kaikkien kirkkojen kanssa:

Tavoitteena on mahdollisimman laaja, tehokas ja mielekäs Pyhän Raamatun levittäminen sekä ihmisten auttaminen vuorovaikutukseen Jumalan sanan kanssa. Piipliaseurat toteuttavat tehtävänsä kumppanuudessa ja yhteistyössä kaikkien kristillisten kirkkojen ja kirkollisten järjestöjen kanssa.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

CHADWICK, OWEN

- 1991 "The Significance of the Deuterocanonical Writings in the Anglican Tradition". *The Apocrypha in Ecumenical Perspective. The place of the late writings of the Old Testament among the biblical writings and their significance in the eastern and western church*. Ed. Siegfried Meurer. United Bible Societies Monograph Series No. 6. Reading (UK): United Bible Societies, 116–128.

CANN, KATHLEEN

- 1993 "Bible Societies in Russia and Soviet Union 1806–1988". *The Walls Get Broken Down. Bible Society Work in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union*. Bulletin No. 166/167. Reading, UK: United Bible Societies.

CLEMENTS, KEITH

- 2009 "Barmen and the Ecumenical Movement". *The Ecumenical Review*. Vol. 61/1, 6–16.

DEI VERBUM

"Constitutio Dogmatica De Divina Revelatione". http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbum_lt.html. Suomenkielinen käännös Dogmaattinen konstituutio Dei Verbum jumalallisesta ilmoituksesta. http://katolinen.net/?page_id=1633. Luettu 12.8.2010.

DENZINGER, HENRICI

- 1960 *Enchiridion Symbolorum. Definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*. Quod post Clementem Bannward et Ioannem B. Umberg S.I. denuo edidit Carolus Rahner S.I. Barcinone (Breslau: Herder, 445.

GUMMERUS, JAAKKO

- 1912 *John Patersonin vaikutus Suomessa. Päiväkirjamuistiinpanoja ja kirjeitä*. Helsinki: Suomen Kirkkohistoriallinen seura.

GUNDERT, WILHELM

- 1991 "The Bible Societies and the Deuterocanonical Writings". *The Apocrypha in Ecumenical Perspective. The place of the late writings of the Old Testament*

among the biblical writings and their significance in the eastern and western church, Ed. Siegfried Meurer. United Bible Societies Monograph Series No. 6. Reading (UK): United Bible Societies, 134–150.

THE IDENTITY AND ETHOS OF THE UNITED BIBLE SOCIETIES

Who we are, what we do and how we work together. *United Bible Societies Bulletin* No. 192 / 193 2001. Reading, UK: United Bible Societies, 53–55.

KAILO, URIEL

1962 *Sanan lähettäjä: John Patersonin elämä ja työ*. Helsinki: Agricola-Seura.

MACDONALD, FERGUS- MITCHELL, BILL

2010 “Bible Societies in Mission”. *Edinburgh 2010. Vol. II. Witnessing to Christ Today*. Ed. by Daryl Balia and Kirsteen Kim. Oxford: Regnum Books International, 253–261.

MURTORINNE, EINO

1992 *Suomen kirkkohistoria 3. Autonomian kausi 1809–1899*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

NEWMAN JOHN HENRY

1994 *Apologia pro Vita Sua*. Ed. Ian Ker. London: Penguin Books.

PIRINEN, KAUKO

2001 “Kirkkoraamatusta kansanraamatuksi. Suomalaisen Raamatun uudistamisyhtymä 1776–1861”. *Kauko Pirinen in memoriam*. Toim. Mikko Ketola. Helsinki: Suomen kirkkohistoriallinen seura, 13–56.

RATZINGER, JOSEF (BENEDICTUS XVI)

2007 *Jesus Nasaretilainen. Ensimmäinen osa: kasteesta kirkastumiseen*. Suom. Jarmo Kiilunen. Helsinki: Edita Publishing Oy.

ROBERTSON, EDWIN H.

2000 *Baking the shop of the Resistance. The Life of Eivind Berggrav, Bishop of Oslo, Norway*. St. Louis: Concordia House.

ROBERTSON, EDWIN H.

1996 *Taking the Word to the World. 50 Years of the United Bible Societies*. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson.

STEINKOPF, KARL FRIEDRICH ADOLF

1987 *Reisebriefe. Europa 1812*. Übersetzt, eingeleitet und herausgegeben von Ulrich Fick. Stuttgart: Deutsch Bibelgesellschaft.

STEER, ROGER

2004 *Good News for the World. The Story of Bible Society. 200 years of Making the Bible Heard*. Oxford: Monarch Books (Lion Hudson plc).

SUOMEN PIPLIASEURA

Suomen Pipliaseura 1.9.1945–31.8.1946. Toim. Väinö Perälä. Turku: Suomen Pipliaseura.

UBI PRIMUM

Encyclical of Pope Leo Xii on His Assuming the Pontificate May 5, 1824.
<http://www.papalencyclicals.net/Leo12/l12ubipr.htm>; Ote latinaksi
alla Denzinger.

Yllä mainittujen lisäksi artikkelissa on viitattu aineistoihin osoitteissa:

www.vatican.va
www.wycliffe.org
www.sil.org

Kristuksen kirkon strategia

Edinburghin lähetyskonferenssit ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyskäsitteet

Maailmanlähetyksen juhlakonferenssi Edinburgh 2010 toteutettiin kovin toisenlaisessa tilanteessa kuin edeltäjänsä 100 vuotta aiemmin.¹ Toimintaympäristö on muuttunut vuosisadassa radikaalilla tavalla maailman globalisoituessa. Muutokset ovat osin lähetystyön tulosta. Lisäksi ensimmäinen lähetyskonferenssi käynnisti kehityksen, joka johti ekumeenisen liikkeen syntyyn. Vuosisadassa kristillisten kirkkojen yhteys on merkittävästi vahvistunut. Se on samalla muuttanut niiden itseymmärrystä eli käsitystä itsestään kirkkoina. Kristuksen kirkon lähetys on ekumeeninen tehtävä. Onko nyt mahdollista laatia yhteinen suunnitelma sen hoitamiseksi, kuten tehtiin 1910?

James A. Scherer totesi muutama vuosi sitten, että Edinburghin kokous 2010 tulee olemaan lähtölaukaus uusille globaaleille lähetysstrategioille. Hän viittasi Maailman evankelioinnin Lausannen komitean ja helluntailiikkeen suunnitelmiin juhlistaa lähetysten tulevaa merkkivuotta.² Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa lähetysstrategia laadinta oli käynnistynyt jo tätä ennen. Kyseessä ei ollut valmistautuminen Edinburghin juhla kokoukseen. Silti kirkonkin strategialla haluttiin vastata samoihin tarpeisiin, jotka johtivat 100 vuotta sitten globaalin lähetysstrategian laadintaan ja saivat yrittämään sitä uudelleen 2010 Edinburghissa. Lähetysten monilla toimijoilla tulee olla yhdensuuntainen työnäky.

Tarkastelen aluksi ensimmäisen Edinburghin kokouksen lähetysstrategiaa vuodelta 1910. Sitä vasten peilaan toisen kokouksen näkemystä siitä, kuinka Kristuksen kirkon lähetystehtävä tulisi nyt hoitaa. Kolmanneksi kysyn, kuinka ajantasainen oman kirkkomme lähetysnäky on sen vuonna 2008 laaditussa lähetysstrategiassa.

1 Yleistiedot Edinburghin ensimmäisestä lähetyskonferenssista 1910 käyvät ilmi esim. seuraavista: van der Bert 1991, 325; Ross 2009.

2 Scherer 2007, 195. – Ennen eläkkeelle jäämistään James A. Scherer toimi maailmanlähetyksen ja kirkkohistorian professorina Chicagossa LCTS:ssä (Lutheran School of Theology).

1. EDINBURGH 1910: TOIMIMAAN YHDESSÄ

Edinburghin ensimmäinen konferenssi valmisti osallistujia edessä oleviin seka-sortoisein vuosiin ja viitoitti tietä kristilliseen yhteenkuuluvuuteen ja yhteistyöhön. Kokous innoitti ja värväsi lähetysten riveihin henkilöitä, joista tuli myöhemmin ekumeenisen liikkeen johtohahmoja.

Kirkon lähetys ja ekumenia ovat erottamattomat kaksoset. Edinburghin kokouksen seurauksena muodostettiin Kirkkojen lähetysneuvosto (KLN). Se liittyi Kirkkojen maailmanneuvostoon (KMN), joka oli perustettu toisen maailmansodan raunioille vuonna 1948. New Delhin yleiskokouksesta 1961 lähtien KLN on ollut osa KMN:n toimintaa.

Edinburgh 1910 oli ennen muuta länsimaisten protestanttisten lähetysjärjestöjen kokous. Kirkkojen edustus oli vähäinen. Se oli lisäksi angloamerikkalainen kokous. Vaikka Edinburghin konferenssi järjestettiin Skotlannissa, sen osanottajaryhmä muodostui pääosin angloamerikkalaisista.³ Eurooppalaiset kuuluivat paikallaolijoiden vähemmistöön. Konferenssiin osallistui vain muutama nuorempi kirkonjohtaja globaalista etelästä. Kuvaavaa on, että roomalaiskatolisen ja ortodoksisen kirkon edustajia ei oltu edes kutsuttu. Kaikki edellä mainitut seikat ilmentävät osuvasti sitä ekklesiologista käsitystä, joka Edinburghissa muodostui Kristuksen kirkosta.

Konferenssia valmisti kahdeksan toimikuntaa, joiden työn tuloksena syntyi kahdeksanosainen kirjasarja. Raporttikirjat lähetettiin etukäteen konferenssiin osallistujille. Kirjoista ensimmäinen *Carrying the Gospel to all the Non-Christian World* hahmottaa Edinburghin lähetysnäkyä. Sen mukaan juuri nyt (1910) on kairoshetki tehdä Kristus tunnetuksi ei-kristilliselle maailmalle.⁴ Johtopäätös perustui maailman tilanteen analysointiin, ja se näyttää seuraavalta.

Kirjoittajien arvion mukaan koko maailma ei ollut milloinkaan ollut vastaanottavaisempi evankeliumille kuin vuonna 1910. Kairos-hetki oli samalla kristillisille kirkkoille kriittinen ajankohta. Tämä aiheutui siitä, että ei-kristilliset kansat olivat käymässä läpi monia samanaikaisia muutoksia. Muutokset olivat luonteeltaan syvällekkäviä, koska ne kohdistuvat kyseisten kansojen henkiseen perustaan.

Raportin laatijat näkivät uudet kansat plastisina, mukautuvaisina. Ne kykenivät omaksumaan joko pakanallisia tai kristillisiä muotoja. Niiden vanhat uskonnot ja eettiset katsomukset sekä sosiaaliset järjestykset olivat kirjoittajien mielestä heikentyneet. Kansojen pyrkimys kohti kansallista itsenäisyyttä samoin

3 Van der Bert 1991, 325. Em. artikkeli löytyy teoksesta *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Ks. ko. teoksesta muutoinkin hakusanan Edinburgh 1910 esiintymät: *Index of Subjects*, s. 1131.

4 WMC I 1910, 362–363.

kuin niiden rodullinen patriotismi olivat kasvamassa. Ajankohta oli oivallinen lähetystyölle, sillä uudet kansat etsivät omaa suuntaansa.

Kairos-hetki oli kristinuskolle sekä mahdollisuus että koetinkivi. Ellei kristinusko kykenisi kohtaamaan edessä olevaa maailman kriisiä, se heikentyisi niin läntisissä kotomaissa kuin vierailta alueilla. Raportin mukaan kyse oli kristinuskon asemasta globaalina uskontona.

Tämän lisäksi raportin laatijat muistuttivat siitä, että maailmanlaajuinen evankeliointi on kristityille kuuluva velvollisuus. Oli tullut aika toimia yhdessä, rohkeasti ja rukouksen sävyttämässä hengessä. Evankeliumin universaalisuus oli lopultakin tehtävä käytännön todellisuudeksi kirkon historiassa.⁵ Tämä merkitsi tietoista pyrkimystä ekspansiiviseen lähetystyöhön.

Edinburghin ensimmäisessä raporttikirjassa kuvataan myös kirkon olemusta. Kirjoittajat esittävät puheenvuoronsa Kristuksen kirkon nimissä. Sen tulee nähdä koko maailma, lisätä lähetystyön taitavien lähettien määrää, omaksua rohkeasti tilanteen vaatimat menetelmät, yhdistää eri toimijoiden suunnitelmat ja voimat, toimia hengellisesti kokosydämisesti ja ennen kaikkea – oli pidettävä kiirettä. Tehtävä evankelioida koko maailma oli saatettava päätökseen konferenssiin kokoontuneiden eläessä eli ”meidän elinaikanamme”.

Tämän jälkeen kirjoittajat arvioivat ei-kristillistä maailmaa alueittain kristinuskon vaikutuksen ja tarvittavien toimenpiteiden näkökulmasta. He jakoivat maailman alueisiin, joilla tarvitaan koko Kristuksen kirkon ponnisteluja, ja alueisiin, joilla tarvitaan lisätoimia. Lisäksi huomio kiinnitettiin animistisiin ja primitiivisiin kansoihin. Erityishuomion sai juutalaisuus: sillä oli edelleen valtaisa vaikutus kaikkialla kristillisessä maailmassa. Huolta kannettiin myös alueista, joita lähetystyö ei ollut ottanut vielä lainkaan haltuunsa; niiltä saisi myöhästyä mahdollisimman vähän.⁶

Lähetysjärjestöt olivat raportin mukaan välttämättömiä välineitä tehtävän toteuttamiseksi. Niiden tulisi vastedes toimia kiinteässä yhteistyössä toistensa kanssa ja oppia toistensa menetelmistä. Tätä varten tulisi perustaa komitea, joka palvelee lähetysjärjestöjen yhteistyötä. Sen tulisi myös tukea lähetysjärjestöjä sekä kotomaissa että lähetyskentillä.⁷

Raportissa todetaan samalla, että järjestöistä huolimatta pääasiallinen lähetysorganisaatio on Kristuksen kirkko. Tavoite oli perustaa lähetysalueille kansalliset kirkot. Tämä merkitsi sitä, että uusilla kirkoilla tuli olla kansalliset kirkolliset johtajat, omat lähetyskoulut ja jäsenet, jotka on perehdytetty kristinuskon keskeisiin oppeihin. Pyrkimys oli siis saada syntymään paikalliskirkot, jotka toimivat kokonaisvaltaisesti.

5 WMC I 1910, 363.

6 WMC I 1910, 364–365.

7 WMC I 1910, 368.

Myös kristillisissä kotimaissa toimintaa oli tehostettava. Kotomaiden kirkon tehtävä oli määritellä lähetystyön alkuvaiheessa ainakin uskon sisällöt, tavoitteet ja käytännöt, joita pyrittiin edistämään kentällä. Kotomaiden kirkko valitsisi myös lähetit. Jotta lähetysponnistelut onnistuisivat, kirkkojen oli oltava hengellisesti eläviä. Vain siten elämä virtaisi niistä eteenpäin. Tärkeintä oli Jumalan Hengen voiman saaminen; tässä tarkoituksessa oli erityisesti vaikutettava lähet-teihin.⁸

Edellä kuvattu lähetysnäky on hyvin toiminnallinen. Toimintaympäristönä oleva globaali maailma on voimakkaasti kahtiajakautunut: toisaalta kristillisiin länsimaisiin kansoihin, toisaalta muihin ei-kristillisiin kansoihin. Jaottelussa näkyy, että Edinburghin strategiaa laadittaessa elettiin yhä siirtomaavallan aikaa. Ei-kristilliset kansat olivat lisäksi kriittisessä kehitysvaiheessa, kun taas lännessä kaikki näytti olevan hyvin. Ajattelutavassa kuultaa angloamerikkalaisen maailman ylemmyys. Silti on muistettava, että Edinburghissa hahmotetaan globaali näky maailmasta 100 vuotta ennen kuin siitä alettiin puhua internet-sukupolvi-en aikana.

Edinburghin käsitys kirkosta kuuluu aikaan ennen ekumeenisen liikkeen järjestäytymistä. Kirjoittajat puhuvat toistuvasti Kristuksen kirkosta, mutta eivät täsmennä sen suhdetta konkreettisiin, näkyviin kirkkoihin. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät myös Roomalaiskatolinen kirkko ja ortodoksiset kirkot. Tavoitteena on synnyttää jokaisen kansan keskuuteen yksi paikallinen, kansallinen ja yhdistynyt kirkko. Sen tunnustusperustaan ei juurikaan kiinnitetä huomiota.

Samalla käsitys kirkon ykseydestä odottaa muutoutumistaan. Edinburgh pitää kiinni siitä, että Kristuksen kirkko on yksi. Se tunnistaa jakautuneisuuden, joka vaikeuttaa lähetystyön käytännön toteutusta. Ykseyden edistäminen samoin kuin lähetystyö on lähetysjärjestöjen käsissä. Niiden tuli vaalia yhteistyötä ja ykseyttä sekä siirtyä satunnaisten konferenssien järjestämisestä jatkuviin konsultaatioihin. Näkökulmien rajoitteista huolimatta kokouksen osanottajat olivat havahtuneet siihen, että kirkko oli maailmanlaaja yhteisö. Kristus oli ”laajempi” kuin vain läntisen maailman valtapiiri.⁹

2. SATA VUOTTA EDINBURGHISTA EDINBURGHIIN

Edinburghin toista lähetyskonferenssia pidettäessä kesällä 2010 maailma oli kovin toisenlainen. James A. Schererin arvion mukaan osa ensimmäisen konferenssin tavoitteista oli saavutettu. Kirkon keskeneräinen tehtävä evankelioida maailma ”meidän aikanamme” toteutui hänen mielestään 1900-luvun loppuun mennessä. Tavoittamatta jäi vain muutamia pieniä ihmisryhmiä.¹⁰

8 WMC I 1910, 368–369.

9 Näin Robert 2010, 2.

10 Scherer 2007, 196.

Evankeliumi on levinnyt kaikkialle maailmaan. Näin on käynyt toimintaympäristön muutosten aiheuttamista vaikeuksista huolimatta. Näitä ovat olleet kaksi maailmansotaa, kolonialismin vastaiset kapinat, läntisen imperialismien romahdus, kylmä sota sekä maailmanuskontojen kasvavat konfliktit ja kilpailu erityisesti kristittyjen ja muslimien välillä.

Scherer katsoo, että tavoite synnyttää paikalliskirkkoja lähetysalueille on myös toteutunut. Maapallon kaikilla alueilla ja mantereilla toimii nyt lukuisia paikalliskirkkoja. Kristinusko on valtavasti voimistunut entisillä lähetysalueilla, kuten Aasiassa, Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Niissä kristittyjen määrä ylittää perinteisten pohjoisten kristillisten maiden kristittyjen määrän.

Edinburghin strategia ei ole kuitenkaan merkinnyt sitä, että kristittyjen prosentuaalinen osuus kaikista maailman asukkaista olisi kasvanut. Lisäksi kristillisissä kotomaissa on menty taaksepäin. Erityisesti läntisessä Euroopassa kristinuskon asema on taantunut. Läntinen kulttuuri on sekularisoitunut, kirkkojen jäsenmäärät laskevat, ja kirkkojen vaikutus yhteiskuntaan on merkittävästi vähentynyt.¹¹

Tältä pohjalta voisi odottaa, että maailman lähetyksen suunta olisi käännettävä entistä tietoisemmin etelästä pohjoiseen, entisiltä lähetysalueilta entisiin kotomaihin, sinne missä Kristuksen kirkon asema heikkenee ja rapautuu. Samalla olisi löydettävä uudenlaisia tapoja huolehtia lähetystehtävän toteuttamisesta. Uuden lähetyksnäyn iskusanoja ovat yhteistyö ja kumppanuus (partnership).¹² Tämä edellyttää ajattelutavan muutosta.

Edinburghin kokoukseen valmistauduttaessa KMN:n silloinen pääsihteeri *Sam Kobia* kiinnitti huomiota uuden lähetyksnäyn tarpeeseen. Kirkkojen yhteistyön esteitä on edelleen raivattava pois. Etelän ja pohjoisen kirkkojen suhteita rasittavat menneisyyden painolastit: kokemus vääryyksistä ja eriarvoisuudesta. Kun ei-läntiset kirkot kehittävät teologista ajatteluaan, läntisten lähetysjärjestöjen on mahdollista arvioida uudestaan päämääriään ja painopisteitään. Tavoitteena tulee olla jaettu kumppanuus: se tarkoittaa lähetystyön osapuolten tasavertaista mahdollisuutta jakaa yhdessä voimavarat, päätöksenteko ja henkilöresurssit.¹³

11 Scherer 2007, 196.

12 Etelän kirkot ovat myös kritisoineet kumppanuuden käsitteen käyttämistä. Arvostelu kohdistuu siihen, että läntisten teologiiden puheista huolimatta kumppanuus ei ole tasavertaista, ja siihen, että partnership on liike-elämästä omaksuttu, teologisesti vieras käsite. Sen rinnalle onkin tullut käsite accompaniment, jota käytetään esimerkiksi LML:n lähetysdokumentissa *Mission in Context* (2004). ELCA ja sen latinalaisamerikkalaiset kumppanuuskirkot käyttivät ko. käsitettä ensimmäisinä arvioidessaan yhteistyötään. Tämän jälkeen se tuli ELCA:n lähetysasiakirjaan *Global Mission in the Twenty-first Century* (1999, 5–6, 12–20, 39–40). Näistä tiedoista kiitän TT Jaakko Mäkelää.

13 Kobian näkemyksen kuvaus perustuu Schererin arvioon (2007, 197).

Kobia peräänkuulutti erityisesti evankelikaalisilta, helluntailaisilta ja uus-helluntailaisilta kirkoilta ja ryhmiltä sitoutumista ekumeenisiin periaatteisiin (dicipline). Hän kiinnitti huomiota siihen, että kuluneiden 100 vuoden aikana näkyvän ykseyden päämäärä ja teologinen käsitys kirkon ykseydestä olivat edelleen saavuttamatta. Ekklesiologia kuuluu edelleen missiologian tehtäväkenttään. Kysymys on tullut entistä polttavammaksi, kun ortodoksiset kirkot ovat tulleet KMN:n jäsenkirkoksi ja Roomalaiskatolinen kirkko on osallistunut Vatikaanin II konsiliin jälkeen aktiivisesti ekumeeniseen toimintaan.

Kirkkokäsityksen probleemeihin kuuluu myös kysymys kirkoista riippumattoman lähetystyön roolista. Vastuu lähetyksestä on Kobian mukaan loppuun asti kirkkoilla. Silti hänen näkemyksensä sisältää muutakin. Toisaalta hän painottaa kirkko-keskeistä lähetysnäkyä: kirkot ovat etuoikeutetussa asemassa, kun lähetystehtävää toteutetaan. Toisaalta kirkot eivät ole kuitenkaan lähetystehtävän hoitamisen lähtökohta, sillä se kuuluu trinitaarisen Jumalan missiolle. Sen mukaan Jumala on lähetysten toteuttaja, päämäärä on hänen oikeudenmukaisuutensa ja rakkauden valtakuntansa toteutuminen, ja aikajänne ulottuu Jumalan Pojan paluuseen. Kobia kannattaa sellaista lähetysten trinitaarista mallia, jossa kirkot ovat mission etuoikeutettuja välineitä.¹⁴

Kobia erosi tehtävästään 2009, ja hänen tilalleen KMN:n pääsihteeriksi valittiin norjalainen *Olav Fykset Tveit*. Näky Jumalan mission trinitaarisesta mallista ei ole kuitenkaan riippuvainen yksin Kobiasta¹⁵.

Kuinka ekumeeninen näky kolmiyhteisen Jumalan missiosta ilmeni Edinburghissa 2010?

3. EDINBURGH 2010: JUMALAN MISSIO JA RAKKAUS

Edinburghin kokoukseen osallistui 300 lähetysjohtajaa, jotka edustivat kaikkia maanosia ja niin suuria kuin pieniäkin kirkkokuntia. Kokous oli tältä osin edeltäjänsä verrattuna ekumeenisesti olennaisesti edustavampi. Huomio kiinnittyi

14 Scherer 2007, 197. – Kobian maininta kirkkojen instrumentaalisuudesta on ymmärrettävä, kun hän korostaa lähetystehtävän trinitaarisuutta, holistisuutta ja Jumala-keskeisyyttä. Ongelmallisena pidän kuitenkin hänen erotteluaan Jumalan valtakunnan ja kirkkojen välillä. Erottelun juuret ovat 1800-luvun teologiassa, ja sitä ilmentää Alfred Loisin tunnettu slogan: ”Jeesus julisti Jumalan valtakunnan mutta tuloksena olikin kirkko”. Seurauksena oli, että näkyvä instituutio, kirkko, ymmärrettiin epäolennaiseksi, väärityneeksi laitokseksi, jonka vastakohtana oli henkinen, todellinen Kristuksen valtakunta. Klassisessa ekklesiologiassa, myös luterilaisessa, on ajateltu, että Jumalan valtakunta toteutuu juuri näkyvässä kirkossa. Jumalan valtakunnan eskatologinen täyttymys syntyy konkreettisen muodon saaneesta, havaittavasta, historiallisesta kirkosta eikä jostain kokonaan toisesta. Tästä syystä kirkon jakautuminen ja näkyvän ykseyden saavuttaminen ovat polttava ekumeeninen kysymys kaikille kirkkoille ja missiologialle.

15 Kirkkojen maailmanneuvoston ja Lausannen liikkeen näkemykset ekumeenisesta missiologiasta käyvät ilmi niiden julkaisemista dokumenteista. Ks. tarkemmin Vasko 2003 ja Vasko 2004.

kuitenkin siihen, että kirkkojen nimeämiä edustajia oli vähän. Konferenssi oli tälläkin kertaa vahvasti lähetysjärjestöjen kokous. Tähän epäilemättä johti se, että osanottajien määrää voimakkaasti rajoitettiin käytännön syistä. Kirkkojen edustus toteutui kirkkoliittojen kiintiöiden kautta tai lähetysjärjestöjen välityksellä, mikäli niillä on omissa kirkoissaan jollain tapaa virallistettu asema. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja sen lähetysjärjestöjen kohdalla näin on.

Esittelen seuraavaksi kaksi Edinburghin puheenvuoroa, jotka valottavat erilaisista lähtökohdista meidän aikamme ekumeenista lähetysnäkyä.

3.1. Dana L. Robert: lähetysparadigma globaalia maailmaa varten

Dana L. Robert¹⁶ katsoo, että lähetysteologiassa tapahtui merkittävä strateginen käänne 1963 KMN:n lähetyskonferenssissa. Silloin alettiin puhua ”kristittyjen yhteisestä todistuksesta kuudella mantereella”. Se merkitsi alkua kolonialismin jälkeiselle lähetysparadigmalle ja vapautumista läntisen kristikunnan vankeudesta. Lähetysten tuli olla kokonaisvaltaista. Uuden vaiheen tunnuslauseeksi muodostui: ”It must be the common witness of the whole Church, bringing the whole Gospel to the whole world.”¹⁷

Lähetysten kokonaisvaltaisuus merkitsee Robertin mielestä sitä, että lähetys on seuraus kirkon olemuksesta. Jumala on koonnut kirkon maailmanlaajaksi yhteisöksi ja lähettänyt sen. Kristus-todistuksen juuret ovat Jumalan omassa lähetyksessä (*missio Dei*). Siinä tulee näkyviin Jumalan tarkoitus maailmaa silmällä pitäen: Hän pyrkii kokoamaan kaikki Kristukseen. Tästä syystä kirkon lähetys ja kirkon ykseys liittyvät erottamatta toisiinsa.¹⁸

Lähetysten kokonaisvaltaisuutta ja kirkon ykseyttä korostettuaan Robert kysyi, kuinka lähetysten nykykonteksti eroaa vuosisadan takaisesta tilanteesta. Hänestä kulttuurinen, kirkollinen, teologinen ja organisatorinen moninaisuus on paljon suurempaa kuin 100 vuotta sitten. Tämä on kuitenkin mahdollisuus kehittää lähetykselle uusia muotoja. Maailmanlaaja kristittyjen yhteisö voi nyt käydä globaalia keskustelua lähetyksestä paljon paremmin kuin ennen, Robert toteaa.

16 Dana L. Robert toimii professorina Bostonin yliopistossa. Hänen oppituolinsa ala on maailman kristillisyyden ja lähetystieteen tutkimus. Hän on myös ko. alan tutkimuskeskuksen apulaisjohtaja. Robert on julkaissut 2000-luvulla useita monografioita lähetystieteen historiasta. Hän on Yhdistyneen metodistikirkon (the United Methodist Church) jäsen.

17 Lausuman on kirjoittanut alun perin J. C. Hoekendijk KMN:n Rollen julistukseen vuonna 1951. Lausumalla kuvattiin yhteistä ekumeenista lähetystä. Ks. tarkemmin Robert (2010, 5), joka viittaa Ronald K. Orchardin toimittamaan teokseen *Witness in Six Continents* (London 1964).

18 Robert 2010, 7.

Nykykontekstiin kuuluu toiseksi huoli maa-planeetan tilasta, mikä vaikuttaa lähetyksen kokonaisvaltaisuuden ymmärtämiseen. Robert tulkitsee vuoden 1963 sloganin ”koko maailmaan” tarkoittavan Jumalan luomasta maapallosta huolehtimista. Hän viittaa globaalin maailman ympäristöongelmiin ja kysyy, missä määrin kokonaisvaltaisen lähetysnäyn tulisi pitää sisällään ajatusta Jumalan luomakunnan pelastumisesta.

Kolmanneksi Robert kiinnittää huomion globalisaation vaikutuksiin. Globalisaatio on paralleeli ilmiö 100 vuoden takaiselle kolonisaatiolle. Globalisaatio on synnyttänyt voimakkaan muuttoliikkeen, joka toimii myös lähetyksenä. Se on mahdollistanut maailman uskontojen leviämisen. Muuttoliikkeen vaikutuksesta paikallisia uskontoja on tulkittu uudelleen, kun niitä on harjoitettu perinteisten rajojen ulkopuolella. Globalisaation vuoksi juopa ja vihamielisyys hyvinvoivien ja köyhien välillä on voimistunut. Lähetykseen on syntynyt uusia profiloituneita muotoja. Globalisaatio pakottaa lisäksi käsitteellistämään kansallisvaltion rajat ylittävät lähetyksen muodot ja luomaan niitä varten toimintastrategiat ja kriittisen arvioinnin.¹⁹

Kuten edellä kuvatusta huomataan, Robert korostaa Jumalan lähetyksen kokonaisvaltaisuutta. Sen tulee ottaa huomioon tämä aika ja globaali konteksti muutoksineen. Merkille pantavaa on, että muutoin erinomaisessa puheenvuorossa lähetyksen trinitaarinen malli ja kysymys kirkon näkyvän ykseyden muodosta jäävät sittenkin taka-alalle.

3.2. Katolinen kontribuutio: tähtäyspisteenä hengellinen muutos

Katolisen näkemyksen maailmanlähetyksen tilanteesta esitti Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvostosta (PCPCU) piispa *Brian Farrell*. Hänen lähtökohtansa oli katoliselle perinteelle tunnusomainen ajatus, että lähetys kuuluu luonnostaan kristittynä olemiseen. Vatikaanin II konsiilin lähetysdekreettiä siteeraten hän totesi, että ”vaeltava kirkko on perimmältä olemukseltaan missionaarinen”. Nykyisin maallikkolähetit ja vapaaehtoiset ovat asettuneet katolisen lähetystyön eturintamaan. Farrell korosti, että lähetystyö tarvitsee kolmannen kristillisen vuosituhannen alkaessa tuoreen teologisen perustelun ja uudistetun hengellisen herätteen.²⁰

Katolinen keskustelu lähetystyöstä nostaa Farrellin mukaan etualalle kolme seikkaa. Ensimmäinen näistä koskee kristinuskon ydinkysymystä: Jeesus Kristus on ainutlaatuinen. Hänellä on absoluuttinen ja universaali merkitys. Hän on historian keskus ja päämäärä; hän on ainoa, jolla ovat elämän sanat.

¹⁹ Robert 2010, 8–9.

²⁰ Farrell 2010, 1. Farrellin kanta perustuu Vatikaanin toisen konsiilin lähetysdokumenttiin, *Ad Gentes*, 2.

Toiseksi Farrell tähdensi, että evankelioinnin ja evankeliumin aikaansaaman muutoksen (inkulturaation) suhde tulee ymmärtää tarkasti. Evankeliointia tarvitaan siellä, missä perinteisten katolisten yhteiskuntien osa-alueet ovat irtautuneet kirkon vaikutuksesta. Maailman muutos (transformaatio) on puolestaan konstitutiivinen osa evankeliumin julistamista. Sen voima tavoittaa ihmissydamet vain, jos Kristuksen julistaminen toteutuu samalla kun edistetään ihmisen hyvää rakkauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan tekojen avulla.²¹ Farrell liittyi näin käsitykseen lähetyksen kokonaisvaltaisuudesta.

Farrellin mukaan Kristuksen pelastavan työn tulee kuitenkin pysyä etualalla lähetystehtävää toteutettaessa. Inhimillistä kehitystä ei saada aikaan rahalla, ai-neellisella tuella tai teknisillä välineillä, vaan muuttamalla sydämiä ja jatkuvasti vaikuttamalla ajattelu- ja toimintatapoihin. Tämä tapahtuu, kun kirkko paljastaa ihmisille Jumalan, jota he etsivät mutta eivät vielä tunne.

Hän myös tarkastelee terävän kriittisesti globaalia pohjoista ja sen henkistä köyhyyttä. Alueen kehitys on hengetöntä (soulless) ja perustuu vain kasvavaan hyvinvointiin ja talouden edistämiseen. Tämä ei kuitenkaan kykene tyydyttämään ihmistä. Lisäksi pohjoisen kehitysmalli on leviämässä etelään, jossa kulluttamisen (konsumerismin) aalto on korvaamassa kulttuuriset ja uskonnolliset arvot tyhjyydellä ja transsendsensin puutteella.²²

Kolmanneksi Farrell pohtii kysymystä kristittyjen ykseydestä. Hän myöntää, että kokemus eroista on totta edelleen. Eroja on syntynyt myös kirkkojen sisälle. Tästä huolimatta jotain on myös saavutettu: tärkein on oivallus kristittyjen veljeydestä. Se ei perustu subjektiiviseen hyväntahtoisuuteen, vaan sillä on objektiivinen perusta, yhteinen kaste. Lisäksi hän muistuttaa kristittyjen jakautumisen olevan pahennus, joka vahingoittaa evankeliumin julistuksen uskottavuutta. Juhlavuoden hengessä kirkkojen tulisi kitkeä pois lähetystyöstä kaikenlainen kilpailu ja kamppailu. Lopuksi hän toteaa, että kristityt kantavat Pyhän Hengen sovittavaa ja parantavaa voimaa. Hänen mielestään läpi kristikunnan kasvaa tietoisuus, että Pyhä Henki varustaa kirkkoa toteuttamaan Jumalan missiota, jonka keskuksessa on Jeesus Kristus.²³

Edellä kuvattu katolinen näkemys rakentuu kirkon virallisille dokumenteille, joita Farrell tulkitsee globaalin mission kontekstissa. Etualalle nousevat ajatus Jumalan missioon osallistumisesta jokaisen kristityn tehtävänä, Jeesus Nasaretilaisen ainoalaatuisuus, mission kokonaisvaltaisuus (evankeliumin julistus ja maailman transformaatio), sydänten muuttaminen tähtäyspisteinä ja riippuvuus Pyhän Hengen vaikutuksesta. Lisäksi hän kritisoi pohjoisen materialistista ajattelutapaa ja kehityksen hengettömyyttä. Ekumeenisesti merkittävää on

21 Farrell 2010, 2.

22 Farrell 2010, 2.

23 Farrell 2010, 3.

muistutus siitä, että kristittyjen ykseys perustuu yhteiseen kasteeseen. Farrellin puheenvuoro sisälsi ekklesiologisen näyn siitä, kuinka katolinen kirkko ymmärtää globaalin lähetystehtävän. Esitelmän korostus hengellisen elämän merkityksestä oli virkistävää luettavaa.

Mikä sitten oli edellä kuvattujen ajatusten vaikutus Edinburghin lähetysnäkyyn 2010?

3.3. Edinburghin julkilausuma jumalan rakkauden lähetyksestä

Edinburghin kokouksessa laadittiin loppujulkilausuma *”Edinburgh 2010 Common Call”*. Se tiivistää Kristuksen kirkon lähetysnäyn kolmannen kristillisen vuosisadan alkaessa. Julkilausuma lienee syntynyt toimitustyön tuloksena. Siinä on nähtävissä myös edellisten kahden puheenvuoron sisältöjä. Teologisten inttioiden tarkempi selvittäminen edellyttäisi kuitenkin julkilausuman laadinnan eri vaiheiden tuntemista ja tiiviin tekstin ”purkamista”. Siihen ei ole tässä yhteydessä mahdollisuutta. Sen vuoksi kiinnitän huomion lähinnä siihen, millaisen ekklesiologian julkilausuma sisältää.

Julkilausuman johdannossa todetaan kokouksen osanottajien usko siihen, että kirkko on Jumalan valtakunnan merkki ja symboli ja että se on kutsuttu todistamaan Kristuksesta.²⁴ Tarkasti ottaen johdantolause on ainoa kohta, jossa käsitettä kirkko käytetään sen kirkko-opillisessa merkityksessä. Toistamiseen sana ”kirkko” esiintyy artiklassa 4, jossa se on sanan ”maailma” vastapari. Niin maailmassa kuin kirkossakin valta jakautuu epäsuhtaisesti. Kaksi kertaa mainitaan kirkkoa tarkoittava metafora ”yhteinen ruumis” (art. 4 ja 8). Lisäksi meitä kehoitetaan tulemaan ”armahtaviksi ja parantaviksi yhteisöisiksi” (art. 3), kutsutaan ”uskonyhteisöinä” lähetystyöhön (art. 7) ja lähtemään ravittuina ”seurakuntayhteydessä” (art. 9).

Ekumeeniselle missiologialle puhe kirkosta näyttää olevan edelleen hankalaa. Kuvaavaa on, että julkilausumassa käytetään koko ajan – ja kirkon sijasta – kollektiivista puheentapaa ”me”. Julkilausuma on ennen muuta Edinburghiin kokoontuneiden ja lähetykselle omistautuneiden osanottajien kannan ilmentäjä. Menettelytapa on sinänsä ymmärrettävä, mutta merkitsee samalla sitä, että ekklesiologiset kysymykset sivuutetaan.

Kristittyjen ykseyden edistämistä tarkastellaan artiklassa 8. Osanottajat ilmaisevat aluksi sitoutumisensa ykseyteen, jonka puolesta Kristus eli ja rukoi. Kristityt voivat edesauttaa tätä ykseyttä yhteistyöllä, käsittelemällä kiistanalaisia kysymyksiä ja työskentelemällä yhteisen näyn aikaansaamiseksi. Viime

24 ”... we believe the church, as a sign and symbol of the reign of God, is called to witness to Christ today by sharing in God’s mission of love through the transforming power of the Holy Spirit.” Edinburgh Common Call 2010, 1.

mainittu seikka voidaan tulkita myös siten, ettei yhteistä lähetysnäkyä ole vielä syntynyt. Tärkeitä keinoja ovat avoimuus kohdata erilaiset kristityt, jäsenyyden vahvistaminen Kristuksen ruumiissa, vastavuoroisuus, kumppanuus, yhteistyö ja verkostoituminen lähetystyössä. Kristityt voivat siten edistää ykseyttä olemalla valmiit avoimeen yhteistyöhön toistensa kanssa.

Ekklesiologisesta niukkuudesta huolimatta julkilausuma kokooa monet viime vuosikymmenten missiologiassa esiinnousseet korostukset. Näitä ovat lähetystyön trinitaarinen perusta, evankeliumin julistamisen ja kristillisen elämän (rakkaus, vanhurskaus ja oikeudenmukaisuus) yhteys, lähetystyön kokonaisvaltaisuus ja aito dialogi toisin uskovien kanssa. Mukaan on sisällytetty ekuumeeniselle liikkeelle ominaisia teemoja: armahtavien ja parantavien yhteisöjen tarve, toiminta oikeudenmukaisuuden, rauhan ja ympäristön puolesta, valtakenteiden kritiikki, köyhien voimaannuttaminen ja muuttoliikkeen vaikutus lähetystyöhön.

Edinburghin ensimmäisen kokouksen tavoin myös 100 vuotta myöhemmin korostetaan uuden johtajasukupolven kasvattamista ja teologikoulutuksen uudistamista. Toimintaympäristön muutos kuitenkin tunnistetaan: lähetystyö suuntautuu nyt kaikkialta kaikkialle – ei siis pohjoisesta etelään, vaan miltei juuri päinvastoin. Lisäksi Jumalan missio saa Edinburghissa 2010 uuden määreen. Nyt meitä kutsutaan Jumalan rakkauden lähetykseen. Johdannossa tämä käsite mainitaan ensimmäisen kerran. Julkilausuma päättyy samaan korostukseen: ”kutsumme kaikkia mukaan osallistumaan kanssamme Jumalan muuttavaan ja sovintoa tuovaan rakkauden lähetykseen, joka on koko luomakuntaa varten”.²⁵

Nähtäväksi jää, kuinka Edinburghin ajatus Jumalan rakkauden missiosta alkaa vaikuttaa paikallisten kirkkojen lähetysstrategioihin.

4. EDINBURGH JA SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON LÄHETYSSTRATEGIA

Kirkon lähetysstrategia valmistui loppuvuodesta 2008. Strategia työstettiin Kirkon lähetystyön toimikunnassa yhdessä.²⁶ Strategialla pyritään kirkon lähetystyön uudelleen organisointiin, jota on yritetty usean vuosikymmenen ajan. Strategia on luonteeltaan teologinen asiakirja. Sen linjauksiin lähetysjärjestöjen odotetaan sitoutuvan, mikäli ne jatkavat kirkon lähetysjärjestöinä. Sitoutuminen tapahtuu niiden allekirjoittaessa lähetystyön perussopimuksen kirkon kanssa.

25 ”...and we invite all to join with us as we participate in God’s transforming and reconciling mission of love to the whole creation.” Edinburgh Common Call 2010, art 9.

26 Tekstin tuottamisen päävastuu kuului kirkon lähetyssehteri Jaakko Mäkelälle. Kirkkoherra Heikki Sariola oli hänelle merkittävä apu. Tekstiä käsiteltiin useaan otteeseen toimikunnan kokouksissa, joissa se sai myös lopullisen muotonsa. Toimikunnan esitys oli yksimielinen, samoin Kirkon ulkoasiainneuvoston samansisältöinen esitys kirkkohallitukselle. Tällä hetkellä strategia on kirkkohallituksen käsittelyssä.

Se määrittelee lähetysjärjestöjen aseman, oikeudet ja velvoitteet. Strategia luo kirkon lähetystehtävän toteutukselle yhteisen perustan.²⁷

Kirkon lähetysstrategian laadinnassa hyödynnettiin ekumeenista ja kansainvälistä lähetysteologista ajattelutapaa. Strategiassa lähetys ymmärretään Pyhän kolmiyhteisen Jumalan lähetykseksi maailmassa. Lähetys ei ole vain yksi kirkollinen toimiala vaan kirkon elämänmuoto. ”Kirkko on missionaarinen, sen elämä on lähetettynä olemista.” Strategiassa omaksuttu lähetyskäsitelmä on lisäksi kokonaisvaltainen. Kirkon tehtävä on kutsua ihmisiä Kristuksen yhteyteen, mutta myös puolustaa jokaisen ihmisen ihmisarvoa. Tehtävän kokonaisvaltaisuudessa Kristus on kirkon esikuva, ja kirkko on kutsuttu seuraamaan häntä.²⁸

Strategiassa katsotaan toimintaympäristön muuttuneen 2000-luvun alkuun tultaessa. Kristinuskon painopiste on siirtynyt etelään ja itään. Entisillä lähetysalueilla on nyt vahvoja, itsenäisiä kirkkoja, joiden kumppanina Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja sen lähetysjärjestöt toimivat. Myöskään lännen ja pohjoisen kirkot eivät ole entisellään: voimakas muuttoliike muuttaa niitä samalla kun erityisesti Euroopan kirkot kärsivät voimakkaasta jäsenmäärän laskusta. Samalla riippumattomat kirkot ja seurakunnat sekä helluntailiike voimistuvat. Lähetyksen toimintaympäristöön vaikuttavat myös maailmantalouden integraatio, viestintä, ilmastomuutokset ja sodat. Uskontoihin liittyvät kysymykset ovat uudella tavalla osa poliittisia prosesseja. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyössä nämä kaikki tekijät on otettava huomioon.

Merkittävin osa strategiaa ovat periaatteet, jotka ohjaavat kirkon lähetystehtävän toteuttamista. Lähetys ymmärretään seurakunnan perustehtäväksi, ja muutoinkin korostetaan seurakunnan keskeistä roolia. Sanoma tulee viedä erityisesti ”sinne missä Kristusta ei tunneta”. Lähetysjärjestöt ovat suunnitelmassa kirkon palvelujärjestöjä. Ne pyritään sitouttamaan kirkon linjauksiin ja yhteiseen suunnitteluun, ja niiden tekemät sopimukset katsotaan osaksi kirkon ulkosuhteiden hoitoa. Strategia korostaa myös evankeliumin julistamisen ja diakonian yhteyttä. Tästä syystä kansainvälisessä diakoniassa tarvitaan lähetysjärjestöjen ja KUA:n työn koordinoitua. Edelleen tähdennetään kirkon tunnustukseen ja ekumeniaan sitoutumista. Lähetystyössä noudatetaan kirkkomme solmimia ekumeenisia sopimuksia ja hyödynnetään kahdenkeskisten ekumeenisten neuvottelujen tuloksia. Lopuksi todetaan toisten uskontojen kohtaamisen periaat-

27 Teologisen osan lisäksi strategia sisältää esityksen rakenteiden muuttamiseksi. Lähetysjärjestöt jatkavat kirkon palvelujärjestöinä ja niiden kanssa solmitaan perussopimus. KLU:a pyritään vahvistamaan. Hiippakunnille esitetään kansainvälisen työn hiippakuntasihteerien virkoja, joiden tehtäviin kuuluisi hiippakunnan tarpeen mukaisesti lähetystyön, maahanmuuttajatyön ja ekumeenisten yhteyksien hoitaminen.

28 Yllä olevassa kappaleessa mainittu lainaus on (Suomen evankelis-luterilaisen) Kirkon lähetysstrategian (2008) alusta. – Tässä artikkelissa lähetysstrategiaan viitataan ilman yksityiskohtaista mainintaa sivuista.

teet: niissä korostetaan eri uskontojen edustajien rauhanomaista rinnakkaineloa, mutta myös kristittyjen sitoutumista Kristuksen ainoalaatuisuuteen. Pyrkimys on elää sovussa toisin uskovien kanssa.

Kun kirkon lähetysstrategian linjauksia analysoi, huomaa, että niissä näkyvät samat teemat kuin Edinburghin jälkimmäisen lähetyskonferenssin korostuksissa. Tässä mielessä kirkon lähetysstrategiaa vuodelta 2008 voidaan pitää hyvin ajan vaatimuksia vastaavana.

5. PAIKKAMME KRISTUKSEN KIRKON LÄHETYKSESSÄ

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysstrategiassa tavoitteeksi asetetaan, että kirkon osallistuminen maailmanlähetykseen vahvistuu ja että lähetystyön rakenteet ja toimintakulttuuri uudistuu. Rakenteiden uudistaminen odottaa parhaillaan kirkkohallituksen ratkaisuja, ja ne vievät oman aikansa. Sen sijaan toimintakulttuurin uudistaminen on jo lähtenyt käyntiin. Kirkon lähetystyön toimikunta koordinoi aiempaa vahvemmin kirkon lähetystyötä. Keskeiset lähetystyötä koskevat ratkaisut pyritään linjaamaan yhteisesti toimikunnassa. Työskentely on muuttunut avoimemmaksi ja läpinäkyvämmäksi. KKL:n ja lähetysjärjestöjen sekä lähetysjärjestöjen keskinäistä yhteistyötä on pyritty vahvistamaan.

Tavoitteena on myös löytää uusia yhteistyön muotoja Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kirkkojen kumppanina. Tässä on vielä paljon kehiteltävää nyt, kun myös etelän kirkot osallistuvat aiempaa paljon vahvemmin lähetystyön tekemiseen. Uusien ihmisryhmien luokse kirkot menevät yhdessä ja toivottavasti kehittävät pioneerityölleen myös uusia muotoja.

Ratkaisevaa kirkon lähetystehtävän hoitamisessa on lopulta kuitenkin se, kuinka vahvaksi sen oma hengellinen elämä muodostuu. Vain hengellisesti elävä kirkko on lähettävä kirkko, ja vain lähettyksen olemisentavakseen omaksunut kirkko on hengellisesti elävä. Tämä ajatus ei ole uusi. Se omaksuttiin jo kristinuskon alkuvaiheessa. Edinburghissa vuonna 1910 korostettiin kotokirkkojen hengellisen elämän vireyttä. Koko kirkon strategian ”Meidän kirkko” yksi keskeinen pyrkimys on, että hengellinen elämä vahvistuisi meidän kirkossa. Strategiassa sitoudutaan myös maailmanlaajan vastuun kantamiseen. Nämä kaksi tavoitetta ovat syvästi sidoksissa toisiinsa.

KIRJALLISUUS

VAN DER BERT, ANS J.

1991 ”Ecumenical Conferences”. *Dictionary of the Ecumenical Movement*. Edited by Nicholas Lossky, Jose Miguez Bonino, John Pobee, Tom Stransky, Geoffrey Wainwright & Pauline Webb. Geneva: WCC Publications, 325–336.

EDINBURGH COMMON CALL

- 2010 Edinburgh 2010 Common Call with explanation (6.6.2010). Suom.
Edinburgh 2010 Julkilausuma. [http://www.edinburgh2010.org/en/
resources/papersdocuments.html?](http://www.edinburgh2010.org/en/resources/papersdocuments.html?)

FARRELL, BRIAN

Mission in Catholic perspective. Opening Plenary 1: Mission in Long
Perspective (3.6.2010). [http://www.edinburgh2010.org/en/
resources/
papersdocuments.html?](http://www.edinburgh2010.org/en/resources/papersdocuments.html?)

GLOBAL MISSION IN THE TWENTY-FIRST CENTURY

Global Mission in the Twenty-first Century. A Vision of Evangelical
Faithfulness in God's Mission. [http://www2.elca.org/globalmission/
policy/gm21full.pdf](http://www2.elca.org/globalmission/policy/gm21full.pdf)

KIRKON LÄHETYSSTRATEGIA

- 2008 Kirkon lähetysstrategia. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E-
1C82EEF94C22577BB0043B0BC/\\$FILE/Kirkon_lahetysstrategiaesi-
tys_kokonaan.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E-1C82EEF94C22577BB0043B0BC/$FILE/Kirkon_lahetysstrategiaesitys_kokonaan.pdf)

MISSION IN CONTEXT

*Mission in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment. An LWF
Contribution to the Understanding and Practice of Mission.* Geneva: LWF.

ROBERT, DANA L.

"Witnessing to Christ Today": Mission and Unity in the "Long View
from 1910 to the 21st Century. Opening Plenary 1: Mission in Long
Perspective (3.6.2010). [http://www.edinburgh2010.org/en/
resources/
papersdocuments.html?](http://www.edinburgh2010.org/en/resources/papersdocuments.html?)

ROSS, KENNETH R.

- 2009 Edinburgh 1910 – Its Place in History. [http://www.towards2010.org.
uk/downloads_int/1910-PlaceHistory.pdf](http://www.towards2010.org.uk/downloads_int/1910-PlaceHistory.pdf)

SCHERER, JAMES A.

- 2007 "Edinburgh II – A New Springtime for Ecumenical Mission". *Internatio-
nal Bulletin of Missionary Research* 31 (4), 195–198.

VASKO, TIMO

- 2003 *Missiologia ja uskonnot*. Helsinki: Yliopistopaino.
2004 *Kirkkojen maailmanneuvoston lähetys- ja uskontoteologiaa*. Helsinki: Yliopis-
topaino.

WMC VIII

*World Missionary Conference. Commission Report of Commission VIII: Co-
operation and the Promotion of Unity. With Supplement. Presentation and
Discussion of the Report in the Conference on 21st June 1910.* Edinburgh
& London: Oliphant, Anderson & Ferrier. New York: The Fleming H.
Revell Company. 1910.

Kirkon lähetystehtävän uudelleen arvioinnin aika

*Viron evangelisluterilaisessa kirkossa käydään keskustelua
kirkon missiosta*

SAATTEEKSI

Varsinkin vuodesta 1991 lähtien, Viron toisen tasavallan aikana on maan uskonnollisesta tilanteesta käyty vilkasta keskustelua. Se on kietoutunut etenkin seuraavien kysymysten ympärille: virolaisten muuttunut suhde kirkkoihin ja niiden kristillisiin traditioihin, valtion ja kirkon suhteet, ei-kristillisten uskonnollisten liikkeiden esiinmarssi sekä kirkkojen uudistumisen tarve.

Viimemainitun teeman kohdalla on kirkoilta toivottu ”modernimpaa” lähestymistapaa, joka edesauttaisi niitä ”tulemaan lähemmäksi tavallista virolaista”. Tällaiset yleisluontoiset kommentit heijastavat monien virolaisten huolta varsinkin kirkkojen vähentyneistä resursseista, jotka heikentävät seurakuntien panostusta esimerkiksi lapsi- ja nuorisotyöhön.

Viron lähiajan historia ja siinä varsinkin neuvosto-Viron ajanjakso vaikuttavat kirkkojen kehitykseen yhä. Samalla ne elävät globaalissa toimintaympäristössä, jossa Viron jäsenyydet NATO:ssa ja Euroopan Unionissa vaikuttavat myös kirkkojen ja niiden jäsenten tekemiin valintoihin. Tilanteesta käydään Virossa vilkasta keskustelua. Kirkkojen on kyettävä refleктоimaan omaa perustehtäväänsä yhdessä modernin länsimaisen toimintakulttuurin ja lähimenneisyytensä kanssa siten, että ne kykenevät tulkitsemaan omaa historiaansa ja nykypäiväänsä uusien mahdollisuuksien valossa. Tämä voi johtaa myös kirkon maailmanlaajan todistustehtävän entistä voimakkaampaan toteuttamiseen.

Viron kirkoista *Viron evangelisluterilainen kirkko* (*Eesti Evangeelne Luterlik Kirik*, tästä lähtien luterilainen kirkko tai EELK)¹ on se, jolla on ollut kauan – periaatteessa aina vuoteen 1944 asti – kansankirkon, jopa valtiokirkon asema. Hyvin

1 EELK:n nykyisen peruskirjan (2004) mukaan Viron evangelisluterilainen kirkko määrittää itsensä seuraavasti: ”Eesti Evangeelne Luterlik Kirik (EELK) on vaba rahvakirik, kuhu kuuluvad luterlikud kogudused Eestis ja väljaspool Eestit.” <http://www.eelk.ee/ajalugu.php>. Ks. EELK:n esittelyä: Au - Ringvee 2007, 65–69.

pitkään valtaosa virolaisista on ollut luterilaisen kirkon jäseniä, ja yhäkin lukuisat virolaiset tuntevat liittyvänsä sen historialliseen traditioon, vaikka eivät välttämättä aktiivisesti tuekaan sen toimintaa.

EELK:n historiallisesti ja kansallisesti merkittävä asema antaa aiheen selvittää lähemmin, miten kirkko toteuttaa tehtävänsä tämän päivän Virossa. Viron itsenäistyttyä vuonna 1991 alkoi myös EELK:ssa uusi kehityskausi, joka on tuonut kirkolle kenties odottamattomiakin ongelmia. Rajusti pudonneet taloudellisen kannatuksen luvut yhdessä laajan jäsenkadon kanssa ovat luoneet nopeasti tilanteen, jossa kirkko joutuu tekemään itselleen klassisen peruskysymyksen: Mikä on EELK:n tehtävä ja tavoite näissä muuttuneissa olosuhteissa? Miten se voi toimia virolaisten keskuudessa kirkkona uskottavasti niin, että se saa myös toimintaansa lisää resursseja? EELK:n tehtävä on vaikea ja samalla haasteellinen.

BALTIANSAKSALAINEN LEIMA

Tarton rauhansopimuksesta 5.2.1920² alkanut Viron itsenäisyyden aika ja tasavallan rakentaminen toi monia muutoksia myös kirkkojen kehitykseen.³ Kasvavan kansallistunteen myötä EELK:n piirissä voimistuivat jo 1800-luvulla alkaneet pyrkimykset, jotka tähtäsivät saksalaisten seurakuntien aseman muutoksiin. Jo vuonna 1919 kokoontunut toinen kirkkokongressi päätti siirtyä saksalaisesta hallintorakenteesta piispalliseen järjestykseen, jossa kirkon koko johto tuli virolaisiin käsiin.⁴ Suhde baltiansaksalaisuuteen kärjistyi varsinkin Tallinnan tuomiokirkon käyttöoikeutta koskevan kiistan aikana. Saksalainen seurakunta hallitsi kirkkoa ja kokoontui siinä, mikä luonnollisesti loukkasi virolaisten kansallistunteita, varsinkin kun EELK oli vastikään julistautunut virolaiseksi kansankirkoksi. Lopulta kiista ratkesi vasta 1930-luvulle tultaessa siten, että sisäministeriön ja korkeimman oikeuden antamin päätöksiin tuomiokirkko julistettiin ensin valtion omaisuudeksi ja luovutettiin sitten EELK:n piispankirkoksi.⁵

Baltiansaksalaisuuden asemasta käydyn kiistan aikana EELK pyrki määrittämisesti eroon siitä piinanneesta saksalaisuuden leimasta.⁶ Tästä huolimatta lähihistoria on jättänyt kirkolle painolastiksi mielikuvan siitä, että saksalaisvaikutuksella on liian paljon jalansijaa kirkossa – on ollut ja on yhä. Tämä mielikuva,

2 Tarton rauhasta ks. Zetterberg 2007, 510–513.

3 Kirkkojen piirissä tapahtuneesta kehityksestä yleensä ks. Zetterberg 2007, 584–586.

4 Zetterberg 2007, 584–586.

5 Ketola 2000, 177–214.

6 Raigo Liiman (2002, 12) kuvaa luterilaisen kirkon piirissä alkanutta liikehdintää seuraavasti: ”Pyrkimyksenä oli korostaa kansankirkon luonnetta ja päästä eroon herrakirkon (Herrenkirche) tai saksalaiskirkon maineesta”.

jota ei ole vielä riittävästi tutkittu, näyttää jossakin määrin jatkuvasti vaikuttavan virolaisten EELK-asenteisiin.⁷

MUUT KRISTILLISET YHTEISÖT KANSALLISTUNTEEN JA USKONILMAISUN KANAVINA

Varsinkin venäläisen hallinnon (1710–1918) loppupuolella alkanut virolaiskansallisen kulttuurin nousu perustui jossain määrin myös siihen, että se tukeutui vaatimuksissaan venäläisiin hallintovirkamiehiin. Kansallisen liikkeen näkyvistä johtohenkilöistä esimerkiksi *Carl Robert Jakobson* (1841–1882) ei ainoastaan syyttänyt luterilaista kirkkoa sen saksalaismielisyydestä, vaan jopa ”tahtoi liitoutua venäläisen keskushallinnon kanssa” saadakseen virolaisten äänenpainot paremmin kuuluville.⁸

Saksalaisvastainen liikehdintä näki venäläisyydessä myös sen tarjoaman uskonnollisen kanavan, jota seuraten se uskoi vahvistavansa kansallisia asemiaan. Vaikka venäläinen hallinto pyrki pääosin eri etnisten ryhmien väliseen tasapuo-
lisuuteen, niiden välinen eripura tarjosi sille kuitenkin mahdollisuuden käyttää ortodoksista kirkkoa venäläistämisen välineenä. Kun alkoi liikkua huhuja, että ”keisarin uskoon kääntyneet” saavat hallitsijalta maata, alkujaan Liivinmaalta alkanut uskonvaihdamisliike vahvistui ja levisi 1840-luvulla myös Viroon. Lyhyessä ajassa yli 60 000 virolaista kääntyi ortodokseiksi. Kääntyneitä virolaisia varten luotiin lisää seurakuntia, ja vuosisadan loppupuolella Viron ortodoksinen kirkko oli tosiasiallisesti noussut toisen kansankirkon asemaan.⁹

Varsinkin 1800-luvun lopulta lähtien tapahtunut protestanttisten yhteisöjen voimistuminen tarjosi myös uusia uskonilmaisun kanavia virolaisille. Samalla nämä yhteisöt varmistivat kansallisen heräämisen myötä omakielisten kristillis-

7 Varsinkin 1910- ja 1920-luvuilla, jolloin kansallistunteet velloivat voimakkaina, virolaisessa lehdistössä saatettiin nimitellä EELK:ta ”paronien palkkalaiseksi”. Ketola 2000, 39. Mikko Ketola kuvaa baltiansaksalaisten ja virolaisten välisiä suhteita: ”It (päivälehti Vaba Maa) alleged that the Baltic German and the pro-Baltic German or Germanised clergy had taught the Estonian people to be humble and obedient servants to their German masters; this had succeeded because the people had been threatened with ‘the eternal flames of hell’ in case they dared to call this teaching into question.” Ketola 2000, 39. – Tämän kirjoittaja on saanut Virossa omin korvin kuulla tästä erilaisia kommentteja, esimerkiksi: ”Viron luterilainen kirkko on saksalaisten kirkko”. On myös luonnollista, että Viron historiaa voimakkaasti muokanneet Ritarikunta ja ”paronien” kartanokulttuuri ovat vaikuttaneet tällaisen mielikuvan sitkeään pysymiseen ihmisten mielissä.

8 Ketola 2000, 25–26.

9 Zetterberg 2007, 396–398; Zetterberg (2007, 458) kuvaa venäläistämisen aiheuttamia tunteja seuraavasti: ”...venäläistäminen antoi karun oppitunnin kansallisen liikkeen venäläismyönteiselle suuntaukselle...Kansalliselle heräämiselle oli ollut tyypillistä saksalaisvastainen nationalismi ja lojaalisuus Venäjälle, mutta vuosisadan lopun venäläistämiskaudella alkoi kehkeytyä myös venäläisvastaista virolaista nationalismia.” Ortodoksisen kirkkojen kehityksestä Virossa ks. Au-Ringvee 2007, 53–61.

ten palvelujen monipuolistumisen. Tällaisia yhteisöjä olivat varsinkin baptisti-, metodisti- ja helluntaiseurakunnat.¹⁰

Muiden kristillisten yhteisöjen tarjoama vaihtoehto näytti ainakin osittain etäännyttävän virolaisia liian saksalaiseksi koetusta luterilaisesta kirkosta. Toisaalta Saksan herrnhutilaisuuteen pohjautuvan Veljesseurakunta-liikkeen (*Vennastekogudus*) saavuttama virolaisen herätysliikkeen asema ja merkitys on esimerkki siitä, että kysymys ei ollut lopulta saksalaisen kristillisyyden vieroksumisesta sinänsä. Pohjois-Virosta 1730-luvulla alkanut liikehdintä, joka loi vähitellen laajan veljesseurakuntien ja rukoushuoneiden verkoston, on vaikuttanut voimakkaasti virolaisten kristilliseen identiteettiin. Tässä olivat avainasemassa varsinkin talonpoikaissaarnaajat, jotka tulkitsivat ja kontekstualisoivat kristinuskon keskeiset kohdat kuulijoidensa äidinkielelle.¹¹

NEUVOSTO-VIRON AIKA

Itsenäisyyden uudelleen menettäminen ja neuvosto-Viron aika (1939–1991) nostivat esiin kokonaan uusia tekijöitä, jotka rapauttivat luterilaisen kirkon asemaa. Kysymys ei ollut enää pelkästään uskonnollisuuden kanavoitumisesta muihin kristillisiin yhteisöihin.

Ateistinen kasvatusta¹² sekularismi ja ei-kristillisten liikkeiden kasvava vaikutus muokkasivat voimakkaasti virolaisten suhdetta kirkkoon. Jo ensimmäisenä itsenäisyysaikana esille tullut tieteellis-materialistinen maailmankuva teki tilaa sekularismin leviämislle.¹³ Tämä puolestaan sopi hyvin niihin suunnitelmiin, joiden tavoitteena oli Viron sulauttaminen osaksi neuvostojärjestelmää. Sen tiellä oli varsinkin luterilaisen kirkon harjoittama laajamittainen kristillinen kasvatustyö.¹⁴ Kun neuvostoviranomaiset määräisivät rippikouluopetusta ja konfirmaatiota koskevia rajoituksia ja kun opetus lopulta kiellettiin, kiinnostus ei-kristillisiin uskomuksiin ja liikkeisiin näytti kasvavan virolaisten keskuudessa.¹⁵

10 Vapaakirkollisesta liikehdinnästä ja vapaaseurakuntien kehityksestä ks. Au-Ringvee 2007, 74–88.

11 Ks. veljesseurakuntien historiasta ja asemasta Au-Ringvee 2007, 70–73. Voldemar Ilja (1995, 216) kuvaa veljesseurakuntien missionaarista ja laaja-alaista toimintaa seuraavasti: "Vennastekoguduse töö muutis mõnevõrra elavamaks ka rahva liikumist maal. Kui varem piirdus suurem osa maarahva liikumis- ja tegevusala oma kihelkonna ja kirikuga, siis vennastekogudus avardas seda ringi mõneti." Iljan (1995, 216) mukaan toiminnan periaatteena oli se, että virolaiset "kansanjohtajat ja papit" toimivat "saksalaisten veljien" rinnalla "omalla tavallaan (omamoodi)".

12 Ks. tästä Liiman 2002, 23–25.

13 Altnurme Lea 2005, 54–56.

14 Altnurme Riho 2001, 241–244. Riho Altnurme osoittaa, että konfirmoitujen määrä ensin alkuun vuosi vuodelta jopa kasvoi niin, että vuonna 1947 EELK:ssa konfirmoitiin yhteensä 10 428 miestä ja naista. Altnurme Riho 2001, 242–247.

15 Viranomaiset kielsivät rippikouluopetuksen vuonna 1949, sen sijaan konfirmaatio kirkollisena toimituksena säilyi. Ks. tästä lähemmin Altnurme Riho 2001, 249–251. Altnurme Lea (2005, 78) kuvaa virolaisten kasvavaa kiinnostusta ei-kristillisiin uskomuksiin ja

Samanaikaisesti neuvostoviranomaiset sallivat ei-kristillisten uskonnollisten liikkeiden materiaalin levittämisen, mikä johti varsinkin idän uskonnollisuuden kuten buddhalaisuuden, taolaisuuden ja myös monien esoteeristen uskomusten vaikutuksen kasvuun.¹⁶ Tämä suuntaus näyttää jatkuvan Viron toisen tasavallan aikana. Vuonna 1998 tehdyn tutkimuksen mukaan, etnisestä taustasta ja sukupuolesta riippuen 21–32 % Viron asukkaista uskoi jälleensyntymiseen.¹⁷

VANHA LUONNONUSKONTO

Lea Altnurme tuo kuvaan Viron uskonnollisuudesta mielenkiintoisia lisäpiirteitä. Samalla kun luterilaisen kirkon vaikutus heikkeni, idän uskontojen ja erilaisten uskomusten rinnalla myös vanha virolainen luonnonuskonto – maausko sekä siihen läheisesti liittyvä taarausko – herättivät kasvavaa kiinnostusta virolaisissa. Kiinnostus luonnonuskonnon harjoittamiseen sai huomiota osakseen jo 1920-luvulla, kun eräät tunnetut sivistyneistön edustajat harjoittivat taarauskkoa julkisesti ”kristinuskkoa vastaavana kansanuskontona”.¹⁸ Altnurmen mukaan virolaisen muinaisuskon kannattajat luonnehtivat kristinuskkoa jopa ”vieraaksi ja vihamieliseksi (võõraks-vaenlikuks)” ja maauskontoa ”omaksi ja sopivaksi (omaks-sobilikuks)”.¹⁹

Kysymys ei kuitenkaan ole pelkästään älymystön suosimasta ja osittain konstruoimasta menneen ajan virtauksesta, vaan perinteisellä maauskolla on myös virolaisten arkipäivässä tietty funktio: se merkitsee tietyn etäisyyden ottamista ja säilyttämistä kristillisyyteen nähden. Esimerkiksi *Lagle Parek*, joka toimi Viron hallituksen sisäministerinä 1992–1993 ja valittiin vuoden 2007 kansalaiseksi, luonnehti Kultuur ja Elu -lehden (2009) haastattelussa virolaisten uskonnollisuutta seuraavasti:

uskontoihin neuvostoajalla: ”Idastumise raames sai nõugude ajal alguse ka uue vaimsus levik Eestis. Tuttavalt tuttavale liikused eranitsiatiivil välismaalta hangitud, tõlgitud, trükitud ja paljundatud tsensuurivabad materjalid esoteerikast, parapsühholoogiast, UFO-dest, alternatiivmeditsiinist, joogast, mediteerimisest, loodusmüstikast ning muidugi bismist, hinduismist ja taoismist.”

16 Altnurme Lea 2005, 74–79.

17 Liiman 2002, 61–66.

18 Altnurme Lea 2005, 61–63. Taarauskosta ks. esim <http://www.maavald.ee/>; Viron luonnonuskonnosta (maauskosta) yleensä <http://et.wikipedia.org/wiki/Maausk/>; http://fi.wikipedia.org/wiki/Maavalla_Koda. Kiinnostuksella virolaiseen muinaisuskoon on yhtymäkohtia hiljattain virinneeseen uuspakanuuteen ja siinä yhteisiin suomalais-ugrilaisiin juuriin. Ks. tästä esim. Ketola 2008, 334–336; <http://www.taivaannaula.org/>; http://fi.wikipedia.org/wiki/Maavalla_Koda. Vuonna 2002 valtion teettämässä kyselyssä yksitoista prosenttia Viron väestöstä kertoi kannattavansa maauskkoa tai taarauskkoa. http://fi.wikipedia.org/wiki/Maavalla_Koda.

19 Altnurme Lea 2005, 90–92.

Virolainen on kirkosta etäällä elävä ihminen (kirigukauge), mielestäni hän edustaa sellaista käytännönläheistä maauskkoa. Ei niinkään taarauskonollinen, vaan varsinkin omaan maatilkkuun, taloon, omaan asiaansa ja ”omaan järkeensä” uskova.²⁰

ATEISTISEN USKONTOPOLITIIKAN VAIKUTUS

Luonnollisesti edellä mainituilla uskonnollisilla ilmiöillä oli vaikutusta myös siihen, miten virolaiset suhtautuivat luterilaiseen kirkkoon. Monenlaiset uskonnolliset vaihtoehdot horjuttivat luterilaisen kirkon asemaa virolaisten ”kansankirkkona”.

Edellä todetun mukaisesti myös neuvosto-Viron harjoittama uskontopolitiikka heijastui virolaisten uskonnollisiin asenteisiin. Kysymys ei kuitenkaan ollut vain uskonnollisen tarjonnan monipuolistumisesta, vaan myös viranomaisten harjoittamasta tarkoituksellisesta uskontopolitiikasta, jonka tavoitteena oli luterilaisen kansankirkon aseman horjuttaminen.²¹

Varsinkin rippikouluopetuksen kieltäminen sekä koulujen uskonnonopetuksen lakkauttaminen ja korvaaminen ateismin opetuksella²² vaikuttivat nopeasti virolaisten identiteettiin kristittyinä luterilaisen kirkon jäseninä. Valtion tukema kulttuuri, kirjallisuus ja elokuvat loivat kielteisiä stereotypioita kirkosta ja kristillisyydestä yleensä.²³ Tämä puolestaan loi uuden tilanteen, jossa kirkon jäsenet menettivät vähitellen yhteyden historialliseen alkuperäänsä, vieraantuivat siitä ja hakeutuivat uusien uskonnollisten liikkeiden tai neuvostoideologian kannattajiksi. Monet jäivät vaille sukupolvien ajan jatkunutta seurakuntayhteyttä.

20 ”Eestlane on kirikukauge, minu meelest sellist praktilist maa-usku. Mitte taarausuline, vaid just oma põllulapi, maja, oma asjade ja ’iseenese tarkuse’ usku..” Kultuur ja Elu (4) 2009, 4–9.

21 Liiman 2002, 23–29. Leevi Reinaru (Haastattelu 15.6.2010) kertoi neuvosto-Viron ajalta, että ruumiinsiunauksen jälkeen hautajaisväki käveli hautausmaalle ristiä kantaen. Kulkue tuli koulun kohdalle, jolloin koulun rehtori tuli ulos koulurakennuksesta ja kielsi ristien julkisen kantamisen koulun lähistöllä. Eino Murtorinteen artikkeli Kirkkojen ja uskontojen asema kommunismin valtakautena valaisee neuvostovallan harjoittamaa uskontopolitiikkaa itä-Euroopan maissa. Ks. tästä varsinkin Murtorinne 2010, 21–39.

22 Liiman (2002, 24–25) kuvaa varsinkin 1960-luvulta lähtien vahvistunutta ateismin opetusta seuraavasti: ”Vuonna 1961 nousi valtion propagandassa esille julistus kommunismin rakentamisesta. – Myös ateistista kasvatustyötä sekä tutkimusta kehitettiin. Neuvosto-Virossa ateistisen metodiikan neuvosto valvoi jatkuvasti uskonvastaista työtä kouluissa. Ateismin opetus jatkui pakollisena aineena keskiasteen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.”

23 Lea Altnurme (2005, 66–71) huomauttaa neuvostoajan median ja kirjallisuuden tavasta luoda uskontoaiheisia negatiivisia stereotypioita, joita sitten myös elokuvissa käsiteltiin. Tunnetuin tämän tyylin filmi oli Viimeinen pyhäinjäännös (Viimne reliikvia), joka valmistui vuonna 1969 ja jonka 772 000 virolaista (1,2 miljoonasta) kävi katsomassa. http://en.wikipedia.org/wiki/Viimne_reliikvia.

KIRKON JÄSENKATO JA JUMALANPALVELUSAKTIIVISUUDEN NOUSU

Vuonna 1934 luterilaiseen kirkkoon kuului 837 294 jäsentä, 74,3 % koko väestöstä. Näistä seurakuntansa vuotuisen jäsenmaksun maksaneita oli 201 033.²⁴ Vuonna 2007 EELK:n kokonaisjäsenmäärä oli 157 168 jäsentä, josta jäsenmaksun maksaneita oli 39 168 ja äänestyskelpoisia jäseniä 23 624. Vuonna 1970 jäsenmaksun maksaneiden määrä oli 94 332. Sen jälkeen heidän määränsä laski tasaisesti, kunnes se alkoi 1980-luvun lopulla nousta ja saavutti 1991–1992 itsenäisyyden ajan lakipisteensä 761 32 jäsentä. Tästä maksun suorittaneiden jäsenten määrä on jälleen laskenut noin 10 % vuodessa.²⁵ Pitimmällä aikavälillä vuosina 1934–2007 EELK menetti 161 865 lahjoittajajäsentä. EELK:ta tukevien joukko on 73 vuoden jaksolla pienentynyt dramaattisesti; kirkon työtä taloudellisesti kannatteleva jäsenmäärä on vuoden 1934 vastaavasta luvusta ainoastaan 20 %.²⁶

Samalla kun kirkon toimintaa tukeva lahjoittajien joukko on voimakkaasti pienentynyt, varsinkin itsenäisyyden ajalla jumalanpalveluksiin osallistuvien määrä on selvästi kohonnut. Vuonna 1991 jumalanpalveluksiin osallistui 8935 ja vuonna 2007 16 182 henkeä.²⁷ Itsenäisyyden ajalla jumalanpalvelusaktiivisuus on lähes kaksinkertaistunut. Edellä mainitut tilastotiedot voidaan tulkita seuraavasti. Baltiansaksalaisuuden antama leima, sekularismin ja ei-kristillisten virtausten eteneminen sekä neuvostojärjestelmän tuomat radikaalit muutokset ovat vieraannuttaneet huomattavan osan virolaisista luterilaisesta kirkosta, johon vielä 1930-luvun puolivälissä yli 70 % kansasta kuului.²⁸ EELK on kadottanut kontaktin virolaisten enemmistöön.

Voimakas jumalanpalvelusaktiivisuuden nousu kertoo kuitenkin siitä, että ne jotka ovat pysyneet kirkon uskollisina kannattajina, ovat sitä edelleenkin ja vielä entistä intensiivisemmin. Samalla on nähtävissä, että vuosina 1934–2007 jäsenmaksun maksaneiden prosentuaalinen joukko on pysynyt kutakuinkin samana: noin joka neljäs kirkon jäsen on maksanut kannatusmaksunsa.

Kirkon edustama spiritualiteetti kiinnostaa ja ruokkii lähinnä pientä vähemmistöä, joka tukee edelleenkin kirkkoaan. Kuitenkin samalla kirkon lähetysteh-

24 Liiman 2002, 14–15.

25 EELK Arengukava 2008–2017, 9.

26 Kimmo Kääriäisen tutkimus valaisee itäisen Euroopan uskontotilannetta kommunistivallan romahduksen jälkeen. Sen mukaan vain 21% virolaisista piti uskontoa tärkeänä vuonna 1990 ja 18 % vuonna 2000. Uskonnon merkitys oli samaa luokkaa kuin Latviassa. Ks. Kääriäinen 2010, 50–51. Vain 19 % virolaisista piti itseään uskonnollisina vuonna 2000. Kääriäinen 2010, 56.

27 EELK Arengukava 2008–2017, 11.

28 Sisäministeriön uskontoasiain osaston johtajan Ilmo Aun mukaan (<http://www.eestikirik.ee/node/8545>) jäsenmäärältään Viron suurin kirkko on Moskovan patriarkaatin alainen Viron ortodoksikirkko (MPEÖK), jossa on noin 200 000 jäsentä. Vuoden 2008 lopussa EELK:hon kuului 160 418 jäsentä. Ks. myös Viron kirkkojen neuvoston (EKN) teettämää tutkimusta virolaisten uskonnollisuudesta Elust, usust, usuelust 2006, <http://www.ekn.ee/index.php>.

tävä on luterilaiselle kirkolle kutsu, joka vie sen itsetutkisteluun ja oman perustehtävän tarkistamiseen.

LÄHETYSKESKUKSEN KÄYNNISTÄMÄ TUTKIMUS- JA SELVITTELYTYÖ

Edellä kuvattu tilanne on ollut pääpiirteissään EELK:n työstä vastuuta kantavien tiedossa jo pitkään. Rajusti muuttunut kirkon asema on synnyttänyt pohdintaa siitä, miten kirkko voisi kehittää suhteitaan ja näkyvyyttään virolaisessa yhteiskunnassa. Myös virolainen media on osallistunut tähän keskusteluun.

Varsinkin EELK:n Lähetyskeskus (EELK Misjonikeskus, tästä lähtien MK) on asettanut itselleen kysymyksen, miten se voisi tässä tilanteessa edesauttaa kirkon lähetystehtävän toteutumista. Kirkon suunnitelmissa on panostaa laaja-alaisen lähetystehtävän toteuttamiseen niin Virossa kuin myös ulkomaan kohteissa. Tätä varten kirkko on tehnyt alustavan päätöksen erityisen lähetystyötä tukevan säätiön perustamisesta. Tavoitteena on myös lähettää vuosittain vähintään kolme työntekijää ulkomaisille työalueille. MK saa lisäksi lähetystyön kehittämiseen tukea useilta ulkomaisilta toimijoilta, muiden muassa suomalaisilta lähetysjärjestöiltä. Nämä ovat osallistuneet MK:n työhön esimerkiksi lähettämällä suomalaisia lähetystyöntekijöitä Viroon.²⁹

Kirkon lähetystehtävään liittyvien suunnitelmien toteuttamiseksi MK onkin aloittanut tutkimus- ja selvittelytyön, jonka tavoitteena on laatia kirkolle lähetysstrategia. Samalla MK on käynnistänyt seurakuntien toiminnan kehittämistä tukevaa työskentelyä, jossa kiinnitetään huomiota varsinkin tulevaisuuden kannalta elintärkeiden työalojen tilanteeseen. EELK:n arkkipiispa Andres Pöder on antanut tukensa näiden molempien hankkeiden toteuttamiselle osallistumalla henkilökohtaisesti niitä koskevaan keskusteluun ja suunnittelutyöhön.

KIRKON MISSION KEHITTÄMISSTRATEGIA

Kirkon lähetysstrategiaa valmisteleva toimikunta aloitti työskentelynsä lokakuussa 2009.³⁰ Toimikunnalla on työn loppuun saattamiseen aikaa vuoden 2011 alkupuolelle. Toimikunta on nimennyt ehdotuksensa seuraavasti: *Viron evangelisluterilaisen kirkon mission kehittämisstrategia 2011–2017 (Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku misjoni arengustrategia 2011–2017)*.³¹

Valmisteilla olevan asiakirjan nimen mukaisesti toimikunta on alusta alkaen painottanut työssään kirkon lähetystehtävän – kirkolle annetun mission – kehittämistä. Toimikunnan työskentelyssä ajatus mission kehittämisestä selittyy siten,

29 EELK Arengukava 2008-2017, 15-16, 32.

30 Tuotettu aineisto sijaitsee: EELK Misjonikeskus, Tallinna, Viro.

31 Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku misjoni arengustrategia 2011-2017. Misjonistrateegia töörühma ettepanek. Oktoober 2010 (alustava ehdotus).

että kehittäminen ei kohdistu – eikä voi kohdistua! – alkuperäiseen tehtäväksi antoon, vaan sen soveltamiseen Viron luterilaisessa kirkossa, yhteiskunnassa ja maailmassa. Toimikunta on pitänyt esillä ajatusta siitä, että kirkon mission lähtökohta on lausuttu selkeästi evankeliumeissa ja muissa Pyhän kirjan teksteissä, joiden pohjalta kirkon tehtävänä on etsiä erilaisia teitä lähetystehtävän toteuttamiseksi. Tässä sen on palattava yhä uudestaan alkuperäislähteiden äärelle ja suunnistettava eteenpäin niiden mukaisesti.

Toiseksi sanalla 'kehittäminen' on haluttu tuoda esiin, että kirkolla ei ole valmista lähetysstrategiaa – ei edes sen jälkeen, kun kyseinen asiakirja on valmistunut ja julkaistu. Toimikunta on lähtenyt siitä, että kirkon on jatkuvasti tutkittava lähetysten raamattuteologisia lähtökohtia, omaa historiaansa, resurssejaan ja toimintaympäristöään. Tässä toimikunnalla on ollut apuna EELK:n sekä Lähetyskeskuksen hyväksymät kehittämissuunnitelmat.³² Lukuisat asiantuntijat ovat tuoneet yhteisiin keskusteluihin panoksensa. Myös toimikunnan jäsenet ovat osallistuneet lähetysstrategian työstämiseen kirjoittamalla tausta-aineistoa, jota asiakirjan toimittaja on voinut lopullista tekstiä muotoillessaan käyttää hyväksi.

Työskentelymetodi on tuonut kehittämistyön avuksi myös historiallisen syvyys suunnan – yhtälailla menneisyyteen kurottautuvan kuin eteenkinpäin avautuvan. Viron lähihistorian kivuliaat vaiheet, länsimaisen yhteiskunnan nopeampainen vaikutus sekä globaali horisontti on pyritty huomioimaan, sillä juuri ne auttavat ymmärtämään, mistä lähetystehtävässä on juuri nyt kysymys ja millaisia tulevaisuuden painopisteitä sen toteuttamiselle voidaan asettaa.

Kirkon mission kehittämisstrategia -asiakirja sisältää seuraavia teemoja, joiden käsittely on tätä kirjoitettaessa vielä osittain kesken: *Kirkon lähetystehtävän raamatulliset ja teologiset periaatteet (Kiriku misjoniülesande piibellikud ja teoloogilised alused)*, *Perustehtävä ja lähteet (Lähteülesanne ja allikad)*, *EELK ja lähetys vuonna 2010 (EELK ja misjon aastal 2010)*, *Visio: EELK:n lähetystyö vuonna 2017 (Visioon: EELK misjonitöö aastal 2017)*, *EELK:n mission kehittämisstrategia (EELK misjoni arengustrategia)*, *Toimintasuunnitelma (Tegevuskava)*, *Lähetysstrategian toteutumisen (Misjonistrateegia täitmine)*.

Toimikuntaan kuuluvat seuraavat jäsenet: lähetysjohtaja *Leevi Reinaru* (puheenjohtaja), *Katrin-Helena Melder* (Järva-Jaanin seurakunnan kirkkoherra, MK:n koulutussihteer), *Tauno Toompuu* (Rakveren seurakunnan kirkkoherra, MK:n neuvoston jäsen), *Liliann Keskinen* (toimikunnan sihteeri, MK:n venäjänkielinen työ), *Mika Tuovinen* (pastori, lähetysjohtaja 28.2.2010 asti), *Kaisa Kirikal* (Nõvan seurakunnan kirkkoherra, kehittämisstrategia-dokumentin toimittaja) ja *Juhani Pörsti* (lähetysteologi). Toimikunta on työskennellyt läheisessä yhteistyössä

32 EELK Arengukava 2008-2017; SA EELK Misjonikeskuse Arengukava 10-ks aastaks (2007-2016).

MK:n neuvoston kanssa, joka saa alkuvuodesta 2011 ehdotuksen kirkon missi-
on kehittämisstrategiasta käsiteltäväkseen. Sen jälkeen ehdotus menee EELK:n
konsistorin päätettäväksi.

SEURAKUNNAN TYÖALOJEN KEHITTÄMINEN

MK:n kehityssuunnitelmassa on ollut jo pitkään esillä ajatus siitä, että seura-
kunnat tarvitsevat tukea työntekijöiden sekä vapaaehtoisten seurakuntalaisten
kouluttamiseen. Tästä tulee jatkuvasti vetoamuksia ja palautetta varsinkin niistä
seurakunnista, joilla ei ole varoja palkata useampia työntekijöitä vastaamaan eri
työalojen tarpeista. MK onkin järjestänyt erilaisia koulutuskursseja, joiden ta-
voitteena on ollut vapaaehtoisten työntekijöiden rohkaiseminen ja ammatillisten
valmiuksien lisääminen. Suuri osa vapaaehtoistyön koulutuksista on järjestetty
Tallinnassa tai suuremmissa seurakuntakeskuksissa eri puolilla Viroa.

Edellä kuvatut kirkon laskevat jäsenmäärät ja niihin perustuvat pienentyvät
toimintaresurssit ovat synnyttäneet EELK:n piirissä keskustelua uusista strate-
gisista vaihtoehtoista, esimerkiksi siitä, miten kirkon lapsi- ja nuorisotyötä tulisi
kehittää. Huolenaiheena on ollut varsinkin se, että osassa paikallisseurakuntia
ei ole lainkaan säännöllistä lapsi- ja nuorisotyötä. Myös esimerkiksi diakonian
ja kuorotoiminnan tilasta on kannettu huolta. Lähetyskeskuksessa seurakuntien
kehittämisstrategiaa on tarkasteltu MK:n oman kehityssuunnitelman tarjoamis-
ta lähtökohdista käsin. Siinä nähdään ratkaisuna seurakuntien ulospäin suun-
tautuva työ, jossa seurakuntalaiset ovat yhdessä työntekijöiden kanssa avain-
asemassa.

Vuoden 2009 alkupuolella edellä mainitut kysymykset ja tarpeet tulivat
MK:ssa konkreettisen keskustelun alaisiksi. Myöhemmin keväällä MK järjesti
Tallinnassa *Kirkon kasvu* -opintopäivän, jossa arkkipiispa Andres Põderin myö-
tävaikutuksella tehtiin aloite seurakuntien työalojen kehittämisestä. Asia eteni
nopeasti ja mutkattomasti siten, että viisi paikalla ollutta seurakunnan kirkko-
herra päätti ottaa kehittämistyön seurakuntaneuvoston pohdittavaksi. Seura-
kuntien kehittämistyöryhmät kokoontuivat ensimmäisiin istuntoihinsa seuraa-
vana syksynä. Hankkeen koordinaattoriksi ja vastuulliseksi kouluttajaksi tuli
lähetysteologi Juhani Pörsti.

Työnimestä *Kirkon kasvu* on sittemmin luovuttu ja se on korvattu nimellä
Kasvava seurakunta – kehitämme yhdessä seurakuntaamme.³³ Kehittämistyöryhmän
puheenjohtajana toimii seurakunnan kirkkoherra ja sen jäsenenä ovat seurakun-
taneuvoston jäsenet sekä kutsutut vapaaehtoistyöntekijät. Myös seurakuntaval-
tuuston jäseniä on osallistunut työskentelyyn. Istuntojen kouluttajana toimii Ju-
hani Pörsti. Työryhmällä on sihteeri ja se on kokoontunut syys- ja kevätkaudella

33 Seurakuntien kehittämistyöryhmien aineisto on Juhani Pörstin arkistossa.

(2009–2010) kolmen-neljän viikon välein. Työryhmän tekemät esitykset on ohjattu seurakuntaneuvoston keskusteltaviksi mahdollisia päätöksiä varten.

Seurakunnat ovat valinneet jonkin työalan, jonka kehittämistä ne pitävät perusteltuna ja kiireellisenä. Valinnat ovat osuneet lapsi- ja nuorisotyöhön sekä diakoniaan ja lähetystyöhön, jonka ”suuren sateenvarjon alta” kohdetyöalaksi on lopulta konkretisoitunut muun muassa lapsityö ja toiminta perheiden parissa. Alustuksia seuraavat keskustelut ovat sisältäneet uusia avauksia moneenkin suuntaan. Eräs seurakunta lähti suunnittelemaan yhdessä kuntien päättäjien kanssa paikallista kulttuuritapahtumaa. Samalla kirkko ja seurakunta saivat lisää näkyvyyttä varsinkin, kun osa ohjelmasta toteutettiin kirkossa tai pappilan edustalla. Eräässä toisessa seurakunnassa lähdettiin toteuttamaan perhetapahtumaa, joka voi olla starttina pysyvälle työlle alueen perheiden parissa.

Viron lähihistoriasta johtuen seurakunnan yhteydenpito paikallisiin päättäjiin ja vaikuttajiin ei aina ole mutkatonta. Vanhat ideologiset vastakkainasettelut ovat vielä monien muistissa ja myös kuntien ja kaupunkien edustajilla voi olla ennakkoluuloja luterilaisia seurakuntia kohtaan, jotka aikoinaan leimattiin ”propagandan” levittäjiksi. Tämän vuoksi siltojen rakentamista koteihin, kouluihin, lastentarhoihin, vanhainkoteihin ja puolustusvoimiin tarvitaan. Keväällä 2009 järjestetyn opintopäivän eräänä kannustimena oli *Randveren* seurakunnan ja paikallisen koulun yhteistyö: koulun tiloissa järjestettiin viikonloppuna nuorten hengellisen musiikin konsertti, jossa seurakunnan ja koulun edustajilla oli myös puheenvuorot.

Kehittämiskeskusteluissa on usein palattu hankkeen teologiseen aloituskohtaan: seurakunnan viranhaltija(t) ja vapaaehtoiset seurakuntalaiset on kutsuttu yhdessä toimittamaan palvelusvirkaa seurakunnassa. Tämän vuoksi papin lisäksi seurakunnan vapaaehtoisella on kasteen ja uskon nojalla kutsu palvella siinä tehtävässä, jonka seurakunta hänelle osoittaa. Vaikka tämä teologinen periaate, kaikkien uskovien hengellinen pappeus, on kirjattu moniin raamatunkohtiin ja vaikka siitä tuli yksi luterilaisen reformaation kantavista ajatuksista, sen käytäntöön vieminen ei lopulta ole yksinkertaista. Viron tilanteessa on usein kysymys siitä, että seurakunnan papin on nähtävä maallikoiden palvelutyö seurakunnan kasvuun ja toiminnan monipuolistumiseen vievänä voimavarana. Samoin vapaaehtoisten on saatava selkeä kutsu tehtävään seurakunnan johdolta, jotta he myös kokevat olevansa oikeutettuja työskentelemään papin rinnalla. Lisäksi kaikilla osapuolilla on usein kohdattavana lähihistoriasta periytyvä hierarkkinen toimintamalli, jossa ”alhaalta päin” tuleviin aloitteisiin ei aina ole suhtauduttu rakentavasti.

Syksy 2010 on varattu vapaaehtoisten koulutukseen. Sen suunnittelussa on huomioitu seuraavaa. Seurakunnan kehittämistyö ei ole vain hanke, jolla on päättymispäivämäärä. Pikemminkin se on seurakunnan perustehtävään, evan-

keliumin kuuluttamiseen ja sakramenttien jakamiseen perustuva, kristilliselle kirkolle ominainen olemisen muoto. Missionaarisen seurakunnan lajityyppi ei ole vain erilaisista ”tavoittavista” toimintamuodoista tai ”tapahtumista” elävä ihmisten yhteisö, vaan kysymys on kirkon perusolemukseen liittyvästä jatkuvasta ja uudistuvasta elämästä, jota Pyhä Henki luo ja ylläpitää. Kirkon kasvu on osa tätä elämänliikettä. Näiden teologisten linjausten mukaisesti seurakunnan kirkkoherrat ja luottamushenkilöt myös itse osallistuvat vapaaehtoisuuskoulutukseen. Siinä heillä on mahdollisuus kohdata seurakunnan uudet vapaaehtoiset ja välittömästi osallistua heidän ohjaamiseensa, jolloin vuorovaikutteinen työskentely pääsee alkuun.

Edellä mainitusta seuraa, että vapaaehtoisuuteen perustuva palvelutyö käynnistyy omassa paikallisseurakunnassa. Kehittämistyöryhmän aloitteesta seurakuntiin on perustettu kirkkoherrojen kokoamia valmisteluryhmiä, joiden tehtävänä on syvennellä sovitun työalan kehittämistarpeita, etsiä sille vapaaehtoisia, keskustella heidän tehtävistään ja tuoda näin syntyneitä ehdotuksia seuraavaan kehittämistyöryhmään. Tämän mallin vahvuutena on erityisesti se, että seurakunnan johdolla on alusta asti tehtävä hallussaan sekä se, että vapaaehtoisten ja johdon välille voi syntyä tarvittava luottamus. Etenkin luottamuksen rakentaminen on keskeinen osa seurakunnan työalojen kehitystyötä.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Lehdet

Kultuur ja Elu (4) 2009

EELK Misjonikeskus, Tallinna, Viro

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. Arengukava 2008–2017. 29.04.2008.a.

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku misjoni arengustrateegia 2011–2017.

Misjonistrateegia töörihma ettepanek. Oktoober 2010 (alustava ehdotus).

(SA) EELK Misjonikeskuse Arengukava 10-ks aastaks (2007–2016).

Internet-lähteet

<http://www.maavald.ee/>, luettu 2.10.2010

<http://et.wikipedia.org/wiki/Maausk/>, luettu 2.10.2010

<http://www.taivaannaula.org/>, luettu 2.10.2010

http://fi.wikipedia.org/wiki/Maavalla_Koda, luettu 3.10.2010

<http://www.eelk.ee/ajalugu.php>, luettu 5.10.2010

http://en.wikipedia.org/wiki/Viimne_reliikvia, luettu 5.10.2010

<http://www.eestikirik.ee/node/8545>, luettu 6.10.2010

<http://www.ekn.ee/index.php> (Elust, usust, usuelust 2006), luettu 4.11.2010

Juhani Pörstin arkisto

Leevi Reinaron haastattelu 15.6.2010

Seurakuntien kehittämistyöryhmien aineisto 2009–2010. Muistiinpanot, luennot, PowerPoint -videot, istuntojen pöytäkirjat.

KIRJALLISUUS

ALTNURME, LEA

2005 *Kristlusest oma usuni. Uurimus muutustest eestlaste religioossuses 20. sajandi II poolel*. Diss. Dissertationes theologiae Universitatis Tartuensis 9. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

ALTNURME, RIHO

2001 *Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kirik ja Nõukogude Riik 1944–1949*. Diss. Dissertationes theologiae Universitatis Tartuensis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

AU, ILMO – RINGVEE, RINGO

2007 *Usulised ühendused Eestis*. Tallinn: MTÜ Allika kirjastus.

ILJA, VOLDEMAR

1995 *Vennastekoguduse (herrnhutluse) ajalugu Eestimaal (Põhja-Eesti) 1730–1743*. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 169. Tallinn: Suomen kirkkohistoriallinen seura.

KETOLA, KIMMO

2008 *Uskonnot Suomessa 2008. Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 102. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

KETOLA, MIKKO

2000 *The Nationality Question in the Estonian Evangelical Lutheran Church, 1918–1939*. Publications of the Finnish Society of Church History, No. 183. Helsinki: Suomen kirkkohistoriallinen seura.

KÄÄRIÄINEN, KIMMO

2010 *"Uskonnollisuus itäisessä Euroopassa"*. Kirkot ja uskonnot itäisessä Euroopassa. Toim. Maija Turunen. Helsinki: Edita, 46–66.

LIIMAN, RAIGO

2002 *Uskonnollisuus muuttuvassa Virossa*. Kirkon Tutkimuskeskus, Sarja C Nro 59. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. (Sama tutkimus on pienin muutoksen julkaistu myös viroksi: *Usklikkus muutuväs Eesti ühiskonnas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001.)

MURTORINNE, EINO

2010 *"Kirkkojen ja uskontojen asema kommunismin valtakautena". Kirkot ja uskonnot itäisessä Euroopassa.* Toim. Maija Turunen. Helsinki: Edita, 10–45.

ZETTERBERG, SEPPO

2007 *Viron historia.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1118. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pastoraaliset haasteet synnyttivät missiologisen antropologian

ALKU EDINBURGHISTA

Edinburghin maailmanlähetyksen kokouksessa vuonna 1910 nostettiin esiin lähetystyöntekijöiden kokema haaste antropologisen tiedon tarpeesta lähetystyössä. Tämä tarve liittyi erityisesti paikallisten kulttuurien kohtaamiseen ja siihen liittyviin erilaisiin pastoraalisiin kysymyksiin, joiden edessä lähetystyöntekijät olivat ymmällään. Edinburghin raporteista erityisesti viides keskittyi lähetystyöntekijöiden koulutukseen ja siinä havaittuihin puutteisiin. Raportti korostaa, että lähetin tulee ymmärtää paljon enemmän kuin vain työskentelymaansa tavat ja kulttuurille sopivan käyttäytymisen. Ymmärryksen ja tiedon lisäksi lähetin tulee osata soveltaa tietoa, jotta hän ei vie omaa kulttuuriaan sellaisenaan.¹ Myöhemmin tästä tarpeeseen vastaamisesta ja tiedon soveltamisesta kehittyi oma missiologian alahaaransa missiologinen antropologia, joka ei Suomessa ole kuitenkaan kovinkaan tunnettua eikä siitä ole suomeksi paljoa kirjoitettu.²

Missiologisen antropologian kehittyminen omaksi tieteenhaarakseen ei kuitenkaan ollut kivutonta. Monet antropologit näkevät jännitteen antropologian ja lähetyksen välillä ja samoin monet teologit näkevät antropologian tarpeettomaksi teologialle tai sen osa-alueelle missiologialle.³ Missiologinen antropologia on juuri nyt, Edinburghin kokouksen 100-vuotisjuhlallisuuksien aikaan erityisen ajankohtainen, ei yksin historiallisen taustansa vaan myös tämän päivän tarpeen näkökulmasta. Evankeliumin ja kulttuurin suhde on yhä polttava kysymys kolmannen maailman kristittyjen elämässä, vaikka konteksti ja pastoraaliset haasteet ovatkin osittain muuttuneet toisiksi kuin sata vuotta sitten.

Tämä artikkeli esittelee ensin lyhyesti missiologisen antropologian määritelmiä ja taustoja. Tämän jälkeen pureudutaan muutamaan tämän hetken missiologisen antropologian suurimpaan haasteeseen omien Pohjois-Tansanian luteri-

1 World Missionary Conference 1910, 170.

2 Suomalaisesta tämän hetken missiologisesta tutkimuksesta ks. mm. M. Vähäkangas 2010.

3 Hiebert 1994; Robbins 2006.

laisten parissa tekemiäni tutkimusten kautta. Lopuksi tarkastellaan tieteenalan tulevaisuutta Pohjoismaiden ja globaalin etelän kristillisyyden näkökulmasta.

TERMINOLOGIA TARKENTUU

Edinburghin kokouksen yhteydessä ja pitkään sen jälkeenkin puhuttiin antropologian hyödyntämisestä lähetystyön yhteydessä, ei varsinaisesta uudesta teologian haarasta. 1950-luvulle tultaessa keskeiseksi nousi määrittäminen antropologiasta kristillisen lähetystyön tarpeisiin mm. Eugene Nidan teksteissä.⁴ Hieman myöhemmin Louis Luzbetak siirtyi käyttämään termiä ”missionary anthropology”, lähetysantropologia.⁵ Osa määrittelijöistä koki missiologisen antropologian enemmänkin antropologian haaraksi ja nimitti sitä sovelletuksi antropologiaksi kuten esimerkiksi Conrad Reining.⁶

Tunnettu antropologi Bronislaw Malinowski käytti niinkin varhain kuin 1920-luvun lopulla termiä käytännöllinen antropologia, johon kuului myös muita näkökulmia kuin vain missiologinen antropologia. Vuonna 1953 näiden käytännöllisen antropologia-termin kannattajien joukossa lähdettiin toimittamaan aikakauskirjaa nimeltään *Practical Anthropology*. Tuon aikakauskirjan toimituskunnassa olivat mukana vain missiologisen antropologian edustajat. Oman tieteenalan kehittymiselle oli tärkeää, että nyt oli olemassa oma julkaisukanava. Aikakauskirja toimi itsenäisenä kahdenkymmenen vuoden ajan, mutta vuonna 1973 se sulautui yhteen uuden *Missiology*-aikakauskirjan kanssa, jonka taustalla on Amerikan missiologinen seura.⁷ Tästä lähtien Amerikan missiologisella seuralla oli tärkeä rooli missiologisen antropologian kehittämisessä ja alan julkaisujen julkaisemisessa.

Siirryttäessä 1970-luvulle missiologinen antropologia fokusoitui enemmän pastoraalisiin haasteisiin ja esimerkiksi pitkään Itä-Afrikassa toiminut katolinen missiologi Aylward Shorter käytti siitä termiä pastoraalinen antropologia. Hän määritteli pastoraalisen antropologian olevan sovellettua antropologiaa, joka vastaa pastoraalisiin haasteisiin ja auttaa paikallisten pappien koulutuksessa. Shorter tarkensi, että pastoraalianthropologia käsittelee afrikkalaisten kristittyjen käytännön ongelmia nykyisyydessä ja tulevassa.⁸ Mielenkiintoista on, että Shorter jättää menneisyyden ja ilmeisesti myös esi-isät käsittelyn ulkopuolelle. Pastoraalinen antropologia terminä sekoittui paimentolaiskansoja tutkivaan antropologiaan. Myös Shorter luopuu termistä kirjansa uudemmassa painoksessa ja kor-

4 Nida 1954.

5 Luzbetak 1961.

6 Reining 1962.

7 American Missiological Society julkaisee aikakauskirjan lisäksi useita eri kirjasarjoja. Ks. lisää Whiteman 2008, 10–11.

8 Shorter 1974.

vaa sen sosio-kulttuurisella antropologialla.⁹ Pastoraalinen antropologia-termin myötä tärkeä uusi suunta missiologiassa oli kuitenkin avattu, siinä lähdetään hyödyntämään enenevässä määrin myös pastoraaliteologian näkökulmia systemaattis-teologisemmin suuntautuneen missiologian rinnalla.

1980-luvulle tultaessa termi missiologinen antropologia vakiintuu käyttöön, näin mm. amerikkalainen katolinen missiologi Louis Luzbetak keskeisellä linjausteoksellaan *"The Church and Cultures: New Perspectives in Missiological Anthropology"*.¹⁰ Kyseessä on Luzbetakin jo parikymmentä vuotta aiemmin julkaiseman kirjan huomattavasti laajennettu laitos, ja tässä uudessa laitoksessa Luzbetak ottaa käyttöön termin missiologinen antropologia.¹¹ Luzbetak määritteli kirjassaan missiologisen antropologian erityiseksi sovelletuksi antropologiaksi, jonka tavoite on missiologinen, mutta jonka tutkimusta tehdään noudattaen antropologisia prosesseja ja analyysejä. Missiologisen antropologian erityistavoitteena on kontekstualisaatio. Luzbetak korostaa, että missiologista antropologiaa tehdään noudattaen akateemista huolellisuutta ja kaikkia tutkimuksen eettisiä normeja.¹²

Amerikkalaiseen missiologiseen traditioon pohjautuva Luzbetak korostaa missiologisen antropologian pastoraalista korostusta, jossa näkyy keskittymisen lähetystrategioihin ja muihin lähetyksen käytännöllisiin osa-alueisiin kuten seurakunnan johtajuuteen. Luzbetakin mukaan missiologisen antropologian teologinen perusta on siinä, että kirkon tulee olla mahdollisimman hyvä kanava armon sanoman välittämisessä. Hyvänä evankeliumin välittämisen kanavana kirkko voi Luzbetakin mukaan toimia ainoastaan huomioidessaan paikallisen kulttuurin.¹³ Luzbetakin tavoin moni missiologinen antropologi korostaa teorian ja käytännön suhdetta eli sitä kuinka missiologisen tutkimuksen tavoitteena ei ole tutkimus itsessään vaan kirkon sanoman välittäminen paremmin erilaisissa kulttuureissa asuville ihmisille.

Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana on Yhdysvalloissa ollut missiologisen antropologian uusi nousukausi paljolti evankelisten teologiiden mm. Charles Kraftin, Paul Hiebertin ja Robert Priestin kautta, mutta myös keskeiset roomalais-katoliset missiologit näiden joukossa Robert Schreiter ovat tuotannossaan käsitelleet missiologista antropologiaa.¹⁴ Evankeliset missiologit ovat tutkimuksissaan keskittyneet evankeliumin ja kulttuurin suhteeseen sekä sanoittamaan missiologista antropologiaa omana tieteenalanaan ja suhteessa ant-

9 Shorter 1998.

10 Luzbetak 1988.

11 Luzbetak 1963.

12 Luzbetak 1988, 43–49.

13 Luzbetak 1988, 21, 59, 397.

14 Schreiter 1991.

ropologiaan.¹⁵ Samana ajanjaksona Yhdysvaltojen ulkopuolella toimivat missiologit eivät ole kovinkaan paljoa käsitelleet missiologista antropologiaa eivätkä osallistuneet termin tarkempaan määrittelyyn muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Näiksi poikkeuksiksi Robert J. Priest nimeää Timothy Jenkinsin ja Douglas Davies'n jotka ovat tutkimuksissaan huomioineet myös missiologisen antropologian kysymyksiä.¹⁶

Edellä käsiteltyjen lisäksi näkisin eurooppalaisena poikkeuksena Frans Wijsenin, katolisen hollantilaisen missiologin, joka keskittyy pastoraalisiin missiologisiin kysymyksiin varsinaisesti käyttämättä missiologinen antropologia termiä.¹⁷ Toinen poikkeus on Daniel Louw, eteläafrikkalainen missiologian ja pastoraaliteologian professori, joka yhä 2000-luvulla käyttää termiä pastoraalinen antropologia, tosin hieman eri merkityksessä kuin Shorter kolmekymmentä vuotta aikaisemmin. Louw'n fokus on pastoraaliteologiassa, mutta missiologian kannalta kiinnostavaa on Louw'n määrittely, jossa ihminen elää suhteessa esi-isiin, Jumalaan ja yhteiskuntaan.¹⁸ Tässä hän eroaa Shorterin aikaisemmasta termin käytöstä, jossa katsottiin nykyhetkeä ja tulevaa, mutta jätettiin niin tärkeä menneisyys käsittelemättä.

Evangeliumin ja kulttuurin suhdetta käsiteltiin kaikkien näiden edellä esiteltyjen termien kautta. Samaa suhdetta käsittelee myös inkulturaatio, kontekstualisaatio ja interkulttuurinen teologia. Nämä termit ja niiden takana oleva ajatus eroavat kuitenkin jossakin määrin missiologisesta antropologiasta, vaikka joillakin tutkijoilla ja joissakin määrittelyissä näyttäisikin olevan yhtäläisyyttä ja jopa päällekkäisyyttä missiologiseen antropologiaan, näin mm. Frans Wijsenin käsitellessä interkulttuurista teologiaa.¹⁹

EMIC JA ETIC NÄKÖKULMAT

Eurooppalaiset ja amerikkalaiset lähetystyöntekijät ovat käyttäneet termiä missiologinen antropologia. Samoja teemoja sisältäpäin käsitelleet paikalliset esimerkiksi afrikkalaiset teologit eivät määritä tekevänsä missiologista antropologiaa vaan afrikkalaista teologiaa. Tästä huolimatta myös emic näkökulma eli sisältä päin katsojan näkökulma tulee huomioida missiologista antropologiaa määriteltäessä.

Eräs tärkeä aihepiirin ja käsittelynäkökulman kehittäjä on tansanialainen katolinen teologi Charles Nyamiti, joka analysoi jo 1960-luvulla kirjoitetussa väitöskirjassaan perinteisten rituaalien suhdetta liturgiseen adaptaatioon.²⁰ Sa-

15 Kraft 1979, 1996 ; Hiebert 1978, 1985, 1994; Priest 2001.

16 Priest 2008, 24.

17 Wijsen 2001, 2005.

18 Louw 2002.

19 Wijsen 2001.

20 Nyamiti 1969.

moilla linjoilla jatkoi toinen tansanialainen Laurenti Magesa.²¹ Useat hänen tutkimuksistaan ovat missiologisen antropologian ydintä. Hän yhdistää tutkijan ammattitaitonsa katolisen papin huoleen seurakuntalaisten arjen ongelmista. Kolmas tärkeä missiologisen antropologian emic näkökulmainen kehittäjä on niin ikään katolinen, naapurimaasta Kongosta kotoisin oleva teologi Bénézet Bujo.²² Bujon tärkeä kontribuutio missiologiselle antropologialle on afrikkalaisen yhteisöllisyyden hyödyntäminen teologian soveltamisessa. Näiden edellä mainittujen katolisten teologiien lisäksi missiologisen antropologian yhteydessä on mainittava John S. Mbiti, kenialaissyntyinen anglikaaniteologi, jonka kuuluisa teos ”African Religions and Philosophy” on yhä edelleen tärkeä kannanotto evankeliumin ja kulttuurin vuoropuhelussa.²³ Mbiti oli ensimmäisiä, joka korosti, ettei perinteinen afrikkalainen kulttuuri ollut jotakin demonista, joka täytyy kaikilta osin puhdistaa pois kristinuskosta. Mbitin jalanjäljissä on tehty paljon kiinnostavaa missiologista antropologiaa, jossa oman kulttuurin pohjalta on lähdetty kontekstualisoimaan erilaisia sielunhoitoa, diakoniaa ja jumalanpalvelusta sekä seurakunnallista johtajuutta käsitteleviä kysymyksiä.

Eräs ero emic ja etic näkökulmien tutkijoilla on taustakoulutus. Ulkopuolelta tulevalla missiologilla on tarve antropologiseen pohjakoulutukseen, joko lyhyempien kurssien tai täydellisen tutkinnon kautta, jotta hän ulkopuolisena ymmärtää tutkimaansa kulttuuria. Omassa kulttuurissaan toimivalle tutkijalle antropologiasta on hyötyä oman kulttuurin tulkinnessa, mutta myös ilman antropologista koulutusta omaa kulttuuriaan tutkivat ovat saavuttaneet kiinnostavia tuloksia.

Monet länsimaiset lähetit ovat toimineet tietyssä kulttuurissa niin pitkään, että heidän näkökulmansa on jotakin täysin ulkopuolisen ja täysin sisältä päin katsojan väliltä. Arvi Hurskaisen Parakuyo maasaita käsitellyt väitöskirja nostaa kiinnostavasti esiin kielen merkityksen kulttuurin ja sen symboliikan ymmärtämisessä. Hurskaiselle keskeistä on kysymys tutkijan roolista suhteessa yhteisöönsä, hänen mukaansa täysin sisältäpäin on usein vaikea analysoida syitä ja seurauksia ja taas toisaalta täysin ulkopuolelta lyhyeksi aikaa tuleva tutkija ei pääse kielen hienouksiin sisälle.²⁴

Missiologisessa antropologiassa on nähty, että emic ja etic näkökulmien välinen jännite tuo tutkijoille vaikeita haasteita. On esitetty kysymys kenen kysymyksiä tutkittiin, kenen kategorioita ja teorioita käytettiin?²⁵ Näistä kysymyksistä seurasi erilaisia metodologisia ratkaisuja, joiden tavoitteena oli tehdä mah-

21 Magesa 1997.

22 Bujo 1998.

23 Mbiti 1969.

24 Hurskainen 1984.

25 Hiebert 2008, 16.

dollisimman validia, tutkijan taustakontekstista mahdollisimman arvovapaata tutkimusta.

METODOLOGINEN AVOIMUUS

Useat missiologiset antropologit ovat lähteneet etsimään uusia tapoja tehdä tutkimusta, jotta tutkimuksella saavutettaisiin ruohonjuuritason kokemuksia. Näihin metodologisiin ratkaisuihin ovat luonnollisesti vaikuttaneet myös muilla tieteenaloilla käydyt metodologiset keskustelut, mutta selkeästi yksi missiologisen antropologian piirre on avoimuus uusille metodologisille ratkaisuille. Suomalainen missiologisen antropologian uranuurtaja Marja-Liisa Swantz kehitti osallistavaa menetelmää antropologisten työskentelymetodien pohjalta. Swantz korostaa, että hänen työskentelytapansa eroaa perinteisestä antropologiasta siinä, että hänen tavoitteensa ei ole lähteä liikkeelle tutkimuksen, vaan tutkittavien ihmisten lähtökohdista.²⁶ Tämä tutkittavien lähtökohdan huomioiminen mullisti tutkimusvinkkelin, tärkeää ei enää ollut ennalta määrätty tutkijan määrittämät näkökulmat vaan kontekstilähtöisyys, jolla pyrittiin saamaan ruohojuuritason kokemuksia esille. Swantzin metodologinen avaus oli kansainvälisesti erittäin merkittävä ja vaikutti myöhempään empiiriseen tutkimukseen.

Frans Wijsenin nosti uudelleen esiin vapautuksen teologian pohjalta katolisessa kirkossa laajalti käytössä olleen käytännöllis-teologisen mallin, joka on missiologisen antropologian näkökulmasta erittäin kiinnostava. Siinä tutkimus etenee syklisesti muistuttaen osittain toimintatutkimuksen syklejä. Wijsen perustelee mallia sillä, että tämä mahdollistaa teorian ja käytännön yhdistämisen samassa tutkimuksessa. Hän näkee mallin toimivan sillanrakentajana konstruktivisen afrikkalaisen teologian ja teoria-orientoituneen eurooppalaisen teologian välillä. Tutkimuksen kohteena käytännöllis-teologisessa mallissa on kognitiivisten rakenteiden esimerkiksi kulttuurisymbolien dialektinen suhde sosiaaliin rakenteisiin mm. valtarakenteisiin. Näin perinteisen missiologian fokuksena olleet ideologiat ja uskomukset vaihtuu tarkastelemaan yhteisön kulttuuri- ja sosiaalisia rakenteita.²⁷ Tämä fokuksen vaihtuminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei missiologinen antropologia myös tutki ideologioita ja uskomuksia, mutta se ei tutki vain niitä vaan samalla huomioi näihin ideologioihin ja uskomuksiin liittyviä käytäntöjä ja ihmisten kokemuksia näistä käytännöistä.

Ensimmäinen käytännöllis-teologisen spiraalin vaihe on etsiä tietoa tutkittavasta käytännöstä. Toisessa vaiheessa tavoitteena on päästä sisälle tähän käytäntöön sosiaalisen analyysin ja kielellisen symbolismin avulla. Tässä kohden malli alkaa olla missiologisen antropologian näkökulmasta kiinnostavampi. Ensimmäinen vaihe on normaalia tutkimusrutiinia, tässä toisessa vaiheessa missiolo-

26 Ks. mm. Swantz 1984, 1985 .

27 Wijsen 2005, 130.

ginen antropologi lähtee hyödyntämään kielitaitoaan ja kulttuurin tuntemustaan. Kolmas vaihe on selkeän missiologinen, siinä Wijsenin mukaan lähdetään etsimään korrelaatioita tai konfrontaatioita toisin sanoen tutkittavaa käytäntöä / ilmiötä reflektoidaan teologisesti. Wijsen korostaa, että tässä kolmannessa vaiheessa kyse on sen puntaroimisesta, mikä on tutkittavassa käytännössä evankeliumin ja kulttuurin suhde. Tällä suhteella Wijsen näkee olevan jatkumo, mutta hän korostaa että siihen liittyy myös katkonaisuus. Tällä Wijsen esittää kritiikkiä ns. afrikkalaisen renessanssin mm. ujamaa- ja ubuntu- ihannoiteihin, joissa kaikki perinteisen uskonnon asiat nähdään jatkuvan kristinuskossa. Wijsen korostaa evankeliumin vaativan oman kristillisen identiteetin tunnustamista ja tästä johtuvaa joidenkin käytäntöjen tai ilmiöiden hylkäämistä.

Mallinsa neljännen vaiheen Wijsen nimeää pastoraaliseksi suunnitteluksi. Tässä vaiheessa tavoitteena on osallistaa tutkittavan yhteisön jäsenet mukaan soveltamaan uutta näkemystä käytännöstä tai ilmiöstä. Erityisesti tämä neljäs vaihe muistuttaa toimintatutkimusta, tutkittava yhteisö pääsee itse vaikuttamaan ja osallistumaan asian käsittelyyn.²⁸ Erilaisia versioita pastoraalisesta ympyrästä tai käytännöllis-teologisesta spiraalista on liikkeellä missiologisissa oppilaitoksissa. Esimerkiksi University of South Africa:ssa (UNISA), joka on yksi johtavia teläafrikkalaisia missiologisia yliopistoja, tutkijat hyödyntävät erilaisia versioita tästä perinteisestä katolisesta mallista omissa tutkimuksissaan.

Narratiivinen eli tarinallinen tutkimus on laajalle levinnyt tutkimusmetodi missiologisten antropologien parissa, erityisesti afrikkalaiset naisteologiverkoston tutkijat ovat hyödyntäneet narratiivista raamatuntulkintaa. Nämä emic-missiologit haluavat tuoda esiin niiden naisten tarinoita, jotka muuten jäisivät kirjoittamatta.²⁹ Perinteisestä tarinallisuudesta tätä metodia on viety eteenpäin ns. yhteisölliseksi teologiaksi, jossa joku akateemisesti koulutettu jäsen kirjaa ylös tietyn yhteisön tai ryhmän raamatuntulkinnan ja siihen liittyvän reflektion.³⁰ Tarinallisuus ei ole verkoston teologeille pelkästään akateeminen metodi, vaan tarinallisuudessa yhdistyvät teoria ja aktivismi.³¹ Metodologinen avoimuus on auttanut nostamaan evankeliumin ja kulttuurin keskinäisestä pohdinnasta erilaisia näkökulmia. Seuraavassa joitakin narratiivisista tutkimuksistani esille nousseita näkökulmia, jotka konkretisoivat missiologisen antropologian tutkimusaiheita.

28 Wijsen 2005, 130–144.

29 Oduyoye 2001, 10, ks. Circle-teologiasta myös A. Vähäkangas 2008.

30 Kanyoro 2002.

31 Phiri & Nadar 2006, 8.

KOLME KULTTUURISTA VIITEKEHYSTÄ

Väitöskirjani varhaisessa vaiheessa huomasin, kuinka haastateltavat nostivat esiin kolme eri kulttuurista viitekehystä kertoessaan lapsettomuuden kipeydestä Kilimanjarolla. Omista chagga-perinteistä puhuessaan he käyttivät termiä *kienyeji* (perinne). Luterilainen perinne, erityisesti sellaisena kuin saksalaiset lähetyssaarnaajat sen toivat, tuli ilmi termissä *kikristo* (kristillisuus) ja nykyajan ilmiöt, urbanisaatio ja sukupuolten vahvistuva tasa-arvo näkyivät termissä *kisasa* (nykyaika). Kaikki edellä mainitut termit ovat siis Tansanian yleiskieltä, suahilia. Myös aikaisempi tutkimus on huomionnut näiden kulttuuristen kategorioiden merkityksen Kilimanjaron chaggojen elämässä.³²

Elämä useiden kulttuuristen arvoratkaisuihin vaikuttavien näkemysten välimaastossa ei ole helppoa, varsinkaan kuin näiden eri näkökantoja edustavien tahojen ohjeistus konkreettisissa elämänskysymyksissä kuten esim. lapsettomuuden kohdatessa voi olla hyvinkin ristiriitainen. Kysymys on evankeliumin ja kulttuurin kohtaamisesta yksilön ja yhteisön näkökulmasta. Tansanialaisille kristityille vastakkainasettelua eri viitekehysten välillä aiheuttaa erityisesti kirkon nihkeä suhtautuminen paikallisiin perinteisiin. Näitä kirkon perinteitä, joihin kirkko suhtautuu kriittisesti, ovat esimerkiksi osa vainajien muistoksi järjestettävistä juhlista, alkoholi morsiusmaksun osana ja käynti perinteisten parantajien luona.³³ Paikallinen hiippakunta, Tansanian luterilaisen kirkon Pohjoinen hiippakunta näyttää seuraavan periaatetta, jossa tehdään selvä ero kristillisten ja ei-kristillisten tapojen välillä.³⁴ Tämä selkeä tyypittely kristillisiin ja perinteisiin käytäntöihin näyttää kuitenkin vaikeuttavan kristittyjen elämää Kilimanjarolla. Healey and Sybertz määrittävät tällaisen tilanteen dualismiksi ja rinnakkaisuudeksi kristillisen perinteen ja afrikkalaisen perinteisen uskonnon välillä. Heidän mukaansa, jos afrikkalaiset kristityt jatkavat tämän eron tekemistä, heillä ei ole eheyttä elämässään. Afrikkalaiset kristityt tarvitsevat holistisen maailman eivät dualismia ja vastakkainasettelua.³⁵

Sosiaalisen muutoksen keskellä kolmas kulttuurinen viitekehys, *kisasa*, eli kaikki kaupungistumiseen ja modernisaatioon liittyvät muutokset vaikuttavat useilla elämänalueilla varsinkin nuorempien kaupunkilaisten elämään. Tämä vaikeuttaa entisestään kristittyjen elämää ja arvovalintoja, erityisesti jos kirkko opettaa, että sekä afrikkalaiset perinteet että kaikki nykyajan muutokset ovat pahasta ja seurakuntalaisten tulee seurata vain luterilaisia perinteitä. Erityisen ongelmalliseksi edellä olevan kaltaisen opetuksen tekee se, että luterilaisilla pe-

32 Hasu 1999; Setel 1999.

33 Näitä perinteisiä rituaaleja, joita kirkko ei hyväksynyt olivat mm. eräät kuolleille järjestetyt muistorituaalit ks. mm. Urio 1990, 7.

34 Hasu 1999, 117–119.

35 Healey and Sybertz 1996, 293.

rinteillä viitataan staattiseen muuttomattomaan lähettien tuomaan kristillisyyteen, jollaista ei missään muualla enää ole. Eräs näistä ”luterilaisista” perinteistä, josta haluttaisiin luopua tai jota ainakin haluttaisiin uudistaa, on kirkkokurikäytäntö.³⁶ Kirkkokuri on usein liittynyt mm. perinteisellä parantajalla käymiseen. Seuraavassa pureudumme tarkemmin näihin parantamisen teemoihin.

PARANTAMISELLA TAVOITELLAAN EHEYTYMISTÄ

Omissa tutkimuksissani eräiksi keskeisiksi teemoiksi ovat nousseet näkemykset holistisesta kohtaamisesta ja parantamisen suhteesta eheytymiseen.³⁷ Näissä teemoissa afrikkalaisen ja kristillisen perinteen sekä tämän hetken tilanteen ymmärtäminen ja kartoittaminen ovat olleet ensiarvoisen tärkeitä luotettavien tutkimustulosten saamiseksi.

Monissa Tansanian etnisissä yhteisöissä aikuinen määritellään termillä *mtu mzima*, kokonainen ihminen. Tässä yhteydessä kokonaisuudella tarkoitetaan enemmän kuin ihmisen ikää.³⁸ Tämä, *uzima*, on laajempi kuin suomen kielen yksi sana eheys. Se voidaan eri yhteyksissä kääntää tarkoittamaan vitaalisuutta, aikuisuutta, täydellisyyttä ja energiaa. Tämä eheys on tärkeä osa parantumista ja tie menestykselliseen elämänhallintaan Afrikan kontekstissa. Parantaminen on ja pysyy yhtenä tärkeänä elämänosana Afrikassa. Tämä parantaminen ei rajoitu vain terveyteen vaan tärkeä osa parantumista on eheyden tavoittelu, jossa yksilön sovinto omassa yhteisössä ja oman taustan kanssa on tärkeää. Nämä asiat nosti tärkeäksi jo Raimo Harjula omien meru-tutkimustensa yhteydessä.³⁹

Yhteisöllisessä Afrikassa ihmissuhteisiin liittyvät ongelmat aiheuttavat ihmisille pahoinvointia ja parantamisella, niin perinteisellä afrikkalaisella kuin kirkkojen rukouksella ja sielunhoidolla tai modernin lääketieteen metodeilla pyritään ihminen kohtaamaan kokonaisvaltaisesti. Eräs esimerkki, jossa tämä kokonaisvaltaisuuden tavoite tulee hyvin esille, on aids-potilaiden saattohoito.

KONTEKSTUAALISTA SAATTOHOITOA

Viimeisin kenttätutkimukseni liittyy aids-potilaiden saattohoitoon Pohjois-Tansaniassa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia Selianin luterilaisen sairaalan saattohoito-ohjelman spirituaalista ulottuvuutta. Tutkimuskysymykset ovat: Kuinka sielunhoito määritellään tämän ohjelman yhteydessä ja kuinka sitä siinä toteutetaan?⁴⁰ Kiinnostavasti näissä kesällä 2009 toteutetuissa haastatteluissa ja

36 Lugazia 2004.

37 A. Vähäkangas 2009.

38 Mbiti 1976, 11, Pobee 1986, 17, M. Vähäkangas 1992, 45–50.

39 Harjula 1986, 95; 1989, 131.

40 Ks. A. Vähäkangas 2010, joka esittelee saattohoitoaineiston ensimmäisiä tuloksia.

havainnoinneissa korostui jälleen kolmen kulttuurisen kategorian ja parantamisen / eheytyksen merkitys.

Tansanian luterilainen kirkko noudattaa perinteistä seurakunnallisen sielunhoidon mallia, jossa sielunhoito ymmärretään pastorin ohjaukseksi.⁴¹ Lähimmäiskeskeinen sielunhoito haastaa tämän perinteisemmän mallin monin paikoin myös Tansaniassa. Mutta näin ei näytä olevan saattohoito-ohjelman yhteydessä. Saattohoidossa näyttää korostuvan perinteinen autoritäärisempi ja ohjeita jakeleva sielunhoidon malli yhdistettynä joihinkin afrikkalaisen perinteen elementteihin. Aikaisemmin esittelemien kulttuuristen kategorioiden terminologialla saattohoidossa yhdistyvät *kikristo* ja *kienyeji* eli sekä kristillinen että afrikkalainen perinne. Kolmas kategoria, *kisasa* eli moderni lähimmäiskeskeinen sielunhoito näyttää toteutuvan kahdenkeskisessä pitkäkestoisessa sielunhoidossa.

Eräs näistä afrikkalaisen perinteen osa-alueista, jotka korostuvat Pohjois-Tansanian saattohoidossa on aids-potilaan fyysinen koskettaminen. Useat haastateltavat korostivat, että konkreettinen koskettaminen murtaa sairauteen liittyvää stigmaa huomattavasti tehokkaammin kuin pelkkä puhe. Toinen saattohoito-ohjelman kontekstuaalinen elementti on lääkkeiden puolesta rukoileminen. Saattohoito-ohjelman johtava sairaalapastori korostaa, että lääkkeiden puolesta rukoileminen on aids-potilaan keskeistä sielunhoitoa. Erääksi syyksi lääkkeiden puolesta rukoilemiselle nähdään se, että näin ohjelman piirissä olevat potilaat tulevat holistisesti kohdatuiksi eikä heidän enää tarvitse mennä perinteisille parantajille, jotta lääkkeet siunattaisiin. Pastori itse kertoi työuransa alussa tapahtuneesta kohtaamisesta, jossa seurakuntalainen oli sairaalasta tultuaan pyytänyt häntä siunaamaan lääkkeen. Pappi ei ollut siunannut lääkettä ja tämän keskenjääneen toimenpiteen seurauksena seurakuntalainen oli pyytänyt autokyytiä perinteisen parantajan luo. Tuolla vierailulla perinteisen parantajan luona tämä johtava sairaalapappi oppi näkemään lääkkeen siunauksen merkityksen. Tämän jälkeen hän on aina siunannut sekä lääkkeen että sairaan ihmisen, joka hänen luokseen on tullut.⁴²

Perinteisellä parantajalla käynnit ovat olleet iso pastoraalinen ongelma Tansanian luterilaisessa kirkossa, koska kirkon näkökulmasta näihin käynteihin on liittynyt perinteisen uskonnon harjoittamista. Yhdistämällä perinteen elementtejä kristilliseen saattohoitoon potilaat kokevat tulevansa kohdatuiksi kaikilla elämän alueilla ja heidän ei tarvitse konsultoida tämän lisäksi perinteisiä parantajia. Kontekstuaalinen saattohoito on mielenkiintoinen esimerkki missiologisen antropologian tämän hetken tutkimusaiheesta. Kyseessä todellinen pastoraali-

41 Kyomo 2004.

42 Tämä tarina on keskeinen syy saattohoitoprojektin kontekstuaalisille elementeille. Kyösen pastori kertoo tarinaa mielellään ja hän on ollut mukana kouluttamassa muiden sairaaloiden saattohoito-tiimejä, joihin on myös omaksuttu näitä vastaavia elementtejä.

nen haaste tuhansien ihmisten kuollessa vuosittain aids:iin ja samalla mahdollisuus kohdata heitä holistisesti ja yhteisöllisesti.

LOPPUPÄÄTELMIÄ

Missiologinen antropologia on viimeisten vuosikymmenten aikana tullut tärkeäksi osaksi missiologiaa. Tämä keskustelu on kuitenkin jäänyt paljolti korostamaan sitä, ettei antropologien ja teologien suhde välttämättä ole viha- tai kaunasuhde. Tästä vastakkainasettelun pohtimisesta on lähdettävä yhteistyön tielle ja vietävä tutkimusta eteenpäin eri konkreettisten tutkimusaiheiden kautta. Pohjoismaissa on edetty vauhdilla tässä yhteistyössä ”Interpreting African Christianity: Anthropology and Theology in Dialogue” -projektin avulla.⁴³ Tämän projektin yhteydessä kolmisenkymmentä antropologia ja teologia kaikista Pohjoismaista on kokoontunut useita kertoja vuoden sisään keskustelemaan yhteisesti kiinnostavista teemoista ja suunnittelemaan jatko-tutkimusaiheita. Tämä yhteistyö on koettu erittäin hedelmälliseksi ja se tulee jatkumaan erilaisissa muodoissa myös varsinaisen projektin loputtua. Kyseisen projektin kautta afrikkalaisen kristillisyyden tulkintaan on haluttu antaa yhteinen ääni, ei vain tietyn taustakoulutuksen saaneiden ihmisten ääntä. Myös afrikkalaisen äänen on haluttu kuuluvan tässä dialogissa. Varsinaisena jäsenenä projektissa on ollut mukana ruotsalaistunut kenialaissyntyinen Anne Kubai ja hänen lisäkseen useissa tapaamisissa on vieraillut asiantuntijoina muita afrikkalaistaustaisia tutkijoita.

Missiologinen antropologia on ajankohtainen juuri nyt kun Edinburghin kokouksen muistoissa on viivähdetty hetki viime kesänä. Edinburghissa nostettiin esiin kulttuurisensitiivisen tiedon soveltamisen tarve, joka on yhä olemassa. Tämän artikkelin aikaisempi teoria-tausta koostuu paljolti yhdysvaltalaisen missiologien määrittelyistä ja esimerkit tulevat omista tutkimuksista Tansaniassa. Missiologinen antropologia on kuitenkin paljon laajempaa kuin mitä yhdessä artikkelissa on ollut mahdollista kuvata ja esittämäni esimerkit eivät tarkoita sitä, että missiologinen antropologia käsittelee vain Afrikan tilannetta. Tärkeää on huomioida etelän, niin Afrikan, Aasian kuin Etelä-Amerikankin tutkijoiden panos missiologisen antropologian kehittämisessä. Jään kiinnostuksella odottamaan tieteenalan uusia avauksia.

KIRJALLISUUS

BUJO, BÉNÉZET

1998 *The Ethical Dimension of Community: The African Model and the Dialogue between North and South*. Nairobi, Kenia: Paulines Publications Africa.

43 ks. tarkemmin tästä projektista sen vetäjän Mika Vähäkankaan kotisivuilta. <http://www.ht.lu.se/o.o.i.s?id=23922&p=363>.

HASU, PÄIVI

- 1999 *Desire and Death, History through Ritual Practice in Kilimanjaro*. Transactions of the Finnish Anthropological Society No. 42. Helsinki.

HARJULA, RAIMO

- 1969 *God and Sun in Meru thought*. Helsinki: The Finnish Society for Missiology and Ecumenics.
- 1989 "Curse as a Manifestation of Broken Human Relationships among the Meru of Tanzania" teoksessa *Culture, Experience and Pluralism, Essays on African Ideas of Illness and Healing*, toim. Anita Jacobson-Widding and David Westerlund, 125–137. Uppsala Studies in Cultural Anthropology 13. Uppsala: University of Uppsala.

HIEBERT, PAUL G.

- 1978 "Missions and Anthropology: A Love/Hate Relationship." *Missiology* 6(2), 165–180.
- 1985 *Anthropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids, MI: Baker Books.
- 1994 *Anthropological Reflections on Missiological Issues*. Grand Rapids, MI: Baker Books.
- 2008 "Anthropology, Missions and Epistemological Shifts" *Paradigm Shifts in Christian Witness, Insights from Anthropology, Communication and Spiritual Power*; Essays in Honor of Charles H. Kraft, eds. Charles E. Van Engen, Darrell Whiteman, J. Dudley Woodberry, 13–22. Maryknoll, New York: Orbis Books.

HEALEY, JOSEPH & SYBERTZ, DONALD

- 1996 *Toward an African Narrative Theology*. Limuru, Kenya: Paulines Publications Africa.

HURSKAINEN, ARVI

- 1984 *Cattle and Culture: The Structure of a Pastoral Parakuyo Society*. Studia Orientalia 56. Helsinki: Finnish Oriental Society.

LOUW, DANIEL J.

- 2000 *A Pastoral Hermeneutics of Care and Encounter. A Theological Design for a basic theory, anthropology, method and therapy*. Durban, South Africa: Lux Verbi.

LUGAZIA, FAITH

- 2004 "Church Discipline and the Christian Family: a Lutheran Perspective" teoksessa *Marriage and Family in African Christianity*, toim. Andrew A. Kyomo ja Sahaya G. Selvan, 163–177. Nairobi, Kenia: Acton Publishers.

LUZBETAK, LOUIS J.

- 1961 "Toward an Applied Missionary Anthropology" *Anthropological Quarterly* 34: 165–176.

- 1963 *The Church and Cultures: An Applied Anthropology for the Religious Worker*. Techy, IL: Divine World.
- 1988 *The Church and Cultures. New Perspectives in Missiological Anthropology*. Maryknoll, New York: Orbis Books.
- KANYORO, MUSIMBI
- 2002 *Introducing Feminist Cultural Hermeneutics, An African Perspective*. New York: Sheffield Academic Press Ltd.
- KRAFT, CHARLES H.
- 1979 *Christianity in Culture: A Study in Dynamic Biblical Theologizing in Cross-Cultural Perspective*. Maryknoll, NY: Orbis Books.
- 1996 *Anthropology for Christian witness*. Maryknoll, New York: Orbis Books.
- KYOMO, ANDREW A.
- 2003 "Faith and Healing in the African Context" teoksessa *Charismatic Renewal in Africa; a Challenge for African Christianity*, toim. Mika Vähäkangas ja Andrew A. Kyomo, 145–156. Nairobi, Kenia: Acton Publishers.
- 2004 "Pastoral Care and Counselling to Families" teoksessa *Marriage and Family in African Christianity*, toim. Andrew A. Kyomo ja Sahaya G. Selvan, 193–216. Nairobi, Kenia: Acton Publishers.
- MAGESA, LAURENTI
- 1997 *African Religion, the Moral Traditions of Abundant Life*. Nairobi: Paulines Publications Africa.
- MBITI, JOHN S.
- 1969 *African Religions and Philosophy*. Nairobi, Kenia: Heinemann Kenya Ltd.
- 1976 "Theological Impotence and the Universality of the Church" teoksessa *Mission Trends No. 3: Third World Theologies*, toim. Gerald H. Anderson & Thomas F. Stransky, 6–18. Grand Rapids; MI: Eerdmans.
- NIDA, EUGENE A.
- 1954 *Customs and Cultures; Anthropology for Christian Missions*. New York: Harber and Brothers.
- NYAMITY, CHARLES
- 1969 "Christian and Tribal Initiation Rituals: A Comparative Study of Masai, Kikuyu and Bemba Rites in View of Liturgical Adaptation." Diss. Louvain.
- POBEE, JOHN S.
- 1986 "Life and Peace: an African Perspective" teoksessa *Variations in Christian Theology in Africa*, toim. Carl Hallencreutz ja John Pobee. Nairobi, Kenia: Uzima Press.
- ODUYOYE, MERCY AMBA
- 2001 *Introducing African Women's Theology*. Introductions in Feminist Theology. Cleveland, Ohio: The Pilgrims Press.

PHIRI, ISABEL APAWO & SAROJINI NADAR

2006 *African Women, Religion and Health*. Essays in Honor of Mercy Amba Ewudziwa Oduyoye. Maryknoll, New York: Orbis Books.

PRIEST, ROBERT J.

2001 "Missionary Positions: Christian, Modernist, Postmodernist". *Current Anthropology* 42 (1): 29–70.

2008 "Anthropology and Missiology" in *Paradigm Shifts in Christian Witness, Insights from Anthropology, Communication and Spiritual Power*; Essays in Honor of Charles H. Kraft, eds. Charles E. Van Engen, Darrell Whiteman, J. Dudley Woodberry, 23–33. Maryknoll, New York: Orbis Books.

REINING, CONRAD

1962 "A Lost Period of Applied Anthropology." *American Anthropologist* 64: 593–600.

ROBBINS, JOEL

2006 "Anthropology and Theology: An Awkward relationship", *Anthropological Quarterly* vol. 79, issue 2, 285–294.

SCHREITER, ROBERT J.

1991 "Anthropology and Faith: Challenges to Missiology" *Missiology: An International Review*, Vol. XIX, No 3.

SETEL, PHILIP W.

1999 *A Plague of Paradoxes; AIDS, Culture and Demography in Northern Tanzania*. Chicago, University of Chicago Press.

SHORTER, AYLWARD

1973 *African Culture and the Christian Church; An Introduction to Social and Pastoral Anthropology*. London: Geoffrey Chapman.

1998 *African Culture, An Overview; Socio-cultural Anthropology*. Nairobi: Paulines Publications Africa.

SWANTZ, MARJA-LIISA

1984 *Methodology of non-traditional research*. Helsinki: Institute of Development Studies, University of Helsinki.

1985 *Research for human development: research with people with a perspective of another culture*. EADI working paper no. 7. Tilburg: EADI.

URIO, AARON

1990 *The Concept of Memory in the Chagga Life Cycle in Relation to Christian Eucharistic Traditions*. Erlangen: Evangelical Lutheran Mission Publishing House.

VÄHÄKANGAS, AULI

2008 "Dynaamista afrikkalaista naisten teologiaa", *Lähetysteologinen Aikakauskirja*, Nro 10 Kristinuskko, islam ja kehitysyhteistyö afrikkalaisessa kontekstissa, 133–145.

2009 *Christian Couples Coping with Childlessness; narratives from Machame, Kilimanjaro*. American Society of Missiology, Monograph series 4. Eugene, Oregon: Pickwick Publications.

2010 "The social construction of hope in the lives of PLWHA in Tanzania and Finland" *Africa Theological Journal*, vol. 33, no. 1. (julkaistavana)

VÄHÄKANGAS, MIKA

1992 "Ukristo, Uzima, na Ujamaa. The Theology of the Evangelical Lutheran Church in Tanzania in Relation to Tanzanian Socialism". Helsinki: Helsingin yliopisto.

2010 "Missiologiaa suomalaisittain" *Kaikille kansoille*, toim. Seija Jalagin, Olli Löytty & Markku Salakka, 331–358. Helsinki: Suomalainen kirjallisuuden seura.

WHITEMAN, DARREL W.

2003 "Anthropology and Mission: The Incarnational Connection" *Missiology: An International Review*, Vol. XXXI, No.4, October, 397–415.

2008 "Anthropology and Mission: An Uneasy Journey toward Mutual Understanding". *Paradigm Shifts in Christian Witness, Insights from Anthropology, Communication and Spiritual Power*; Essays in Honor of Charles H. Kraft, eds. Charles E. Van Engen, Darrell Whiteman, J. Dudley Woodberry, 3–12. Maryknoll, New York: Orbis Books.

WIJSEN, FRANS

2001 "Intercultural theology and the mission of the church" *Exchange* 30, 3, 218–228.

2005 "The Practical-theological Spiral" in *The Pastoral Circle Revisited, A Critical Quest for Truth and Transformation*, ed. Frans Wijsen, Peter Henriot & Rodrigo Mejia, 129–147. Nairobi: Paulines Publications Africa.

WORLD MISSIONARY CONFERENCE 1910

1910 Report of commission five, the Preparation of Missionaries. Edinburgh: Oliphant, Anderson & Ferrier.

Edinburgh II (Edinburgh) ja Lausanne III (Kapkaupunki) 2010: Maailmanlähetys eilen, tänään ja huomenna, Symposium 25.11.2010, Tieteiden talo, Helsinki

Martin Lee, Reflections on Edinburgh 2010

1. THE PLACE OF EDINBURGH 1910

It is usual to hear reference of “Edinburgh 1910 World Missionary Conference” as being a defining moment for the modern Western missionary movement. Yet was it really such a unique event? Edinburgh 1910 was not the first great international conference to consider the next steps for worldwide Christian mission. The idea had been first proposed by William Carey, the pioneer Baptist missionary in India, with his idea that such an event be held in Cape Town a hundred years earlier¹. During the 19th century Carey’s idea had found expression, not in Africa and Asia, but in the great cities of the Western world such as New York and London 1854, Liverpool 1860, London in 1878 and 1888 and New York in 1900. Edinburgh 1910 stood in this line of succession.

Through the work of Edinburgh’s Continuation Committee, later the International Missionary Council (IMC), the early 20th century was also full of such conferences such as Jerusalem 1928, Tambaram 1938, Whitby, UK 1947, Willingen 1952 and Accra, Ghana 1958.

In 1961 the IMC integrated into the World Council of Churches, itself often regarded as a product of Edinburgh 1910, which had been formed in 1948². Under WCC auspices further great international mission conferences were held at Mexico City 1963, Bangkok 1973, Melbourne 1980, San Antonio 1989, Salvador de Bahia 1996 and Athens 2005.

Meanwhile a stream of evangelical mission engagement also organised several conference in Berlin and elsewhere and then globally as the Lausanne move-

1 See Ruth Rouse, “William Carey’s ‘Pleasing Dream’”, *International Review of Mission*, Vol. XXXVIII (April 1949), pp. 181–92.

2 See Ruth Rouse and Stephen C. Neill, eds., *A History of the Ecumenical Movement, 1517-1948*, Vol. I, London: SPCK, 1967; Ans J. van der Bent, “Ecumenical Conferences”, in Nicholas Lossky et al ed., *Dictionary of the Ecumenical Movement*, Geneva and Grand Rapids: WCC and Eerdmans, 1991, pp 325–336.

ment from 1974. Congresses and conferences run by the Lausanne movement were held in Lausanne 1974, Pattaya 1980, Manila 1989 and Chiang Mai 2004

In addition there were a variety of conferences organised by other grouping such as the World Evangelical Alliance or new temporary groups such as the AD2000 movement. There was even a large conference in Tokyo in 2010 coming out of this tradition.

So Edinburgh 1910, it seems, is just one of many. Yet many people would say that none of the others carry such epoch-making significance as Edinburgh 1910, either in the assessment of the participants or in that of subsequent generations. John Mott the Conference Chairman called it: "the most notable gathering in the interest of the worldwide expansion of Christianity ever held, not only in missionary annals, but in all Christian annals."³

2. THE PURPOSE AND KEY ISSUES OF EDINBURGH 1910

Edinburgh was distinguished from the earlier conferences by its attempt to achieve greater strategy and coordination within Christian mission across the world. The theme links closely to the triumphalism of the day. "The Evangelisation of the World in This Generation" set the tone that the missionary task was the imperative for that generation. No one realised that the First World War was just around the corner, with its devastating effect on Europe.

The 1,200 participants were delegates of the missionary societies, with quotas based on the amount of their size. Much of the content was fed into the meeting through eight commissions which had worked over the preceding two years to produce reports on the following topics:

- 1) Carrying the Gospel to all the non-Christian World.
- 2) The Church in the Mission Field.
- 3) Education in Relation to the Christianization of National Life.
- 4) The Missionary Message in Relation to Non-Christian Religions.
- 5) The Preparation of Missionaries.
- 6) The Home Base of Missions.
- 7) Missions and Governments.
- 8) Cooperation and the Promotion of Unity.

All the conference was geared to the generation of clear and action-oriented thinking. The methodology of the Conference furthered this sense of purpose. The substantial reports prepared in advance, the issue of daily papers, the venue being a hall designed for discussion and debate, the seven-minute time limit on

3 Cit. C. Howard Hopkins, John R. Mott 1865–1955: A Biography, Geneva and Grand Rapids: WCC and Eerdmans, 1979, p. 342.

speeches from the floor. It was a time of action and belief that “The Evangelisation of the World in This Generation” was achievable.

3. A PERSPECTIVE OF HISTORY ON THE ACHIEVEMENTS OF EDINBURGH 1910

It is striking how often Edinburgh 1910 is used as a point of reference by those concerned with world Christianity and mission. There seem to be some key reasons for this:

Firstly it placed the missionary movement at the heart of the faith and action of the church. No less an ecclesiastical leader than the Archbishop of Canterbury, Randall Davidson, stated that “the place of missions in the life of the Church must be the central place, and none other: that is what matters”.⁴

Secondly the Western missionary movement was extraordinarily diverse and varied. There were a wide range of sending agencies in the West, often jealously aware of their own “distinctive” characteristics. They were working in a vast variety of “mission fields” around the world. It seemed impossible to give a coherent strategy to the missionary movement, yet Edinburgh 1910 achieved this to a greater extent than anything else before.

Thirdly its achievement in bringing together a wider range of Protestant traditions than had ever previously been achieved was ground-breaking. The conviction that effectiveness in mission called for unity marked the inception of the modern ecumenical movement. The value of and need for unity among different Christian churches and agencies was evident on the mission fields and Edinburgh 1910 suggested that moves for greater unity among the “younger churches” would challenge the “older churches” in the West.

While at the time the participants were struck by the diversity of participants, to us from a historical perspective it is striking how limited was their range. The delegates were overwhelmingly Western: British (500), American (500), continental Europe (170). They were very few delegates from the “younger churches” of India, China and Japan. There were no African or Latin American participants. It was Protestant in nature and no one was invited from the Roman Catholic or Orthodox Churches. The participants were also overwhelmingly male.

Lastly and yet despite the lack of participants from the non-Western world, one of the most quoted and most influential speeches was made by a South Indian V.S. Azariah who concluded: “Through all the ages to come the Indian church will rise up in gratitude to attest the heroism and self-denying labours of the missionary body. You have given your goods to feed the poor. You have given your

4 W.H. T. Gairdner, “Edinburgh 1910”: An Account and Interpretation of the World Missionary Conference, Edinburgh and London: Oliphant, Anderson & Ferrier, 1910, p. 43.

bodies to be burned. We also ask for love. Give us FRIENDS!”⁵ Perhaps after all and despite its lack of diversity, Edinburgh 1910 was the beginning of the recognition of the place of the church in the non-Western world.

4. PURPOSE OF AND KEY ISSUES ADDRESSED IN EDINBURGH 2010

So what of Edinburgh 2010? Edinburgh 2010 had a huge heritage to follow, being held in the same location as the 1910 conference. It was designed both to celebrate the centenary of the 1910 Conference and at the same time discuss what it means to “Witness to Christ today”.

I had the privilege of attending some of the initial planning meetings of the conference. Probably I never fully realised what a tremendous privilege it was to be part of that planning. Sadly due to a variety of reasons, I wasn’t able to attend the conference itself although I also took an active part in one of the study processes. I also worked closely with several of the representatives from the UK and the WEA.

The conference itself was much smaller than originally planned. Originally it had been hoped to be of a similar size to the Edinburgh 1910 conference, but in the end was only 350 delegates. However Edinburgh 2010 was much more than just the conference itself as a much larger number of people took part in the study process beforehand. It was different to 1910 in several major ways, including:

- Rather than just being centred in Edinburgh, a wider approach was taken around a global study process. So many events and consultations took place around the world in the months and years preceding the anniversary celebration in Edinburgh itself.
- Whereas 1910 was confined to mainline Protestant denominations and missionary societies, the participants in 2010 are drawn from the whole range of Christian traditions and confessions, including Roman Catholic, Orthodox, Pentecostal and Independent Churches. There was also a wider gender and age balance.
- Instead of being dominated by the western world, there was an intentional bias to the Global South, recognising that Christianity’s centre of gravity has moved markedly southwards during the past century. The process aimed to be truly worldwide in its scope.

5 World Missionary Conference 1910: The History and Records of the Conference, Edinburgh and London: Oliphant, Anderson & Ferrier; New York, Chicago and Toronto: Fleming H. Revell, p. 315.

It must be noted that the world of 2010 is vastly different to that of 1910. An endless list of changes and issues over the past century could be listed, but here are a few:

- *The shadow of the divisions in the Protestant Church during the 20th Century.* Despite the call for unity at Edinburgh 1910 and the subsequent creation of the WCC, most evangelicals (including the WEA) found such ecumenical unity shallow and ineffective, if that unity was to the detriment of truth. Most opted out of the WCC and viewed it with great suspicion.
- *Better relationships between Protestant and non-Protestant churches.* Despite the divisions between the ecumenical and evangelical traditions, a lot of progress was made in building relationships between Protestants and the Roman Catholic / Orthodox churches.
- *The demise of Christendom (and Christianity?) in Europe and the Western world.* Whereas before Christianity was firmly part of the establishment in Europe and North America, the rise of secularism in traditional Christian heartlands has led to a re-evaluation of the church's role in western society
- *The growth of the Church in the non-western world with a consequent shift of power.* While initially much of this growth was in traditional denominational structures, in recent years much of the growth has been in the Independent and Pentecostal traditions.
- *The rise of a new form of colonialism.* While the old European Empires of church have been dissolved, many would argue that a new cultural and economic imperialism has developed.
- *The communications revolution.* The creation of new technologies has given rise to new forms of communications which is global in nature and influence.

Edinburgh 2010 tried to take some of these issues seriously. The paperwork and website of Edinburgh 2010⁶ set itself ambitious objectives, namely to:

- Provide churches with an opportunity to celebrate what God has done in the growth of the Church worldwide over the past century and to prayerfully commit to God the witness of the churches in the 21st century.
- Affirm the biblical call to mission within contemporary contexts with particular focus on the meaning of evangelisation and the relevance of Christian witness today

6 For details of the event, visit www.edinburgh2010.org

- Initiate conversation between mission leaders from the older mission movements of the North and the new mission movements from the South and East, and hold dialogues among representatives of different Christian traditions.
- Publish guidelines and studies to help church and mission leaders evaluate for their own situation models of mission which are proving effective elsewhere.
- Form alliances and mobilise existing networks so as to develop greater strategic collaboration and greater synergy in fulfilling the mission mandate
- Seek to develop a new vision of God's purposes for creation in Christ and a renewed spirituality and mission ethos in the life of the churches worldwide, while undertaking a critical assessment of the status of the world

The study process mentioned earlier provided for wide engagement around the nine study themes.

- 1) Foundations for mission:
- 2) Christian mission among other faiths:
- 3) Mission and postmodernities
- 4) Mission and power:
- 5) Forms of missionary engagement
- 6) Theological education and formation
- 7) Christian communities in contemporary contexts
- 8) Mission and unity – ecclesiology and mission
- 9) Mission spirituality and authentic discipleship

Most of the study groups have produced books either through the Edinburgh 2010 process or separately. In addition, there was another range of key themes interwoven into many of the discussions and presentations. These were called transversals and were:

- Women and mission
- Youth and mission
- Healing and reconciliation
- Bible and mission - mission in the Bible
- Contextualization, inculturation and dialogue of worldviews
- Subaltern voices
- Ecological perspectives on mission

5. KEY OUTCOMES OF EDINBURGH 2010

Obviously it is still much too early to consider the key outcomes of the conference. However I would like to suggest that there are several initiatives that could be taken forward. I am indebted to Sas Conradie and other delegates who have shared with me their own reflections.

Firstly Edinburgh 2010 brought together representatives of a *much wider range of Christian traditions* including the WCC, Catholics, Orthodox, WEA, Lausanne, Pentecostals and African Indigenous churches. This was in contrast to the original Protestant representation at Edinburgh 1910. Rarely has a mission conference included such a wide spectrum of the Christian church.

Having said that one of the outcomes of Edinburgh 1910 was the call to unity in mission which resulted in the formation of the IMC and the WCC. Yet the exclusion of the Roman Catholic and Orthodox churches meant that such unity could only ever be between those of a protestant tradition. As the same time, due to perceived theological weakness in the eyes of many evangelicals, while to some this call helped that unity, to others it prevented it as . To some evangelicals, Edinburgh 1910 failed because the call to unity was not based on a clear commitment to explore unity from a position of both grace AND truth. For example, David Heselgrave from Trinity Evangelical Divinity School, Illinois, USA argues strongly that structural processes for the sake of unity prevented the robust theological debate that was needed to develop more visible unity.⁷

Will Edinburgh 2010 be a catalyst for a wider and ongoing engagement between Christians of different traditions? If Protestants in 1910 were unable to take unity forward, will the even wider representation at Edinburgh 2010 give even greater problems. Certainly the willingness of key denominations, movements and associations such as the Roman Catholic Church, the WEA and Lausanne to cooperate together in this way marked a new beginning in relationship and understanding.

So perhaps the uniqueness of the Edinburgh 2010 conference will lie in the way that it brought a more diverse group of Christians together than at the original Edinburgh conference and built mutual trust between a wide spectrum of people. However will the small size of the conference mean that it is less noticed and has less impact. Although there were key people from all these different Christian traditions, will they be able to bring there diverse and divided communities along with them? Certainly some evangelical Christians criticised the WEA, Lausanne and evangelical Christians for participating in Edinburgh 2010. One small evangelical church protested with placards in front of the registration hall accusing participants of diluting truth for the sake of unity. On the other

7 Southwestern Journal of Theology Volume 49 Number 1 Fall 2008

hand I am encouraged that the evangelical movement was well represented and does seem to want to engage again with the wider Christian community. I wonder if the other Christian traditions have echoes of these issues within their constituencies?

A second possible key outcome from Edinburgh 2010 could be *the Common Call*. This document⁸ was produced and agreed by all the key representatives present and commits the church to

- 1) Witness and evangelism in such a way that we are a living demonstration of the love, righteousness and justice that God intends for the whole world.
- 2) Have confidence in the gospel message
- 3) Be communities of compassion and healing
- 4) Repent from our misuse of power
- 5) Rejoice in the expressions of the gospel across the world
- 6) Work together in new forms of theological education based on sharing resources equitably
- 7) Be communities of faith to mission from everywhere to everywhere.
- 8) Affirm our diversity within the Body of Christ, and recognise our need for mutuality, so that the world might believe.
- 9) Invite all to join with us in God's transforming and reconciling mission of love to the whole creation.

Having read and reread this Call, I am pleasantly surprised by what it has achieved. It managed to get the widest possible range of people from Christian traditions to a large range gospel initiatives. There is a strong emphasis on the uniqueness of Christ in our witness to people of other faiths, the empowerment by the Holy Spirit, making disciples of all people, witness in word and deed, and working together in mission.

I am sure that many evangelicals would have liked a stronger Biblical foundation for mission expressed in the Common Call as this was their complaint about Edinburgh 1910. They would have liked more emphasis on evangelistic outreach to people who have not yet heard about Christ and a greater prominence on the proclamation of the Gospel in our relationship with people of other faiths. The challenge to evangelical Christians will be to work with other Christians in making this Common Call a reality in local communities across the world. For the sake of God's glory and building of His Kingdom may we not shy away from this opportunity!

⁸ See Edinburgh 2010 website www.edinburgh2010.org/en/resources/papersdocuments.html

A third important theme of the conference was the issue of *power in mission*. While this was one of the key issues in the study process, sadly many people, especially those from the global South, felt that this was never really properly addressed. Concerns were raised by participants from the global South who felt rightly that they were not properly represented at Edinburgh 2010, and that their voice was not heard adequately. Power at the conference remained in the hands of professional missiologists, church and mission executives from the Western world. Voices from the global South were less prominent than would have been expected at such a conference.

Sadly we need to confess that churches and agencies in the mission community still use finances, programmes, institutions, missiology, culture, conferences, people and other avenues to assert power and influence people towards their views. In a changing global context where there are diminishing resources in the western world, this influence from the West is rightly declining, yet the West continues to seek to be in control.

There is a new world coming and this is going to have a huge impact on mission agencies and churches in both the North and South as well as the relationship between them. Will we be able to cope with these changes? Despite the study theme, I am not sure that Edinburgh 2010 helped address this in the way that it could have done or should have been expected. Maybe the words of V.S. Azariah from Edinburgh 1910 "Give us FRIENDS!" will help us work towards a new basis for relationship between the North and South.

Having said that representatives from the global South did have a very strong influence on wording of the Common Call. It certainly meant that integral mission was a key theme of the conference, and it was good to see words such as Witness and evangelism in such a statement. So to some extent Edinburgh 2010 might therefore represent a watershed in world mission where the shift in power has finally become evident.

With such a wide range of representation, there were of course some voices criticising others. For example, at one point one of the speakers made a strong attack on the evangelical mission movement over the misuse of media and funds to convert people to their way of thinking. It is important that we all listen to critical voices and understand what is being done in the name of 'evangelical mission'. Might we have to confess about some practices in evangelical mission circles and distance ourselves from such unethical mission methods that not only upset other Christians but are also contrary to the message that we proclaim? Maybe all the different traditions need to take a hard look at themselves and learn to hear the criticism of others.

In addition to these three main areas, there were other issues that featured also prominent in discussions. It is difficult to be selective, but some of them include:

- *Reciprocity, mutuality, interaction, interdependence and collaboration in mission in a globalised world.* How can we embody those qualities in the future? How can we become better stewards of our resources through sharing resources in a collaborative way? How can we facilitate wider collaboration between different mission networks and those in different Christian traditions?
- *Mission is not about professional missionaries but about local Christians sharing the Gospel in word and deed.* What else could the mission community do to equip Christians for daily life mission? How can we better equip local Christian communities to address spiritual, social and physical needs in their communities and transform their communities to become signs of the Kingdom of God as a result?
- *The world has come to local communities and local communities had gone to the world through migration.* This is not only reflected in people movements but also missionaries going from everywhere to everywhere. Migration has become a huge challenge to local communities across the world and quite often local Christians and churches do not know how to deal with this changing context. How are we in the mission community going to respond to the challenges and opportunities created through migration? How can we enable the development of trans-cultural communities of believers who in themselves embody the reconciling power of the Gospel?
- *Care of creation and justice as mission.* Many Christians, especially in the evangelical mission community, still do not believe that environmental concerns and justice issues (apart from the persecution of Christians) are important mission themes. However, for millions of people across the world these are very serious issues. How could the evangelical mission community could become better engaged in those aspects of our mission calling?

Edinburgh 2010 convinced me as an evangelical about the importance for Christians of all traditions to engage in discussions around mission. We might just be surprised what God could do in and through us during and after these discussions.

MARTIN LEE

Evangelisen Global Connections (GC) -järjestön johtaja. Johtaa Lausannen-liikkeen Britannian-osastoa ja toimii läheisessä yhteistyössä maan ekumeenisen neuvoston kanssa erityisesti Edinburgh II 2010:een liittyen. Vuosikymmenien kokemus esitelmöitsijänä lähetystyöstä ja evankelioimisesta. Yliopistotutkintoja

matematiikan, tekniikan ja fysiikan alalta. Osallistunut Edinburgh II valmistelu-prosessiin ja Lausanne III (Kapkaupunki) 2010 -konferenssiin.

Appendix 1

EDINBURGH 2010 – STUDY PROCESS

The study process provided for wide engagement around the nine study themes.

1. *Foundations for mission*: Under this theme, the meaning of salvation was considered in its biblical witness and in relation to freedom from every form of slavery in every context and culture. The study group examined the interfaces between the Trinity, mission, salvation, ecclesiology and scripture. The task of this study group was to explore how a Trinitarian understanding of God as Father, Son and Holy Spirit relates to the theory and practice of mission; how the confession that God has a missionary identity impacts Christian witness; how a discernment of the Trinitarian God's inner relationships and love impacts ecclesiology, community life and society.

2. *Christian mission among other faiths*: This study group investigated ways of witnessing to Christ while acknowledging the religious plurality of a world experiencing a resurgence of religious belief and an escalation of conflict. It has explored the theological meaning of religious plurality, reflecting on how it bears on Christian soteriology and missiology, and addressing questions of conversion, proselytisation, dialogue and encounter. The theme includes issues such as religious fundamentalism, persecution, 'secret' and 'churchless' believers and the continuing growth of many different forms of religious conviction. Studies undertaken under this commission were as much as possible be conducted together with or in consultation with representatives of other faiths.

3. *Mission and postmodernities*: The study group has been taking on the issues raised by the new phenomena of postmodernity and their significance for mission. This involves an investigation of 21st century thought structures, religious beliefs and practices as well as ethical principles in our world of information technology. It also requires consideration of the influence of post-colonialism, economic structures, internationalism and engagement (or disengagement) with institutions and particularly with institutional religion. The study group has been discerning commonalities and particularities in postmodern developments in different regions of the world.

4. *Mission and power*: This study theme recognises that mission is practised in a world shaped by various forms of power: spiritual, political, military, financial and international; raising issues of culture change, human rights, ecological

sustainability and inequalities in the production, distribution and consumption of resources. The study group has been considering tensions and asymmetries resulting from the exercise of power and how these affect the sharing and communication of the Gospel message and life. It has assessed the function of both power and weakness in our understanding and practice of Christian mission.

5. *Forms of missionary engagement*: In recognition of the huge variety of groups, organisations, trends, methods and new expressions of church life involved in mission today, this study group has sought to discern where initiative lies in today's missionary movements. This study has been forward looking in assessing patterns, initiatives and developments as they emerge and considering their implications for the future. It has treated issues of mission strategy, diversity and cooperation and identify problems of conflict and misuse of resources

6. *Theological education and formation*: The study group has been examining the connection between the catechetical and missional mandates of the church. It has considered how to strengthen the missional aspects of the training and formation of every member of the church, as well as the ordained and lay leaders. Included in the study were educational methodologies, theological study, character development, spiritual formation and the contemporary context. The study group further examined the relation between academy and society, clergy and laity, local and global issues, resources, relevance and gifts.

7. *Christian communities in contemporary contexts*: The 1910 Edinburgh Conference is considered the starting point of the contemporary ecumenical movement, due to its insistence on the importance of unity and cooperation in worldwide mission. Today, there is a need to revisit the intimate relationship as well as underlying tensions between a focus on mission and a focus on church unity. This track has been dealing with various interpretations of the link between ecclesiology and mission in theological and practical terms. Interface with the work on the history of mission and ecumenism in the last century (in particular as to the evaluation of the 'integration' in 1961 of the International Missionary Council and the World Council of Churches) is key for this area.

8. *Mission and unity – ecclesiology and mission*: The 1910 Edinburgh Conference is considered the starting point of the contemporary ecumenical movement, due to its insistence on the importance of unity and cooperation in worldwide mission. Today, there is a need to revisit the intimate relationship as well as underlying tensions between a focus on mission and a focus on church unity. This track has been dealing with various interpretations of the link between ecclesiology and mission in theological and practical terms. Interface with the work on the history of mission and ecumenism in the last century (in particular as to the evaluation of the 'integration' in 1961 of the International Missionary Council and the World Council of Churches) is key for this area.

9. Mission spirituality and authentic discipleship: The study on mission spirituality seeks to articulate a motivation and dynamic for mission that is rooted in the Kingdom of God. It draws on the experience of the early church, of Christians from all ages, as well as that of new Christian movements, and of the many new churches in the South. It seeks to understand mission in relation to such concepts as new creation, spiritual gifts, renewal, reconstruction, identity, service and holism. The group has explored the role of the Spirit and of the church as signs and portents of the goal of all endeavour in the glory of God.

Appendix 2

EDINBURGH 2010 - COMMON CALL

As we gather for the centenary of the World Missionary Conference of Edinburgh 1910, we believe the church, as a sign and symbol of the reign of God, is called to witness to Christ today by sharing in God's mission of love through the transforming power of the Holy Spirit.

1. Trusting in the Triune God and with a renewed sense of urgency, we are called to incarnate and proclaim the good news of salvation, of forgiveness of sin, of life in abundance, and of liberation for all poor and oppressed. We are challenged to witness and evangelism in such a way that we are a living demonstration of the love, righteousness and justice that God intends for the whole world.

2. Remembering Christ's sacrifice on the Cross and his resurrection for the world's salvation, and empowered by the Holy Spirit, we are called to authentic dialogue, respectful engagement and humble witness among people of other faiths – and no faith – to the uniqueness of Christ. Our approach is marked with bold confidence in the gospel message; it builds friendship, seeks reconciliation and practises hospitality.

3. Knowing the Holy Spirit who blows over the world at will, reconnecting creation and bringing authentic life, we are called to become communities of compassion and healing, where young people are actively participating in mission, and women and men share power and responsibilities fairly, where there is a new zeal for justice, peace and the protection of the environment, and renewed liturgy reflecting the beauties of the Creator and creation.

4. Disturbed by the asymmetries and imbalances of power that divide and trouble us in church and world, we are called to repentance, to critical reflection on systems of power, and to accountable use of power structures. We are called to find practical ways to live as members of One Body in full awareness that God

resists the proud, Christ welcomes and empowers the poor and afflicted, and the power of the Holy Spirit is manifested in our vulnerability.

5. Affirming the importance of the biblical foundations of our missional engagement and valuing the witness of the Apostles and martyrs, we are called to rejoice in the expressions of the gospel in many nations all over the world. We celebrate the renewal experienced through movements of migration and mission in all directions, the way all are equipped for mission by the gifts of the Holy Spirit, and God's continual calling of children and young people to further the gospel.

6. Recognising the need to shape a new generation of leaders with authenticity for mission in a world of diversities in the twenty-first century, we are called to work together in new forms of theological education. Because we are all made in the image of God, these will draw on one another's unique charisms, challenge each other to grow in faith and understanding, share resources equitably worldwide, involve the entire human being and the whole family of God, and respect the wisdom of our elders while also fostering the participation of children.

7. Hearing the call of Jesus to make disciples of all people – poor, wealthy, marginalised, ignored, powerful, living with disability, young, and old – we are called as communities of faith to mission from everywhere to everywhere. In joy we hear the call to receive from one another in our witness by word and action, in streets, fields, offices, homes, and schools, offering reconciliation, showing love, demonstrating grace and speaking out truth.

8. Recalling Christ, the host at the banquet, and committed to that unity for which he lived and prayed, we are called to ongoing co-operation, to deal with controversial issues and to work towards a common vision. We are challenged to welcome one another in our diversity, affirm our membership through baptism in the One Body of Christ, and recognise our need for mutuality, partnership, collaboration and networking in mission, so that the world might believe.

9. Remembering Jesus' way of witness and service, we believe we are called by God to follow this way joyfully, inspired, anointed, sent and empowered by the Holy Spirit, and nurtured by Christian disciplines in community. As we look to Christ's coming in glory and judgment, we experience his presence with us in the Holy Spirit, and we invite all to join with us as we participate in God's transforming and reconciling mission of love to the whole creation.

The Edinburgh 2010 Common Call emerged from the Edinburgh 2010 study process and conference to mark the centenary of the World Missionary Conference, Edinburgh 1910. The Common Call was affirmed in the Church of Scotland Assembly Hall in Edinburgh on 6 June 2010 by representatives of world Chris-

tianity, including Catholic, Evangelical, Orthodox, Pentecostal, and Protestant churches. For further information, see www.edinburgh2010.org.

The common call is available on the Edinburgh 2010 website and there is a Finnish version: www.edinburgh2010.org/en/resources/papersdocuments.html

Anastasia Vassiliadou,⁹ Reflection on the Centenary of Edinburgh 1910 World Missionary Conference

We gathered this year in Edinburgh and in so many other places around the globe, including here in Helsinki, to celebrate the 100 years from that first World Missionary Conference, to reflect and to pray together. To rejoice for what has been achieved all these years with the help and power of the Holy Spirit, to repent for things we have done when we failed to listen to and follow the Spirit, and to ask for a renewed energy, look together for a renewed vision of the mission of the Church of the Triune God.

It is a common conviction, and Dr Martin Lee has very clearly stated it in his paper, that we have come a long way in the last 100 years. We do live in a very different world, the face of Christianity is very different worldwide and our theology and practice of mission could not but change significantly. And the main aim of Edinburgh 2010 was indeed to reflect together on that changed reality in relation to God's ever unchanged call to participate in His love and our responsibility in response to it. It came out very clearly from the study process as well as from the Edinburgh conference itself that our understanding of mission can no longer be a triumphalistic one. Neither can it have an expansional character with imperialistic attitude and behavior, as was the case in the past. The shift was clear, from *Evangelization* of the whole world, to *witnessing* to Christ in humility; from a tendency to *proselytize* to *reconciliation* and *dialogue* with people of other faiths and ideologies; from *triumphalism* and power, to *humbleness*, vulnerability and mutuality. As you all know, there were no Orthodox participants in 1910. In 2010 there weren't many either, but I believe that the encounter with orthodox theology in the last century played a role in that paradigm shift, especially in regards with the emphasis on the Holy Spirit, the understanding of mission as witness, the relation with people of other faiths, etc. It remains after all an orthodox

⁹ Anastasia Vassiliadou, M.Th., is a theologian, working as a teacher of religious education in public school. She is a member of the Church of Greece (Eastern Orthodox) and a member of CWME. Vassiliadou oli estynyt saapumasta symposiumiin; Aino Nenola luki symposiumissa hänen paperinsa.

position that before and above all mission should not aim at the propagation or transmission of intellectual convictions, doctrines, moral commands etc., but at the transmission of the life of communion, that exists in God.

Being an Orthodox myself and coming originally from the «ecumenical» tradition, I found my home in mission and in CWME. It was in the light of mission that the search for unity and the struggle for justice made sense to me. And I cannot imagine mission but through unity and through justice. A Liturgy *after* (mission) but also – as rightly underlined in the conference in Edinburgh by our moderator Metropolitan Geevarghese Mor Coorilos – *before* the Liturgy (reconciliation), as the Orthodox often like to refer to mission. My understanding of the church can only be in the sense of a missional one. And by that I mean a church that is not closed to herself, but opening up to the world, reaching out to the entire cosmos, embracing the whole creation, giving witness to the Kingdom of God. I was pleased to see that holistic understanding of mission reflected in the Common Call, which, in spite of any criticism one might make, I would agree with Dr Lee, is a great text in the sense that it covers a great range of issues and is at the same time affirmed by a great range of Christian Churches.

What is to be celebrated above all with regard to Edinburgh 2010 is the uniqueness of the event. For the first time so many different churches and Christian traditions came together to help make this mission conference happen, believing in this common celebration and working so hard for it, often against all odds. And I see hope in that; I see an opportunity to heal the wounds of the past and hold together the call for mission and the call for unity. Not just the one at the expense of the other. Not by softening the disagreements nor by hiding the burning issues, but by listening carefully to each other, engaging in genuine dialogue, disagreeing and challenging each other, but nevertheless staying together. We have been arguing for too long over the priority of evangelism vs unity and hence over the authentic inheritance of Edinburgh 1910. In a world that is suffering from fragmentation, alienation and despair our determination to continue staying and working together is more than anything else a sign that our witness is both a credible and an authentic one.

I do not know to what extend all of us (my Orthodox constituency and my ecumenical partners, together with the Evangelical and Pentecostal sisters and brothers) would at the end of the road feel comfortable with the enlarged constituency we find ourselves in after Edinburgh 2010 (although this process of reintegration has already started for CWME in Athens in 2005). We probably would not, but that is OK. Our human weakness and failure are scattered when we listen “what the Holy Spirit says to the Churches” (Rev 2:7).

I personally very often struggle with the notion of *evangelism*, as well as with the *Great commission*, as these terms are often understood – and at the same time

Jaakko Rusama, Kommentit johtaja Martin Leen esitelämään "Edinburgh 2010 and Forward", Symposium 25.11.2010

Martin Leen esitys oli hyvin informatiivinen ja aito esitys. Tänään emme puhu ensisijaisesti kahdesta kansainvälisestä konferenssista vaan pikemminkin kristillisen kirkon luonteesta ja kirkon tilasta tänään. Kysymme, mikä on kolmiyh-teisen Jumalan paikka tämän päivän maailmassa.

Martin ei ollut mukana Edinburghin konferenssissa kesäkuussa 2010 – niin kuin en minäkään. Sen sijaan olimme molemmat monin eri tavoin mukana konferenssiin liittyneissä tapahtumissa. Kyse oli useiden tapahtumien ja tutkimusten sarjasta. Itse sain osallistua tammikuussa suureen kansainväliseen missiologiseen konferenssiin Århusissa Tanskassa viime tammikuussa. Siellä käsiteltiin usealta eri kannalta tulevan Edinburghin konferenssin kysymyksiä. Itse konferenssin jälkeen olin mukana Belgradissa Serbiassa, Serbian ortodoksisen kirkon vieraana, myös suuressa kansainvälisessä konferenssissa, jossa arvioitiin Edinburghin konferenssin antia kirkon ykseyden näkökulmasta. Esitän lyhyesti muutaman kommentin kolmesta asiasta.

EDINBURGH 1910

Martinin esityksessä eivät tulleet esille Joseph Oldhamin ja John R. Mottin keskeiset roolit. He olivat kuitenkin koko konferenssin valmistelujen ja toteutuksen primus moottoreita. On merkillepantavaa, että he olivat maallikoita. Konferenssia ei siten johdettu joidenkin kirkkojen johtohenkilöiden toimesta. Tämä on merkittävää mm. sen tähden, että Edinburghin konferenssia 1910 on pidetty modernin järjestäytyneen ekumeenisen liikkeen alkutapahtumana. Organisaatioita syntyikin, ja siihen kehitykseen vaikutti mm. Konstantinopolin ekumeenisen patriarkan vuonna 1920 tekemä vetoamus. Itse ekumeeninen liike on toki vanhempaa, ja on yleisten arvioiden mukaan saanut alkunsa 1800-luvun puolessa välissä..

Vuonna 1910 kirkot eivät vielä käyneet kahden- tai monenkeskisiä neuvotteluja eli ekumeenisia dialogeja. Elettiin ekumeenisesti tai yhteiskristillisesti kovin toisenlaista aikaa kuin nyt. Suomalaiset tulivat mukaan dialogeihin 1930-luvulla, jolloin Suomen evankelis-luterilainen kirkko kävi teologiset neuvottelut Englannin kirkon kanssa. Laajassa mitassa kirkkojenväliset dialogit alkoivat kuitenkin vasta toisen maailmansodan jälkeen.

Kuten Martin totesi, Edinburghin 1910 konferenssi ei ollut ekumeenisesti kovin kattava. Voidaan jopa sanoa, että se oli ekumeenisesti varsin yksipuolinen, lähinnä protestanttien kokoontuminen. Konferenssi oli kovin miehinen tapahtuma eikä maailman mittakaavassa maantiedekään toteutunut erityisen hyvin. Mutta niin pitkälle kuitenkin päästiin niissä olosuhteissa ja niillä mahdollisuuksilla.

silla. Silloin elettiin toisenlaista aikaa ja käsitykset kirkosta ja sen olemuksesta olivat toisenlaiset kuin nyt.

On muistettava, että sata vuotta sitten pidetty konferenssi oli lähetysjärjestöjen ja heidän edustajiensa konferenssi, ei kirkkojen yhteinen konferenssi. Tänä päivänä lähetysjärjestöjen rooli on edelleen merkittävä. Esimerkiksi Suomen luterilaisen kirkon lähetysjärjestöjen työntekijät ovat lähinnä lähetysjärjestöjen, eivät luterilaisen kirkon työntekijöitä.

EDINBURGH 2010

Martin puhui esityksessään alkuperäisiskirkoista (indigenous churches). Käsitteäkseni oikea termi on kuitenkin, erityisesti afrikkalaisista kirkoista puhuttaessa, African Instituted Churches. Meillä on siis perinteisiä kirkkoja ja uusia kansallisia ja alueellisia kirkkoja, jotka ovat hiljalleen muodostaneet omat rakenteensa.

Olen tyytyväinen siitä, että Martinin esityksessä tuli vahvasti esille se, että enemmistö maailman kristityistä asuu nykyään eteläisellä pallonpuoliskolla. Elämme Euroopassa taantuvan kristinuskon tai ainakin kristittyjen määrällisen vähenemisen alueella. Sen sijaan Afrikassa kristittyjen määrä kasvaa räjähdysmäisesti, ja kasvua tapahtuu myös Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

Olen myös iloinen siitä, että Martin korosti Edinburghin kokouksen päätösasiakirjan, *Common Call*, merkitystä. Se on hyödyllinen teksti tutkittavaksi ja käytettäväksi meidän seurakunnissamme. Asiakirjan suomenkielinen käännös ei ole kuitenkaan aivan onnistunut. Jo otsikko, Julkilausuma, on mielestäni epäonnistunut, koska se kerro siitä dynaamisuudesta, mikä asiakirjaan liittyy. Miten olisi ”Yhteinen kutsu”? Norjalaisille se on ”Et felles kall” ja saksalaisille ”Gemeinsamer Aufruf”. Asiakirjan suomenkielisessä käännöksessä on myös muutamia virheitä.

TÄSTÄ ETEENPÄIN

Olen huolissani kirkosta. Miltä kirkon missionaarisuus ja ymmärrys kirkon lähetystehtävästä näyttävät nyt Euroopassa, kun esimerkiksi Ruotsissa ja eräissä Saksan maakirkoissa on luovuttu perinteisestä lähetysajattelusta ja jopa itsenäisistä lähetysjärjestöistä?

Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksessa 1961 New Delhissä korostettiin kirkon tuntomerkkeinä kolmea keskeistä tehtävää: todistus, palvelu ja yhteys. Palvelu on diakoniaa, yhteys puolestaan tarkoittaa sitä ykseyttä, mikä kristityillä on Kristuksessa. Mutta missä on se todistus, joka on yksi keskeisistä kirkon tuntomerkeistä?

Elämme monin eri tavoin suurten murrosten aikaa. Nykyään kohtaamme yhteiskunnissamme aivan uudenlaisia haasteita. Niitä ovat monikulttuurisuus,

moniuskontoisuus, uskontoteologia ja ennen kaikkea tarve uskontodialogiin. Tarvitsemme aitoa ja kunnioittavaa keskustelua toisten uskontojen edustajien kanssa. Arvostamme ja hyväksymme heidät ihmisinä, vaikka meidän ei tarvitse olla heidän kanssaan välttämättä samaa mieltä. Tätä keskustelua tarvitaan nyt kipeästi.

Kysyn, mitä suosittu sana ”kumppanuus” todella tarkoittaa ja mitä se voisi tarkoittaa? Onko meillä todellista kumppanuutta esimerkiksi afrikkalaisten kirkkojen kanssa? Missä ovat ne 500 tai tuhat afrikkalaista lähetystyöntekijää, jotka voisivat hyvin olla nyt keskellämme Suomessa? Kumppanuus ei ole vain joidenkin käytännöllisten tai rakenteellisten kysymysten pohtimista ja toteuttamista vaan todellista yhteistä sen selvittämistä, mikä meidän mielestämme on kirkon tehtävä ja luonne. Kirkon todistustehtävä on yhteinen. Silloin ei enää puhuta vallankäytöstä eikä isällisestä kolonialismista.

Olen huolissani siitä, että olemme kirkollisessa ja teologisessa ajattelussamme länsimaalaisten ja eurooppalaisten luokitusten vankeja. Puhumme kirkko- ja tunnustuskunnista, opillisesti sitovista tunnustuskirjoista, länimaisista kirkollisista rakenteista. Useat näistä ovat lähes käsittämättömiä asioita kymmenille ns. uusille kirkkoille. Onko ihan varma, että kirkko täytyy rakentaa parokiaalisen järjestelmän mukaan? Ainakin Suomen luterilaisen kirkon johto tuntuu niin uskovan, minä en välttämättä. Entä mitä tapahtuisi, jos kirkkoissa ei olisikaan piispan virkaa? Eihän niin ole edes kaikissa luterilaisissakaan kirkkoissa. Virkakysymys jakaa kirkkoja ja jakaa myös kritittyjä kirkkojen sisällä, kuten hyvin tiedämme. Ovatko nämä yhteisen todistuksen esteitä tai asioita, joita ennemmin tai myöhemmin joudumme joka tapauksessa pohtimaan?

Täällä ei ole vielä puhuttu lainkaan proselytismista eikä käännäyttämisestä. Ne ovat keskeisiä ja tärkeitä kysymyksiä, kun yritämme tulkita kirkon missiota ja kirkon olemusta eri yhteiskunnissa.

Lopuksi toivon, että meillä pysyy vahva usko siihen, mistä Jeesus rukoilee ylimmäispapillisessa rukouksessaan, ”että he yhtä olisivat, että maailma uskoisi”. Ykseys, ei vain yhteys, on kristillisen kirkon tuntomerkki. Se on myös yhteisen todistuksen edellytys.

JAAKKO RUSAMA

Dosentti, Missiologian yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Martin Lee, Reflections on Lausanne 2010

1. WHY THE LAUSANNE MOVEMENT?

Like Edinburgh 2010, Lausanne 2010 in Cape Town also seeks to trace its roots back to the “Edinburgh 1910 World Missionary Conference”.

By the mid-1900s, many evangelicals from a wide range of denominations were disenchanted with the WCC for various reasons. Among the reasons were:

- The emphasis on structural, rather than relational unity
- The perception of being dominated by liberalism, especially the espousal of liberation theology and the social gospel
- The seeming lack of interest in evangelism

At the same time, the World Evangelical Fellowship, now the World Evangelical Alliance (WEA), which had been founded in 1846 in London, was weak and unable to pull together evangelicals across the globe.

So the 1966 World Congress on Evangelism, held in West Berlin, Germany, was an important event in the history of 20th Century evangelicalism. Protestant Evangelical Christians (theologians, evangelists, church leaders) gathered from around the world, most meeting each other for the first time. They began to build relationships and exchange views with the hope that this would lead to much closer cooperation.

The Berlin conference was sponsored by two American organisations - the Billy Graham Evangelistic Association and Christianity Today magazine. While it was planned and financed largely by Americans, yet the papers at the conference gave many indications of the explosive growth of the church in Africa, Asia and Latin America and the shifting centre of gravity of the church from the Western to non-Western cultures.

Berlin inspired further conferences in Singapore (1968), Minneapolis and Bogotá (1969), and Australia (1971). These conference all wanted to avoid what they saw as the errors of the WCC and yet find ways for both demonstrate unity and work together. What became the Lausanne Movement was very much the result of these initiatives.

2. OUTCOMES FROM LAUSANNE CONGRESS 1974

The 1974 International Congress on World Evangelization held in Lausanne, Switzerland, and known as Lausanne I, was called together by a committee headed by Rev Billy Graham and drew more than 2,300 evangelical leaders, from 150 countries. With the theme, “Let The Earth Hear His Voice,” leaders participated in discussions and debates over theology, strategy and methods of evangelism.

It could be said theology is a set of answers based on the Scripture to the set of questions that any generation is asking. Like Edinburgh before it, Lausanne I considered key questions for the time so that there might be a new impetus towards the evangelisation of the world. Questions included:

- The relationship of evangelism and social concern, raised by the rapid growth in awareness of poverty and injustice in the world and the effects of natural and human-made disasters.
- Unity, diversity and cooperation among Christians, raised by the development of the WCC
- The uniqueness of Christ, raised by the advocacy of tolerance of other religions.
- The validity of missions, raised by the call for a moratorium of missions that had been issued by some non-Western church leaders.
- The work of the Holy Spirit in evangelism, raised by the rapid growth of Pentecostal and Charismatic churches.
- Religious liberty and human rights, raised by heightening awareness of the infringement of these rights in many parts of the world.
- The relationship of the Gospel to culture, raised by its spread into many cultures and the self consciousness of these cultures in the post imperial independence movements.

Many of these questions and issues still ring true today. Perhaps the major success of the Congress was that open debate was held among evangelicals on these key issues and for one of the first times within the evangelical constituency, voices from the non-Western world played a key role. This was particularly true in the major outcome on Lausanne I, the drafting and agreement of what became known as the *Lausanne Covenant*. Under the Chairmanship of Rev John Stott, theologians such as Rene Padilla and Samuel Escobar had a major role in forming a declaration that is "intended to define the necessity, responsibilities, and goals of spreading the Gospel". This meant that social concerns and issues of justice also became a key part of the Lausanne Covenant. No longer was evangelism perceived to be just in word alone.

From an evangelical perspective, the Lausanne Covenant tried to address what the evangelical world felt were the major weaknesses of Edinburgh 1910, basing the call for unity in mission on clear scriptural and Biblical understandings. It covered areas such as:

- Commitment to various key truths
- Commitment to the Uniqueness of Christ

- Evangelism – yet respect and dialogue
- Re-discovery of social action, commitment to justice and integral mission
- Affirmed Church's role in evangelism
- Commitment to partnership
- Contextualising the gospel within a culture
- Need for discipleship to be central
- Concern for the persecuted
- Commitment that the "Whole Church takes the Whole Gospel to the Whole World"

The term "The Whole Church taking the Whole Gospel to the Whole World" has become the strap-line of the Lausanne Movement. At the same time the Lausanne Covenant has challenged evangelicals to work together to make Jesus Christ known throughout the world. Many evangelical agencies and churches use The Lausanne Covenant as their ministry Statement of Faith.

Perhaps the second major outcome was the responses to an address by Ralph Winter. He appealed to the Congress not to allow the mission movement to place all its efforts on what he termed "evangelised area of the world". But to go to areas of the world where Christ was not known. His coining of the term "Unreached People Groups" has had a major impact on the strategy of many mission agencies. While there is still much debate in evangelical circles about UPGs and its links to a particular eschatology, there is no questioning the impact of his address and the subsequent strategies of many agencies.

Perhaps though the unrecognized genius of the Lausanne Covenant was that it makes *cooperation essential*. If it is all accepted and followed, it makes it inevitable that we start to have a Christian Vision for the place we live and if that vision is to be fulfilled, we cannot do it on our own. We need to cooperate with all other Christians in the place. If however our vision is more limited and we are only looking for converts and new members for our church, of course we don't need others. We can probably manage better without them.

3. OUTCOMES FROM LAUSANNE II, MANILA 1989

The second Lausanne Congress took place in Manila in 1989 and was very different to the first Lausanne. Yet it too played a significant role in a movement which works for world evangelization, for cooperation in that cause and for networking between evangelical leaders in that task.

Leighton Ford explained the significance in his foreword to the official papers from Manila:

- It was significant in its purpose: to focus the whole church of Jesus Christ in a fresh way on the task of taking the whole gospel to the whole world.
- It was significant in its representation: 4,300 in attendance from 173 countries, including the Soviet Union and Eastern Europe, and with a larger proportion of women, lay persons and younger leaders than at previous conferences.
- It was significant in its timeliness: building on the foundation of Lausanne '74, on the work which has taken place since then, and leading into the final decade of this century.
- It was significant in its breadth: consideration was given to scores of important topics, ranging from the AD 2000 movement, to the work of the Holy Spirit, to liberating lay people, to the heart-cry of the poor of our world – and all related to Christ's global cause.

However perhaps there were two major outcomes from Manila. Firstly Manila encouraged and facilitated a whole range of **partnerships** between agencies and churches from a wide range of backgrounds. It is estimated that over 300 strategic partnerships were formed immediately after Manila.

The second outcome of was the 21 affirmations of the *Manila Manifesto*. While the Manila Manifesto has not had the same effect as the Lausanne Covenant, it helped ensure that the partnerships were based on similar Biblical understanding, again as part of the attempt to address the perceived errors of Edinburgh 1910. As a confessional faith, Protestantism likes to produce confessions and the Manila Manifesto follows in that tradition

4. PURPOSE OF AND KEY ISSUES ADDRESSED AT CAPE TOWN 2010

As mentioned in the earlier paper on Edinburgh 2010, the idea of an international mission conference in Cape Town was first proposed by William Carey, the pioneer Baptist missionary. 2010 saw that hope come to fruition, although I suspect the choice of venue had more to do with the new International Conference Centre and the infrastructural capacity to host such an event.:

Cape Town 2010 was the Third Lausanne Congress on World Evangelization and was held in collaboration with the WEA. It claimed to be the widest and most diverse gathering of Christians ever held in the history of the Church, bringing together 4,200 selected participants from 198 nations. Organisers extended its reach into over 650 Globalink sites in 91 countries and drew 100,000 unique visits to its web site from 185 countries during the week of the Congress. While participants were drawn from the evangelical church, there were a number of observers and special guests from the Catholic, Orthodox, WCC and other ecumenical constituencies.

Prior to the Congress, the Lausanne Movement launched a multi-lingual on-line Lausanne Global Conversation to begin the discussion process. This was complemented by a series of radio programmes in countries in the Global South. The Global Conversation on the Lausanne website gave opportunity for people from all over the world to make comments on a variety of topics. This has gained significant momentum and it seems will continue.

Due to the size of the Congress, the organisers knew that building close relationship would be difficult. Consequently the Congress was built around table groups, a group of six people who set on the same table each day for the morning plenary sessions. The Congress itself was divided into five sessions each day:

- The first morning plenary session looked at a chapter from Ephesians. This included individual study, study round table, a Biblical reflection by a plenary speaker and a discussion on application.
- The second morning plenary session looked the theme of the day through short presentations, drama, video and discussion.
- The third session in the early afternoon was a choice of four multiplexes, linked in some way to the day's theme. This mainly contained short presentations, drama and video.
- The fourth session in the late afternoon was a bewildering choice of small workshops called dialogues. The style varied and there was both presentation and some interaction.
- The evening was more celebratory on style, with worship and focus on a continent and key issue, usually linked to the day's theme in some way..

The daily issues were based around the Lausanne strap-line *The Whole Church taking the Whole Gospel to the Whole World*.

Day 1	– Whole Gospel – Truth
Plenary theme	– Making the case for the TRUTH of CHRIST in a pluralistic, globalised world
Multiplexes	– People at Work: Preparing the Whole Church – Media Messages Matter: On Global Technologies, Glocal Trends, and Gospel Truth – Dogma and Diversity: Can Evangelical Truth Effectively Face Up to Secularity in a Pluralistic World? – A Fresh Approach to Witness in the 21st Century: A Global Perspective

- Day 2 – Whole Gospel – **Reconciliation**
- Plenary theme – Building the PEACE of CHRIST in our divided and broken world
- Multiplexes – Mobilizing Resources for World Evangelization
 – Wealth, Poverty & Power: Effectively Responding through the Global and Local Church
 – Peace to the Nations: Ethnicity in the Mission of God
 – The Environmental Crisis, the Gospel, and Christian Witness
- Day 3 – Whole World – **World Faiths**
- Plenary theme – Bearing witness to the LOVE of CHRIST with people of other faiths
- Multiplexes – M*ss*ng Peoples: The Unserved "One-Fourth" World
 – Ministering to Scattered Peoples
 – Globalization
 – Islam
- Day 4 – Whole World – **Priorities**
- Plenary theme – Discerning the WILL of CHRIST for 21st Century world evangelisation
- Multiplexes – Crafting an Oral Story Bible
 – How to Communicate the Truth to Four Billion Oral Learners
 – How do we Build a New Generation of Christ-like Leaders
 – Embracing God's Global Urban Mission
- Day 5 – Whole Church – **Integrity**
- Plenary theme – Calling the CHURCH of CHRIST back to Humility, Integrity and Simplicity
- Multiplexes – Ethics, Emerging Technologies and the Human Future
 – Poverty, Prosperity and the Gospel
 – Men & Women: A Powerful Team
- Day 6 – Whole Church – **Partnership**
- Plenary theme – Partnering in the BODY of CHRIST toward a new global equilibrium
- Multiplexes – Hope for the Christian Church through Global Incarnational Partnerships
 – Local Leaders in the Global Church
 – Scripture in Mission
 – There are No Unreached Children

The event was very different to Edinburgh 2010 in several ways:

- *The size and diversity of the event.* 4,200 in Cape Town compared to only 200 in Edinburgh. This meant that there were representatives from 198 nations and the ethnic diversity was marked. Attempts were made to ensure that there were a large number of women and younger people. This was partly successful in terms of women but less so for younger people.
- *Representation at the event.* Cape Town was predominantly evangelical in nature, although there were observers from other traditions.
- *The scope of topics.* Edinburgh was organised around nine study themes. Edinburgh was organised around six Biblical themes, with a huge number of often disconnected topics. There was a few key themes but in general the choice was amazing and confusing. No real attempt was made to bring the multitude of topics into consistent themes, instead the Congress took the view mission is “messy” and God’s mission cannot be constrained.
- *The Cape Town Commitment.* Like the two previous Congresses and Edinburgh 2010, Cape Town has developed a paper, formulated both as a statement of belief and a call to action. However this is a long document and contains constant Biblical references. It will not be available in final form until January 2011 as many comments from delegates are being collated and incorporated.
- *Blogging.* There were a whole host of blogs and tweets linked to the Congress. No sooner had something been said from the main platform, then it was on the internet. This has both good and bad results. Some blogs were statement of what happened, whereas others were inevitably immediate comment and reactions, written without reflection. As blogger Mel Lawrenz’s comments: “The tweets and blog posts that many of us have put out during the Third Lausanne Congress on World Evangelization do not give perspective. They are at best quick peeks at memorable insights and statements. And even then, some of the most important insights have gone without comment for the moment.”

5. OUTCOMES FROM LAUSANNE III IN CAPE TOWN

It will take some time for everyone to get some perspective on what happened in Cape Town. As Lindsay Brown, the International Director of the Lausanne Movement said in his closing address “Only God knows what will come of the hundreds of presentations and (perhaps more importantly) tens of thousands of interactions among leaders over the nine days of the Congress.”

As Mel Mawrenz blogged. “Some people’s perspectives on Cape Town 2010 will focus on flaws and failures. A cultural blunder here, an unbalanced statement there, tensions between new and old, a little chaos, a neglected theme. One can focus on flaws – but that is a decision. Perspective means choosing what you look at and reflect upon.”.

However I would suggest that there are several potential outcomes and issues to be addressed.

Firstly Cape Town 2010 brought together representatives of a *much wider range of countries than ever before*. This was in contrast to the original Protestant representation at Edinburgh 1910. Rarely has a mission conference included such a wide spectrum of nations.

However Lausanne is an evangelical movement. Some of the issues addressed were debates that were important within certain evangelical traditions, especially in the West. The Congress made me realise that evangelicalism is itself a wide grouping, including those who want engagement ecumenically and those who are very wary of it. The divisions within evangelicalism were often an undercurrent in comments made in plenary sessions. I am not sure if there was genuine debate on our differences and different understandings.

In the same way that there were voices criticising evangelicals at Edinburgh 1910, there were similar voices attacking the ecumenical movement for among other things its lack of commitment to the scriptures. However there seemed to be little understanding that evangelical leaders from the global South also engage in ecumenical circles in ways that Western evangelicals find uncomfortable. This must have been hard for some of the observers. In the same way that evangelicals needed to hear critical voices at Edinburgh, maybe all the different traditions need to take a hard look at themselves and learn to hear the criticism of others.

Despite the wide representation from different nations, the Congress was still distinctively Western in planning and scope. The timetable was packed full to overflowing, the theological differences raised were often Western issues, there was a counting clock to ensure no speaker over ran, all plenary speakers had to use English, a disproportionate number of speakers were Western or western educated. However my main issue was that there was little time to pray and seek what God was saying.

Attempts were made to ensure that there were a large number of women and younger people as representatives. This was partly successful in terms of women but less so for younger people. However yet again the majority of speakers were older men.

Was the representation just token so that people could say that it was such a wide gathering? Or was there genuine attempt to be inclusive of different cultures, genders and age? Time will tell.

Secondly the Congress brought the evangelical community together around *The Cape Town Commitment*, a declaration of belief and a call to action.

One of the outcomes of Edinburgh 1910 was the call to unity in mission which resulted in the formation of the IMC and the WCC. As mentioned earlier to some evangelicals Edinburgh 1910 failed because the call to unity was not based on a clear commitment to explore unity from a position of both grace AND truth. The Lausanne Movement has always had a firm commitment to unity based on the truth of the Gospel.

The organisers hope the Cape Town Commitment this will stand in the historic tradition of *The Lausanne Covenant*. The Lausanne Movement has always worked to strengthen evangelical belief, and to reawaken the evangelical church's responsibility in God's world. *The Cape Town Commitment* is therefore in two parts. The first part, a Trinitarian statement, fashioned in the language of love, is the fruit of discussion by evangelical theologians drawn from all continents. This is available now on the Lausanne website, www.lausanne.org. The consequent call to action, shaped from discussion at the Congress around critical issues facing the Church over the next ten years, will be available in January.

Thirdly an increase in *partnerships based on mutual respect, not power*. Patrick Fung, General Director of OMF International offered a liberating perspective when he asserted that there is no region of the world that is "the centre" of the Christian movement. He offered up a view of partnership – North with South, East with West – that was based on mutual understanding and relationship. He called for the church to listen to the voices from the margins.

Yet the structure of the conference was set up in such a way that it was hard to hear the voices from the margins. It was still obvious that the Congress was Western run and dominated. Yet the most powerful moments were when voices from the margins were heard. A north Korean young women telling her story of how her father had been killed and her desire to make Christ known in her homeland, the Israeli and Palestinian talking together and still struggling with being reconciled in Christ. These were powerful interjections into a tidy and controlled programme.

Rob Hay, the Principal of Redcliffe College in the UK, made this comment on his blog: "The event has excited people, caused them to connect and widened their perspective. The conversations and partnerships that began during the course of the Congress will continue to grow and develop. Yet despite the privilege of worshipping with thousands of fellow believers from across the globe, I could not help but reflect that the neat, organised and tightly defined programme

allowed the creativity, energy and diversity of the global church to shine through on only a few occasions from the main stage, despite it being on the floor in force. The truly exciting and potentially world changing aspects of the Congress were the connections, the conversations over coffee or lunch, in a corridor or around the table discussion groups. These were unstructured, often unplanned and usually between Christians from different cultures and continents. In these times I saw the creativity, diversity and debate on difficult and complex issues facing the global church as it engages in God's mission in His world."

Western money was a key driver behind Cape Town, though a substantial proportion was raised by non-western countries. I could have been at any conference anywhere in Europe or the USA. Will the Western church learn that it can no longer dictate to others? Perhaps the most significant outcome of the Congress will be how it brought together people from across the globe, NOT in agreeing strategies coming out of the plenary sessions. The informal discussions provided the potential for partnership and action across boundaries and to peoples around the world. We should wait prayerfully in hopeful anticipation of further fruits that will bless the global mission movement.

Fourthly there was a call to *radical discipleship*. Christopher Wright's message was nothing less than prophetic as he called for a new reformation. His contention was that the first reformation was not initially about doctrine, but about the behaviour of the church of its day – indulgences, corruption and idolatry... He defined three idolatries – power, success, and greed – which are undermining Christian witness today. He called the church back to Honesty, Integrity and Simplicity. His talk was inspiring and to me was a key moment on the Congress. Will his voice be heard? Will the church start to behave like a church, and not be a partly sanitised version of the secular world?

Lastly the prevailing message to me was a sense of *messiness*. God's world is messy and complicated. Mission is no different. Edinburgh 1910 tried to set clear strategies to enable the evangelisation of the world in the next generation. At various points there were attempts to do that in Cape Town as people voiced their own pet subject or emphasis. Yet I came away from Cape Town amazed at the huge variety of the expressions of God's mission - people passionate about evangelism and the lost, others about justice, others about the environment, others about discipleship and yet others about social engagement. Yet all wanted to be witnesses in our world to the saving grace of Christ. Some wanted to return to an emphasis on unreached people groups (even if the definition used was questionable), others recognised the increase in urbanisation and megacities. Some saw the need to prioritise Bible translation, others to emphasise oral story telling. Some saw the need to respond to the HIV pandemic to be the main driver of mission, others wanted campaigns on sex trafficking and slavery. It is so easy

for these different emphases to be in competition with each other. Probably the second part of the Lausanne commitment will seek to bring some semblance of order and strategy to these diverse messages. However to realise afresh the messiness of God's mission in a messy world was refreshing and liberating.

Lausanne has mainly been characterised by its Congresses and the Lausanne Covenant. *So what of Lausanne in the future?* Doug Birdsall, Chairman of The Lausanne Movement outlined the Board's plans for the movement's future: 'First: to stay light on its feet, remaining agile in its ability to respond to new challenges and opportunities. Second, to be strong theologically, firmly rooted in Scripture and nourished by the best reflection on how we take the Word to the world. Third, to provide a reliable and credible contribution to Christian discussion and mission. Fourth, to keep a focus on identifying and developing younger leaders. And fifth, to be strategic in gathering the right people at the right times in the right places.

We wait to see whether this was the last of the large Congresses and whether there will now be other ways of helping the Church be witnesses in our generation. We wait to see.

MARTIN LEE

Evangelisen Global Connections (GC) -järjestön johtaja. Johtaa Lausannen-liikkeen Britannian-osastoa ja toimii läheisessä yhteistyössä maan ekumeenisen neuvoston kanssa erityisesti Edinburgh II 2010:een liittyen. Vuosikymmenien kokemus esitelmöitsijänä lähetystyöstä ja evankelioimisesta. Yliopistotutkintoja matematiikan, tekniikan ja fysiikan alalta. Osallistunut Edinburgh II valmisteluprosessiin ja Lausanne III (Kapkaupunki) 2010 -konferenssiin.

Risto Vappula, Symposium 25.11.2010 Kommentti

Hyvät symposiumin osallistujat, olen Suomen Vapaakirkon lähetyssihteeri ja yksi niistä harvoista ja etuoikeutetuista, jotka saivat osallistua Lausanne III kongressiin Kapkaupungissa. Harvoista siinä mielessä, että Suomen delegaatio oli varsin pieni: meitä oli yhteensä 20 henkilöä. Kyseinen kongressi kuuluu "once in a lifetime" -tapahtumiin, ja sen vuoksi koen olleeni hyvin etuoikeutettu. Myös siinä mielessä olen etuoikeutettu, että kongressin anti oli erittäin mittava ja ilmapiiiri hyvin inspiroiva.

Keskityn puheenvuorossani kolmeen teemaan, jotka omasta näkökulmasta ni nousivat kaikkein mielenkiintoisimmiksi ja keskeisimmiksi asioiksi maailman evankelioimisen kannalta. Koko Lausanne-liikkeen peruslähtökohtahan on se,

miten viemme evankeliumin työn päätökseen. Seuraavat kolme asiaa ovat keskeisiä maailman evankelioimisen kannalta: totuus eli Jumalan Sanan totuudessa pitäytyminen, saavuttamattomien kansojen haaste sekä yhteistyö ja kumppanuus. Ensimmäinen vastaa kysymykseen miksi, toinen missä ja kolmas miten.

Totuus oli ensimmäisen kongressipäivän teema. Aiheesta ”Miksi totuus on tärkeä” alusti kirjailija ja apologeetti Os Guinness. Hän sanoi mm. näin: ”Minä rukoilen, ettei kukaan meistä evankelikaaleista epäile sitä, että totuus on perustavaa laatua oleva ja lopullisesti tärkeä kysymys. Totuus ei ole niinkään filosofinen asia vaan ensisijaisesti teologinen kysymys. Jumala on totta, Hänen Hengensä on Totuuden Henki, Hänen sanansa on totta, uskomme Häneen on totta, ja jos emme ole tästä asiasta vakuuttuneita, niin kongressi voidaan lopettaa samantien.”

Elämme Suomessa, kuten muissakin länsimaissa, kristinuskon kannalta haastavaa aikaa. Kristinuskko marginalisoituu, ja kun käymme keskustelua totuudesta, niin Raamattu ja henkilökohtainen usko ylönousseeseen Kristukseen nähdään tänään vain yhtenä mielipiteenä muiden joukossa. Kongressissa tohtori Michael Herbst entisestä Itä-Saksasta ilmaisi mielestäni hyvin oleellisen väittämän, jonka kanssa jatkuvasti painimme: ”Länsimaissa korostetaan, ettei ole olemassa muuta totuutta kuin se totuus, ettei ole olemassa yhtä ainutta totuutta – eikä tätä totuutta saa kyseenalaistaa. Se, että uskotaan olevan yksi ainoa totuus, nähdään uhkana, vaarallisena ja loukkaavana.

Herbst kuitenkin korosti puheenvuorossaan, ettemme voi keskustella totuudesta ilman, että käännämme katseemme Jeesukseen. Jeesus tuli ihmisenä keskellemme, syntyi tallissa ja kuoli ristillä. Hän ei pakottanut ketään seuraamaan itseään, vaan osoitti laupeutta syntiselle naiselle, paransi sairaita ja kutsui opetuslapsia mukaansa. Jeesus välitti ihmisistä, eikä hän opettanut meitä pitämään uskoamme yksityisasiana vaan päinvastoin. Sen sijaan, että julistaisimme kristinuskon erinomaisuutta, meidän tulisi välittää Kristuksen rakkautta Pyhän Hengen inspiroimana, niin että ihmiset voisivat löytää iankaikkisen elämän Hänessä. Tämä totuus, joka ei ole uhkaava, vaan on Jumalan rakkauden sanoma, on tarkoitettu kaikille ihmisille, niin meille eurooppalaisille kuin saavuttamattomille kansanryhmille.

Oli innostavaa nähdä, että valtaosa kongressin osallistujista oli Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Afrikan maista. Jokaisessa maanosassa eletään erilaisten haasteiden keskellä. Kun länsimaissa pluralismi, sekularisoituminen ja kirkkojen väsähtäminen ovat evankelioinnin kannalta keskeisiä kysymyksiä, samaan aikaan ns. kolmansissa maissa, joissa kristinuskko kasvaa voimakkaasti, eletään vainojen ja painostuksen keskellä. Totuuden julistamisella ja siinä elämisellä on oma hintansa.

Nigerialaisen arkkipiispa Benjamin Kwashin todistuspuheenvuoro oli hyvin puhutteleva. Hän kertoi, kuinka sadat ihmiset hänen kotikaupungissaan saivat surmansa kristittyjen vainoissa 2000-luvun alussa ja kuinka heidän kotinsa ja yrityksensä tuhottiin militanttien äärimuslimien toimesta. Siinä tilanteessa hän kirkon johtajana oli anonut ja pyytänyt, etteivät kristityt kostaisi kärsimäänsä pahaa. Vainojen aikana hänen vaimolleen oli tehty sanoinkuvaamatonta väkivaltaa, mistä seurasi sokeutuminen. Ihmeen kaupalla vaimo kuitenkin toipui heidän asuessaan Yhdysvalloissa.

Kwashien palattua vuoden kuluttua takaisin kotimaahansa samat miehet tulivat uudestaan heidän kotiinsa surmatakseen Kwashin. Hän oli pyytänyt ja anonut, että voisi rukoilla vielä omassa makuuhuoneessaan ennen surmaamistaan. Kun hän aloitti rukouksensa, tuli hänen vaimonsa kahden minuutin kuluttua hänen vierelleen ottaen häntä kädestä kiinni. Viiden minuutin kuluttua tuli hänen poikansa ja kertoi, että miehet olivat lähteneet pois. ”Mitä he olivat nähneet ja miksi he olivat lähteneet pois, sen saamme tietää vasta taivaassa”, Kwashi totesi. ”En tiedä miksi vielä olen elossa, useat ystäväni tapettiin noina vainojen vuosina. Sen tiedän, että jonakin päivänä kuolen, mutta siihen asti minulla on evankeliumi, joka on julistamisen, elämisen ja kuoleamisen arvoinen.”

Saavuttamattomat kansat, eli kansanryhmät, joiden parissa ei ole kristillistä todistusta, oli yksi kongressin keskeisistä teemoista. Kongressissa julkaistiin lista, jossa mainittiin 623 saavuttamatonta kansanryhmää. Kyseisiin ryhmiin lasketaan kansat, joiden väkiluku on yli 50000. Listassa oli tosin jonkin verran jo vanhentunutta ja virheellistäkin tietoa. Kongressiedustajia innostettiin adoptoimaan vähintään yksi kansanryhmä, jonka puolesta kukin rukoilee ja johon keskittää voimavarojaan tulevaisuudessa. Kongressin jälkeen voidaan tietysti skeptisesti kysyä, miten tällainen sitoutuminen toimii, mutta ainakin se oli käytännöllinen ja konkreettinen tapa sitouttaa osallistujia tehtävään. Joku suomalaisista edustajista kommentoi listaa, ettei kysymys ole enää mahdottomasta tehtävästä: tarvitaan vain vähän yli 600 lähetysjärjestöä tai seurakuntaa, jotka todella ottavat haasteen vastaan. Todellisuudessa kuitenkin vain 3 % kristillisistä työntekijöistä työskentelee saavuttamattomien kansojen parissa. Kongressin viesti oli se, että meidän tulee selkeämmin priorisoida ja kohdentaa resurssejamme.

Kongressin viimeisen päivän teema oli kumppanuus ja yhteistyö. Teeman valinta oli järjestäjien taholta varmasti aivan tietoinen päätös. Tavoitteena oli vahvistaa sitä viestiä, että meidän täytyy tehdä enemmän yhteistyötä, jotta maailman evankeliointi saadaan vietyä päätökseen. Tehtävä on niin suuri ja monitahoinen, ettei yksikään kirkkokunta tai lähetysjärjestö pysty sitä yksin toteuttamaan. Lindsay Brown, Lausanne-liikkeen kansainvälinen johtaja, muistutti päätöspuheessaan: ”Meitä ei saa motivoida keskinäinen kilpailu, vaan sen tilalla

tulee olla yhteistyön henki, jossa miehet ja naiset eri kansallisuuksista yhdessä, käsi kädessä Kristuksen kanssa, vievät evankeliumin maailman ääriin asti.”

Jotta kumi koskettaisi asfalttia, tarkastelin kongressin jälkeen Suomen Vapaakirkon lähetysstrategiaa ja toimintamalleja. Kuinka hyvin toteutamme edellä mainittuja asioita? Olemme raamattu-uskollisia – siinä mielessä tinkimättömiä totuuden suhteen. Vuosituhannen vaihteesta lähtien päämääränämme on ollut saavuttamattomien kansojen tavoittaminen. Työtämme on ohjattu – ja edelleen ohjataan – siihen suuntaan. Entä yhteistyö ja kumppanuus? Allianssihenkeys on Vapaakirkon geeneissä. Olemme syntyneet allianssiliikkeestä ja olemme tehneet alusta lähtien lähetystyötä yhdessä kansainvälisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyömme on tapahtunut enemmän kansainvälisellä tasolla, mutta nyt suuntaudumme yhteistyöhön paikallisten toimijoiden, kirkkojen ja seurakuntien kanssa. Tämäkin on linjassa tulevaisuuden suuntausten kanssa, sillä kongressin lopussa juontajat kommentoivat, että voidaan puhua paradigman muutoksesta. Suurien starojen aika on ohi. Nyt on aika toimia yhdessä paikallisten seurakuntien kanssa ruohonjuuritasolla levittäytyen jokaiseen laaksoon, kylään, slummiin ja kaupunkiin. Näin maailman kansat kuulevat ja voivat vastaanottaa ilosanoman Pelastajastamme.

Suosittelen jokaiselle videoita kongressin annista Lausanne-liikkeen nettisivuilla, sillä valtaosa luennoista ja alustuksista löytyy sieltä.

RISTO VAPPULA

DI, Suomen Vapaakirkon lähetys sihteeri. Työskennellyt neljä vuotta Vähä-Aasiassa seurakunnan istutustyössä WEC Intl:n työyhteydessä. Suomen lähetysneuvoston hallituksen jäsen. Osallistunut Lausanne III -kongressiin Kapkaupungissa.

Hannu Nyman, Lähetys ilman opetusta jää puolitiehen: Ajatuksia Lausanne III -kongressista

Englantilainen lähetysjohtaja Martin Lee lanseerasi Suomen-vierailullaan ajatuksen ”Mission is messy”. Ajatus liittyi hänen saamiinsa vaikutelmiin vuoden 2010 kahdesta merkittävästä lähetystä ja evankelioimista käsitelleestä kongressista, Edinburghista ja Kapkaupungista, etenkin jälkimmäisestä. Itse olin mukana jälkimmäisessä, ja voin vahvistaa tuon ajatuksen oikeellisuuden.

Lausanne-liikkeen ja Maailman evankelisen allianssin yhdessä järjestämä Lausanne III tarjosi runsaalle 4000 osanottajalle kahdeksan päivän ajan moni-

puolisen kattauksen niin lähetyksen ja evankelioimisen teologiaa kuin näiden käytännön sovelluksia. Kongressi ei kuitenkaan tarjonnut mitään yhtenäistä linjaa, ellei sellaisena pidetä osanottajille kaiken aikaa korostettua ajatusta, jonka mukaan koolla ovat evankelikaaliset kristityt.

Kuten tällaisissa kokoontumisissa aiemminkin, monen kokemus vahvistaa parhaimmaksi anniksi toisten osanottajien kanssa käydyt ”käytäväkeskustelut”. Vaikka maailma on pienentynyt, jokaisen käsitys kristillisen lähetyksen monipuolisuudesta laajenee merkittävällä tavalla, kun asioista kuulee ruohonjuuritason tekijöiltä. Kapkaupunki ei tehnyt tässä poikkeusta. Ainakin itse lähdin kotimatkalle ennen muuta näistä keskusteluista rikastuneena.

Lausanne III järjestettiin Afrikassa ja sen ajateltiin merkitsevän amerikkalaisten ja eurooppalaisten vaikutuksen ja näkyvyyden vähenemistä kokouksen ohjelmassa ja sisällössä. Aivan suurimmat toiveet eivät kuitenkaan toteutuneet. Yhtenä syynä on ilman muuta se, että näin suuren kokouksen järjestämiseen tarvittava rahoitus tulee yhä edelleen varakkaimmilta mailta – siis länneltä. Ja tämä ei voi olla näkymättä myös puhujalistassa. Kuitenkin suunta oli selvästi laajalaisempaan suuntaan.

Ehkä voimakkain läntisen kristillisyyden vaikutus kuuluu edelleen musiikissa. Samoja amerikkalais- ja eurooppalaispohjaisia ylistyslauluja jaksetaan laulaa kaikkialla. Tässä on yksi voimakkaimpia evankelikaaleja yhdistävä tekijä, eikä sitä voi kaikin osin pitää vain positiivisena asiana.

Yksi henkilökohtaisista vaikuttavimpia tilaisuuksia oli kuunnella neljän anglikaaniarkkipiispan keskustelua. Paikalla olivat Singaporen, Yhdysvaltain, Lähi-idän sekä Ugandan arkkipiispat. Viimeksi mainittu oli koko Lausanne III:n keskeisimpiä henkilöitä.

Erityisen suuren vaikutuksen minuun teki Yhdysvaltain arkkipiispan nöyrä ja vahva tunnustus afrikkalaisille anglikaaleille. USAn anglikaanikirkko on pienentynyt varsin nopeaa vauhtia. He halusivat tilanteeseen muutosta ja asettivat tavoitteekseen istuttaa maahan 1000 uutta anglikaaniseurakuntaa. Amerikkalaisten oma osaaminen ei kuitenkaan ollut riittävää, joten he kääntyivät afrikkalaisten veljiensä puoleen ja pyysivät apua. Tänäpäin tuo muutama vuosi sitten asetettu tavoite on lähes saavutettu.

Lausanne III:ssa oli, jos tarkkaan kuunteli, havaittavissa myös selkeää oman, evankelikaalisen kristillisyyden arviointia, jopa arvostelua. Menestysteologia sai ankaraa kritiikkiä. Voimakkaimmillaan tämä kritiikki ilmeni siinä, että osanottajien eteen kuvattiin kärsivän ja vainotun seurakunnan tilanteita. Saimme kuulla ja nähdä heitä, jotka joutuvat maksamaan kovan hinnan Jeesuksen seuraamisesta. Tämän merkitys korostui itselleni siinä, että juuri samaan aikaan Suomessa nostettiin lehtien otsikoihin tv-kasvo, joka ”rohkeni” heittää Raamatun omassa

ohjelmassaan. Kontrasti tämän typerän tapahtuman ja henkensä kaupalla Jeesusta seuraavien kristiveljiemme välillä oli suorastaan huikea.

Kongressin osanottajille korostettiin myös opetuslapsena elämisen keskeytystä. Itse ymmärsin oikeaan ja puhtaaseen elämään ohjaamisen nousevan osaltaan niistä epäkohdista, joita evankelikaalisessa kristillisyydessä on nähty viimeisten vuosikymmenien aikana. Erityisesti ymmärsin kritiikin kärjen osoittavan kristittyjä johtajia, tv-evangelistoja ja heidän ”julkkiskulttuurin” värittämää elämää.

Yksi voimakkaimmin mieleeni jäänyt puhe käsitteli Ruandan 1990-luvulla tapahtunutta suunnatonta kansanmurhaa, jossa noin 100 päivän aikana surmaattiin yli 800 000 ihmistä. Tämän tapahtuman traagisuutta korostaa se, että molemmin puolin taisteluja oli kristittyjä. He tappoivat toisiaan. Tilannetta arvioinut puhuja korosti myös sitä, että Ruandassa on ollut voimakasta evankelioimista. Maan kristillisyyks ei ole vain perinteisten vanhojen kirkkojen tapakristillisyyttä, vaan vahvan evankelioimisen myötä syntynyttä Jeesus-keskeistä julistusta. Monet evangelistat ovat koonneet suuriakin joukkoja, ja ihmisiä on tullut runsaasti uskoon. Miten on mahdollista, että tämän kaiken jälkeen kansa sortui yhteen 1900-luvun hirveimpään kansanmurhaan?

Tilannetta arvioinut ruandalaispastori selitti merkittävimmäksi syyksi sen, etteivät uskoon tulleet saaneet riittävää opetusta. Hänen mukaansa voimakkaan, uskoon tulemistä korostaneen toiminnan jälkeen ihmiset jäivät erittäin ohuelle jälkihoidolle. Kristityn identiteetti ei päässyt kasvamaan. Kaikkein turmiollisinta tässä oli se, että kun nämä ihmiset kohtasivat ongelmia, myös poliittisia, he kääntyivät vanhojen käyttäytymismalliensa puoleen. Koska juuret kristittynä olivat jääneet vähäisiksi, oli helppo tarttua heimoperinteen ratkaisumalleihin. Ja niistä keskeinen oli turvautuminen väkivaltaan toista heimoa vastaan. Tämä tulkinta korostaa erittäin voimakkaasti opetuksen merkitystä lähetys- ja evankelioimistyössä. Kokonaisvaltainen evankelioiminen merkitsee ihmisen juurruttamista kristityn elämäntapaan, ei vain henkilökohtaisen Jeesus-uskon omistamiseen.

Yhä maallistuvassa Euroopassa on täälläkin korostettava voimakkaammin kristityn kokonaisvaltaista identiteettiä. Mitä on elää sekulaarin yhteisön keskellä Jeesuksen opetuslapsena? Juuri tähän kysymykseen vastaaminen merkitsee myös monien ihannoiman menestysteologian päättäväistä torjumista.

Suurten kokousten, kuten Lausanne III:n anti avautuu vasta vähitellen. Uskon ja ymmärrän, että sieltä saatuja löytöjä ja oivalluksia tapahtuu paljon mahdollisesti pitkänkin ajan kuluessa. Jokaiselle osanottajalle tällainen on aina etuoikeus, josta toivon itse voivani olla myös kiitollinen.

HANNU NYMAN

TM, rovasti, Sana-lehden päätoimittaja. Osallistunut Lausanne III -konferenssiin.

*Timo Vasko, Kutsu koko Kristuksen kirkolle viedä
koko evankeliumi koko maailmaan: Kokousraportti¹⁰
osallistumisesta Lausanne III -maailman evankelioimisen
kongressiin Kapkaupungissa 16.–25.10.2010*

LAUSANNE III -KONGRESSIN TAVOITE,
OSALLISTUJAT JA AINEISTOT

Kapkaupungissa pidetyn historiallisen Lausanne III -kongressin yleisteemana oli ”Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa” 2. Kor. 5:19. Afrikka oli valittu pitopaikaksi, koska maantieteellisesti globaalissa etelässä ja idässä elää 3/4 koko maailman väestöstä ja yli 2/3 kristityistä. Kongressin tavoitteena oli päivittää alkujaan Lausannessä vuonna 1974 käynnistyneen evankelioimiseen keskittyvän maailmanlaajan vapaaehtoisten toimijoiden verkostoliikkeen yhteinen visio evankelioimisen nykytilanteesta, määrittää yhdistävä teologinen linjaus ja vahvistaa osallistujien sitoutumista Kristuksen antamaan lähetys- ja evankelioimistehtävään, jota parhaillaan toteutetaan monissa konteksteissa. Kongressi toteutettiin yhteistyössä World Evangelical Alliance (WEA):n kanssa, johon lukeutuu n. 420 miljoonaa evankelikaalista kristittyä.

Kongressin johtajistoon kuuluivat mm. Doug Birdsall, Executive Chair, The Lausanne Movement, Lindsay Brown, International Director, Archbishop Henry Orombi, Chair, Cape Town 2010 Pan-African Host Committee, Dr. Geoff Tunnicliffe, director, WEA, Blair T. Carlson, Congress Director. Koko kongressin erinomaisena toimistopäällikkönä toimi Kari Lindqvist (ELK) Suomesta. Kongressin tapahtumista: <http://conversation.lausanne.org/en>, <http://www.lausanne.org/cape-town-2010>. Lausanne-kongressien osallistujamäärät ja maat: Lausanne I 1974 (Lausanne): 2700; 150 maasta. Lausanne II 1989 (Manila): 4500; 163 maasta. Lausanne III (Kapkaupunki): 4200; 197 maasta. Tätä kongressia avusti 1600 stuerttia ja mediaväkeä oli paikalla toistasataa. Kongressilehteä jaettiin päivittäin 6000 kpl. Suomesta Kapkaupungissa oli 20 osallistujaa: Harri Hakola (Fida.in.), Pekka Huhtinen (SLEY), Juhani Huotari (Stefanus -Lähetys), Arto Hämäläinen (Fida Int.), Merja Kauppinen (SANSA), Timo Keskitalo (ICC), Juhani Koivisto (SEKL), Jussi Miettinen (OPKO), Hannu Nyman (KRS), Teuvo V. Riikonen, Savonlinnan kristillinen opisto, Satu Räsänen (Patmos Lähetysäätiö), Metti Saajoranta (Pelastusarmeija), Janne Sironen (ELK), Rolf Steffansson (SLS), Hannu Summanen (Wycliffe), Pirkko Säilä (Patmos Lähetysäätiö), Kari Tassia

10 Timo Vaskon kokousraportti: Kirkon lähetystyön toimikunta 18.11.2010 esityslista liite 10.1. ja Kirkon ulkoasiain neuvosto 13.12.2010. Julkaistuna luettavissa ks. esim. http://www.lahetysneuvosto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/40730/file/KokousraporttiKapkaupunkiLausanneIIIEvankelioimisenkongressi16.-25.10.2010TimoVasko.pdf (luettu 26.11.2010). Ks. myös Kirkkohallituksen verkkolehti KIRKONKELLO (ajankohtaista) <http://kirkonkello.ejulkaisu.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010388> (26.11.2010).

(Missionuoret-YWAM), Risto Vappula (SVK), Timo Vasko (KLK, SLN); Seppo Väisänen (SEKLK). Kongressia saattoi seurata eri puolilla maailmaa virtuaalisesi ja osallistua siihen digitaalisen teknologian keinoin. Kongressin aineistoon voi perehtyä osoitteessa: <http://www.lausanne.org/prepare>.

Ekumeenisen ulottuvuuden toi avajaisissa puhunut Kirkkojen maailmanneuvoston pääsihteeri Olav Fykse Tveit, joka mainitsi mm. että 2. Kor. 5:19 mukaan meille on annettu kristittyinä sovituksen viran hoito. Hän puhui Jumalan holistisen lähetyksen yhteisestä visiosta. Meidät on kutsuttu Jumalan lähetyksen toteuttajiksi. Evankeliumin levittämistä tulee tehdä yhdessä. Lähetys ja evankelioiminen on kaikkia kirkkokuntia koskeva yhteinen asia. Risti on toivon merkki. Sovitus ja sovinto on ollut esillä viime vuosina erityisesti Etelä-Afrikassa. Geneven (KMN) ja Lausannen välillä dialogi on pidettävä käynnissä ja menossa eteenpäin. Olemme kaikki Kristuksen ruumiin jäseniä. Se voimallinen mitä tapahtuu, on kaikki Jumalasta. Paikalla oli sekä tarkkailijoita että osallistujia Vatikaanista ja ortodoksisista kirkoista. Pääsihteeri Tveit osallistui myös äskenn pidettyyn Edinburgh II maailmanlähetyksen 100-vuotisjuhlakonferenssiin Edinburghissa 2.–6.6.2010, josta erikseen Timo Vaskon kokousraportti: <http://www.lahetysneuvosto.fi/>

Miksi tämä kongressi? “A Case-Statement for the Third Lausanne Congress By Doug Birdsall, Executive Chair: We are living in a time of enormous threat and amazing opportunity for the church. The life and witness of the church around the world is being assailed by external pressures while simultaneously being weakened by internal troubles. Yet the church also faces unprecedented global opportunities for the spread of the gospel and open doors for ministry in regions traditionally closed to the witness of Christ. Unfortunately, a concerted and well-reasoned response to these global issues and opportunities has been difficult because the church, and evangelicalism in particular, is highly fragmented. Even so there is reason for hope. ... 4000 leaders from 200 countries will come together 16–25 October 2010 for The Third Lausanne Congress on World Evangelization: Cape Town 2010. These leaders, carefully chosen from thousands of applicants, will represent the demographic, theological and cultural realities of the global church. Young and old, men and women, mission leaders, pastors and theologians, Kingdom-minded leaders from the worlds of business, government, education, medicine and the media – the Congress is drawing the best minds and most creative and courageous leaders the church has to offer. In addition to the 4000 leaders who will be onsite in Cape Town, this Congress is providing an historic opportunity for people around the world to participate in Cape Town 2010 through the Internet-based Lausanne Global Conversation and Cape Town GlobalLink.”

Kongressin ohjelman aineistotarjonta oli erittäin runsas. Jo kongressin ohjelmakäsikirja sisältää 125 sivua. Etukäteen internetin kautta oli mahdollista printata kongressiin mukaan 40 esitelmää ja alustusta ja syventää niitä itse tilaisuuksissa – näin tein ja sain merkittävän hyödyn niistä itse kongressissa. Esim. Dialogue Sessions -teemoja oli tarjolla 155, joista valikoiden oli mahdollista osallistua vain neljään istuntoon. Kongressin työskentelyssä spiritualiteetti oli vahvassa asemassa. Kongressin alussa ja lopussa 17. ja 27. 10. osallistuin paikallisiin jumalanpalveluksiin: St. Martini Kirchengemeinde, Long Str. 240. Aamupäivisin oli ohjelmassa raamattutyöskentely, jossa käytiin kirje Efesolaisille perusteellisesti läpi. Tätä syventäviä teemoja yleisistunnoissa olivat: Kristuksen totuus, Kristuksen rauha, Kristuksen rakkaus, Kristuksen tahto, Kristuksen kirkko ja Kristuksen ruumis. Lukuisten musiikkiryhmien musiikkia ja rukousta oli ohjelman monissa osissa pitkin päivää. Iltapäivisin Multiplex -esitykset alustuksineen ja keskusteluineen tarjosivat valittavaksi jonkun neljästä teemasta. Kongressin iltahjelmissa jokainen maanosa ja sen problematiikka olivat vuorollaan painopistealueena. Kongressin lopussa Ugandan kirkon arkkipiispa Henry Orombi jakoi ehtoollisen ja siunasi osallistujat.

Välipäivänä torstaina kongressi hajaantui perehtymään paikallisiin kohteisiin. Itse osallistuin ryhmään: Churches response to racism and poverty. Ryhmä tutustui kansainvälisen lentokentän kupeessa sijaitsevan Guguletu -nimisen 100000 hengen slummin oloihin ja siellä presbyteerisen kirkon toimintaan. Alueella on monenlaista kehittämistoimintaa: asuntoja, kouluja, terveydenhoitoa lisääntyvässä määrin. Jotkut ovat odottaneet jopa 17 vuotta päästäkseen omaan asuntoon. Kun uusia asuntoja valistuu, ja muuttoa tapahtuu, muualta kuitenkin tulee koko ajan uutta väkeä vanhoihin asuntoihin eikä slummi tyhjene. ”Hostelli” eli pelkkä yöpymispaikka täällä merkitsee pitkää yksikerroksista rakennusta, jossa esim. yhdessä pienessä huoneessa asuu kolme perhettä, jokaisella käytössä kolme neliömetriä omaa aluetta – sänky ja vähän muuta. Huoneen yhden lampun sähkövalon kulutus maksetaan yhteisesti. Rakennuksessa on yhteinen olohuone eli pöytä ja kaksi penkkiä ja keittopaikka. Alueella toimii JL ZWANE CENTRE & CHURCH – keskus, joka on paikallisen presbyterikirkon kanssa yhteistyössä. Hanke käynnistyi vuonna 1994, heti kun demokratia Etelä-Afrikassa tuli voimaan ja apartheid kaadettiin. Johtajana toimii Rev. Dr. Spiwo Xapile (PO Box 154, Guguletu, 7751 Cape Town RSA +27 (0) 21633 6015). Keskuksen toiminta on lähtöisin asukkaiden toiveista. Alueen työttömyysaste on n. 65%. Keskuksella on terveyskeskus, 200 potilasta päivässä. HIV / AIDS kuntoutusta, neuvontaa ja koulutusta. Sairaudesta informoidaan musiikin ja tanssin avulla, tässä toimii JL Zwane Slyaya –ryhmä, joka esiintyi meillekin. Ruokintaohjelma AIDS- potilaille ja orvoille, palleatiivista hoitoa HIV / AIDS kuoleville potilaille.

Keskuksella on 285 km East Londonista MALUNGENissa maaseudulla kehittämiskeskus maanviljelystä varten.

Kongressin yhteydessä järjestettiin lukuisia tapaamisia. European Evangelical Mission Association (EEMA), jonka jäsen Suomen lähetysneuvosto on, piti kokouksen 20.10. Siihen osallistuivat EEMA:n jäsenten lisäksi myös muutamat European Evangelical Alliance (EEA):n jäsenet. Paikalla olivat EEMA:n puheenjohtajana Martin Lee. U.K. Global Connections. Helma Rem, EEMA, Hollanti. Eva Christina Nilsson, Swedish Mission Council. Loeki van der Laar – van der Wilder, Hollanti, EEMA. Christoph Anders, Evang. Missionswerk in Deutschland (EMW). Mark Nelson, Estonia Evangelical Alliance – Missions Workgroup. Arjan Schoemaker, Hollanti, EEMA. Kees van der Wilden, Hollanti, WEA – MC. Ragnar Gunnarsson, Islanti. Wout van Laar, Netherlands Mission Council. Timo Vasko, Suomen lähetysneuvosto. Kokouksessa mm. käytiin läpi kuulumiset eri jäsenmaista ja tarkasteltiin valmisteilla olevaa EEMA:n kehittämissuunnitelmaa, josta SLN jo antoi EEMA:lle myönteisen lausuntonsa 27.9.2010 # 7; EEMA:n eksekutiivikomitea saatujen lausuntojen pohjalta jatkaa kehitystyötä. Todettiin Euroopan aikuisille nuorille suunnatun MISSION-NET -kongressin valmistelujen etenevän hyvin. Se järjestetään Erfurtissa 28.12.2011 - 2.1.2012. Kongressi tekee nuorille tunnetuksi globaalia lähetystyötä ja myös kristinuskon tilannetta tilannetta Euroopassa. Lähetystyöntekijöiden huoltotoimintaa toteutetaan korkealla ammattitilatasolla: <http://www.lahetysneuvosto.fi/> Kristillinen yhteisöjen kehitystyön konferenssi (CCDC) kokontuu Saksassa 23.-28.4.2012. Sillä ja Kehitysjä ja katastrofityön organisaatiolla Micah Network <http://www.micahnetwork.org/> on löyhä yhteys EEMA:n kanssa. Kontekstien ollessa Euroopassa historiallisista tekijöistä johtuen monenlaiset todettiin, että sekä EEMA että EEA kumpikin jatkavat toimintaansa omalla sarallaan, mutta yhteistyötä näiden välillä pyritään tekemään entistä enemmän. EEMA muodollisesti rekisteröityy nimellä European Evangelical Mission Association. Lähiaikoina EEMA:lle saadaan osavastuuta aikainen staff member / volunteer hoitamaan EEMA:n asioita. Lähetysjohtajien tapaamisessa 19.10. oli paikalla n. 80 henkilöä. Se oli hyvä tilaisuus informaation jakamiseen henkilökohtaisella tasolla. Maanosakokouksissa 18. ja 24.10. suomalaiset osallistujat kokoontuivat omana ryhmänään jakamaan kokemuksia kongressista. Neuvottelussa 20.10. Martin Lee, Timo Keskitalo ja Timo Vasko valmis- telivat Helsingissä 25.11.2010 pidettävää symposiumia.

Kongressin jatkotyöskentely ja näkyvyys Suomessa: torstaina 25.11.2010 klo 9–16 järjestetään Helsingissä laajapohjaisena yhteistyönä Edinburgh II 2010 ja Lausanne III Kapkaupunki 2010 -lähetyskongressien käsittelevä symposiumi: LÄHETYSTYÖ ENNEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA. Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki. Symposiumissa arvioidaan ja reflektoidaan monipuolisesti eri näkökulmista näiden kahden suuren lähetyskongressien prosesseja ja

tuodaan niiden antia Suomeen. Suomesta Timo Vasko osallistui kumpaankin kongressiin. Järjestäjät: Suomen lähetysneuvosto, Suomen Ekumeeninen Neuvosto, Suomen Evankelinen Allianssi. Symposiumi on osallistujille maksuton; ei ilmoittautumista.

Lehdistöstä esim. *Kotimaa, Sana, Lähde* ja monet muut ovat uutisoineet kongressista. Esim. *Kirkkomme lähetys – vår kyrkas mission* -KLK:n lehti julkaisi aikaisemmin 2/2010 teemanumeron Edinburgh 1910 – 2010 ja seuraava teemanumero 1/2011 käsittelee mm. Lausanne III -kongressia. *Lähetysteologinen Aikakauskirja* (ilmestyy joulukuussa 2010), käsittelee Edinburgh-teemaa. Lukuisissa seminaareissa, lehtikirjoituksissa ja erityisesti Radio Dein muutamissa radio-ohjelmissa on käsitelty molempia kongresseja.

KOKO KIRKKO KOKO EVANKELIUMIN ASIALLA KOKO MAAILMASSA

Kongressin yleisteeman Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa 2. Kor. 5:19 mukaisesti ohjelmassa pohdittiin laajasti aikamme kaikille kristityille vakavia haasteita kokouksen vision näkökulmasta: Koko kirkko koko evankeliumin asialla koko maailmassa. Kongressin ohjelma oli jaettu päiväkohtaisiin teemoihin. Evankeliumi: totuus ja sovitus/sovinto. Maailma: maailman uskonnot, erityisteemat. Kirkko: eheys, kumppanuus. Laaja teema: Jumala työssä maailmassa kirkkonsa kautta sisälsi viitenä iltana lukuisia esityksiä.

Teemoja ”koko evankeliumi” -näkökulmaan olivat: Raamatullinen Jeesukseen Kristukseen sisältyvä totuus ja ainutlaatuisuus pluralistisessa maailmassa ja tämän totuuden julistaminen. Sovituksen ja sovinnon tekemisen teologian kehittämisen tärkeys. Teemoja ”koko maailma” -näkökulmaan olivat: Kärsimyksen ongelma, joka sisältyy globaaliin taloudelliseen epäoikeudenmukaisuuteen, sairauksiin, ympäristökysymyksiin ja vallankäyttöön. Pyhän Hengen toiminta kulttuurien saattamisessa Kristuksen yhteyteen. Täyttämättömät tehtävät, joihin kuuluvat uudet haasteet ja mahdollisuudet evankelioimisessa. Niitä ovat saavuttamattomat kansanryhmät, kaupungistuminen, maahanmuutto, diasporassa olevat ryhmät ja naisten asema. Vähemmistöjen ja enemmistöjen kanssa on rohkaistuttava uusiin avauksiin kumppanuustoiminnassa oltaessa yhteistyössä maailman evankelioimisessa. Teemoja ”koko kirkko” -näkökulmaan olivat: Kutsu kirkon uudistumiseen tällä vuosisadalla. Kirkon on kohdattava relativismin haaste, muuten se ei pysty uudistumaan. Toivon paneminen muutokseen kohti Kristuksen kaltaisuutta niin yksilöiden kuin yhteisöjenkin kohdalla. Kun haasteena on esikuvallinen kristittyjen elämä, painottuvat opetus, tähän kuuluva teologia ja tarkastelun kestävä moraali. Kirkon ykseyden haaste panee ottamaan selvää, kuka tekee mitäkin tai ei tee.

Kongressin yleisenä tavoitteena oli, että maailmanlaajasti evankelikaalisten kristittyjen yhteistyö yhdistyy ja lisääntyy. Kutsu toimintaan merkitsee uudel-

leen sitoutumista opetuslapseuteen ja Kristuksen Herruuteen. Se tapahtuu valmistautumalla levittämään maailmanlaajasti evankeliumia täydellä sydämellä ja rohkeasti.

Valmisteluaineistossa kirkolle avautuu erityisesti kuusi maailmanlaajaa haastetta. Global issues: Together these leaders will wrestle with six issues that are of paramount importance to the future of the church and world evangelization, in terms of profound theological reflection and strategic action. The Church is the most thoroughly global entity in the world, with the majority of Christians now in Africa, Latin America, and Asia. Together, we must establish a new global equilibrium for the church whereby we relate to one another on the basis of our shared vision, our shared calling, our shared wealth and our shared poverty and come together to address these issues: THE CHALLENGE OF THE NEW ATHEISM. World evangelization is based on foundational truth claims about the uniqueness of Christ, the centrality of the cross and the authority of Scripture. In light of the aggressive attacks on truth by the New Atheism, we must make a compelling case for truth. We cannot afford to lose the battle for the minds of this generation or the next. THE IMPACT OF HEDONISM. We are bombarded everyday with images and messages that serve to undermine our moral and biblical foundations. The church is being impacted by nominalism, superficiality and the troubling consequences of the prosperity gospel. We must respond with a prophetic critique of the church which calls us to authenticity and integrity. We must call Christians to a deeper level of repentance, renewal and discipleship. THE REALITY OF ISLAM. Islam is a missionary faith with a global vision. With a very deliberate strategy, Islam's mission and impact has spread beyond the Arab world to significantly influence universities and governments in Africa, Europe, Asia, and the Americas. The church must develop an equally deliberate strategy that enables us to live in fidelity to the gospel, influence public institutions and faithfully witness to men and women in all world faiths. THE GLOBALIZED WORLD. Mega-cities, Diaspora, New Technologies, Social Networking, Political Corruption and Uncertain Futures for the Next Generation, are only a sampling of the challenges and opportunities of a Globalized World that require us to establish new priorities for world evangelization. THE BROKENNESS OF OUR WORLD. If our witness is to be prophetic, we must identify with the pain and suffering in the lives of individuals, families, communities and nations. Not only must we connect with the brokenness but we must also be people of hope and peace as agents of reconciliation, emphasizing the core theme of Cape Town 2010, "God in Christ Reconciling the World to Himself." SEISMIC SHIFTS IN GLOBAL CHRISTIANITY. Global partnerships for world evangelization, unlike anything possible in the previous twenty centuries, are now attainable as we develop relationships that are based on mutual respect – acknowledging that God

has called us to be one in Him. These new partnerships, increasingly led by visionary leaders from the majority world, will also involve more lay people who comprise the vast majority of those who bear witness to Christ in this Century. By sharing the best available resources and best practices, together “the whole church (will) take the whole gospel to the whole world.” (<http://www.lausanne.org/cape-town-2010/why-cape-town-2010.html>)

DIALOGUE SESSIONS - ISTUNNOT – MUUTAMIA PAINOPISTEALUEITA

Kongressissa käsiteltiin lukuisia teemoja, yksinomaan Dialogue sessions -istunnoista (155 teemaa) oli mahdollista valita ainoastaan neljä. Osallistuin seuraaviin: “Modern Slavery and Human trafficking in the world: How does the Global Church address this?” Osioista vastasi Joseph D’Souza, Intia, President of the India Group of OM Ministries; International President of the Dalit Freedom Network. Tällöin saatiin informatiivinen katsaus erityisesti Intiassa mutta samalla kansainvälisesti verkostoituneeseen ihmiskauppaan ja toimenpiteisiin sen lakkauttamiseksi. “The Five Principles: Are you ready to give an answer to Islam’s five major objections of our Faith”. Libanonilais-syntyinen asiantuntija Henri Aoun ryhmitteli muslimien esittämiä kristinuskoa koskevia perusteettomia väitteitä viiteen ryppääseen ja opasti kohtaamaan ne Raamattua käyttäen. Aineisto on dvd:llä englanniksi, arabiaksi ja ranskaksi. Islamin voimistuminen eri puolilla maailmaa on kasvava haaste ihmisoikeuksien toteuttamiselle, kaikille kristityille ja demokraattisille yhteiskunnille, koska islamissa on kysymys viime kädessä sharia-perusteisen epädemokraattisen yhteiskuntajärjestyksen saattamisessa valtiossa enemmistötilanteessa voimaan. “Global Religious Trends 2010 to 2020”. Dr Peter Brierly, U.K. nosti esiin kasvutrendejä: koko maailmassa lukumääräisesti eniten ajanjaksolla 2010 – 2020 kasvaa kehitysmaiden väestö, evankelikaaliset kristittyjen ja muslimien määrä. Lukumääräisesti koko maailmassa vähenee jäsenmäärä vanhoissa historiallisissa kirkkoissa ja myös ei-uskonnollisten osuus. “Missiological Reflection on Current Issues in Mission”. Keskustelua johtivat Dr Bill Taylor, PhD, Global Ambassador for the both the WEA and Mission Commission ja Bertil Ekstrom, director of Mission Commission. Esillä olivat mm. Lausannen liikkeen teologiset painopistealueet alkaen Lausanne I vuodesta 1974: Vaikuttavana on edelleen John Stottin tekemä linjaus. Lausanne II Manilan manifesti 1989. AD 2000 hankkeen nousu aikana, jolloin Lausannen liikkeen dynaamisuus oli laskemassa. Saavuttamattomien kansanryhmien saavuttaminen tuli etualalle. Lausanne III Kapkaupunki 2010 ja Cape Town Commitment. Se perustuu käsitykseen, että kolmiyhteinen Jumala on rakkaus ja ottaa huomioon toimijana koko globaalin Kristuksen kirkon. Dokumentissa on holistinen näkökulma, kuten Jeesuksen palvelutoiminnassa julistus ja palvelu kuuluivat yh-

teen. WEA - Mission Commissionilta on tulossa teos, joka käsittelee lähetystyötä kärsimisen ja vainojen kontekstissa. Kumppanuus lähetys- ja evankelioimistoinnassa on oleellista; yhteyksiä: <http://www.betterpartnerships.net/> <http://www.powerofconnecting.net/>.

TEOLOGINEN DOKUMENTTI THE CAPE TOWN COMMITMENT – A DECLARATION OF BELIEF AND A CALL TO ACTION

Taustaksi: *The Lausanne Theology Working Group* yhteistyössä WEA:n teologisen komission kanssa järjesti kolme konsultaatiota, joihin osallistui yli 60 henkilöä kaikista maanosista, pohtimaan Lausannen liikkeen pääteemaa “the whole church taking the whole gospel to the whole world”. Konsultaatiot pidettiin vuonna 2008, Chiang Mai, teemana “The Whole Gospel”. Vuonna 2009, Panama, teemana “The Whole Church”. Vuonna 2010, Beirut, teemana “The Whole World”. Työskentelystä: <http://www.lausanne.org/participant-information/twg-paper.html>. Kokonaisuudessaan työskentely: <http://www.lausanne.org/documents/twg-three-wholes.html>. Työskentelyn paperit ja tutkimukset on julkaistu: *Evangelical Review of Theology*, 33.1 (2009); 34.1 (2010), 34.3 (2010). Tämä työskentely oli taustana Lausanne III Kapkaupunki 2010 -kongressille ja sen julkilausumalla. Itse julkilausumatyöryhmään kuului yhdeksän henkilöä, puheenjohtajana irlantilainen anglikaani Chris White, Chair of the Lausanne Committee’s Theological Education Commission <http://www.langhampartnership.org/chris-wright/>.

Keskustelin hänen kanssaan dokumentin työstämisestä: Whiten mukaan työryhmässä ei ollut jännitteitä ja yhdellä heistä oli yhteyksiä Edinburgh 2010 -konferenssiin. Sen sijaan globaalin kentän palautteen yhteensovittaminen oli ollut työlästä. Dokumentissa on keskeistä trinitaarinen ja holistinen lähetyskäsitteys. Esim. Tormod Engelsen Norjasta on työryhmän jäsen.

24-sivuinen dokumentti

Kongressissa julkaistiin dokumentin ensimmäinen osa http://conversation.lausanne.org/en/conversations/detail/11544#article_page_1. Toinen osa julkaistaan marraskuussa 2010 ja siinä keskitytään käsittelemään evankelioivaa toimintaan kongressissa saadun palautteen pohjalta: www.lausanne.org ja www.worldangelicals.org Vuoden 2011 alussa julkaistaan oppimateriaalina sarja *The Didasko Files*: www.lausanne.org/books

Dokumentti kutsuu maailmanlaajan Jeesuksen Kristuksen jäseniä sitoutumaan visioon, joka julkistettiin jo Lausannessa 1974 ja Manilassa 1989 ja jatkuu Kapkaupungissa 2010, kolmiyhteisen Jumalan evankeliumin levittämiseksi kaikkeen maailmaan. Muuttumattomat teologiset lähtökohdat ovat: Ihminen on

kadotuksen tilassa. Evankeliumi on hyvä uutinen. Jumalan ja kirkon lähetys jatkuu.

Esipuheessa dokumentin teologinen kehys ja perusta on kolmiyhteisen Jumalan rakkaudessa: rakkaus koko evankeliumiin, rakkaus koko kirkkoon ja rakkaus koko maailmaan. Näihin kristittyjen tulee sitoutua. Alaluvut 1-10, joissa on runsaasti viittauksia Raamattuun, alkavat samoilla sanoilla: ”Me rakastamme”, jatkuen: 1...koska Jumala ensin rakasti meitä. 2...elävää Jumalaa. 3...Jumalaa Isää. 4...Jumalaa Poikaa. 5...Jumalaa Pyhää Henkeä. 6...Jumalan sanaa. 7...Jumalan maailmaa. 8...Jumalan evankeliumia. 9...Jumalan kansaa. 10...Jumalan lähetystä. *Trinitaarinen lähetyskäsitely* läpäisee vahvasti koko dokumentin sisällön. *Raamatun asemasta* todetaan mm.: ”...We receive the whole Bible as the word of God, inspired by God’s Spirit, spoken and written through human authors. We submit to it as supremely and unique authoritative, governing our belief and our behaviour.” (s. 13). *Lähetysten holistisuudesta* mainitaan mm.: ”Integral mission is the proclamation and demonstration of gospel. It is not simply that evangelism and social involvement are to be done alongside each other. Rather, in integral mission our proclamation has social consequences as we call people to love and repentance in all areas of life. And our social involvement has evangelistic consequences as we bear witness to the transforming grace of Jesus Christ. If we ignore the world, we betray the word of God which sends us out to serve the world. If we ignore the word of God, we have nothing to bring to the world.” “We commit ourselves to the integral and dynamic exercise of all dimensions of mission to which God calls his church.” (s. 23).

LAUSANNEN LIIKKEEN TULEVAISUUS

Päätöstilaisuudessa Lausannen liikkeen kansainvälinen johtaja Lindsay Brown puheessaan ”Our legacy for the Future” kiteytti: ”The gospel of Jesus Christ is wonderful, unique and true. That’s why we’ve met together this week.” Tärkeä on *nelikohtainen visio ja toivo*; ne ovat dokumentissa The Cape Town Commitment. 1. Kristuksen ainutlaatuisuus ja Raamatun evankeliumin totuus. Selvä käsitys evankelioimisesta ja kirkon missiosta. 2. Haluamme tuoreesti edistää kaikkialla maailmassa ja eri yhteyksissä todistuksen antamista Jeesuksesta Kristuksesta ja kaikesta, mitä hän opetti. Pioneeritoimintaa tarvitaan nykyistä enemmän. On lisättävä toimia niiden saavuttamiseksi evankeliumilla, jotka voivat sen ottaa vastaan vain kuultuna (oral learners). On panostettava nuoriin, maahanmuuttajiin, julkisuuteen, liike-elämään ja hallituksiin. Kristityn näkökulma on tuotava etnisiin asioihin, ympäristökysymyksiin, humanisiin hankkeisiin ja yliopistoihin. 3. Kongressi edisti kumppanuutta ja ystävyyttä, kun evankeliumia viedään yli kaikkien rajojen. 4. Kongressi on synnyttämässä uusia aloitteita. Sanoma on Kristus-keskeinen. Kutsumuksemme on tuoda tälle ajalle tietoon Jeesuksen Kristuk-

sen elämä, kuolema ja ylösnousemus. Tekniikkaa ja nokkelia menetelmiä ei pidä yliarvioida. Tehtävän täyttäminen on mahdollista ainoastaan pysymällä evankeliumissa ja Jumalan voimassa. On keskityttävä evankeliumin totuuteen, Kristuksen herruuteen ja Jumalan kunniaan Kristuksessa; tähän yhteyteen kuuluu autenttinen, muuttuva ja iloinen elämä. Jotkut meistä ovat maailma-keskeisiä; haasteena on saada aikaan tasapaino empatian ja puutteenalaisista ja särkyneistä huolenpidon välillä. Näissä yhteyksissä on varmistettava myös verbaalisesti evankeliumin kommunikoiminen. Mallina on Jeesuksen toiminta, joka julisti ja ruokki 5000 ihmistä. On katsottava eteenpäin pitkällä tähtäimellä eikä annettava periksi; on täytettävä virka, jonka Jumalan on antanut meille. On muistettava kutsumus ja kestävä lujina vaikeissakin olosuhteissa loppuun asti, eikä pidä menettää rohkeutta. www.lausanne.org

ARVIOINTIA

KMN, Lausannen liike ja WEA – yhteinen lähetyskonferenssi vuonna 2010 jäi toteutumatta

Nämä kolme globaalia toimijaa eivät vuonna 2010 järjestäneet yhteistä konferenssia Edinburghissa, koska niiden historialliset taustat, teologiset painotukset ja konferenssiin osallistumisen kriteerit ovat osittain erilaiset, vaikka tahollaan esim. kummankin kongressin nimi oli Kristus- ja lähetyskeskeinen. Koska nykyään ne ovat lähes yhtenevästi vastaamassa trinitaarisen ja kokonaisvaltaisen lähetyskäsitteen mukaisesti yhteisiin maailman haasteisiin, olisi ollut perusteltua järjestää myös yhteinen lähetyskonferenssi. Vuonna 2010 Edinburghissa järjestetyssä lähetyskonferenssissa lähtökohtaisesti tarkasteltiin kuluneiden 100 vuoden näkökulmasta lähetystyön toimintaympäristössä ja teologisissa haasteissa tapahtuneita muutoksia ja myös tulevaisuuden näkymiä. Lähtökohtana olivat vuonna 1910 Edinburghissa järjestetyn lähetyskonferenssin teemat, mutta päivitettyssä muodossa. Tästä 100 vuoden kehityslinjasta on ollut tuloksena esimerkiksi vuonna 1948 perustettu Kirkkojen maailmanneuvosto ja sen toiminta maailmanlähetyskentän edistämiseksi. Siitä esimerkkeinä ovat mm. Brasiliassa 1996 ja Ateenassa 2005 järjestetyt maailmanlähetyskonferenssit. Näissä osallistujina olivat lukuisat kirkkojen nimeämät viralliset delegaatit. Lausannen liikkeen nimellä tunnettu vapaaehtoisten lähetys- ja evankelioimistyön toimijoiden verkosto, joka ei ole instituutio, sai alkunsa evankelioimisen kongressissa Lausannessa vuonna 1974 (Lausanne I). Liikkeen taustahistoria alkaa jo vuoden 1966 evankelioimisen kongressista Berliinissä. Keskeisenä ja tunnetuimpana keulahahmona on koko ajan ollut evankelista Billy Graham, vuonna 2010 jo eläkkeellä. Lausannen liike ja tämän kanssa yhteistyössä oleva The World Evangelical Alliance (WEA) valitsevat yhteyksiinsä osallistujat henkilökohtaisten suositusten ja kriteereiden perusteella. Osallistujat ovat samalla myös jonkun järjestön tai kirkon

jäseniä. Raamatun lisäksi Lausannen julistus (1974), Manilan manifesti (1989) ja nyt Kapkaupungin julistus (2010) ovat liikkeen keskeisimmät dokumentit.

Kansainvälinen keskustelu erilaisista lähetyskäsityksistä, lähetystyön raamatullisesta velvoittavuudesta, Jumalan oman toiminnan ja kirkkojen keskeisyydestä lähetystyössä sekä maailmassa esiintyvän monenlaisen hädän tiedostaminen ja siihen vastaaminen lähetystyössä johtivat näiden kahden lähetysliikkeen etääntymiseen toisistaan muutamiksi vuosikymmeniksi erityisesti 1960-luvulta alkaen, ennen nykyistä voimakasta lähentymistä viime vuosien aikana. Siksi yhteinen lähetyskonferenssi olisi kannattanut järjestää vuonna 2010. Silloin kaikki osallistujat samalla kertaa maailmanlaajasti olisivat havainneet kaikille samojen toimintojen raamatullisia lähtökohtia ja nykypäivän haasteiden yhdessä kohtamisen välttämättömyyden. Näin Kristuksen maailmanlaajan kirkon todistuksesta ja palvelutoiminnasta kaikessa moninaisuudessaan olisi muodostunut myös strategisesti kaikille toimijoille globaalisti yhteinen käsitys ja visio. Parhaimmillaan olisi voitu sopia globaalisti yhteisistä tavoitteista ja kumppanuudessa toimimisen priorisoimisesta.

Lausannen liikkeen ja KMN:n vuorovaikutus

Molempien lähetysliikkeiden - Edinburgh ja Lausanne - syntyyn vaikuttivat senaikaisten monet aikahistorialliset tekijät, toiseen vuonna 1910 ja toiseen vuonna 1974. Kummallakin lähetysliikkeellä on ollut rinnakkaista historiaa nyt yli 35 vuoden ajan. Sinä aikana niillä on ollut toisiaan teologisesti korjaava ja avartava vaikutus. Kun 1960 - 1980 -luvulla Afrikassa ja Aasiassa suuri määrä entisiä siirtomaita itsenäistyi, KMN:n jäsenkirkkoissa ajoittain painottui yksipuolisesti sosiaalieettinen vastuu yhteiskunnallisissa myllerryksissä elävistä kansoista, vanhoista ja uusista kirkkoista ja niiden jäsenistä. Senaikaisten suuntaukset ja painotukset osaltaan johtivat Lausannen liikkeen syntymiseen vuonna 1974. Se painotti kristittyjen ensisijaisena vastuuna olevaa evankeliumin levittämistä Jeesuksen Kristuksen antama lähetystehtävä mukaisesti niin, että yksilön pelastuminen on ensisijaista. Näin Lausannen liike piti ja edelleen pitää välttämättömänä korjaavaa teologista näkemystä, joka haluaa täydentää kirkkojen elämässä voimakasta vastuullista sosiaalieettistä toimintaa. Kysymys on ollut siitä, että molemmissa lähetysliikkeissä on esiintynyt lähetyskäsityksissä kapea-alaista tulkintaa ja yksipuolisia korostuksia. 2000 -luvun alkuun asti molemmilla lähetysliikkeillä on ollut ongelmana vajetta ymmärtää ja soveltaa holistista lähetyskäsitystä. Siihen kuuluu kaikissa konteksteissa vastuu omasta ja toisen ihmisen kaikista tarpeista ja yhteisön hyvän edistämisestä. Toisin sanoen oppi ja elämä, sana ja teko, todistus ja palvelu, usko ja rakkaus kuuluvat yhteen. Tätä on molemmissa liikkeissä tavoiteltu ja myös löydetty. Vuonna 2010 molemmissa konferensseissa on voi-

makkaasti päästy eteenpäin trinitaarisen ja kokonaisvaltaisen lähetyskäsityksen omaksumisessa.

Kapkaupungin kokouksen merkitys Suomelle ja kansainvälisesti

Kristuksen antaman lähetystehtävän toteuttaminen on vielä todella kesken, koska suuntaa-antavasti tilastollisesti arvioiden vasta noin yksi kolmasosa maailman koko väestöstä lukeutuu kristityiksi. Lähetystehtävän täyttämiseen kutsutaan ja tarvitaan kaikkia kristittyjä kaikista kirkkoista, yhteisöistä, lähetysliikkeistä ja verkostoista. Näiden tulee tehdä mahdollisimman paljon suunnitelmallista yhteistyötä keskenään. Kapkaupungissa järjestettävä konferenssi oli ennen muuta globaali maailman evankelioimisen kongressi, joka nosti yhteiseen tietoisuuteen ja tarkasteluun nykyisen koko maailman lähetystilanteen, sen haasteet ja erilaiset kontekstuaaliset toimintaolosuhteet. Kongressi oli jatkoa vuonna 1974 käynnistyneelle Lausannen lähetysliikkeelle ja tarjosi mahdollisuuden myös kullekin vuosien muutosten tarkasteluun. Lähetysteologisesti kongressin teologinen perusta on selvästi kolmiyhteisen Jumalan lähetyksessä. Lukuisten alustusesitelmien ja muiden aineistojen kohdalla on mietittävä niiden merkitystä ja soveltamista Suomen tilanteeseen ja suomalaisten kirkkojen ja lähetysjärjestöjen toimintaan lähetysyhteistyössä eri puolilla maailmaa.

Lausannen liikkeen ja KMN:n yhteinen visio

Molempien yhteisenä tehtävänä on pitää esillä Kristuksen kaikille kristityille antamaa lähetys- ja palvelutehtävää ja toteuttaa sitä yhdessä tässä yhteisessä maailmassa. Kummatkin liikkeet määrittelevät teologisen perustansa omissa säännöissään ja julistuksissaan. Yleistäen sanottuna ne sisältävät enemmän kristittyjä yhdistäviä kuin erottavia lausumia. Näihin liikkeisiin, verkostoihin, kirkkoihin ja yhdistyksiin kuuluu jäseniä todella monista kristillisistä perinteistä eri puolilta maailmaa, mikä selittää myös teologisia erilaisuuksia. Lausannen liikkeeseen ja sen verkostoihin sekä Suomessa SEA:iin kuuluu sekä henkilöjäseniä että yhteisöjä. Näillä on hyvin laaja kirjo teologisia julistuksia ja tunnustuksia, mutta niitä yhdistää Lausannen julistus. KMN:n ja SEN:n jäsenet ovat nimenomaan kirkkoja ja yhteisöjä. Niillä on perustana kirkkojen ja yhteisöjen omat tunnustuskirjat ja sopimukset. Esimerkiksi Suomen lähetysneuvostoon (SLN), joka perustettiin vuonna 1919, kohta Edinburgh 1910 jälkeen ja sen hedelmänä, kuuluu nyt 31 kirkkoa, yhteisöä ja järjestöä. Siihen ei kuulu henkilöjäseniä. Sen mittava toiminta lukuisine työryhmineen edistää lähetystehtävän toteuttamista maailmalla yhteensä 820 Suomesta lähetetyn lähetystyöntekijän voimin. Lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ulkomailta käytettiin yhteensä 77,5 miljoonaa euroa (2009). SLN:oon kuuluvat kaikki merkittävät lähetystyötä tekevät tahot Suomes-

sa. Nykypäivänä on perusteetonta ulossulkevasti painottaa jotakin yhtä keskeisenä pidettävää teologista eroa näihin lähetysliikkeisiin kuuluvien kristittyjen välillä. Vaikka yksittäisiä teologisia eroja on toki runsaasti, on nähtävä kaikkia yhdistävänä tekijänä usko kolmiyhteiseen Jumalaan, Hänen sanaansa ja hänen valtakuntaansa ja työskenneltävä yhteisesti sen edistämiseksi, että evankeliumi saavuttaa kaikki ihmiset.

Kiitän Suomen ev.lut. kirkon ulkoasian neuvostoa (KUN) , Suomen lähetysneuvostoa (SLN) sekä Suomen evankelista allianssia (SEA) mahdollisuudesta osallistua Kapkaupungissa historialliseen Lausanne III 2010 maailman evankelioimisen kongressiin. Kongressin avaamia merkittäviä globaaleja ja lokaaleja haasteita on tulevana vuosina kristittyjen Suomessa ja kaikkialla maailmassa voitava kohdata rakentavassa yhteistyössä Kristuksen maailmanlaajan kirkon pelastavan evankeliumin saattamiseksi kaikkien ulottuville. Tulevaisuudessa on siis entistä enemmän panostettava kristittyjen yhteiseen toimintaan evankeliumin levittämiseksi sanoin ja teoin kaikkeen maailmaan, että maailma uskoisi sanoman kolmiyhteisen Jumalan rakkaudesta jokaista kohtaan. Joh. 17:21.

Helsinki 4.11.2010

TIMO VASKO

Lähetysteologi, Kirkon lähetystyön keskus (KLK). Missiologian dosentti Helsingin yliopistossa. Suomen lähetysneuvoston (SLN) puheenjohtaja. Osallistunut Edinburgh II ja Lausanne III (Kapkaupunki) 2010 -konferensseihin.

Tiivistelmät

LARS AEJMELAEUS

Ylösnouseen ilmestykset ja lähetystehtävä

Usko siihen, että Jeesus oli noussut kuolleista, synnytti kristinuskon. Se antoi alusta lähtien kristinuskolle sen perusvakaumuksen, joka erotti kristinuskon juutalaisuuden valtauomasta ja kaikista muista uskonnoista. Ylösnousemususko perustui ensisijaisesti monien ihmisten saamiin ilmestyskokemuksiin. Kokeusten luonne ja olosuhteet, joissa ne saatiin, vaihtelivat. Niihin liittyi kuitenkin aina tehtäväksianto: Jeesuksen voittoa tuli julistaa muille ihmisille. Vakuuttuminen Jeesuksen voitosta ja missio ovat UT:n tekstien valossa kuin kolikon kaksi puolta, toisistaan erottamattomat. Todistamisen velvoitteen liittyminen uskon synnyttäneisiin peruskokemuksiin selittää omalta osaltaan kristinuskon nopean leviämisen laajalle alueelle jo ensimmäisten kristillisten sukupolvien aikana.

REIJO ARKKILA

Edinburgh ja Suomen evankelisen herätysliikkeen lähetystyö
Evangeliumiyhdistyksen Japanin lähetti Siiri Uusitalo osallistui Edinburghin lähetyskokoukseen vuonna 1910. Hän kirjoitti myönteisesti kokouksesta Evangeliumiyhdistyksen lehtiin. Muuten lähetyskokous ei näytä suoran vaikuttaneen evankelisen liikkeen lähetystyöhön. Edinburghissa korostettiin lähetystehtävän ulottamista kaikkeen maailmaan. Evangeliumiyhdistys on jatkanut vuonna 1900 alkanutta työtään Japanissa. 1960-luvulla molemmat Evangeliumiyhdistykset (Sley ja Slef) lähtivät työhön myös Afrikkaan, jossa Keniasta tuli tärkeä työala. Sen lisäksi on työtä suunnattu Etelä-Koreaan, Sambiaan, Malawiin, Kameruniin ja pienessä määrin myös Brasiliaan. Papua-Uuden-Guinean yhteydet alkoivat vuonna 1979. Inkerinsuomalaisiin pidettiin yhteyttä jo ennen Neuvostoliiton särkymistä. Nykyisin työ jatkuu Venäjällä Inkerin kirkon yhteyksissä. Uusimmat Sleyn työkentät ovat Viro ja Sudan. Lähetysteologin peruslinjaus nousee Kristuksen työssä kaikille hankitusta pelastuksesta.

HEIDI HIRVONEN

Kristittyjen ja muslimien dialogin
haasteet ja mahdollisuudet

Kristittyjen ja muslimien dialogin suurin haaste näyttää olevan, miten pysyä lojalina omalle vakaumukselleen, mutta ottaa samalla vakavasti toisen osapuolen itseymmärrys. Tähän jää kenties lopultakin ratkaisematon jännite. On kui-

tenkin selvää, että molemminpuolinen ymmärrys ei lisäänny sitomalla dialogi tiukasti lähetystyön motiiveihin tai tiettyyn teologiseen agendaan, johon toinen osapuoli pakotetaan sopimaan. Kristinuskolla ja islamilla on omat partikulaariset näkemyksensä keskeisistä teologisista teemoista, kuten Jumalan ilmoitus, jumalakäsitys sekä ihmisen tila ja lopullinen kohtalo, eikä niitä voida sovittaa yhteen. On kuitenkin tapoja edistää teologista ymmärtämystä toinen toisensa näkemyksistä, kuten lisätä molemminpuolista tietoa, asettaa kyseenalaisiksi tietyt perinteiset tavat tuomita toisen osapuolen näkemykset, osoittaa teologisia paralleelleja islamin ja kristinuskon välillä ja ylittää opilliset erimielisyydet korostamalla yhteistä uskonnollista kokemusta tai eettisiä intressejä. Eettisten periaatteiden tasolla kristittyjen islamilaista lakia kohtaan tuntema vieraantuneisuus on merkittävimpiä haasteita molemminpuoliselle ymmärrykselle, kun taas lähimmäisenrakkaus ja kultainen sääntö tarjoavat rakentavan lähtökohdan dialogin jatkamiselle.

MATTI KORPIAHO

Suomen lähetysneuvoston (SLN) synty Edinburghin 1910
lähetyskonferenssin hedelmänä ja SLN:n 90-vuotisen
toiminnan vaiheita

Edinburgh 1910 -lähetyskonferenssiin osallistui kahden suomalaisen lähetysjärjestön edustajia. Konferenssin hedelmänä syntyi 1919 Suomen lähetysneuvosto, jonka perustajajäseninä olivat viisi suomalaista lähetysyhtymää. Vuonna 2010 jäsenjärjestöjä ja kirkkoja SLN:n yhteydessä on 31 edustaen Edinburghissa tavoitteeksi asetettua ekumeenisuutta. Kansainvälinen osallistuminen on jatkunut tiiviinä koko toiminnan aikana. Edinburghin esimerkin mukaisesti ovat alusta alkaen SLN:n toimintaa rikastuttaneet erilaiset työryhmät. Koulutus, opintotoiminta, lähetystyöntekijöiden huolto ja yhteinen edunvalvonta sekä kehitysyhteistyö ovat keskeisiä toiminnan elementtejä. SLN toimii rakentaen yhteyttä ja yhteistyötä maailmanlähetyksen vahvistamiseksi.

MARKKU KOTILA

Edinburghin äitejä ja tyttäriä: Raamattuseuraliike
ja kirkkojenvälinen yhteistyö

Raamattuseuraliike syntyi brittiläisen evankelikaalisen lähetysherätyksen keskellä. Englannin ja Ulkomaiden Pipliaseura perustettiin vuonna 1804 raamatunlevitystyötä varten. Varsin pian ohjelmaan tuli myös käännöstyö. Brittiläisen seuran vaikutuksesta perustettiin vuonna 1812 Suomen Pipliaseura vastaamaan tšekäläiseen raamattutarpeeseen. Pipliaseurojen yhteistyöjärjestö Yhtyneet Raa-

mattuseurat syntyi toisen maailmansodan jälkeen koordinoimaan työtä. Järjestäytymisen taustalla vaikuttivat tuo ajan keskeiset ekumeeniset toimijat. Vatikaanin II:n konsiilin vahvistama Dei Verbum -asiakirja avasi yhteistyön kato-
lisen kirkon kanssa. Yhteistyö ortodoksisten ja orientaalisten kirkkojen kanssa
sai uuden sysäyksen, kun tilanne Itä-Euroopassa muuttui 80- ja 90-lukujen vaih-
teessa.

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN

Lähetystyö ja uskonnollisen toisen kohtaaminen

Tämän kirjoitelman tarkoituksena on hahmottaa uskontoteologian nykytilan-
teen valossa keskeisiä uskontodialogiin ja uskontojen kohtaamiseen liittyviä
periaatteita ja arvoja. Esityksen keskeinä teemana on trinitaarisen teologian kes-
keinen merkitys kristillisessä uskontoteologiassa ja missiologiassa. Trinitaarinen
lähestymistapa varmistaa toisaalta kristillisen uskon identiteetin säilymisen ja
toisaalta aidon, molemminpuoliseen oppimiseen ja aitoon todistamiseen kuulu-
van kohtaamisen mahdollisuuden.

SIMO PEURA

Kristuksen kirkon strategia: Edinburghin lähetyskonferenssit ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetyskäsit

Edinburghin toinen lähetyskonferenssi 2010 vaikuttanee merkittävästi kristillis-
ten kirkkojen lähetysajatteluun. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetys-
strategia laadittiin jo ennen viime kesäkuun konferenssia. Sillä haluttiin vastata
kuitenkin samanlaisiin tarpeisiin, jotka johtivat 100 vuotta sitten Edinburghin
ensimmäisen konferenssin järjestämiseen. Lähetysmonilla toimijoilla tulee
olla yhdensuuntainen lähetysnäky.

Artikkelissa tarkastellaan aluksi Edinburghin ensimmäisen kokouksen lä-
hetysstrategiaa. Se oli oman aikansa lapsi maailmaa tulkitessaan. Ekumeenisen
liikkeen järjestäytyminen ei vielä näy, minkä vuoksi käsitys Kristuksen kirkon ja
paikalliskirkkojen suhteesta on kovin keskeneräinen. Sadassa vuodessa on kui-
tenkin päästy eteenpäin ja monet asetetuista tavoitteista on saavutettu.

Edinburgh 2010 oli edustavuodeltaan laaja-alainen kokous. Puheenvuorois-
sa tuotiin esiin niin globaalin lähetysparadigman tarve kuin lähetys hengellise-
nä sydänten ja maailman muutoksena. Silti konferenssin julkilausumassa näkyy
hankaluus puhua kirkosta ja hahmottaa sen olemusta. Uutta on näky Jumalan
rakkauden missiosta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetysstrategia si-
sältää varsin monia kansainvälisessä keskustelussa esiinnousseita korostuksia.

Kirkon hengellisen elämän uudistuminen ja maailmanlaajan vastuun kantaminen ovat syvästi sidoksissa toisiinsa.

JUHANI PÖRSTI

Kirkon lähetystehtävän uudelleen arvioinnin aika:
Viron evankelisluterilaisessa kirkossa käydään
keskustelua kirkon missiosta

Viron lähihistoria on tuonut rajuja muutoksia kirkkojen ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin. Varsinkin 1800-luvun loppupuolella alkanut kehitys on edesauttanut monien uusien aatteellisten ja uskonnollisten vaikutteiden esille tuloa. Tällaisista muutostekijöistä, jotka ovat voimakkaimmin ravistelleet kirkkojen yhteiskunnallista asemaa ja toimintaa, nostan esiin seuraavat: kansallisen liikkeen (etnisen virolaisuuden) ja baltiansaksalaisuuden väliset suhteet, neuvosto-Viron harjoittama ideologinen ja ateistinen uskontopolitiikka, sekularismin ja ei-kristillisten uskonnollisten virtausten voimistuminen sekä vanhan virolaisen luonnonuskonnon esiinmarssi.

Myös kristillisten kirkkojen piirissä tapahtunut kehitys horjutti perinteisen kristillisyyden asemaa. Luterilaisesta kirkosta siirtyi jäseniä varsinkin ortodoksiseseen kirkkoon ja vapaakirkkoihin.

Edellä mainittujen muutostekijöiden muokkaava vaikutus näkyy erityisen voimakkaana Viron luterilaisessa kirkossa. Vielä 1930-luvun puolivälissä yli 70 % kansasta kuului luterilaiseen kirkkoon. Tämän jälkeen alkoi jatkuva jäsenkato, joka koski kipeästi myös seurakuntien saamaan taloudelliseen tukeen. Viron itsenäistyminen (1991) nosti hetkellisesti kirkon taloudellisia kannatuslukuja, jotka ovat sen jälkeen laskeneet noin 10 % vuodessa.

Luterilaisen kirkon sisällä tapahtunut jäsenten menetys on saanut rinnalleen toisen vastakkaisen kehityssuunnan. Vuosina 1991–2007 jumalanpalveluksiin osallistuvien määrä lähti voimakkaaseen nousuun ja lähes kaksinkertaistui. Samalla kirkko on kiinnittänyt jatkuvaa huomiota sen missionaarisen tehtävän vahvistamiseen. Kirkon suunnitelmissa on perustaa erillinen lähetystyötä tukeva säätiö ja lähettää vuosittain vähintään kolme lähetystyöntekijää ulkomaisille työalueille. Lähetyskeskus kehittää kirkon lähetystyötä yhteistyössä monien ulkomaisten toimijoiden, muiden muassa suomalaisten lähetysjärjestöjen kanssa.

Kirkon resurssien heikkeneminen on voimistanut kirkon sisällä tapahtuvaa lähetysteologista keskustelua ja siihen liittyvää käytännön toimintaa. Vuonna 2009 kirkon lähetyskeskus käynnisti myös suunnitelman, jonka tavoitteena on seurakuntien keskeisten työalojen, varsinkin lapsi- ja nuorisotyön kehittäminen. Samalla lähetyskeskus aloitti kirkon lähetysstrategian valmistelutyön, jonka on määrä valmistua vuoden 2011 alkupuolella.

JAAKKO RUSAMA

Ykseys ja missio: Edinburgh 1910 kirkon ykseyden edistäjänä
Artikkelissa käsitellään vuonna 1910 pidetyn Edinburghin maailmanlähetyksen konferenssin käsityksiä kristillisen kirkon ykseyden edellytyksistä ja mahdollisuuksista. Yksi konferenssin komissioista keskittyi erityisesti ekumeenisiin ja kristittyjen yhteyden kysymyksiin. Niiden katsottiin olevan tärkeitä silloin, kun pyritään Kristuksen yhden kirkon perustamiseen koko maailmaan ja erityisesti ei-kristittyihin maihin. Kristittyjen tehtävänä pidettiin koko maailman evankeliointia, ja ykseys tulkittiin välineeksi evankelioinnin toteuttamiseksi. Silloin kristillisen kirkon hajaannus ja jakaantuneisuus koettiin kristillisen todistuksen esteeksi. Artikkelissa kuvataan lähemmin niitä ykseysmalleja, joita Edinburghin konferenssin osanottajat hahmottelivat sitä työskentelyä varten, mikä jatkui useiden vuosikymmenien aikana kansainvälisessä ekumeenisessä liikkeessä.

TIMO VASKO

Maailmanlähetyksen konferenssi Edinburgh II 2010

Artikkeli käsittelee vuonna 1910 Edinburghissa alkanutta missiologista työskentelyä ja ekumeenista vaikutushistoriaa vuoteen 2010. Tämä 100-vuotinen lähetystyshistorian jakso tuli yleisen mielenkiinnon kohteeksi. Silloin juhlavuosi antoi mahdollisuuden tarkastella hyvin monipuolisesti lähetystyön problematiikkaa 100 vuoden ajalta. Edinburghissa 2. – 6.6. 2010 järjestettiin ekumeenisesti hyvin laajapohjainen Edinburgh II maailmanlähetyksen konferenssi. Samana vuonna eri maanosissa monissa maissa järjestettiin paikallisia lähetystyötä koskevia konferensseja ja symposiumeja, myös Suomessa. Artikkeliksi keskittyy tarkastelemaan lähetysteologisen tutkimusprosessin vaiheita ja tuloksia erityisesti vuonna 2010. Kirjoittaja osallistui Edinburgh II konferenssiin ja arvioi tämän historiallisen kokouksen aineistoja ja merkitystä sekä tekee tästä johtopäätöksiä myös suomalaisen ekumeeniseen tilanteeseen.

AULI VÄHÄKANGAS

Pastoraaliset haasteet synnyttivät missiologisen antropologian

Edinburghin maailmanlähetyksen kokouksessa vuonna 1910 nostettiin esiin lähetystyöntekijöiden kokema haaste antropologisen tiedon tarpeesta lähetystyössä. Tämä tarve liittyi erityisesti paikallisten kulttuurien kohtaamiseen ja siihen liittyviin erilaisiin pastoraalisiin kysymyksiin, joiden edessä lähetystyöntekijät olivat ymmällään. Myöhemmin tästä tarpeeseen vastaamisesta ja tiedon soveltamisesta kehittyi oma missiologian alahaaransa missiologinen antropologia, joka

ei Suomessa ole kuitenkaan kovinkaan tunnettua eikä siitä ole suomeksi paljoa kirjoitettu. Missiologinen antropologia on juuri nyt, Edinburghin kokouksen 100-vuotisjuhlallisuuksien aikaan erityisen ajankohtainen, ei yksin historiallisen taustansa vaan myös tämän päivän tarpeen näkökulmasta. Evankeliumin ja kulttuurin suhde on yhä polttava kysymys kolmannen maailman kristittyjen elämässä, vaikka konteksti ja pastoraaliset haasteet ovatkin osittain muuttuneet toisiksi kuin sata vuotta sitten.

Tämä artikkeli esittelee ensin lyhyesti missiologisen antropologian määritelmiä ja taustoja. Tämän jälkeen pureudutaan muutamaan tämän hetken missiologisen antropologian suurimpaan haasteeseen omien Pohjois-Tansanian luterilaisten parissa tekemiäni tutkimusten kautta. Lopuksi tarkastellaan tieteenalan tulevaisuutta Pohjoismaiden ja globaalin etelän kristillisyyden näkökulmasta.

Summaries

LARS AEJMELAEUS

Resurrection and Witness in the New Testament

Belief in the resurrection of Jesus gave birth to Christianity. It provided to Christianity, from its inception, its basic conviction, which separated Christianity from mainstream Judaism and from all other religions. Belief in the resurrection was primarily based on the revelatory experiences of many people. The nature of the revelations and the circumstances in which they occurred differed. An assignment, however, was always associated with them: the victory of Jesus was to be proclaimed to other people. In light of the NT, the assurance of Jesus' victory and the mission are like the two sides of a coin, inseparable from each other. The connection between the obligation to witness and the basic experiences that gave birth to faith explains, for its own part, the rapid spread of Christianity over much territory within the first Christian generations.

REIJO ARKKILA

Edinburgh and Mission of Lutheran Evangelical Revival Movement of Finland

Japan missionary Siiri Uusitalo of Lutheran Evangelical Association of Finland (LEAF) participated in the Edinburgh mission conference in 1910. She wrote articles about the meeting to the mission papers of Leaf. Otherwise there were no direct impulses from Edinburgh in the work of LEAF. But Edinburgh emphasized the task to take the gospel to all parts of the world. To this challenge LEAF and its

sister organisation Sleaf have been answering in many ways. Leaf has continued the work in Japan which was started in 1900. In the 1960s both missions started the work in Africa, where Kenya has been an important field. There has been some work and contacts with Zambia, Malawi, Cameroun and Sudan in Africa. Papua New Guinea work started in 1979. Leaf has contacts also with South Korea and Brazil. With Ingrian Finns there have been contacts already during the time of the Soviet Union. Now Leaf is working in Russia and Estonia. The main mission theological emphasis is that the message brought the full salvation in the work of Jesus Christ.

HEIDI HIRVONEN

Challenges and Possibilities of Christian-Muslim Dialogue

The major challenge of Christian-Muslim dialogue appears to be the tension between loyalty to one's own convictions and taking into account the particular self-understanding of the other. While this tension may be ultimately unsolvable, it is obvious that linking dialogue tightly to missionary motivations or certain theological agenda imposed on the others is not conducive for better mutual understanding. The two religions' particular views on such central theological themes as divine revelation, concept of God, and human condition and ultimate destiny cannot be reconciled, but there are diverse means to facilitate mutual understanding on them, such as increasing mutual knowledge, questioning certain traditional condemnations, showing theological parallels between the two religions, and transcending doctrinal disagreements by stressing common religious experience or ethical concerns. As for basic ethical principles, Christians' alienation from the Islamic law appears as the most significant challenge to mutual understanding, while neighbourly love and the golden rule of ethics offer a fruitful basis for further dialogue.

MATTI KORPIAHO

The Finnish Mission Council (FMC) as a Fruit of Edinburgh 1910 Mission Conference and Main Features of Its 90 Years History

Inspired by The Edinburgh Mission Conference 1910 The Finnish Mission Council (FMC) was established in 1919 to serve as a joint co-operative organ for the Finnish missionary societies. With International Partners FMC has in a noticeable way supported the co-workers and leadership of its member organizations by providing information about global mission, developing missionary training and member care for the missionaries. When FMC celebrated its 90th year anni-

versary in 2009 it consisted of a network of 31 active member organizations and churches co-operating for the global mission task.

MARKKU KOTILA

Foremothers of Edinburgh and her Daughters: Bible Society Movement and Ecumenical Co-Operation

The modern Bible Society movement came into being in the midst of the British evangelical missionary revival in late 18th and early 19th century. The British and Foreign Bible Society was founded in 1804 to meet the Bible need worldwide. The work reached very soon countries like China, India and USA. As early as 1812 a Bible Society was established also in Finland. Parallel to 20th century ecumenical movement the year 1946 saw Bible Societies coming together as United Bible Societies, a new coordinating body for common work. A door to new level of cooperation with the Catholic Church opened through the Dei Verbum document of Vatican II. Deeper collaboration with Orthodox and Oriental Churches was reached as part of the Post-Soviet developments.

The Second Mission Conference in Edinburgh in June 2010 is expected to have a remarkable effect on the missiological thinking of Christian Churches. The Mission Strategy of the Evangelical Lutheran Church of Finland was drafted prior to the Conference. It addresses needs which are similar to those which led to the organizing of the first Edinburgh Conference one hundred years ago. The many actors in mission should have a vision pointing in the same direction.

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN

Mission and the Encounter with the Religious Other

The purpose of this essay is to outline some key principles and values for the purposes of encounter between religions in light of the contemporary theology of religions. The central thesis argues that a trinitarian approach best serves the purposes of Christian theology of religions and mission. An authentic trinitarian approach, on the one hand, makes it possible to maintain true Christian identity and, on the other hand, facilitates mutual learning and authentic witness in a religious encounter.

SIMO PEURA

The Mission Strategies of Edinburgh and the ELCF

The first part of this article deals with the missiological strategy of the first Edinburgh Conference in 1910. In its interpretation of the world, the conference was

a child of its own era. The ecumenical movement in its organized form was not yet visible, resulting in a very sketchy understanding of the relationship between the universal Church of Christ and the local Churches. However, there has been progress in the intervening hundred years, and many of the goals have been reached.

Edinburgh 2010 was a comprehensive meeting by representation. The conference speeches explored the need for a global mission paradigm, as well as the need to see mission as a spiritual transformation of the heart and the world. Yet in the Conference declaration, it is possible to see difficulties in speaking about the Church and identifying its nature. A new emphasis is the vision about the mission of God's love. The Mission Strategy of the Evangelical Lutheran Church of Finland contains many of the same emphases which have surfaced in the international debate on mission. The renewal of the spiritual life of the Church and carrying global responsibilities are deeply intertwined.

JUHANI PÖRSTI

Estonian Evangelical Lutheran Church Reinforces its Missionary Task

The recent history of Estonia has seen immense changes in relations between the churches and society. In particular, a trend that began at the end of the 19th century has contributed to the appearance of many new ideological and religious influences. With respect to the causes of change which have most violently shaken the social status and activities of the churches, I make special reference to the following: relations between the nationalist movement (ethnic Estonians) and Baltic Germans, the ideological and atheistic religious policy of Soviet Estonia, the rise of secularism and non-Christian religions and the appearance of the old Estonian nature religion.

The position of traditional Christianity was also shaken by developments within the Christian churches. Many members of the Lutheran Church joined the Orthodox Church and the Free Churches.

The moulding effect of these causes of change can be seen particularly clearly in the Estonian Lutheran Church. In the mid-1930s over 70% of the population still belonged to the Lutheran Church. Since then there has been a continuous decrease in membership, which also badly affected the financial support of the parishes. Estonian independence (1991) momentarily raised the financial support of the Church, which has since declined by approximately 10% per annum.

The loss of members of the Lutheran Church has been paralleled by another opposite trend. In the period 1991–2007 church attendance took a sharp upswing and almost doubled. At the same time the Church has paid constant attention

to reinforcing its missionary task. The Church plans to set up a separate mission work foundation and to send at least three missionaries annually to areas of work abroad. The Church Mission Centre is developing the Church's missionary work in co-operation with many foreign agencies, including Finnish missionary organisations.

The increasing shortage of resources has spurred missiological discussion within the Church and led to greater emphasis on related practical activities. In 2009 the Church Mission Centre also initiated a plan, the aim of which is to concentrate on the main areas of parish work, especially children's and youth work. At the same time the Mission Centre began preparatory work for the Church's missionary strategy, which is due to be published at the beginning of 2011.

JAAKKO RUSAMA

Unity and Mission: Edinburgh 1910 Promoting the Unity of the Church

The article describes the views on the preconditions and possibilities of the unity of the Church as presented at the World Missionary Conference held in Edinburgh, 1910. One of the Commissions at the Conference concentrated specifically on ecumenical questions and on the questions which emphasize the unity among Christians. They were regarded important issues when the missionary agencies worked for the establishment of the one church of Christ in the whole world and especially in the non-Christian countries. It was felt that the duty of Christians was to evangelize the whole world and therefore unity was interpreted to be an instrument for that cause. Separated churches and the division of the Christian church were seen as a hindrance in Christian witness. In the article there is a closer look at the unity models as drafted by the participants. The work on these models continued for several decades in the international ecumenical movement.

TIMO VASKO

Edinburgh II: Witnessing to Christ Today

In this article I deal with missiological work and the history of the outcomes of ecumenism, starting from Edinburgh 1910 until 2010. This centennial of mission history is the center of much interest. The festive year afforded the possibility to probe and examine the mission problems of the last century. An ecumenically broad-based world mission conference was held in Edinburgh, 2-6 June 2010. In the same year, on different continents, in various countries, there were arranged conferences and symposia touching upon local mission, also in Finland. I focus

on the phases and results of the research processes, especially those concerning 2010. I participated in Edinburgh II. Here I examine the materials and significance of this historic meeting, and draw conclusions for the Finnish ecumenical environment. In conjunction with the Symposium in Helsinki, October 2010, in my memorandum I analyze the comprehensive contents of Lausanne III, Cape Town 2010.

AULI VÄHÄKANGAS

Pastoral Challenges gave rise to Missiological Anthropology
The world missionary conference held at Edinburgh in 1910 discussed the need of missionaries' anthropological knowledge. This need was especially connected with the encounter with local cultures and with various pastoral problems which confused the missionaries. Later on responding to this need resulted in creating a new branch of missiology, missiological anthropology which is not commonly known in Finland and not much of its research has been published in Finnish. Missiological anthropology is just now during the one hundred year jubilee of Edinburgh conference current not only because of its historical background but also due to the today's needs. The relationship between the Gospel and culture is as a burning issue to third world Christians but the context and the actual pastoral challenges have partly changed from those of a hundred years ago.

This article begins by introducing briefly various definitions and history of missiological anthropology. Thereafter, some of the biggest challenges within this field are dealt with through my own research among the Lutherans in Northern Tanzania. The article is concluded with discussing the future prospects of missiological anthropology in the Nordic countries as well as in the global South.

Kirjoittajat – Contributors

LARS AEJMELAEUS
Eksegetiikan professori
PL 33
00014 Helsingin yliopisto
lars.aejmelaesus@helsinki.fi

REIJO ARKKILA, TT
Sleyn lähetysteologi emeritus
Näyttelijäntie 16 E 58
00400 Helsinki
+358 40 7386506
marjatta.arkkila@netsonic.fi

HEIDI HIRVONEN, TT
+358 400 250107
hehirvon@gmail.com

MATTI KORPIAHO, TM, ROVASTI
Vaiveronkatu 15 B 14
05900 Hyvinkää
+358 50 5677909
matti.korpiaho@pp.inet.fi

MARKKU KOTILA, TT
Suomen Pipliaseuran pääsihteeri
Suomen Pipliaseura
PL 54
00241 Helsinki
markku.kotila@bible.fi

VELI-MATTI KÄRKKÄINEN
Professor of Systematic Theology, Fuller Theological Seminary, Pasadena,
California, USA
Docent of Ecumenics, University of Helsinki
4910 Agnes Avenue
Temple City, 91780, CA
U.S.A.
+1-626-584 5379 (office) / +1-626-287 8614 (home)
vmk@fuller.edu

SIMO PEURA, TT, DOS., PIISPA
Piispankatu 2
62100 Lapua
+358 6 4339300
simo.peura@evl.fi

JUHANI PÖRSTI, TM
Lähetysteologi
EELK Lähetyskeskus
Tallinna, Viro
juhani.porsti@eelk.ee

JAAKKO RUSAMA, DOS., PHD
Helsingin yliopiston missiologian yliopistonlehtori
Teologinen tiedekunta
PL33
00014 HELSINGIN YLIOPISTO
+358 9 191 23050
jaakko.rusama@helsinki.fi

TIMO VASKO, DOS., TT
Kirkon lähetystyön keskus (KLK)
PL 185
00161 Helsinki
+358 50 3268457
timo.vasko@evl.fi

AULI VÄHÄKANGAS, TT
Teologinen tiedekunta
PL 33
00014 Helsingin yliopisto
auli.vahakangas@helsinki.fi

LÄHETYSTEOLIGINEN

AIKAKAUSKIRJA – JOURNAL OF MISSION THEOLOGY

Tähän mennessä ilmestyneet – The Volumes Published Before

VOL. 1, 1991: Healing Ministry, Concept of Healing in the Religions – Challenges to the Healing Ministry of the Church in Mission, Helsinki 16–18 August 1990, Nordic Institute for Missionary and Ecumenical Research (NIME)

VOL. 2, 1992: The Mission of the Evangelical Lutheran Church of Finland

VOL. 3, 1993: New Age and New Religious Movements, Ryttylä 10–13 May 1993

VOL. 4, 1995: Usko ja kulttuuri, Faith and Culture Conference, Helsinki 9.–10.2.1994

VOL. 5, 1997: Kulttuurin muutos ja uskonnolliset ilmiöt; Kulturella förändringar och religiösa företeelser; Change of Culture and Religious Phenomena, Helsinki 21.–22.10.1997

VOL. 6, 2001: Islam ja kristinusko – näkökulmia kristittyjen ja muslimien kohtaamiseen; Islam and Christianity – Perspectives for Christian-Muslim Encounter

VOL. 7, 2002: Lähetystyö ja uskonnot Itä- ja Etelä-Aasiassa; Missionary Work and Religions in Southeast Asia and Far East

VOL. 8, 2006: Näkökulmia Itä- ja Etelä-Aasian kirkkojen lähetystyöhistoriaan ja uskontoteologiaan; Outlooks on Mission History and on Theology of Religions by Churches of East, Southeast and South Asia.

VOL. 9, 2007: Kristinuskon globaalit haasteet ja mahdollisuudet; Global Challenges and Potentials of the Christian Faith

VOL. 10, 2008: Kristinusko, islam ja kehitysyhteistyö afrikkalaisessa kontekstissa; Christianity, Islam and Development Aid Cooperation in the African Context

VOL. 11, 2009: Eurooppa tänään – Näkökulmia kristillisen lähetys- ja uskontoteologisen tehtävän toteuttamiseen moniarvoisessa ja muutosten alaisessa eurooppalaisessa kontekstissa; Europe Today – Views on the Realisation of the Task of Christian Missiology and Theology of Beliefs in a Diverse, Continually Changing European Context

VOL. 12, 2009: Kiinalaisen teologian uusia virtauksia

VOL. 13, 2010: Edinburgh 1910–2010 – Lähetystyö ennen, tänään ja huomenna; Edinburgh 1910–2010 – World Mission Yesterday, Today And Tomorrow